НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА

ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Частина 2

2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції (29 березня 2024 року)

(ЧАСТИНА 2)

Київ, 2024

УДК 37.04(477.86)

Друкується за рішенням Вченої ради Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Редакційна колегія:

Олефіренко Т.О., кандидат педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова.

Матвієнко О.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків педагогічного факультету, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки УДУ імені Михайла Драгоманова.

Свириденко Д.Б., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО УДУ імені Михайла Драгоманова.

Шевнюк О.Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва УДУ імені Михайла Драгоманова.

Митник О.Я., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології УДУ імені Михайла Драгоманова.

Цвєткова Г.Г., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова.

Кушнірук С.А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки УДУ імені Михайла Драгоманова.

Пугач Ю.М., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української й іноземних мов та методик викладання в початковій та дошкільній освіті УДУ імені Михайла Драгоманова.

Коханко О.Г., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки УДУ імені Михайла Драгоманова.

Золотаренко Т.О., аспірантка 2-го року навчання, голова НТСА Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова.

Химич М.А., студентка 4-го року навчання, секретар НТСА Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова.

Науковий простір студента: пошуки і знахідки (ч. 2): матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції (29 березня 2024 року): збірник тез. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова. 2024. 447 с.

До збірника увійшли матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції «Науковий простір студента: пошуки і знахідки».

Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, викладачів, студентів.

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

© Автори статей, 2024

СЕКЦІЯ 5
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ

Артюх Дарина РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКИХ І ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 15

Балан Лілія ПРИЙОМИ МНЕМОТЕХНІКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 18

Барановський Юрій, Горбатюк Ольга СУЧАСНІ МЕДІАПРАКТИКИ ЯК ІННОВАЦІЇ В РОБОТІ З ЮНИМИ МУЗИКАНТАМИ 22

Берегова Юлія ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОЗВІЛЛІ 26

Бережняк Марія ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 29

Бойко Ірина ІГРИ НА УРОКАХ «ДИЗАЙНУ І ТЕХНОЛОГІЙ» 34

Бура Анна ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ «М'ЯКИХ НАВИЧОК» МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 42

Варенюк Олександра ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІСНОЇ ФУНКЦІЇ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОНСТРУКТОРА LEGO 45

Ведмеденко Іван ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ У НОВІЙ ОСВІТНІЙ РЕАЛЬНОСТІ 49

Ведмеденко Наталія ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ 52

Веровчук Маіна РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 57

Вигівська Тетяна ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ "Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ" У 3 КЛАСІ 61

Вітряк Антон ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ДОБРОЗИЧЛИВІСТЬ» У ФАХОВИХ ДЖЕРЕЛАХ 65

Войнарович Юлія СУЧАСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ МЕТОДИ ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВУ СФЕРУ СТУДЕНТА ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ 67

Волинець Ілля ПОТЕНЦІАЛ УСВІДОМЛЕННОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВСТВА ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ 70

Горбаченко Юлія РОЗВИТОК РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ 73

Грудницька Анастасія АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ «РОЗУМНИКИ» ТА «LEARNINGAPPS» 79

Грудницька Анастасія ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОГРАФІКИ ТА ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 83

Дьомкіна Ірина ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ 88

Євдокимов Максим ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 92

Забутна Катерина АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗДАТНОСТІ РОЗВ'ЯЗУВАТИ КОНФЛІКТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА 96

Завальна Світлана МОДЕЛІ ТА ФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 101

Камінська Тетяна ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НАСКРІЗНОГО ВМІННЯ ДО СПІВПРАЦІ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА 107

Карпенко Олена ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ..... 111

Кейбал Анастасія ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 115

Кисіль Людмила МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК СУЧАСНА НЕОБХІДНІСТЬ..... 120

Князєва Тетяна ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПІД ЧАС МОВНИХ РОЗБОРІВ..... 126

Кожухівська Аліна ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ..... 133

Колотуша Анастасія ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ІНШОМОВНИХ ДІАЛОГІЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ..... 139

Коток Олеся ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ..... 143

Коханко Оксана, Попов Олександр ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ..... 148

Кравцова Світлана ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ 152

Куцька Дар'я ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕРЕЖЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДОВКІЛЛЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБОМ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР 156

Кучеренко Людмила ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОЇ РОБОТИ 159

Кучеренко Юлія ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ 163

Лідіч Альона РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СТВОРЕННІ ТА ВИКОРИСТАННІ КОМІКСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 169

Лісовол Вячеслав ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО МОНІТОРИНГУ ВЛАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 172

Ляшенко Сергій КОМУНІКАТИВНА ПРИРОДА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ 174

Маланій Ірина ДІАЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ 178

Мацак Юлія ФОРМУВАННЯ УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ У ГРУПАХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 182

Мішина Алла ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ 187

Нікіфоров Роман, Круглов Віктор КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ 192

Нюпенко Олена ОПТИМІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ 197

Оладько Ульяна ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 201

Олексенко Яна ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ 205
Онопрієнко Тетяна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ LEGO НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НУШ 209
Палясний Віктор ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ЗВО 214
Попов Микита ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 216
Репкіна Тетяна ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗДАТНОСТІ СПІЛКУВАТИСЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ) УЧНІВ 6-7 РОКІВ У КРАЇНІ КОРОЛІВСТВІ ТАЇЛАНД 221
Савич Аліна ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ 224
Садовнічек Регіна СПОСТЕРЕЖЕННЯ У ПРИРОДІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 230
Сергієнко Ірина STORYTELLING ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 234
Сітнікова Віталіна ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ 240
Скумін Світлана ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 245
Скуратович Роман АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ТА ПОВНОЦІННОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОДЕЛЮВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 249

Соловей Галина ПЕРЕВАГА ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ 254

Соломонюк Людмила ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 259

Тимофєєва Олена НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЦІ НУШ 263

Тищенко Аліна ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО ДОЗВІЛЛЯ В УКРАЇНІ 265

Ткачук Дарія ТЕХНОЛОГІЯ WEB-КВЕСТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 268

Холод Софія ПСИХОЛОГІЧНІ КАЗКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 272

Ципнятов Даніїл ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА КРИЗИ 278

Чорна Катерина ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТЕХНОЛОГІЇ ФЛЕШ-КАРТОК ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ 283

Шеремет Катерина ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 287

Юхно Олексій ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ СТВОРЕННІ ВІЗУАЛЬНОГО СУПРОВОДУ У ВИГЛЯДІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ... 292

Ярим Ірина ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ІГРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ 296

СЕКЦІЯ 6

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ТА ПСИХОЛОГІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ван Ся ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА 301

Ван Ци ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ТАКТУ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ 306

Волошенко Ольга ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА РІВНІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА 309

Грін Маріанна ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ 313

Загарій Дмитро ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І АДМІНІСТРУВАННЯ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ 318

Золотаренко Тетяна ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ВПРАВИ З РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ «DEMOCRACY CAKE» У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НА БАЗІ УНІВЕРСИТЕТУ ОСЛО (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ) 321

Карась Олег СТАН ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ 326

Кириченко Аліна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА 329

Коханко Оксана, Матвієнко Валерій ПРОФІЛАКТИКА АСОЦІАЛІЗАЦІЇ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: РОЛЬ ПЕДАГОГІКИ ЦИФРОВОЇ БЕЗПЕКИ 333

Кушнір Степан СУТЬ ПОНЯТТЯ «АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА» У ФАХОВИХ ДЖЕРЕЛАХ 338

Лігус Ірина РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА 340

Нікіфоров Роман, Ведмеденко Іван ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ 345

Сар'ян Дмитро ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАТИВНИХ ПРАКТИК У РОБОТІ ПСИХОЛОГА З ПОЧУТТЯМ ПРОВИНИ, ОБУМОВЛЕНИМ ВІЙНОЮ 350

Севретник Станіслав ЗДАТНІСТЬ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ПОКАЗНИК ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ 353

Спітковський Дмитро НОРМАТИВНА БАЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У США ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ 355

Спітковський Станіслав ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ВИМОГА ЧАСУ 359

Тарасова Ірина ХАРАКТЕРИСТИКА КОРЕКЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ 361

Товстий Олександр ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДЛЯ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 368

Фадєєва Анна ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ ТА САМОРОЗВИТКУ В МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ 371

Хоркін Дмитро СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРА ДОЗВІЛЛЯ» ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗВО ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 375

Цимбал Віталій АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПОРУШЕНЬ ЗОРУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 378

Чжан Цзін ПОКАЗНИКИ ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ «ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ» У ПЕДАГОГІВ 380

Ян Цзінвень ЗНАЧЕННЯ ОРАТОРСЬКИХ УМІНЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ 385

СЕКЦІЯ 7

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО: ЗМІСТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Афанасьєва Наталія РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ІЛЮЗІЯ ПРОБЛЕМ В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ 392

Галкіна Меланія ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 395

Дячук Софія ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ КОМПОЗИЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В НУШ. 399

Князєва Олена ТЕХНІКИ ІМПРЕСІОНІСТИЧНОГО ЖИВОПИСУ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 405

Коваленко Вікторія ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ КОМПЕТЕНТНОГО ДИЗАЙНЕРА 410

Колісна Анастасія ІМПРЕСІОНІЗМ ЯК СПОСІБ ВІДТВОРЕННЯ МОМЕНТУ: ВПЛИВ НА КОНЦЕПЦІЮ ЧАСУ ТА РУХУ У СУЧАСНОМУ ЖИВОПИСІ 415

Наговіцина Вікторія АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ РІЗНИХ ХУДОЖНІХ ТЕХНІК У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЛИ НА ТЕРИТОРІЇ БОЙОВИХ ДІЙ 419

Пашкіна Карина ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕЙЗАЖНОГО ЖИВОПИСУ 424

Романюк Софія ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ В ПРОЦЕСІ ТВОРЧОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 428

Сенчак Аліна ТРАФАРЕТНИЙ РОЗПИС В ОЗДОБЛЕННІ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ ПІВДЕННОГО ПОДІЛЛЯ 430

Чжан Мен НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ 1930-Х РОКІВ У КИЇВСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ІНСТИТУТІ 433

Шень Іцзе ЗЕЛЕНИЙ ПЕЙЗАЖНИЙ ЖИВОПИС В ТРАДИЦІЙНОМУ МИСТЕЦТВІ КИТАЮ 441

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКИХ І ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Артюх Дарина,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Васютіна Т.М.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *У статті висвітлено підходи до вирішення проблеми формування лідерських і підприємницьких навичок молодших школярів. Наголошено на особливостях і дієвості інтерактивних технологій під час освітнього процесу. Наведені приклади завдань для формування цих навичок учні початкової школи.*

Ключові слова: *лідерські і підприємницькі навички, інтерактивні технології, молодші школярі, НУШ*

Формування лідерських та підприємницьких якостей серед молодших школярів є надзвичайно важливим завданням, яке сприяє їхньому особистісному зростанню та підготовці до життя у сучасному світі. Цей процес не тільки сприяє розвитку індивідуальних здібностей, але й формує ключові навички співпраці, творчого мислення та впевненості у собі.

На нашу думку, початкова школа є найкращим місцем для їх формування. Молодший шкільний вік є найбільш сприятливим для розкриття лідерського і підприємницького потенціалу. В цей час учні вчаться комунікувати між собою, взаємодіяти, працювати в групах, фантазувати і т.п. Розвиток лідерських навичок

у молодших школярів вкладає основу для їхнього успіху як у навчанні, так і в пізніших життєвих ситуаціях. Процес виховання лідерських якостей школярів не є окремим напрямком виховної роботи, він органічно включений у загальну виховну систему школи, пронизує всі її напрямки. Ефективність формування лідерських якостей школярів залежить від того наскільки неперервно (від класу до класу) воно здійснюється. [2, 4] Тому вчителю варто приділяти цьому увагу та намагатися розвивати в своїх учнів лідерські якості, які допоможуть їм соціалізуватися і впевнено крокувати по життю. [1, 66]

Фундаментом для навчання підприємницької діяльності слугує формування і сприяння розвитку, зокрема у молодших школярів, підприємливості, тобто здатність особи втілювати задуми в життя, що, відповідно, охоплює такі аспекти, як креативність, потяг до інновацій і вміння ризикувати, а також здатність планувати заходи і реалізовувати їх. [4, 107]. Ефективність формування залежить від упровадження в навчальний процес таких форм, методів і технологій навчання, які створюють можливості школярам виконувати ті ролі, завдання, шукати такі розв’язки проблем, робити такі відкриття, які їм доведеться застосовувати у повсякденному житті. [5, 120]

На сьогоднішній день, інтерактивні технології широко використовуються в освітньому процесі. Їх дидактичні можливість у формуванні лідерських і підприємницьких навичок величезні. Інтерактивні технології надають можливість зробити процес навчання більш захопливим, змінити підхід до уроків та створити середовище, що сприяє активному участі учнів. Найбільш відомою є класифікація, розроблена Л. Пироженко, О. Пометун. За формою: організації навчальної діяльності вони виокремлюють; технології кооперативного навчання; технології колективно-групового навчання; технології ситуативного навчання; технології опрацювання дискусійних питань [6, 73]

Важливо пам'ятати, що кожна дитина має потенціал для лідерства та підприємництва, і від нас залежить стимулювання цього потенціалу. Автори Захарова Г.Б., Кирпа К.В. наголошують, що підприємливість варто розвивати за

допомогою роботи в групах і парах. Така навчальна діяльність формує відповідальність за спільний результат, а ще навчає учнів співпрацювати – спілкуватися між собою, бути лідерами й підлеглими, дискутувати, переконувати, відстоювати власні позиції, іти на компроміс тощо. [3, 234] Наведемо приклади вправ для формування лідерських і підприємницьких навичок молодших школярів. Метод «Незакінчене речення», продовжіть речення «Бути проактивнив, означає …», «Лідер – це…» і т.п. Метод «Мозковий штурм» - «Які риси необхідно мати підприємцю? Чому необхідно вірити у власну ідею? Який вплив мають на вас ваші друзі?». Метод «Займи позицію» - «Чи краще бути лідером чи слідувати за лідером? Чи кожен повинен розвивати підприємницькі навички?». Організація дискусій – «Важливість підприємництва для сучасного суспільства? "Які якості роблять людину справжнім лідером?» і т.п.

Отже, за допомогою інтерактивних технологій ми можемо ефективно формувати лідерські та підприємницькі навички у молодших школярів, роблячи навчання захопливим, ефективним та індивідуалізованим. Це дозволяє підготувати молодше покоління до майбутніх викликів, надаючи їм необхідні знання, вміння та упевненість у власних силах для досягнення успіху в будь-якій сфері життя.

Список використаних джерел:

1. Бурковець, В. Вправи для розвитку лідерських якостей молодших школярів. *Наука.Освіта.Молодь. Ч. 1:* збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції, 2022.

2. Воронюк, О., & Цюняк, О. Педагогічні аспекти формування лідерських якостей молодших щколярів в умовах сучасної початкової школи. Електронний ресурс. URL*: https://conference. pu. if. ua/forum/files/30112017/1/voron. PDF*.

3. Захарова, Г. Б., К. В. Кирпа. "Підходи до формування та розвитку підприємницьких компетентностей школярів.". *«Світ дидактики: дидактика в*

сучасному світі» збірник наукових праць II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 22-23 листопада 2022 року, 2023. 299 с

4. Макарук, О. Формування в молодших школярів підприємливості в контексті вимог нової української школи. *Освітні обрії*, *54*(1), 2022. 105-109 с

5. Пискун О., Сокол Н. Розвиток підприємливості та фінансової грамотності учнів старшої школи в процесі технологічної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, (151 (2))*. 2018. 118–122 с

6. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання : навч.-метод. *Посіб/ОІ Пометун К.*: АСК, 2007. 144 с

ПРИЙОМИ МНЕМОТЕХНІКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Балан Лілія,
Український державний університету
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Войналович О.О.
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У статті розкрито сутність поняття «мнемотехніка». Окреслено цінність використання мнемотехніки для формування навичок ефективного запам'ятовування у дітей старшого дошкільного віку. Виділено прийоми мнемотехніки, які є найефективнішими у використанні з дітьми старшого дошкільного віку для формування у них навичок запам'ятовування.*

Ключові слова: *запам'ятовування, мнемотехніка, діти старшого дошкільного віку.*

Пізнавальний розвиток дітей старшого дошкільного віку є важливою проблемою психолого-педагогічної науки та дошкільної освіти, оскільки від закладених у дитинстві основ залежить подальша успішність навчання дитини у школі, засвоєння нею знань про навколишній світ, адаптація особистості в суспільстві, яке постійно висуває зростаючі вимоги до компетентності і вмілості людини.

Важливість всебічного та повноцінного розумового розвитку дошкільників є пріоритетним завданням дошкільної освіти, що зазначається у Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», зазначається у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, в освітніх програмах «Дитина», «Українське дошкілля», «Я у Світі» тощо. Водночас важливим завданням роботи вихователів у закладі дошкільної освіти є пошук ефективних засобів і методів роботи з дітьми для вдосконалення стану їх пізнавальної сфери, розвитку їх розумових здібностей, покращення показників уваги, мислення, пам’яті, уяви та ін.

Одним із ефективних засобів покращення навичок запам’ятовування у дітей дошкільного віку є мнемотехніка, під якою прийнято розуміти систему методів і прийомів, котрі забезпечують успішне запам’ятовування, зберігання і відтворення інформації чи знань про об’єкти навколишньої дійсності, розвиток асоціативного мислення, побудови логічних ланцюжків [1, с. 179].

А. Клименко визначає мнемотехніку як систему внутрішнього письма, що дозволяє послідовно записувати в мозок інформацію, перетворену на комбінації зорових образів [2, с. 132].

Г. Чепурний, автор проєкту «Освітня мнемотехніка», вважає, що «Мнемотехніка дає змогу вільного вибору способів засвоєння нової інформації. Враховуючи особливості сприймання, обробки та відтворення, пропонуються різноманітні методи та прийоми мнемотехніки, що дозволяє індивідуальний підхід до розвитку мнемічних процесів» [3, с. 23].

Мнемотехніка – це алгоритми, створені для того, щоб виділити, структурувати, запам'ятати, зберегти і відтворити інформацію за допомогою додаткових асоціацій. Відзначимо, що сучасна мнемотехніка – це досить ефективне тренування пам'яті, уваги, мислення тощо.

Наразі розроблено велику кількість прийомів і методів мнемотехніки з метою запам'ятовування. На наше переконання, найбільш ефективними у використанні з дітьми старшого дошкільного віку є такі:

1. Асоціативні картинки. Діти в цьому віці часто мають живу уяву. Використовуючи яскраві, веселі картинки для асоціації з поняттями або предметами, які потрібно запам'ятати, можна значно полегшити процес запам'ятовування.

2. Рими та вірші. Створення римованих речень або віршів, в яких містяться дані, що потрібно запам'ятати, також може бути ефективним методом. Діти часто запам'ятовують речення або вірші легше, ніж прості списки слів.

3. Розповіді та історії. Створення вигаданих історій або розповідей, в яких використовується інформація, яку потрібно запам'ятати, може бути веселою та ефективною стратегією. Діти краще запам'ятовують, коли необхідна інформація вбудована в контекст цікавої історії.

4. Мнемонічні засоби. Використання спеціальних мнемонічних засобів, таких як акроніми або абревіатури, може допомогти дітям запам'ятати послідовність певних даних або понять.

5. Групування інформації. Розбиття інформації на невеликі групи або категорії й використання асоціацій між ними може теж суттєво полегшити запам'ятовування. Таким чином, відбувається перетворення складної для сприйняття інформації в просту.

6. Використання рухів та дій. Передбачає пов'язування інформації з рухами або діями. Наприклад, дитина може виконати певний рух або дію під час навчання нової інформації, що допоможе їй легше її запам'ятати.

Важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та створювати адаптовані стратегії для кожної з них. Окрім того, цінно комбінувати різні методи та прийоми мнемотехніки.

Серед переваг використання мнемотехніки як засобу формування навичок ефективного запам'ятовування у старших дошкільників можна виділити такі:

- підвищення ефективності навчання;
- розвиток когнітивних навичок;
- залучення та підвищений інтерес з боку дітей до навчання;
- сприяння розвитку творчого потенціалу дітей;
- підвищення самостійності навчання тощо.

Отже, використання мнемотехніки у дошкільній освіті має великий потенціал для підвищення ефективності навчання та розвитку когнітивних навичок у дітей. Методи мнемотехніки допомагають дітям з легкістю запам'ятовувати інформацію, сприяють їхньому розвитку, створюють цікаве навчальне середовище, а відтак, є важливим компонентом ефективного навчання у дошкільній освіті.

Список використаних джерел:

1. Бобровська Х. В., Самсонова О. О., Чорна Г. В. Методи і прийоми мнемотехніки як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка.* 2022. Вип. 53. Т. 1. С. 177–182.

2. Клименко А. І. Використання прийомів мнемотехніки в роботі вчителя-логопеда дошкільного навчального закладу. *Таврійський вісник освіти*. 2017. № 2 (58). С. 130–135.

3. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 208 с.

СУЧАСНІ МЕДІАПРАКТИКИ ЯК ІННОВАЦІЇ В РОБОТІ З ЮНИМИ МУЗИКАНТАМИ

Юрій Барановський, Ольга Горбатюк
Одеська Національна музична академія
імені А.В. Нежданової
місто Одеса
Науковий керівник : Барановська І.Г.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *В статті розглянуто феномен "медіа». Схарактеризовано особливості нових медіа. Описано медіа практики, що застосовуються для навчання юних музикантів духовиків та бандуристів*

Ключові слова: *медіа, технології, навчання музики, духові народні інструменти, бандура.*

Сучасний світ – це епоха цифрових медіа, епоха технологій нових способів запису, обробки, передачі, доступу до інформації. Феномен «нові медіа» з'явився наприкінці XX століття, як наслідок розвитку цифрових, мережевих технологій та комунікацій. [1] Нові медіа впевнено стають сферою практичної діяльності соціуму. Реалії сьогодення, сучасний спосіб життя міцно інкорпорований в медіа сферу. Він характеризується інформаційністю, технологічністю та мультимедійністю комунікації. оскільки відкривають Завдяки відкриттю нових можливостей для пізнання, розширення та поглиблення знань та практично-творчих умінь, нові медіа впевнено засвоюють український освітньо-інформаційний простір.

Питання застосування медіа-технологій в музично-педагогічній освіти розглядається вченими-педагогами з різних сторін. Проблеми зміни процесів сприйняття та обробки інформації, налагодження взаємодії людини з новими

медіа досліджують Р. Гуревич, О. Дем'янчук, І. Дичківська, Т. Кривошея, М. Колотило, П. Саварин, І. Покулита, О. Шикиринська та інші. В працях І. Барановської, О. Бордюка, Л. Масол, Н. Мозгальової, Н. Овчаренко, М. Федорця висвітлюються різні способи застосування нових медіа для підвищення ефективності навчання музики, для розвитку музичних здібностей, для створення навчально-методичного супроводу музичних дисциплін, для слухання, написання та аранжування музики [1; 2; 3; 4; 5].

Кожен з нас сприймає навколишній світ по-своєму, використовуючи власний інструментарій для його сприйняття, тому бачення реальності носить індивідуально-суб'єктивний характер. Проте, пізнання не може відбуватись поза комунікацією, без сенсорних способів взаємодії, без прийняття та використання сучасних типів передачі та отримання інформації. Сучасні медіа виступають посередником, засобом передачі та поширення інформації та новин. Як зазначають у своїх працях О. Дем'янчук та П. Саварин, медіа – «це предмети, обладнання і носії», що передають певні дані (комунікати) через слова, зображення, звуки, з можливістю їх подальшого опрацювання, зберігання та передачі [3, с.38].

Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що динаміка застосування медіа-технологій в освітньому процесі з кожним роком стрімко зростає. Спочатку пандемія Covid-19, повномасштабне вторгнення росії 24 лютого 2024 року змусили заклади освіти всіх рівнів опановувати технології дистанційного навчання, активно використовувати сервіси та освітні портали, поглиблено вивчати та застосовувати на практиці технічні можливості комп'ютера та гаджету як інструменту для створення освітнього медіа контенту, для прослуховування, створення, аранжування музики, тощо [2].

Ми розглядаємо сучасні медіапрактики – як інноваційний досвід усвідомленого застосування комплексу заходів задля реалізації цілей та активності через навчання, зокрема різні форми навчання дітей музики. Домінантою та цінністю навчальної інформації є знання, що розкривають нові

можливості, забезпечують здатність милуватися звучанням музичних творів, насолоджуватись тембральною красою та різнобарв'ям музичних інструментів, опановувати досвід видатних композиторів, музикантів, аранжувальників та виконавців.

Наприклад, за допомогою програм MuseScore та Easy Music Composer Free вчитель музики має можливість наситити музичні заняття творами для слухання різних стилів та жанрів. Ці програми дозволяють оригінально подавати музичну інформацію юним музикантам, підсилювати емоційне сприйняття музичної інформації за допомогою відео перегляду [2].

Сучасні школярі – це покоління, що народилось в епоху цифрових медіа, тому вони легко опановують нові медіа та технічні можливості комп'ютера чи гаджета. Широко використовується в освітній практиці залучення учнів до роботи над проектами. Наприклад, на заняттях з основного (духового) інструменту юні музиканти працювали над мистецьким проєктом «Українські народні духові інструменти». За допомогою пошукової системи Googl. безкоштовних відео редакторів DaVinci Resolve Lite, Shotcut, OpenShot, HitFilm Express, сервісів та онлайн медіа редакторів Canva, Gloster, Mindmeister, Kahoot юні музиканти знайшли цікаву інформацію, фото, відео, аудіо про існування в Україні аерофонів ще в найдавніші часи. Також цікавими були знання про лабіальні (теленка, флояра, зубівка, сопілка, денцівка, дводенцівка, зозулька (окарина), кувиця (свіріль)), лінгвіальні (ріжок, дідик, пищалка, дримба, сурма, дуда (коза), амбушурні (трембіта, труба, ріг) музичні інструменти. Окрім фото, під час презентації проєкту учні познайомились з тембровим різноманіттям народних духових інструментів, що побутували в Україні з давніх часів, різними видами, матеріалами для виготовлення, способами звуковидобування; були презентовані відео з виготовлення хроматичної сопілки сучасними майстрами.

Дуже корисною та цікавої для майбутніх музикантів стала медіа практика з перегляду виступу духових дитячих та дорослих колективів різного складу (оркестрів, ансамблів) на Міжнародних фестивалях в різних країнах світу. На

заняттях з оркестрового класу учні переглядали найкращі виступи духових оркестрів з України, Угорщини, Польщі, Чехії, Іспанії.

Широко застосовуються медіа практики в навчанні гри на бандурі. В медіа просторі останніх років бандурне мистецтво набирає популярності. З'являються нові освітні проєкти, спрямовані на ознайомлення школярів з технологіями виготовлення інструменту, відомими виконавцями, що займаються популяризацією бандурного мистецтва. Зокрема, в навчанні юних музикантів (під час навчання онлайн) ми застосовували технологію дискусії в групах за хештегами, де створювались умови для обговорення відеороликів та невеликих відео, що розміщенні в соціальній мережі facebook, *Instagram, тощо. Майбутні бандуристи познайомились з сучасними виконавцями Анастасією Войтюк, Мариною Круть, Георгієм Матвіївим, Ярославом Джусем та іншими, чиї мистецькі творчі проєкти відновлюють популярність бандури, розкривають безмежні можливості цього унікального інструменту, його нове звучання, як от: виконання класики, народних обробок, року та джазу.*

Отже, використання нових досягнень медіа та комп'ютерної індустріє з освітніх цілях дозволяє зробити процес навчання юних музикантів сучасним, насиченим, інтерактивним та цікавим.

Список використаної літератури

1. Барановська І.Г., Барановський Д.М., Якименко Ю.І. Дистанційне навчання майбутніх учителів музичного мистецтва : виклики сьогодення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 :Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць*. Київ : 2022 https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39233

2. Барановська І.Г., Мозгальова Н.Г., Барановський Д.М., Бордюк О.М. Використання засобів ІКТ у процесі дистанційного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки* : збірник наукових статей Київ : Вид-во

НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. Випуск CL (150). 226 с. (Серія педагогічні науки). С. 21-37 http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35295

3. Дем'янчук О.Н., Саварин П.В. (2016) Застосування медіа-технологій викладачами технічних дисциплін у професійній діяльності: навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. Відділ Луцького НТУ. 204с

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОЗВІЛЛІ

Юлія Берегова,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Войналович О.О.
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *У статті розглядаються питання актуальності впровадження ігрових технологій у дозвілієєву сферу. Означені особливості застосування ігрових технологій у дозвіллі. Окреслені завдання дозвіллєвих технологій та їх доцільне використання в системі освіти.*

Ключові слова: *ігрові технології, дозвілля, дозвіллєво-ігрові технології, різноманітність ігор, дитячі ігрові технології.*

Ігрові технології значно вирізняють сферу дозвілля, надаючи різноманітні можливості для розваг, навчання та соціальної взаємодії. Адже технології в дозвіллі відіграють важливу роль, пропонуючи людям захоплюючі та інтерактивні способи розваги. Технології дозвілля продовжують розвиватися, використовуючи новітні досягнення в області комп'ютерної графіки, мережевих технологій, щоб забезпечити ще більш захоплюючі та інтерактивні форми розваги.

Завданнями дозвіллєвих технологій є:

- розвиток інтересу до наукової діяльності;
- виявлення обдарованих і талановитих дітей;
- розвиток творчої активності дітей;
- стимулювання розвитку інтелектуальних і пізнавальних можливостей ;
- організація дозвілля дітей;
- створення умов для самореалізації [1].

В теперішній час можна виокремити такі види технологій:

1.Відеоігри: Найпоширеніше застосування ігрових технологій, відеоігри пропонують широкий спектр жанрів та тематик для різноманітних інтересів та вікових груп.

2.Мобільні ігри: З розвитком смартфонів мобільні ігри стали невід'ємною частиною повсякденного дозвілля, пропонуючи швидкий та легкий спосіб розважитися в будь-якому місці [1].

Загалом, ігрові технології в дозвіллі не лише надають розвагу, але й можуть відігравати важливу роль у підтримці психічного та емоційного здоров'я людей.

Важливими факторами дозвіллєвих технологій можуть бути: розвиток навичок, регулювання психоемоційного стану здоров’я. Ігрові технології надають можливість людям розважитися та розслаблятися після напруженого дня. Вони дозволяють відволіктися від повсякденних проблем і разом з тим насолодитися вільним, корисним часом для себе. Окрім, цього технології можуть сприяти розвитку креативності, логічного мислення, спілкування та співпраці, а також допомагати вирішувати проблеми та навчати новим навичкам. Але потрібно враховувати те, що важливо зберігати баланс та використовувати ці технології з розумінням, уникати надмірного використання та враховувати особисті потреби та обмеження [2].

Ігрові технології здобувають широку неймовірну популярність завдяки актуальнjve спектру доступних ігор, графіці, інноваційному управлінню та соціальним можливостям, таким як онлайн- спільна гра з друзями. Вони стали

не лише засобом розваги, але і соціальним явищем, об'єднуючи гравців з усього світу. Важливим є те, що ігрові технології дозвілля застосовуються і в системі освіти? відкривають нові можливості для залучення учнів до навчання. Вони сприяють активній взаємодії, розвитку критичного мислення та проблемного розв'язання. Ігрові елементи можуть бути використані для засвоєння матеріалу у цікавій та захоплюючій формі, підвищуючи мотивацію та зацікавленість учнів у процесі навчання. В цілому, ігрові технології дозвілля приваблюють людей своєю різноманітністю, відкриттям нових можливостей та можливістю спілкування та розвитку [2].

Наводячи приклади заначимо, що по- перше технології стають майданчиком для соціальної взаємодії. Завдяки онлайн-іграм наприклад, гравці можуть спілкуватися та грати разом з друзями або навіть з незнайомцями з усього світу. Це сприяє побудові соціальних зв'язків та взаєморозумінню, а також навчає співпраці та комунікації.

По-друге безліч ігор вимагають від гравців стратегічного мислення, швидкої реакції, творчості та співпраці. Граючи в такі ігри, ми тренуємо свій мозок, розвиваємо вміння приймати швидкі та обдумані рішення, а також вдосконалюємо свою реакцію [2].

Дозвілєво- ігрові технології, які охоплюють велику різноманітність ігор на різних платформах, відкривають безмежні можливості для гравців усіх вікових категорій. Це можуть бути як дорослі, так і підлітки.

1. **Дитячі ігрові технології -** розроблені з урахуванням інтересів та потреб наймолодших гравців.
2. **Ігри для дорослих –** можуть мати складну структуру.

В дозвіллєвих технологіях також набуває обертів методика, яка охоплює широкий спектр підходів і практик, що використовуються для розробки, впровадження ігор у дозвіллєві активності. Основною метою цієї методики є створення високоефективних і захоплюючих ігрових досвідів, які сприяють навчанню, розвитку, соціалізації, та забезпечують якісний відпочинок.

Отже, ігрові технології дозвілля мають величезний вплив на наше коло життя, надаючи можливість розваги, розвитку та соціальної взаємопідтримки, навчання та спілкування, відкриваючи нові горизонти для розвитку суспільства у наш час.

Список використаних джерел:

1. Ігрові технології навчання. Педагогіка вищої школи.
[https://osvita.ua/school/method/technol/759/]
2. Кінашевський Д. О. Комп'ютерні ігри як соціальна технологія дозвілля Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики 2013. С. 111-116. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/stapttp_2013_59-60_15]

ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Марія Бережняк,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент,

Анотація. *У статті розглядається застосування ігрових технологій під час уроків у початковій школі. Досліджуються позитивні аспекти використання ігрових елементів в освітньому процесі, а також ефективність такого підходу для розвитку здобувачів початкової освіти. Розкривається зміст методів впровадження ігрових технологій в освітній процес, включаючи спрямоване навчання, розвиток критичного мислення та співробітництва через ігрові сценарії та завдання. Підкреслюється роль учителя у створенні стимулюючого*

ігрового середовища та активному залученні молодших школярів до освітнього контексту. Сформульовані рекомендації вчителям початкової ланки щодо застосування ігрових технологій під час уроків у початковій школі, враховуючи їх значущість у процесі формування навчальної мотивації та розвитку комунікативної компетентності учнів.

Ключові слова: *ігрові технології, гра, комунікативні навички, критичне мислення, компетентність, інтерактивні ігри, молодші школярі.*

Актуальність теми. Впродовж усієї історії розвитку людства феномен «гри» привертав до себе увагу багатьох учених у сфері педагогіки та психології, видатних мислителів та філософів, які наголошували на тому, що гра є найбільш доступним інструментом навчання та виховання особистості.

Останніми роками відзначається процес активної модернізації змісту початкової освіти, в основу якої покладено дитиноцентричний та компетентнісний підходи, відповідно перед сучасною школою поставлено завдання забезпечення організації освітнього процесу, спрямованої на всебічний розвиток особистості здобувача освіти, зокрема формування таких якостей, як ініціативність, творчість, активність, здатність до саморозвитку, самоосвіти та самовиховання [5]. У цьому контексті особливо актуалізується важливість застосування ігрових технологій під час уроків у початковій школі, адже гра сьогодні – це не лише засіб привернення уваги учнів до навчального матеріалу, а й ефективний інструмент у розвитку різноманітних навичок та компетентностей у дітей молодшого шкільного віку, регламентованих у Державному стандарті початкової освіти (2018 р.) [4].

Проблематика використання ігрових технологій на уроках розкривалася у наукових дослідженнях Н. Бібік, О. Запорожця, Г. Костюка, В. Котирло, Г. Люблінської, В. Менджерицької, О. Савченко, Г. Селевко, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науковій літературі відсутній єдиний підхід до тлумачення сутності поняття «ігрова технологія» або «ігрова педагогічна технологія».

Так, під «ігровою педагогічною технологією» прийнято розуміти технологію, в основу якої покладено педагогічну гру, що виступає видом діяльності в умовах ситуації, спрямованої на відтворення та засвоєння суспільного досвіду [2, с. 141].

На сьогодні однією з основних переваг ігрових технологій на уроках є їхня здатність зробити навчання захоплюючим та інтерактивним. Замість традиційних підручників та робочих зошитів молодші школярі мають змогу використовувати комп'ютерні програми, планшети або інтерактивні дошки для вивчення матеріалу. За І. Дичківською, завдяки цьому учні отримують можливість взаємодіяти з навчальним контентом, вирішувати завдання та відповідати на запитання в ігровій формі [1]. Такий підхід не лише підвищує мотивацію дітей до навчання, а й допомагає їм краще засвоювати та запам'ятовувати інформацію [6, с. 92].

Ігрові технології також сприяють розвитку важливих навичок у молодших школярів. Наприклад, у процесі ігор можуть розвивати логічне мислення, просторову уяву, увагу, пам'ять, дрібну моторику та координацію рухів. Також навчаються працювати в команді, розвивати комунікативні навички, уміння аналізувати та приймати рішення. Крім того, ігрові технології на уроках дозволяють персоналізувати навчання та адаптувати його під індивідуальні потреби кожної дитини [6, с. 42]. Як зазначає С. Дубяга, комп'ютерні програми та ігри можуть бути налаштовані на певний рівень складності та швидкість навчання, що дозволяє кожному учню знайти свою оптимальну зону розвитку [3, с. 85-86]. Вважаємо, що це особливо актуально для здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами, яким також стає доступним якісне навчання з використанням ігрових технологій.

Впровадження таких технологій допоможе молодшим школярам здобути нові знання та навички, необхідні для успішної адаптації в сучасному інформаційному суспільстві.

Однією з найпопулярніших та найефективніших технік стало використання ігрових елементів на уроках. Особливо значущими вони стали під час уроків української мови та літературного читання. Так, формування базових навичок читання та письма відіграє вирішальну роль у подальшому засвоєнні навчального предмета, тому ігрові технології дозволяють перетворити навчання на захоплюючу подорож, де кожне завдання стає цікавим випробуванням. За допомогою різноманітних ігор, головоломок та завдань, учні можуть брати активну участь в уроці, розширювати свій словниковий запас, удосконалювати навички письма та читання.

Серед найпоширеніших прийомів використання ігрових технологій виступає створення ігрових ситуацій, які пропонує педагог [2, с. 143]. Учні можуть приміряти він роль героя казки чи уособити предмети, описані у тексті. Така практика дозволяє молодшим школярам як розвивати свою фантазію, так і активно використовувати знання української мови у практичній діяльності. Завдання, які пропонуються в ігровій формі, часто вимагають обміну інформацією та взаємодії між дітьми. Як результат, покращується не лише розуміння навчального матеріалу, а й розвиваються соціальні навички, включаючи вміння слухати та висловлювати свої думки, тобто має місце формування комунікативної компетентності у молодших школярів [4]. Важливо відзначити, що використання ігрових технологій на уроках української мови та літературного читання дозволяють підходити до навчання диференційовано, враховуючи індивідуальні особливості здобувачів початкової освіти.

Однією з головних переваг ігрових технологій у початкових класах є їхня здатність зацікавити учнів та зробити навчання більш захоплюючим. Ігри допомагають створити навчальну атмосферу, в якій діти можуть занурюватись, взаємодіяти та експериментувати. Завдяки цьому молодші школярі виявляють

більший інтерес до уроків і легше засвоюють предметний матеріал. Залежно від завдання, ігри можуть розвивати критичне мислення, логіку, просторову уяву, пам'ять, увагу та багато інших навичок. Більше того, вони також сприяють розвитку комунікативних навичок, оскільки під час гри учні можуть спілкуватись один з одним, спільно вирішувати проблеми та ділитися своїми ідеями.

Ігри також допомагають вчителям ефективно організувати урок та контролювати прогрес учнів. Педагоги можуть використовувати різні ігрові платформи або програми для створення інтерактивних завдань, вікторин, пазлів тощо. Це дозволяє вчителям адаптувати уроки під різні рівні складності та здібності учнів, а також стежити за їхніми успіхами. Більш того, ігрові технології у початкових класах можуть допомогти учням розвивати цінні навички та характеристики, такі як співпраця, терпіння, прагнення досягти мети, а також впевненість у собі [2, с. 143; 3, с. 109-110]. Вони вчать молодших школярів ставити і досягати цілей, долати труднощі та перерозподіляти ресурси задля досягнення успіху. Все це сприяє розвитку їхньої особистості і готує їх до реального світу та майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, ігрові технології мають значення для розвитку комунікативної компетентності молодших школярів, формування навичок критичного мислення та забезпечують процес соціалізації. Вони надають дітям можливість стикатися з різними ситуаціями, що вимагають аналізу та оцінки інформації, формулювання своїх суджень та аргументованого вираження своєї думки. За умови правильного використання різних ігрових технологій в освітньому процесі можна досягти значних результатів у всебічному розвитку здобувачів початкової освіти.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.

2. Дзятківська Т. Ігрові технології навчання в початковій школі: особливості використання. *Магістерський науковий вісник*. 2015. №23. С. 141–146.

3. Дубяга С.М. Педагогічні технології в початковій школі. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Початкова освіта». Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 160 с.

4. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. *Офіційний вісник України*. 2018. № 19. Ст. 637.

5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. *Офіційний вісник України*. 2017. №1. Стор. 84. Ст. 22.

6. Сударик О.С. Сутність поняття «ігрові технології» та їх класифікація // Формування сучасної науки: методика та практика: матеріали І Міжнародної студентської наукової конференції (Т. 2), м. Кам'янецьПодільський, 29 жовтня, 2021 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2021. С.91–94.

ІГРИ НА УРОКАХ «ДИЗАЙНУ І ТЕХНОЛОГІЙ»

Бойко Ірина,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ
Науковий керівник: Григоренко В.Є.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *У тезах розглядається важливість використання ігрової діяльності на уроках дизайну і технологій для розвитку креативного мислення та технологічних навичок у молодших школярів. Зазначається, що ігри не лише*

привертають увагу учнів, але й мають потенціал покращити якість навчання та збільшити їхню активність у освітньому процесі.

Ключові слова: *гра, технології, ігрова діяльність, освітній процес, молодший шкільний вік.*

У наш час, коли технології стрімко розвиваються, важливо виховувати молодших школярів у креативному мисленні та розвивати їх технологічні вміння. Один із способів досягнення цієї мети - використання ігрової діяльності під час уроків дизайну і технологій.

Ігри створюють атмосферу, де діти можуть відчути себе вільними для експериментів, творчості та вибору, що сприяє їхньому розвитку.

Ігри не лише привертають увагу учнів, а й можуть покращити якість навчання та збільшити активність учасників навчального процесу. Основна перевага ігор на уроках полягає у їх здатності стимулювати активність та зацікавленість учнів. Учні, які беруть участь у навчальних іграх, активно залучаються до процесу навчання, оскільки вони сприймають його як цікаву та захоплюючу діяльність, а не просто як обов'язковий рутинний процес. Це сприяє покращенню їхньої уваги, концентрації та запам'ятовування навчального матеріалу.

Ігри також можуть надати учням можливість отримати практичний досвід у вирішенні реальних проблем або завдань. Наприклад, ігри, що стосуються дизайну або робототехніки, дозволяють учням експериментувати з концепціями та ідеями без необхідності великої кількості обладнання або матеріалів.

Багато ігор передбачають співпрацю та взаємодію між дітьми, що сприяє розвитку соціальних навичок, таких як співпраця, комунікація, взаємодопомога та вирішення конфліктів.

Особливістю гри в початковій школі є те, що вона «запускає» такий механізм пам’яті, як мимовільне запам’ятовування. Під час гри учні молодшого шкільного віку не усвідомлено запам’ятовують те, що не збирались запам’ятовувати, адже

для них характерні яскравість і безпосередність сприйняття, легкість входження в образи**[1].**

Для молодших школярів ігри становлять аналог реального життя, але у більш сконцентрованому, відокремленому від повсякденних проблем та насиченому героями та подіями форматі.

Метою технологічної освітньої галузі є формування компетентностей в галузі техніки і технологій та інших ключових компетентностей, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без заподіяння йому шкоди, до використання технологій для власної самореалізації, культурного і національного самовираження.

Здобувач освіти:

- втілює творчий задум у готовий виріб;
- дбає про власний побут, задоволення власних потреб та потреб тих, хто його оточує;
- ефективно використовує природні матеріали, дбаючи про навколишній світ;
- практикує і творчо застосовує традиційні та сучасні ремесла.

Перелік ігор, які можна використовувати на уроках "Дизайну і технологій":

- ***Гра «Знайди за описом»***

Треба знайти серед інструментів та матеріалів ті, що відповідають опису.

Наприклад:

- невеличка, металева, з вушком (голка);
- її у вушко просили, строчи і душу весели (нитка);
- без рук, без ніг під лавку плиг (клубок).

- ***Гра « Знайди помилки»***

Учням пропонується знайти помилку у тексті, доцільно підбирати тексти, що визначають структуру чи правила певного технологічного процесу.

Наприклад: Ознаки, за якими можна визначити лицьовий та виворітний боки тканини:

- у тканинах із друкованим малюнком на лицьовому боці фарби яскравіші, а контури зображення чіткіші;
- у однотонних тканинах лицьовий бік більш ворсистий, а виворітний – більш гладенький;
- у тканинах із гладкою поверхнею (атлас, сатин) лицьовий бік блискучий, а виворітний – матовий;
- кількість вузликів, петельок, кінців обірваних ниток на лицьовому боці менша, ніж з вивороту;
- у ворсових тканинах на виворітному боці ворс більш довгий, ніж на лицьовому.

➢ ***Гра «Чарівна скринька»***

Потрібно знайти серед запропонованих інструментів та матеріалів необхідні та пояснити їх призначення.

Гру використовують при вивченні інструментів та матеріалів необхідних для виконання будь-яких робіт (шиття, в'язання, вишивки, приготування їжі та ін.).

➢ ***Гра «Змагання по викреслюванню»***

У списку слів треба викреслювати слова, що належать до названої групи (наприклад: кухонний посуд, машинні шви).

Слово, що залишиться і є ключовим у вивченні будь-якої теми.

Гру застосовують для повторення вивченої теми та актуалізації знань учнів.

➢ ***Гра «Визнач на дотик»***

Гравці приймають на себе ролі, "водолазів", тобто працюють у темряві (з закритими очима або працюють у мішку, у ящику). Виграє той, хто без помилок та швидше за всіх знайде потрібні предмети (деталі, інструменти тощо).

➢ ***Гра «Секрети творчості»***

У ході підготовки до гри учні класу утворюють декілька творчих груп, кожна з яких вивчає вироби будь-якого напрямку декоративно-прикладного мистецтва (вироби з бісеру, соломи, шкіри, деревини тощо). Вони вивчають літературу, розглядають вироби, обирають декілька найкращих з них, готують запитання для інших учасників гри. Під час гри кожна творча група представляє обрані вироби та ставить іншим групам запитання про використаний матеріал, інструменти, естетичне оформлення, місця виготовлення виробів та інше.

Правильні відповіді оцінюються балами. Перемагає група, що набрала більше балів.

- ***Гра «Хто швидше»***

Учасники обирають серед зразків ті, що відповідають будь-якому визначенню.

Наприклад: треба обрати всі волокна, що відповідають визначенню "штучні".

- ***Гра «Що це?»***

Назвіть слова, які одночасно відповідають трьом визначенням:

- натуральний;
- білий;
- використовується для виготовлення одягу (бавовна, вовна, шовк)

- ***Гра «Відгадай»***

Учасникам гри пропонується відгадати про яке волокно йдеться у описі.

Наприклад:

- Волокно довге, міцне, термостійке, гігроскопічне, теплопровідне, мало розтягується при сильному натягуванні, цупке на дотик, холоднувате (льон).
- Волокно міцне, термо- і світлостійке, гігроскопічне, м'яке на дотик, теплувате (бавовна).

- ***Гра «Учись доповідати»***

Гру використовують при вивченні нового матеріалу за допомогою підручників. Для проведення гри учнів поділяють на декілька робочих груп, кожна з яких отримує картку-завдання. Протягом 5-10 хвилин кожна група готує відповідь на запитання картки-завдання, користуючись підручником.

Відповідь на запитання дає один з членів групи. Доповнювати чи поправляти його може будь-хто з членів групи. Це не впливає на загальну оцінку.

- ***Гра «Мозаїка»***

Кожний учасник гри отримує конверт, у якому знаходяться по двадцять квадратів різного кольору (чорного, білого, червоного, зеленого тощо).

За визначений час треба скласти орнамент, використовуючи щонайменше три кольори.

Враховується складність орнаменту, його неповторність, кількість використаних кольорів.

- ***Гра «Зроби краще»***

Учні самостійно розробляють малюнок обличчя та одяг для іграшки, намагаючись зробити її більш кумедною. Гра використовується при виготовленні іграшок, у яких передня та задня сторони шиються по одній викрійці.

- ***Гра «Найкраща швачка»***

Під час гри учасники змагаються у швидкості, майстерності, охайності виконання завдання.

Таку гру-конкурс доречно проводити під час виконання практичних робіт з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

- ***Гра «Символ професії»***

Учням показують малюнок із зображенням знайомого предмета. Треба назвати професії, які цей предмет символізує.

Наприклад: ножиці (швачка, кравець); лінійка та олівець (конструктор, кравець); нитки (швачка, вишивальниця).

Цю гру можна проводити у зворотному напрямку, тобто, запропонувавши учням придумати символ будь-якої професії та пояснити свій вибір.

- ***Гра «Асоціації»***

Дві команди по черзі загадують професії. Команда, що відгадує ставить асоціативні питання та отримує на них відповіді.

Наприклад:

- Якого кольору професія? — Барвиста.
- Який має запах? - Нового одягу.
- Робота пов'язана з людьми чи з технікою? - З технікою.
- Працюють сидячі? - Так.

Для відгадування командам надається три спроби. У цьому випадку - Це професія швачки.

- ***Гра «Третій зайвий»***

Серед записаних на картках чи на дошці слів вилучити одне зайве. **Наприклад:**

- Ножиці, олівець, картон.

- ***Гра «Слідчий»***

За описом визначити поняття.

Наприклад, визначити за описом вид інструменту:

- інструмент що складаються з двох лез, що сходяться в близько розташованих паралельних площинах (ножиці).

- ***Гра «Відгадай термін»***

Учитель (учень) у повітрі повільно пише терміни із теми, яка вивчається.

Наприклад:

- Оздоблення;
- Оригамі;
- Листівка.

- ***Гра «Що в кулаці?»***

В кулаці може бути голка, наперсток чи інші невеличкі інструменти або матеріли, з якими учні будуть працювати під час практичної роботи. Гру доречно застосовувати на початку пояснення, щоб привернути увагу учнів. Під час гри учні ставлять запитання та, отримуючи відповіді, дізнаються, що в кулаці.

- ***Гра «Закінчи речення»***

Учитель зачитує текст, який паралельно демонструється на слайді, а учні мають його продовжити.

Наприклад:

- Символ української вишивки, який означає крапельки крові та невмирущість роду. Саме через це весільні рушники, дівочі та навіть парубочі сорочки тяжіли гронами… (калини).
- Радість і красу створення сім'ї, обов'язок ростити і плекати дерево роду на українській вишивці символізував… (виноград).
- Ця квітка несе у собі незнищенну пам'ять народу, який вірив, що поле після битви вкривалося цими квітками. Тому , дівчата в сім'ях яких був загиблий, з любов'ю і сумом вишивали на сорочках узори з квітками… (маку)**[2].**

На уроках дизайну і технологій існує нескінченна різноманітність ігор, які можуть використовуватися для навчання. Вони охоплюють широкий спектр тем і концепцій, що дає можливість вчителям вибирати ті ігри, які найкраще відповідають потребам конкретного уроку чи завдання. Деякі з цих ігор можуть бути спеціально розробленими для вивчення певних навичок або понять, а інші можуть бути адаптованими з уже існуючих настільних чи комп'ютерних ігор. Це дозволяє учням насолоджуватися навчанням, використовуючи інноваційні та цікаві методи, які підвищують їхню мотивацію та активність під час занять.

Список використаних джерел:

1. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти : [навчально-методичний посібник] / [упор. Т. В Войцях]. - Черкаси : Черкаський ОІПОПП, 2014. - 92 с..

2. Електронне посилання: https://naurok.com.ua/posibnik-igri-na-urokah-trudovogo-navchannya-209429.html.

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ «М'ЯКИХ НАВИЧОК» МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анна Бура,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м.Київ

Науковий керцівник: Васютіна Т.М.,

доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У тезах представлено теоретичні аспекти висвітлення проблеми формування «м'яких» навичок у здобувачів початкової освіти. Наведено приклади їх формування у дітей засобом інтерактивних технологій.*

Ключові слова: *«м'які» навички, освітній процес, молодші школярі, інтерактивні технології.*

З початком впровадження реформ у систему освіти в Україні, основний акцент робиться на ключових компетенціях та всебічних вміннях, які повинні бути результатом навчання учасників освітнього процесу на всіх рівнях. Серед них є так звані "soft skills" або "м'які навички", які включають в себе соціальні вміння, емоційний інтелект, силу волі, настійність, креативність [1,175], стресостійкість, здатність до взаємодії з іншими, гнучкість у адаптації до змін у житті та роботі, а також здатність до постійного самовдосконалення.

Один із способів розвитку м'яких навичок в учнів це – систематичне використання інтерактивних методів навчання, під якими розуміють спеціальну форму організації навчання, коли всі учні беруть активну участь у процесі засвоєння матеріалу. Вони спільно працюють, обмінюються знаннями, ідеями, способами діяльності, при цьому створюючи доброзичливу атмосферу взаємодопомоги [3,109]. Це дозволяє учням не лише отримати нові знання, але й розвивати соціальні навички, такі як вміння слухати інших, оцінювати різні точки зору, брати участь у дискусіях та приймати спільні рішення.

Інтерактивні методи навчання стимулюють учасників навчального процесу до активної участі, де вони перестають бути пасивними слухачами і стають активними учасниками [3,110]. При організації інтерактивного навчання важливо дотримуватися таких умов: стимулювати активність дітей, забезпечувати спільну діяльність педагога та учнів у рівноправному спілкуванні, створювати умови для успіху кожного учасника, обов'язково аналізувати процес навчання та виховання для визначення ефективності застосованих методів [2,45].

Загальнопоширеними під час освітнього процесу є використання різних інтерактивних технологій залежно від мети уроку та форми організації навчальної діяльності учнів:

- технології кооперативного навчання, які включають роботу в парах та малих групах;

- технології колективно-групового навчання, наприклад, "Мозковий штурм", який сприяє генерації нових ідей для вирішення проблем;

- технології ситуативного моделювання, такі як "Рольові ігри" або "Драматизація";

- технології опрацювання дискусійних питань, які включають метод "Прес" та "Займання позиції", спрямовані на розвиток аргументації та критичного мислення учнів [4,8].

До прикладу, одним із методів розвитку soft skills є метод мозкового штурму, який часто використовується для генерації нових ідей у вирішенні проблем,

сприяє формуванню в учнів досвіду колективної мислительної діяльності та навичок вирішення завдань. Початкове знайомство з технологіями обговорення можна розпочати з використанням методу «ПРЕС». Цей метод вчить дітей створювати та аргументувати думки з дискусійних питань у виразній формі. Дискусії сприяють розвитку практичного мислення, визначенню власної позиції та формуванню навичок відстоювання своєї думки, що сприяє критичному мисленню [1,177]. Метод "Займи позицію" демонструє різноманіття поглядів на проблему, а "Зміни позицію" дозволяє прийняти точку зору іншої людини, розвиваючи навички аргументації та активного слухання.

Один з найбільш ефективних методів формування м'яких навичок – це ділова гра. Вона стимулює активність учнів, підвищує їх самостійність та творчий потенціал, а також дає можливість для самореалізації і самовдосконалення. Технологія "Мікрофон", що є різновидом групового обговорення, допомагає вдосконалити навички короткого, але переконливого висловлювання. Технологія "Дерево рішень" дозволяє аналізувати проблеми та шукати їх рішення [4,9].

Підсумовуючи, можна сказати, що використання інтерактивних технологій у освітньому процесі молодших школярів для формування soft skills, є цінним підходом у розвитку всебічно розвиненої особистості. Інтерактивні технології забезпечують учням цікавий і захоплюючий спосіб оволодіння цими навичками. Усе це сприяє підвищення рівня академічної успішності загалом і м’яких навичок зокрема. Тому для педагогів важливо продовжувати досліджувати та впроваджувати інноваційні підходи, щоб допомогти учням розвинути ці важливі навички.

Список використаних джерел:

1. Біляковська О.О. «Soft skills» як необхідна складова якісної професійної підготовки майбутнього вчителя. Prace naukowe Akademii im. J.

Długoszawa Częstochowie. Rocznik polsko-ukrainski. Częstochowa. 2018. T. XX. P. 175–186.

2. Коробко, .Ю.В., Тройніна, С.О., Остапко, Л.О., Годзь, Т.О. Емоційний інтелект у XXI столітті як один з найважливіших soft-skills освітнього процесу. *Академічні візії*. 2023. № 24 (Вер.).

3. Муравйова, І. О., Мар'янко, Я. Г., Осадча, А. О. Soft skills у сучасних реаліях української освіти. *Інноваційна педагогіка.* 2021. № 32(1). С. 108-112.

4. Пометун О. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. С. 8–9

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІСНОЇ ФУНКЦІЇ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОНСТРУКТОРА LEGO

Олександра Варенюк,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник : Янковська І.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Аннотація: *Розкрито актуктуальність проблеми використання конструктора LEGO в освітньому процесі початкової школи.*

Ключові слова : *конструктор LEGO, ігрові цеглинки LEGO, розвиток молодших школярів засобами конструктора LEGO.*

Актуальність проблеми нашого дослідження пояснюється потребою в розвитку ефективних методів навчання за допомогою конструктора LEGO, оскільки сьогоднішня ситуація вимагає особливої уваги до забезпечення

радісного та значущого процесу навчання. По-перше, LEGO, завдяки своїй практичній та інтерактивній природі, здатне зробити навчання більш захоплюючим і цікавим, що особливо важливо для стимулювання мотивації учнів у навчальному процесі. Далі, така навчальна гра сприяє розвитку когнітивних навичок, таких як просторове мислення і творчість, що є ключовими для розвитку дітей. Розуміння впливу цих ігор на когнітивний чинник важливо для педагогів та батьків. Крім того, конструювання з LEGO сприяє розвитку творчості та інновацій, що є необхідними навичками для майбутніх лідерів та дослідників. LEGO можна успішно використовувати для навчального процесу на уроках з різноманих освітніх галузей початкової школи, що дозволяє розробляти різні комплексні вправи. Крім того, особливість ігрових цеглинок LEGO робить їх цікавими для всіх, незалежно від віку та особливостей, що стає важливим інструментом для створення позитивного та ефективного освітнього середовища. Таким чином, пізнання та застосування LEGO для забезпечення радісного навчання є актуальним завданням у педагогічній практиці, що має потенціал покращити процес навчання і виховання, а також розвиток дітей усіх вікових категорій.

Метою нашого дослідження стало дослідження та перевірка забезпечення радісної та значущої функції самого процесу навчання здобувачів початкових класів засобами конструктора LEGO.

Огляд джерел. Дослідники активно вивчають можливості використання засобів конструктора LEGO для якісного засвоєння змісту освітніх галузей початкової школи. За допомогою спеціально розроблених навчальних програм

LEGO FOUNDATION та комплексу варіативних завдань, учні можуть відчути себе справжніми дослідниками, вирішуючи складні проблеми та розробляючи нові ідеї.

Дослідники, такі як В. Космінська, З. Ліштван, Л. Парамонова, М. Поддьяков та інші, розглядають дитяче конструювання як креативний процес, що проходить через ті ж етапи, що й діяльність дорослих. Згідно з їхніми

дослідженнями, рівень вміння дитини конструювати залежить від розвитку її просторового мислення, аналітично-синтетичної активності, розуміння особливостей конструкторської діяльності, а також від уявлень про сенсорні властивості предмета та методи його створення. Таке конструювання може бути як художнім, так і технічним.

Отже, наше дослідження щодо використанням конструктора LEGO продовжують доводити його великий потенціал у покращенні якості навчання та розвитку учнів усіх вікових категорій. Цей метод не лише надає можливості для занурення в навчання, але й створює стимул для креативного мислення та пошуку нових рішень.

Результати нашого дослідження підтвердили, що конструювання є значущим засобом розвитку творчих здібностей у здобувачів початкової освіти. Ця активність спрямована на створення єдиного продукту з окремих частин, використовуючи різні будівельні матеріали та деталі конструкторів, а також природні та вторинні матеріали. Під час конструювання діти розвивають здатність генерувати нові ідеї, розширюють уяву та творче мислення. Вони навчаються розглядати загальну картину перед окремими деталями, знаходити кілька варіантів вирішення проблеми, а також поєднувати несумісні на перший погляд елементи та встановлювати зв'язки між різними об'єктами.

Результати наших досліджень підтверджують активне застосування у освітньому процесі початкової української школи засобів конструктора LEGO, підвищену мотивацію до участі у навчальному процесі на уроках молодших школярів. Оскільки, серед опитаних учнів, більшість дітей повідомили про високий рівень задоволення, який становить близько від 8,5 до 10 балів, що свідчить про позитивну емоційну реакцію на навчальний процес на основі застосування засобів конструктора LEGO.

Крім того, в нашому дослідженні було встановлено, що учні відзначають позитивний вплив на самопочуття та сприймання матеріалу уроку, коли використовує вчитель елементи конструктора LEGO. Так, 70% учасників нашого

експерименту вказали на сприятливе розуміння змісту завдань з предмету, а 80% учасників зазначили про активність мисленнєвої діяльності під час роботи з елементами конструктора LEGO, 75% – зазначили покращення самопочуття, зняття тривожності, а 85% – збільшення мотивації для навчання. Загальним бажання, більшої кількості учасників експерименту, була участь у навчанні на основі конструктора LEGO, так 60% опитаних виразили бажання більше включати ці заходи у навчальний процес. Такі показники підкреслюють потенціал цього як ігрової технології на основі елементів конструктора LEGO, як засобу підвищення зацікавленості та активності учнів до навчального процесу. Загалом, ці статистичні дані демонструють позитивний результат радісної та значущої функції навчання на основі LEGO в освітньому процесі НУШ, підкреслюючи його потенціал для підвищення зацікавленості, творчості та загального освітнього досвіду серед учасників експерименту.

Підсумовуючи, можна сказати, що практична реалізація елементів конструктора LEGO у початковій освіті містить функції, які виходять за рамки традиційних методик навчання. Такий підхід, сприяє отриманню позитивних емоцій, радісного задоволення від навчального процесу, розвитку у молодших школярів креативності, створенню сприятливого середовищу в освітньому просторі, де учні розвивають важливі навички, необхідні для їхнього соціального та емоційного зростання, для подальшого використання їх в своєму житті.

Список використаних джерел:

1. Комарова Л.Г. Будемо з LEGO (моделювання логічних співвідношень і об’єктів реального світу засобами конструктора LEGO). К.: ЛИНКАПРЕСС, 2011.

2. Парамонова Л.А. Конструювання як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів. Навчальний посібник. К.: Педагог. 2008

3. Пеккер Т. В. Програма розвитку конструктивних здібностей дітей дошкільного віку «ЛЕГО-конструювання. 2010.

4. Рожок Т.Л., Костецька О.А. Від маленької цеглинки – до розумної дитинки : дидактично-ігровий посібник. Вінниця : КУ «ММК», 2018.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ У НОВІЙ ОСВІТНІЙ РЕАЛЬНОСТІ

Іван Ведмеденко,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

***Анотація**. Стаття досліджує особливості реалізації функцій управління в умовах організації дистанційного навчання в початковій школі. Розглядаються виклики, з якими стикаються освітні заклади під час пандемії COVID-19 та військового стану в Україні, а також нові можливості, що відкриваються завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій. Проаналізовано різні підходи до організації онлайн-навчання, включаючи використання сучасних гаджетів та програмного забезпечення.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, початкова школа, управління освітою, пандемія COVID-19, військовий стан, інформаційно-комунікаційні технології, онлайн-навчання, освітній процес, синхронне навчання, асинхронне навчання.*

Дистанційне навчання – це освітній процес, у якому учень і вчитель знаходяться на відстані та не зустрічаються в традиційному навчальному середовищі. Дистанційне навчання стало невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, особливо в умовах пандемії COVID-19, яка змусила школи

по всьому світу швидко адаптуватися до нових реалій. В Україні, додатковим фактором, що спричинив перехід до дистанційного навчання, є військовий стан, який унеможливлює традиційний навчальний процес у багатьох регіонах. Це навчання базується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій для передачі знань та взаємодії між учнями та вчителями на відстані. Незважаючи на виклики, які постають перед освітніми закладами, дистанційне навчання відкриває нові можливості для розвитку та інновацій у сфері освіти. Школи по всьому світу були змушені швидко адаптувати свої навчальні програми для онлайн-формату. Це поставило перед ними значні виклики, включаючи забезпечення технічних засобів для учнів і вчителів та швидке навчання нових методик викладання [1, с. 4].

На сьогодні більшість шкіл та освітніх установ мають необхідні технології для організації дистанційного навчання. Використання планшетів, смартфонів та VR-гарнітур дає учням можливість доповнювати традиційні навчальні матеріали новими інтерактивними елементами. Водночас дистанційне навчання висуває нові вимоги до забезпечення якості освіти та досягнення освітніх результатів.

Наприклад, Стенфордський університет розробив платформу Project Zero, яка дозволяє вчителям віддалено контролювати успішність учнів за допомогою штучного інтелекту. Це є одним із багатьох прикладів того, як інноваційні технології можуть підтримувати освітній процес на відстані. Дистанційне навчання може бути як синхронним, так і асинхронним. Синхронне навчання передбачає одночасну участь учнів і вчителя в онлайн-заняттях, тоді як асинхронне навчання дозволяє учням виконувати завдання у зручний для них час.

Структура дистанційного навчання часто включає використання домашнього онлайн-навчання або програмного забезпечення для керування навчальним процесом, наприклад, Google Classroom або Moodle. Такі платформи дозволяють створювати навчальні матеріали, організовувати зворотний зв’язок та слідкувати за успішністю учнів. Важливо, щоб ці системи були простими у

використанні та надійними, адже від цього залежить ефективність навчання [2, с. 3].

Учні виконують завдання, розміщені на платформі, а вчителі оцінюють їх та надають зворотний зв'язок. Цей процес вимагає чітко розроблених завдань та зрозумілих інструкцій для учнів. Перевагами онлайн-навчання є гнучкість графіку, можливість доступу до навчальних матеріалів у будь-який час та місці, а також можливість повторного перегляду лекцій та інших навчальних матеріалів [3, с. 2].

Однак, дистанційне навчання має і свої недоліки. Серед них – технічні проблеми, що можуть виникати під час навчання, відсутність живої соціальної взаємодії між учнями та вчителями, а також можливість відволікання учнів від навчального процесу. Важливо враховувати ці аспекти при плануванні дистанційного навчання та знаходити способи їх мінімізації [4].

Отже, дистанційне навчання має безліч переваг, включаючи гнучкість графіку, доступність навчальних матеріалів у будь-який час та місці, а також можливість повторного перегляду лекцій. Використання сучасних технологій, таких як планшети, смартфони та VR-гарнітури, дозволяє зробити навчальний процес більш інтерактивним та ефективним. Проте, для успішного впровадження дистанційного навчання необхідно враховувати технічні проблеми, які можуть виникати, а також забезпечувати учням і вчителям необхідні ресурси та підтримку [5].

В умовах військового стану в Україні, дистанційне навчання набуває особливого значення, адже воно дозволяє забезпечити безперервність освітнього процесу навіть у складних умовах. Важливим аспектом є підготовка педагогів до використання нових методик та технологій, що допоможе мінімізувати недоліки та підвищити якість освіти. Для цього потрібні спеціальні тренінги та курси, які допоможуть вчителям опанувати нові інструменти та методи викладання.

Загалом, правильно організоване дистанційне навчання здатне забезпечити високу якість освіти та зробити навчальний процес доступним і зручним для всіх

учасників. Це особливо актуально в умовах пандемії та військового стану, коли традиційні методи навчання стають недоступними. Використання сучасних технологій та інноваційних підходів у дистанційному навчанні може суттєво підвищити ефективність освітнього процесу та забезпечити учням необхідні знання і навички для успішного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Бондар М. Дистанційне навчання у школах: плюси і мінуси. URL: https://education.24tv.ua/varto-shkolah-zaprovaditi-distantsiyne- navchannyanovini-ukrayini_n1375223

2. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2015_3_4%20(1).pdf

3. Брифінг Президента України від 20 квітня 2022 р. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3462917-vidnovluvatiinfrastrukturu- v-ukraini-treba-vze-zaraz-a-ne-pisla-vijni-zelenskij.html

4. Вихрущ В.О., Пушинська А.А. Психодидактика початкової школи: учіння молодших школярів. Тернопіль : Крок, 2015. 283 с.

5. Гороховський О. І. Методичні аспекти створення навчальної літератури для дистанційного навчання / О. І. Гороховський – К., 2007. – 543 с

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Наталія Ведмеденко,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Матвієнко О.В.,

доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті розглянуто педагогічні умови впровадження та використання у школі методу проектів як важливого аспекту компетентнісної освіти школярів. Метод проектів сприяє удосконаленню та збагаченню навчального процесу, оскільки сприяє розвитку творчих рис особистості.*

Ключові слова: *метод проектів, проект, особистість ,самореалізація, саморозвиток .*

Сучасний етап розвитку національної системи освіти та виховання характеризується поширенням інноваційних процесів, істотною особливістю яких є реальна варіативність, технологічність. Навчально-виховна практика потребує технологій, які б сприяли створенню умов для саморозвитку та самореалізації особистості, забезпеченню щастя і радості дитинства, формуванню особистісної конкурентоздатності.

Найуспішніше сприяють розв'язанню цих завдань особистісно зорієнтовані педагогічні технології. Сьогодні окремі педагогічні технології достатньо обґрунтовані на науковому рівні й поступово використовуються у навчально-виховній практиці. Кожна педагогічна технологія має свою специфіку, переваги та певні труднощі використання. Тому лише їх системне використання, оптимальне поєднання суттєво підвищить якість і результативність навчально-виховного процесу [1,31].

Засновник методу проектів — американський педагог У.Х. Кілпатрик (1872—1965). На його думку, використання методу проекту не тільки готує дитину до діяльності після закінчення школи, а й допомагає їй організувати життя зараз. Метод проектів, народившись у 20-х роках минулого століття, набув «другого дихання» і нині слугує засобом ефективного навчання, виховання і розвитку особистості на різних ланках освіти [2,19].

Сьогодні активно реалізується ідея неперервної проектної освіти. Суспільству потрібен не виконавець, а творець. Проектне навчання створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій і самостійності учнів в осягненні нового, стимулюючи їх природну допитливість і творчий потенціал [1].

Метод проектів (від грецького – шлях дослідження) – система навчання, за якої учні отримують знання в процесі планування і виконання практичних завдань – проектів, що поступово ускладнюються, іншими словами, це педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових, часто шляхом самоосвіти [3].

В основі проектної технології лежить розвиток пізнавальної та дослідницької діяльності учнів, уміння конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. На передній план виступає випереджальний розвиток самої людини як творчої особистості. Особливого значення набуває залучення школяра до процесу пошуку. Цінною є співпраця між учнями та вчителем. Важливим є не лише результат, а й процес досягнення результату.

Метод проектів завжди зорієнтований на самостійну діяльність учнів, яка реалізується як в індивідуальній, так і в парній, груповій діяльності, що завжди передбачає розв'язання проблеми: з одного боку — використання сукупності різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого — необхідність інтегрування знань, уміння використовувати знання з різних галузей науки, техніки тощо.

Прогнозований результат проектної діяльності – це підвищення результативності навчання та формування різноманітних компетенцій (інформаційних, соціальних, комунікативних); розвиток креативного мислення учнів; посилення мотивації до навчально-пізнавальної діяльності**.**

Впровадження проектного методу навчання в навчальний процес є дуже важливим для початкової школи, оскільки при цьому найбільш повно реалізуються завдання розвитку учнів: прийоми розумової діяльності, зміни мотиваційної структури особистості, формування вмінь навчальної діяльності.

Тому експеримент по впровадженню проектів проводився на базі початкової школи – у двох других класах загальноосвітньої школи, рівень знань учнів яких відповідав середньому.

Проект – це п'ять «П»: проблема – планування – пошук інформації – продукт – презентація. Та шосте «П» – це його портфоліо (зібрання усіх робочих матеріалів). Саме такі завдання були поставлені перед школярами.

Уроки-проекти були проведені у відповідності з календарним плануванням. Необхідно відзначити велику зацікавленість учнів, їх активність, творчий підхід до виконання завдань, щире прагнення до розширення кола своїх знань. Школярі працювали індивідуально, в парах, в групах у пошуках цікавої інформації, при підготовці та презентації продукту проектної діяльності. Керувались настановами, інструкціями класного керівника та порадами своїх батьків. Діти відшуковували цікаві літературні твори, які презентували, проявляючи мистецтво декламації та театральну майстерність. У ході проведення експерименту спостерігався і момент змагань: діти намагалися віднайти якомога більше народних прислів'їв та приказок. Таким чином вони розширювали знання про багатство українського фольклору. Надзвичайно учням подобалось готувати інформаційні «Цікавинки» до «Інформаційного столу».

Підсумкове оцінювання рівня знань учнів у цих класах після проведення уроків-проектів показало, що в експериментальному класі він значно покращився: збільшилась кількість учнів з високим та середнім рівнем знань, а у контрольному рівень знань не змінився. Крім того, необхідно відмітити психоемоційний стан учнів у цих класах. У експериментальному класі діти відзначались активністю, були, розумово працездатні, у контрольному класі у школярів спостерігалась деяка скутість, тривожність, проте діти виявляли зацікавленість, бажання розширити свій кругозір.

Таким чином, можна стверджувати, що проектна діяльність на уроках заохочує і підсилює щире прагнення до навчання з боку учнів.

У ході проекту було проведено анкетування серед учнів експериментального та контрольного класів. Воно показало, що для 26% дітей не подобається відвідувати уроки. Очевидно, відсутня мотивація їх навчальної діяльності. Проте абсолютно усім учням подобаються незвичайні уроки, їм подобається брати участь у їхній підготовці та працювати на них, проявляючи усі свої здібності. Школярі висловили бажання, щоб такі уроки проводились частіше. Для 37% дітей не подобається працювати самостійно, а це є негативним у процесі ефективної навчальної діяльності. Проте метод проектів стимулює особистісне зростання учасників проекту.

Також було проведено анкетування учителів початкової ланки. Воно показало, що вони знають проектні технології, впроваджують їх на своїх уроках. Радять іншим учителям проводити проектні уроки.

Найчастіше – 46% , проекти впроваджуються на уроках читання, 20% - на годинах спілкування, 13% - з предмету «Я і Україна», та по 7% - на уроках української мови, природознавства, основ здоров'я.

44% учителів вважають, що існують проблеми при проведенні проектних уроків, а саме: обмеження в часі; порушення виконання програми; обмежена кількість додаткової літератури; недостатня активність всіх учнів.

У підсумку проектної діяльності був отриманий результат. Це: розумова діяльність дітей; зібрана ними інформація; здобуті нові знання; прийняті й відкинуті варіанти розв'язання проблеми; знайдений конструктивний задум.

Отже, аналіз результатів проведеного експерименту свідчить про ефективність впровадження методу проектів у початковій школі. Всі завдання дослідження було виконано. Проведена дослідно-експериментальна робота підтвердила основні положення робочої гіпотези, про те, що використання методу проектів у навчальному процесі початкової школи підвищить рівень навчальних досягнень учнів. Це дало змогу сформулювати відповідні висновки, надати педагогічним працівникам школи необхідні рекомендації та визначити перспективи подальшої роботи над означеною проблемою.

Учитель повинен мати не лише теоретичну підготовку до навчального проектування, а й здатність майстерно застосовувати ці знання на практиці. Робота учителя та учнів повинна здійснюватись за певним алгоритмом, завершальним етапом якого є оцінювання результату діяльності. А воно повинно носити стимулюючий характер. Адже саме у молодшому шкільному віці закладається низка ціннісних установок, особистісних якостей і ставлень.

Метод проектів покликаний удосконалити і збагатити навчальний процес, оскільки сприяє розвитку творчих рис особистості. Творча діяльність молодших школярів сприяє розвитку у них допитливості розуму, гнучкості мислення, пам'яті, здатності до об'єктивних оцінок, до бачення проблеми, до передбачення, до глибокого розуміння причинно-наслідкових зв'язків. Ці якості характерні для людини з розвинутим інтелектом, яку повинна виховати школа XXI століття.

Список використаних джерел:

1. Волинець А. Сучасні педагогічні інновації і школа. *Рідна школа.* 1993 - №8 с.30-32.

2. Дудік Г. Метод проектів у сучасній школі з досвіду впровадження проектних технологій. *Директор школи, ліцею, гімназії.* 2009. №5 с. 18-23

3. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти. *Завуч.* 2003. №2 с. 12-14

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Маіна Веровчук,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Комогорова М. І.

кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У публікації висвітлено розвиток комунікативних навичок учнів початкової школи засобами інтерактивних технологій. Наведено суть інтерактивних технологій та визначено їх ефективність як засобу розвитку комунікативних навичок учнів початкової школи.*

Ключові слова: *інтерактивні технології, комунікативні навички, молодші школярі.*

Однією з ключових складових успішної адаптації учнів початкової школи є розвиток їхніх комунікативних навичок. У сучасному цифровому світі, де технології стають неодмінною частиною освіти, важливо визначити ефективні методики та інструменти для сприяння розвитку комунікативних навичок учнів. Вчені та практики переконані, що найбільш ефективний розвиток комунікативних навичок молодших школярів відбувається коли в освітньому процесі використовуються інтерактивні технології навчання, оскільки вони стимулюють учнів до активної участі в освітньому процесі. Проблема розвитку комунікативних навичок учнів початкової школи за допомогою інтерактивних технологій є актуальною і вимагає подальшого дослідження та розробки оптимальних підходів. Враховуючи зміни в освітній парадигмі та зростаючу важливість володіння комунікативними навичками у сучасному світі, вирішення цієї проблеми стає надзвичайно важливим завданням для педагогічної практики та наукових досліджень.

Проблемою розвитку комунікативних навичок у молодших школярів займалося багато сучасних науковців, а саме А. Багмут, В. Бєломорець, М. Вашуленко, О. Хорошковська. Вчені у своїх працях вказували на комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення мови, тобто виокремлювали інтерактивні технології навчання як ефективний засіб розвитку комунікативних навичок молодших школярів.

Значний внесок у дослідженні інтерактивних методів навчання зробили такі видатні вчені, як Л. Пироженко та О. Пометун. Вони тлумачать інтерактивність у навчанні як здатність до взаємодії, спілкування, діалогу та спільних дій. В їхніх дослідженнях доводиться, що інтерактивне навчання різко підвищує рівень засвоєння матеріалу, оскільки воно впливає не лише на свідомість учня, але й на його почуття [4]. Також, дослідженням проблеми інтерактивних методів навчання займалися такі вчені: Р. Балан, Л. Варзацька, О. Вербило, Л. Кратасюк, М. Олійник, М. Пентилюк та ін. Вони зазначали, що завдяки використанню інтерактивних елементів, навчальний процес реалізується шляхом постійної активної взаємодії всіх учнів, а вчитель і учні стають рівноправними суб'єктами навчальної діяльності.

Метою публікації є визначення переваг використання інтерактивних технологій для розвитку комунікативних навичок учнів початкової школи.

Серед педагогічних технологій, що активно використовуються в українських освітніх закладах, найпопулярнішими є інтерактивні технології навчання. Поняття «інтерактивний» походить від латинського «inter» – між та «activ» – активний. Лексичне значення слова «інтерактивність», «інтерактив» у перекладі з англійської мови таке: «inter» – взаємний, «act» – діяти, тобто здатність взаємодіяти [3].

У педагогічному словнику подається визначення інтерактивного навчання, як певній формі навчання, що базується на активній взаємодії учнів з навчальним оточенням, навчальним середовищем, яке є засобом засвоєння знань [2].

Інтерактивне навчання – це конкретний метод організації навчальної діяльності, спрямований на створення комфортного навчального середовища, в якому кожен учень відчуває свою успішність та розвиває свої інтелектуальні здібності. Під час навчання відбувається постійна та активна взаємодія між усіма учасниками – учнями і вчителем [1]. Такий підхід до навчання сприяє формуванню ефективних комунікативних навичок, які є ключовими для успішного спілкування та досягнення мети у різних сферах життя. Таким чином,

застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі початкової школи сприяє не лише розвитку комунікативних навичок учнів, а й загальному підвищенню їхнього навчального успіху та активності.

Інтерактивні технології навчання мають кілька переваг у розвитку комунікативних навичок учнів початкових класів, зокрема:

1. Залучення учнів до активного спілкування. Інтерактивні методи навчання створюють стимулююче середовище, де кожен учень має можливість висловити свої думки та взаємодіяти з однолітками та вчителем.

2. Створення ситуацій реального спілкування. Інтерактивні вправи та симуляції створюють ситуації, що наближені до реального спілкування, дозволяючи учням відчути себе впевнено під час комунікації.

3. Розвиток навичок активного слухання та відповіді. Інтерактивні завдання вимагають уважного слухання співрозмовника та певної реакції на його висловлення, що сприяє розвитку обох цих навичок.

4. Сприяння взаєморозумінню та толерантності. Взаємодія учнів під час інтерактивного навчання сприяє розумінню різних точок зору та культурних особливостей, що сприяє розвитку толерантності та поваги до інших.

5. Збагачення лексичного запасу. Використання різноманітних інтерактивних матеріалів та ігор допомагає учням поповнювати свій словниковий запас та використовувати нові слова і вирази у реальних ситуаціях.

Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі початкової школи сприяє значному розвитку комунікативних навичок учнів. Ці технології створюють сприятливе середовище для спілкування та співпраці, розвивають навички активного слухання, ефективного висловлювання думок та взаєморозуміння. Крім того, вони сприяють активному залученню учнів до навчального процесу, розвивають їхню критичну та аналітичну розумову діяльність, творчість та проблемне мислення. Незважаючи на значний прогрес у використанні інтерактивних технологій у початковій школі, існує потреба в подальших дослідженнях з цієї теми. Однією з перспектив може бути

дослідження впливу конкретних видів інтерактивних технологій на розвиток різних аспектів комунікативних навичок учнів.

Список використаних джерел

1. Гадкевич Л. Н. Інтерактивні технології. Завуч. 2004. С. 9–12.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови // Перекл. та адаптація Л. В. Биркун. – Oxford : Oxford Univ. Press, 1998. – 48 с.
4. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2011. 135 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ "Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ" У 3 КЛАСІ

Вигівська Тетяна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Кустовська А.В.,
кандидат біологічних наук, доцент

Анотація. *Розглянуто особливості використання інтерактивних методів на уроках «Я досліджую світ» у початковій школі. Визначено сутність інтерактивної технології навчання. Визначені особливості проведення інтерактивного уроку у 3 класі.*

***Ключові слова*:** *інтерактивний урок, метод, молодші школярі, пара, технологія.*

На сучасному етапі пріоритетним завданням освіти є формування творчої особистості учня, який здатен критично мислити і володіти вмінням та навичками творчого пошуку; учня, який здатний аналізувати інформацію та приймати нестандартні рішення. Технологія інтерактивного навчання – це організація освітнього процесу, при якій важлива участь кожного учасника для вирішення поставлених задач: перед кожним учнем поставлене конкретне завдання, за виконання якого він несе відповідальність особисто і повинен презентувати результати своєї роботи, або від його діяльності залежить якість виконання завдання, поставленого перед всією групою [2, с. 45].

Особливості інтерактивних технологій на уроках «Я досліджую світ» у 3 класі окреслюються в логіці побудови компонентів освітнього процесу, у змісті навчального матеріалу, в методах організації пізнавальної діяльності учнів та управління нею, в структурі уроків та формах контрольної діяльності вчителя за навчальним процесом та результатами роботи учнів.

Технології інтерактивного навчання спрямовані безпосередньо на розвиток базових психічних функцій молодших школярів та набувають особливої значущості в освітньому процесі початкової школи. Пізнавальна активність дітей в цей віковий період характеризується підвищеною сензитивністю та завершується фізіологічним дозріванням всіх мозкових структур [3, с. 283], тому саме у молодшому шкільному віці досягається найвища ефективна дія на особистісну та інтелектуальну сфери особистості дитини.

На уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» із використанням інтерактивних технологій навчання у 3 класі необхідно планувати у формі командної (парної чи групової) роботи, під час якої кожен учасник цієї взаємодії може висловлювати цікаві ідеї, доводити, застосовувати нестандартні рішення поставлених перед ним проблем. Тобто такий інтерактивний урок слід проводити із урахуванням можливостей учнів самостійно аналізувати інформацію, спостерігати, робити висновки із презентованого та почутого. Із метою реалізації

цих завдань доцільно використовувати практичні методи навчання під час проведення уроків «Я досліджую світ», а також формати діяльності у групах, проведення вікторин, проєктів, дискусій, що сприятиме розвитку в учнів ініціативності, самостійності, креативності, вміння оцінювати результати своєї діяльності та діяльності інших учасників освітньої діяльності [1, с. 95]. На нашу думку, інтерактивні технології можна використати при вивченні наступних тем (відповідно до Орієнтовного календарно-тематичного планування уроків з інтегрованого предмету «Я досліджую світ» для 3 класу) - «Подорожуємо і відкриваємо світ» - розробка проектів подорожі рідною Батьківщиною, кожен учень будує власний туристичний маршрут; «Світ невідомий» - кожний учень в складі групи (клас ділимо на 2 команди) презентує цікаві винаходи в певній галузі тощо [4].

Враховуючи психологічні особливості учнів 3 класу та рівень їх готовності до спілкування, використання інтерактивних технологій навчання, на думку педагогів, необхідно розпочинати з роботи в парах. Адже саме робота в парах надає можливість учням спілкуватися, що є необхідним у цьому віковому періоді. Інтерактивні технології на уроках «Я досліджую світ» можна використовувати на будь-якому етапі уроку, навіть під час перевірки самостійно виконаного домашнього завдання, коли учням пропонується звірити відповіді завдань та у випадку невідповідностей або помилкового виконання довести правильність своєї відповіді.

Роботу в парах на уроках «Я досліджую світ» можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння навчального матеріалу, закріплення пройденого матеріалу, перевірка рівня засвоєних знань. Робота в парах дає час подумати, обмінятись ідеями один з одним і лише після цього озвучувати свої думки перед усім класом. Крім того, робота в парах сприяє розвитку критичного мислення, навичок спілкування, вміння висловлюватись, вміння переконувати та вести дискусію.

Інтерактивні методи на уроках «Я досліджую світ» у 3 класі передбачають виконання завдань із елементами проблемності, що передбачає здатність учня поставити проблемно-пошукове завдання, висувати різні варіанти його вирішення, формулювати гіпотези та робити наукові припущення. Учасникам команд можна надавати певні підказки-асоціації у формі запитань, що здійснюється із метою активізації процесів пам'яті (пригадування змісту навчального матеріалу), розвитку критичного, асоціативного, логічного мислення [2, с. 84]. Для цього можна використовувати форми дискусії («круглий стіл», «мозковий штурм», «асоціативний кущ» тощо). Вчитель повинен підбирати для учнів різні види діяльності, підтримувати у них необхідний діапазон рухової активності, чергуючи різні форми, методи і засоби освітньої діяльності.

Цілі уроків «Я досліджую світ» у 3 класі та їх реалізація повинні відповідати принципам балансування теоретичних знань та практичних навичок, принципам взаємодії розумового, морального, трудового, естетичного виховання.

Таким чином, інтерактивне навчання насамперед є діалоговою формою навчання, в структурі якого організована тісна взаємодія учнів один з одним та з педагогом. Технологія інтерактивного навчання є організацією освітнього процесу, при якій важлива участь кожного учасника для вирішення поставлених задач: учень несе відповідальність або за лише виконане ним завдання або виконує певну задачу в робочій групі, якість виконання якої впливає на загальний результат роботи групи (в даному випадку учень несе відповідальність за результат роботи команди).

Список використаних джерел:

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу»: Київ. : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.

2. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід : метод. посібн. авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2019. 136 с.

3. Романенко Л., Романенко К., Ратушна, А. Організація методичного супроводу застосування ігрових технологій на уроках «Я досліджую світ» у 3 класі. Молодий вчений №10 (98), 2021. С. 282-285.

4. Орієнтовне календарно-тематичне планування уроків з інтегрованого предмету «Я досліджую світ». за підручником «Я досліджую світ», автори: О. В. Волощенко, О. П. Козак, Г. С. Остапенко. К. : Світич, 2020

ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ДОБРОЗИЧЛИВІСТЬ» У ФАХОВИХ ДЖЕРЕЛАХ

Вітряк Антон,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Кільдеров Д.Е.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті зроблено дефінітивний аналіз поняття «доброзичливість» у фахових джерелах.*

Ключові слова: *доброзичливість, психічне здоров'я, особистість.*

Доброзичливість є одним із фундаментальних моральних принципів, які визначають поведінку людини в суспільстві. Це поняття охоплює різноманітні аспекти людських взаємин, включаючи емоційні, соціальні та етичні компоненти. У сучасній науковій літературі доброзичливість розглядається як важлива якість, що сприяє гармонії та взаєморозумінню в суспільстві. Мета цього аналізу полягає

в детальному вивченні поняття «доброзичливість» через призму фахових джерел, щоб виявити його основні характеристики та значення.

Філософи з давніх часів намагалися визначити доброзичливість і її роль у житті людини. Наприклад, Арістотель вважав доброзичливість однією з найвищих чеснот, яка сприяє досягненню еудемонії, або повного щастя. Він підкреслював, що доброзичливість проявляється в альтруїстичних діях, спрямованих на благо інших. Сучасні філософи продовжують вивчати це поняття, акцентуючи увагу на його етичних та моральних аспектах.

Еммануїл Кант, у свою чергу, розглядав доброзичливість як категоричний імператив, що спонукає людину діяти так, щоб її вчинки могли стати універсальним законом. Кант вважав, що доброзичливість має бути безкорисливою і не залежати від зовнішніх обставин. Таким чином, філософські підходи до доброзичливості допомагають зрозуміти її як моральну цінність, що визначає етичні принципи поведінки людини.

З психологічної точки зору, доброзичливість розглядається як риса характеру, що впливає на міжособистісні взаємини. Психологи відзначають, що доброзичливі люди зазвичай мають високий рівень емпатії, що дозволяє їм краще розуміти і підтримувати інших. Відомий психолог Карл Роджерс вважав, що доброзичливість є одним з ключових компонентів гуманістичної психології, яка спрямована на розвиток особистості та її потенціалу.

Дослідження показують, що доброзичливість позитивно впливає на психічне здоров'я та загальне благополуччя людини. Наприклад, дослідження, проведене в Гарвардському університеті, виявило, що люди, які регулярно проявляють доброзичливість, мають нижчий рівень стресу і депресії. Це пояснюється тим, що альтруїстичні дії сприяють виробленню ендорфінів, які покращують настрій і знижують рівень тривожності.

У соціології доброзичливість розглядається як важливий фактор, що сприяє соціальній згуртованості та стабільності. Соціологи відзначають, що в суспільствах, де доброзичливість є загальноприйнятою нормою, люди мають

більше довіри один до одного, що сприяє розвитку громадянського суспільства та соціального капіталу.

П’єр Бурдьє, відомий французький соціолог, вважав, що доброзичливість є формою соціального капіталу, яка сприяє зміцненню соціальних зв’язків і взаєморозуміння. Він підкреслював, що доброзичливі дії, навіть якщо вони не мають негайної матеріальної вигоди, можуть призвести до довгострокових соціальних дивідендів, таких як підвищення рівня довіри та кооперації в суспільстві.

У сучасному світі доброзичливість набуває особливого значення в різних сферах життя, включаючи бізнес, освіту та медицину. У бізнесі доброзичливість допомагає створювати позитивну корпоративну культуру, що сприяє залученню та утриманню талановитих працівників. В освіті доброзичливість сприяє створенню сприятливого навчального середовища, де студенти можуть розвиватися і досягати успіхів. У медицині доброзичливість є ключовим компонентом пацієнт-орієнтованого підходу, який покращує якість медичних послуг і задоволеність пацієнтів.

Отже, доброзичливість є багатогранним поняттям, яке охоплює різні аспекти людського життя. Філософи, психологи та соціологи надають цьому поняттю різні значення, але всі вони сходяться на думці, що доброзичливість є важливою якістю, яка сприяє гармонії та взаєморозумінню в суспільстві. Вивчення доброзичливості у фахових джерелах допомагає глибше зрозуміти її роль і значення, що має важливе практичне значення для розвитку особистості та суспільства в цілому.

СУЧАСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ МЕТОДИ ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВУ СФЕРУ СТУДЕНТА ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ

Юлія Войнарович

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Лубни

Науковий керівник: Войналович О.О.,

кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *У роботі представлено огляд кількох сучасних психологічних методів, технік, призначених для впливу на емоційно-вольову сферу осіб із тривожністю. Сучасні технології роботи психолога із клієнтами, що знаходяться у станах різного рівня тривожності є дуже ефективним інструментом для допомоги, зокрема студентам бути у оптимальному стані, для найбільш ефективної реалізації дистанційного виду навчання у сучасних умовах і потребує застосування комплексного підходу.*

Ключові слова: *емоційно-вольова сфера, студенти, тривожність, методи, техніки, психологія.*

У зв’язку із значним числом зовнішніх потужних непередбачених впливів, таких як гостра необхідність пристосуватися до системи дистанційного навчання, адаптація до процесу здобування освіти періодично чи постійно на відстані від студентського та викладацького колективу, а також зміни в організації власної практичної діяльності та здобуття практичних навичок, спричиняють зміни у психологічному стані пацієнтів, зокрема молодих людей, студентів чи осіб, що здобувають освіту [1, с.3].

Одночасно з цими факторами також активізується потреба у розвитку адаптивності студентів до зовнішніх умов, що склалися, включаючи розвиток емоційно-вольової сфери, зокрема стресостійкості та уміння утримувати свій внутрішній стан стабільним при певному рівні «неефективної» тривожності, який негативно впливає на можливість студента якісно навчатися [1, с.3].

Саме тому вивчення сучасних психологічних методів впливу на емоційно-вольову сферу студента із різним рівнем тривожності для збільшення його/її

можливостей ефективної реалізації дистанційного виду навчання та професійної підготовки майбутніх психологів у сучасних умовах.

Проаналізувавши наукову психологічну літературу у ключі цієї теми, можемо констатувати, що одними із найкращих сучасних технік роботи із тривожністю вважаються наступні:

Програма психокорекції високого рівня тривожності у студентів базується на кількох основних принципах: принцип активної позиції, принцип реальності, принцип гнучкості, принцип творчості, принцип безпеки. Програма направлена на врівноваження стану тривоги. Програма включає методи когнітивно-поведінкової терапії, тілесно-орієнтованої терапії та арттерапії [4, с.78].

Методами психокорекційної роботи слугували: Фізична та психологічна релаксація; Розвиток навичок рефлексії та самодослідження; Розкриття та опора на творчий потенціал; Ведення терапевтичного щоденника станів; Розвиток навичок самозаспокоєння та психологічного заземлення.

Тривалість програми складається із 5 терапевтичних сесій у дистанційному режимі. Досвід застосування цього методу у психологічній практиці показав вагомі зміни у психологічному стані студентів одразу після завершення другої тренінгової сесії.

Комплексне і системне використання методів для досягнення ефективного результату: психофізіологічні – дихальна гімнастика (О. А. Баранов), самонавіювання (О. Б. Угумнова, Н. І. Куценко), розумові практичні вправи, в тому числі Рейки (О. А. Баранов, О. Б. Ігумнова, А. Р. Куданов, А. о. Реан, Н. І. Куценко); методи впливу на психоемоційну сферу: танцювальна терапія, різні методи розслаблення через використання технік моделювання ситуації, міні-лекції, раціоналізація очікуваної події, когнітивні техніки особистісні тренінги (Н. І. Куценко), вербалізація тривожності, прийоми позитивної психотерапії, направлені на становлення позитивного мислення, груповий аналіз та ін.[1, с.8].

Таким чином, сучасні технології роботи психолога із клієнтами, що знаходяться у станах різного рівня тривожності є дуже ефективним

інструментом для допомоги студентам бути у оптимальному стані, щоб останні мали можливість ефективно здійснювати власну навчальну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Бігун Н. І. Профілактична робота в практичній психології: навч. метод. комплекс дисципліни. Камянець-Подільський. 2017. 96 с.

2. Карандашов В. М. Вивчення оцінної тривожності. Київ. 2016. 80 с.

3. Опанасенко М. Д. Особливості вольової саморегуляції у студентів з різним рівнем тривожності. Кваліфікаційна робота освітній ступінь – магістр. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2021. Режим доступу:https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/218b2639-7527-4d0d-a2d2-637d594080dc/content

ПОТЕНЦІАЛ УСВІДОМЛЕННОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВСТВА ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Волинець Ілля,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Кільдеров Д.Е.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті розглянуто проблеми усвідомленого ставлення до батьківства для майбутньої професійної діяльності здобувачів професійно-технічної освіти.*

Ключові слова: *усвідомленого ставлення до батьківства, здобувачів професійно-технічної освіти, професійної діяльності .*

Ситуація сьогодення характеризується динамічними змінами в усіх сферах суспільного життя, що, безперечно, супроводжується трансформацією суспільної свідомості людей та перебудовою ієрархії ідей і переконань, характерних для них. Різка зміна пріоритетів, поява нових цінностей та переорієнтація поглядів щодо значущості тих чи інших моральних якостей часто призводять до занепаду духовної сфери, знецінення позитивних відносин між людьми, сприяє прояву широкого спектру соціальних проблем, які стосуються, в першу чергу, молодого покоління і, на жаль, дестабілізують його становище у реаліях сучасного світу. Молодь, зокрема здобувачі професійно-технічної освіти, стоять на шляху самовизначення та формування світогляду, вибору пріоритетів та цінностей у власному житті. Це стосується й усвідомленого ставлення до батьківства, яке наразі переживає кризу у сучасному українському суспільстві у зв'язку з прагненням молоді досягти матеріального благополуччя, професійного зросту, жити задля власного задоволення, але при цьому юнаки і дівчата неготові нести відповідальність за власні вчинки.

Зосередженість діяльності закладів професійно-технічної освіти лише на необхідності забезпечення здобувачів освіти професійними знаннями й уміннями призводить до нехтування педагогами проблемою становлення повноцінної особистості, в тому числі, яка проявляє адекватну позицію до майбутнього батьківства. Враховуючи той факт, що саме сім'я дитини, її батьки виступають первинними агентами соціалізації особистості, джерелом розширення її соціального досвіду, забезпечують формування фізичних якостей та духовно-моральних цінностей, то надзвичайно важливим завданням педагогів закладів професійно-технічної освіти стає підготовка молоді до реалізації батьківства і водночас формування усвідомленого ставлення до нього.

У сучасному світі батьківство, зокрема й материнство, перебуває під потужним впливом різноманітних соціокультурних стереотипів, що нерідко супроводжується хибним уявленнями молоді щодо материнської ролі, а відтак і

різноманітними відхиленнями у реалізації батьківства у цілому. То ж постає необхідність відновлення у сучасних реаліях погляду молоді на батьківство та формування у неї прагнення усвідомленого виконання батьківських ролей.

Серед актуальних соціально-педагогічних проблем здобувачів професійно-технічної освіти особливе місце посідає питання узгодження ресурсів та зусиль усіх соціально-педагогічних інституцій, що дозволяє здійснювати цілеспрямований педагогічний вплив на студентську молодь. Спираючись на низку державних документів, серед яких Закон України «Про освіту» (2017 рік), Закон України «Про професійно-технічну освіту» (1998 рік), Національна доктрина розвитку освіти (2002 рік), стратегічним завданням освіти визначено всебічний та гармонійний розвиток особистості, її інтелектуальних можливостей, самореалізації в усіх сферах життєдіяльності.

На етапі навчання здобувачів професійно-технічної освіти виступає не лише їх професійна підготовка, а й важливим є особистісне самовизначення, узгодження усіх прагнень з важливими життєвими пріоритетами (кар'єрними, сімейними, соціальними). А оскільки підготовка до шлюбу та сімейного життя посідає особливе місце у даний віковий період молоді, то й формування усвідомленого ставлення до батьківства, як складової особистісного самовизначення, має надзвичайно цінне значення.

Важливим здобутком у нашому дослідженні є можливість використати нукові праці, в яких висвітлюються різні аспекти батьківства. Національні ідеї, релігійні традиції, духовні цінності щодо родинного виховання втілювали у своїх працях представники української педагогічної еліти (О. Вишневський, О. Духнович, А. Макаренко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський ін.). Дослідженнями у сфері сім'ї як інституту соціалізації дитини займалися українські науковці (Т. Алєксєєнко, А. Капська, Ж. Петрочко, І. Пєша та ін.). Психологічні аспекти феномена батьківства та його структурні компоненти представлені у роботах зарубіжних та вітчизняних науковців (І. Кон, Р. Овчарова, А. Співаковська, Е. Фромм та ін.). У працях як українських, так і зарубіжних

дослідників здійснений ґрунтовний науковий аналіз феномена материнства (Г. Дьяконов, С. Мещерякова, В. Рибалко, Н. Самоукіна, Г. Філіпова, Ф. Хорват та ін.). Проблему усвідомленого батьківства та особливостей його формування досліджували О. Безпалько, І. Братусь, Т. Веретенко, Ю. Гіппенрейтер, Т. Гордон, І. Звєрєва та ін.

Таким чином, теоретичний аналіз проблеми дозволяє констатувати, що сьогодні наявна ґрунтовна наукова база щодо формування усвідомленого батьківства. Проте окреслене коло ідей стосується категорії осіб, які уже стали батьками або навіть очікують дитину. Теоретико-практичні питання формування усвідомленого ставлення до батьківства саме у здобувачів професійно-технічної освіти не стали на сучасному етапі розвитку науки предметом спеціального наукового дослідження. А це, у свою чергу, потребувало наукового пізнання, пошуків нових шляхів до збагачення змісту, форм і методів формування усвідомленого ставлення до батьківства у студентської молоді.

РОЗВИТОК РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ

Горбаченко Юлія,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ
Науковий керівник: Коваль Т.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *Розглянуто практичний досвід розвитку розумових здібностей учнів початкової школи засобами LEGO-технологій. Ковальська Т. Г. зазначає, що «Використання конструктора LEGO дозволяє вчитися граючи і навчатися в грі, яка є найважливішим супутником дитини. Гра з конструктором охоплює*

багато функцій, які призводять до більш усвідомленого навчання, і таким чином, забезпечує оптимальне середовище для розвитку навичок і знань, які діти повинні мати, щоб працювати і досягти успіху в дорослому житті» . Використання на уроках конструктора LEGO сприяє підвищенню якості навчання, ефективності роботи на уроці, активності дітей під час навчального процесу, залученню їх до системнодіяльного підходу, підвищенню успішності. Конструктор LEGO це практичний інструмент, що дозволяє легко подолати ряд типових проблем щодо навчальних матеріалів учнями початкової школи. Використання конструктора LEGO дає позитивні результати при засвоєнні навчальних матеріалів, допомагає освоїти здатність приймати та підтримувати цілі та завдання освітньої діяльності, шукати ресурси для їх реалізації, сприяти розробці способів вирішення творчих та пошукових завдань. Конструктор LEGO є наочно-образними моделями тих інтелектуальних операцій, які виробляють під час навчальної діяльності.

Ключові слова: *молодший школяр, лего-технології, розвиток, розумові здібності.*

Організація навчальної діяльності в освітньому процесі школи багато в чому залежить від індивідуально-психологічних і вікових особливостей молодших школярів. Сучасні учні 3 класу відносяться до покоління Альфа. За характером навчання учні покоління Альфа оберуть інтерактивну форму навчання, коли вони можуть самостійно досліджувати, відкривати та експериментувати з матеріалами. Також вони звикли до швидкої зміни інформації, тому вчителі повинні забезпечувати їм різноманітність та динамічність у навчальному процесі. Отже, для розвитку творчості учнів початкової школи особливе значення мають гра і перші спроби продуктивної діяльності. З метою розвитку у учнів початкової школи розумових здібностей, доцільним та актуальним є використання технологій конструктивно-ігрової діяльності з конструкторами LEGO [4].

LEGO-конструктор – це серія популярних конструкторів, які виготовляє датська компанія LEGO. LEGO – це скорочення від двох данських слів "leg godt", що означають "грай добре". ЛЕГО була заснована Оле Кірк Крістіансеном у 1932 році. Основною особливістю LEGO-конструкторів є їх модульна будова. Кожен набір складається зі спеціальних кубиків, які можна з'єднувати між собою, утворюючи різноманітні форми.

LEGO активно співпрацює з освітніми установами та організаціями, пропонуючи освітні програми і розробки для шкіл і дитячих садків, які сприяють розвитку дітей через конструювання та гру з LEGO-конструкторами. Ці програми використовують LEGO-конструктори для розвитку навичок творчості, логічного мислення, проблемного мислення та співпраці [4].

Особлива увага приділяється також створенню серій конструкторів, спрямованих на молодших дітей, які мають більш прості форми та більші елементи для зручності малюків. Це допомагає розвивати моторні навички і фантазію найменшим будівельникам. LEGO-конструктори не тільки розвивають творчість, логічне мислення та моторику у дітей і дорослих, але також сприяють спілкуванню, співпраці та виробленню навичок проблемного мислення. Вони стимулюють уяву і дозволяють створювати свій власний світ [5].

Спільні зусилля LEGO і освітян спрямовані на розвиток творчого мислення, логічного мислення, проблемного розв'язування та інших важливих навичок у дітей. Використання LEGO-конструкторів в навчанні стимулює дітей до активного дослідження, творчості, розвитку критичного мислення та навичок, які є важливими для майбутнього. На початку 2017 року було прийнято рішення запровадити уроки з використанням LEGO-технологій у початковій школі.

Розглянуто практичний досвід розвитку розумових здібностей учнів початкової школи засобами LEGO-технологій. Ковальська Т. Г. зазначає, що «Використання конструктора LEGO дозволяє вчитися граючи і навчатися в грі, яка є найважливішим супутником дитини. Гра з конструктором охоплює багато функцій, які призводять до більш усвідомленого навчання, і таким чином,

забезпечує оптимальне середовище для розвитку навичок і знань, які діти повинні мати, щоб працювати і досягти успіху в дорослому житті» [3].

Шість цеглинок» – це інструмент і утиліта, яка дає змогу підходити до навчання в НУШ за допомогою гри та діяльності. Теоретичний аналіз доводить, що ця техніка сприяє командній роботі, співпереживанню однокласникам, командним результатам, навчанню у однолітків, вислуховуванню їхніх ідей і пропозицій, розподілу ролей і обов'язків, вирішенню проблем, оцінці ризиків і прийняттю рішень. Використовуючи шість блоків, Катющева Ю. виділила такі характеристики ігрових завдань:

1) завдання призначені для розвитку кількох умінь одночасно;

2) будь-яке завдання можна адаптувати до віку, навичок і потреб конкретного учня;

3) кожне завдання дозволяє абітурієнтам практикуватися у повторному виконанні одного і того ж завдання;

4) завдання включає можливість відкритої кінцівки, де учень може надати кілька варіантів виконання, і кожен варіант є правильним. Головне, щоб учень міг пояснити своє бачення;

5) шестиблочне завдання можна інтегрувати в будь-який вид діяльності та форму роботи, завдяки міжпредметному характеру цього засобу [2, с. 6].

Усі методичні комплекти конструкторів не прив'язані до якоїсь певної програми чи предмета і можуть ефективно використовуватися у межах різних навчальних модулів під час уроків розвитку мови, математики, природознавства, у роботі шкільного психолога і логопеда. Вони дозволяють організувати як фронтальну роботу учнів, спрямовану на вивчення певних тем, різних предметів у межах класно-урочної системи, і самостійну творчу роботу при проектній формі організації занять

Застосування конструктора LEGO може мати значний вплив на розвиток розумових здібностей молодших школярів. LEGO надає дітям можливість

розвивати креативність, фантазію та просторове мислення, а також розвивати когнітивні та соціальні навички.

Загалом, застосування конструктора LEGO дозволяє молодшим школярам розвивати широкий спектр розумових здібностей, таких як просторове мислення, творчість, проблемне мислення, співпрацю та комунікацію, математичні та логічні навички, а також усвідомлення дизайну та інженерії. Використання LEGO в навчальних процесах може бути цікавим та ефективним способом стимулювання розвитку дітей. Застосування конструктора LEGO може бути варіативним і пристосованим до різних форм розвитку розумових здібностей молодших школярів.

Ці форми розвитку залежать від творчості вчителя або дорослого, який проводить заняття з дітьми. Важливо створювати стимулююче середовище, в якому діти можуть експериментувати, робити помилки та вчитися разом з іншими. Застосування конструктора LEGO у навчальних процесах сприяє розвитку широкого спектру розумових навичок та здібностей у молодших школярів. Важливо надавати дітям можливість самостійно досліджувати, творити та вирішувати проблеми, що сприятиме їхньому розвитку розумових навичок, творчого мислення та критичного мислення.

LEGO-технології є потужним інструментом для стимулювання розвитку розумових здібностей учнів початкової школи. Використання LEGO-конструкторів у навчальному процесі дозволяє дітям бути активними учасниками, розвивати критичне мислення, проблемне розв'язування, просторову уяву та комунікативні навички. LEGO-технології створюють сприятливе середовище для поглибленого вивчення навчального матеріалу, оскільки діти можуть візуалізувати концепції, експериментувати зі знаннями та будувати моделі, що допомагає усвідомленню та засвоєнню нової інформації.

Використання на уроках конструктора LEGO сприяє підвищенню якості навчання, ефективності роботи на уроці, активності дітей під час навчального процесу, залученню їх до системнодіяльного підходу, підвищенню успішності.

Конструктор LEGO це практичний інструмент, що дозволяє легко подолати ряд типових проблем щодо навчальних матеріалів учнями початкової школи. Використання конструктора LEGO дає позитивні результати при засвоєнні навчальних матеріалів, допомагає освоїти здатність приймати та підтримувати цілі та завдання освітньої діяльності, шукати ресурси для їх реалізації, сприяти розробці способів вирішення творчих та пошукових завдань. Конструктор LEGO є наочно-образними моделями тих інтелектуальних операцій, які виробляють під час навчальної діяльності [1].

Загалом можна зазначити, що LEGO-технології сприяють розвитку творчого мислення та інноваційних навичок, оскільки діти можуть самостійно творити, знаходити нетрадиційні рішення та експериментувати зі знаннями. Це розвиває їхню творчу уяву, вміння думати креативно та знаходити альтернативні шляхи вирішення завдань. LEGO-технології сприяють позитивному настрою до навчання, підвищують мотивацію дітей та створюють сприятливу атмосферу для розвитку їхнього потенціалу. Вони розширюють можливості навчання та допомагають формувати комплексні навички, необхідні для успішного освоєння навчальних предметів.

Список використаних джерел:

1. Ісаєва О. О. Особливості інтерактивної моделі навчання. URL:http://www.isaieva.kiev.ua/downl-f/prez-student-0-3-model.pdf (дата звернення 07. 04. 2023).

2. Катющева Ю. Діагностика ставлення вчителів початкової школи до використання ЛЕГО-конструктора у професійній діяльності // Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії. ПереяславХмельницький, 2019. С. 56-58.

3. Ковальська Т. Г. Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи шляхом впровадження LEGO-технологій. URL: http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounush/paper/viewFile/349/343

4. Нова українська школа:порадник для вчителя / за заг.ред. Н.М.Бібік.-Київ:Літера ЛТД,2018. 160 с.

5. Офіційний сайт Lego. URL: http://www.lego.com/en-us/

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ «РОЗУМНИКИ» ТА «LEARNINGAPPS»

Анастасія Грудницька,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У тезах актуалізовано проблему розвитку пізнавальної активності учнів початкових класів. Проведений аналіз існуючих досліджень підтвердив її важливість у сучасній освітній системі. Вирішення цієї проблеми важливе для успіху у навчанні та розвитку дитини. Охарактеризованосучасніцифрові технології: «Розумники» та «Learningapps», як ефективні засоби підвищення пізнавальної активності, мотивації та інтересу дітей до навчання.*

Ключові слова**:** *пізнавальна активність, розвиток пізнавальної активності, цифрові технології навчання, «Розумники», «Learningapps».*

Актуальність дослідження. Зміна суспільних потреб та освітніх стандартів вимагає нового підходу до навчання, де акцент зроблений на розвитку пізнавальної активності учнів. Це означає не лише передачу знань, але й стимулювання їхньої участі в творчому процесі та застосуванні отриманих знань

у реальних ситуаціях. Також успішне засвоєння навчального матеріалу у цьому віці визначає подальший успіх у навчанні та розвитку дитини загалом. Початкові класи є ключовим періодом формування навичок самостійного навчання, а пізнавальна активність визначається не лише рівнем інтелектуального розвитку, але й мотивацією, увагою, пам'яттю та іншими психологічними факторами.

Нова українська школа – це не лише місце навчання, але й середовище розвитку учні, де акцент робиться не лише на засвоєнні знань, а й на формуванні ключових навичок, цінностей та компетенцій. Це місце, де кожен учень має можливість розвивати свій потенціал, виявляти та реалізувати свої здібності. Головна мета НУШ полягає у тому, щоб «створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті» [4].

Вчителі намагаються зробити навчання цікавим та зрозумілим для дітей, використовуючи різні інтерактивні форми роботи, а також сучасні цифрові технології. Важливою складовою в процесі навчання молодших школярів є використання візуальних матеріалів, що допомагають учням зрозуміти інформацію, підвищити їх пізнавальну активність. Прикладом можуть слугувати цифрові технології «Розумники» та «Learningapps». Використання цих освітніх технологій на уроках в початкових класах стимулює пізнавальну активність дітей, підвищуємотивацію та сприяє розвитку у них когнітивних навичок.

У межах теми наших тез, слід зауважити, що науковці зосереджувалися на вивчені методів та підходів, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності дітей в навчальному процесі. Так, наприклад, такі вчені, як: Б. Блум, Л. Виговський, Д. Колб, Ж. П'яже, М. Монтессорі проводили дослідження щодо взаємозв'язку між соціальним середовищем та когнітивним розвитком, вивчали етапи когнітивного розвитку дитини та розробляли методики для стимулювання їх пізнавальної активності. А вчені, зокрема М. Вашуленко, О. Савченко, Р.Шиян, досліджували психологічні та педагогічні аспекти розвитку пізнавальної активності учнів.

Тому, наші наукові пошуки спрямовані на вивчення проблеми розвитку активності учнів початкових класів у процесі засвоєнні знань за допомогою цифрових технологій.

Пізнавальна активність для дітей початкових класів є важливою оскільки сприяє їхньому інтелектуальному розвитку та навчальному успіху. Вона допомагає формувати критичне мислення, логічність, аналітичні здібності та навички розв'язування проблем. Пізнавальна активність також стимулює творчість у дітей та сприяє розвитку їхнього інтересу до навчання. Для розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів важливо:

- розуміння дитиною змісту і значення матеріалу;
- новизна у змісті навчання;
- використання оптимальної системи тренувальних, творчих, пізнавальних та інших завдань;
- практична спрямованість матеріалу;
- самостійність дітей у їхній діяльності;
- висока ефективність кожного уроку;
- глибоке знання вчителем предмета, інтерес до нього, уміння зацікавити ним дітей [5].

Коли діти відчувають себе активними учасниками навчального процесу, вони зазвичай більш успішно адаптуються до навчання та досягають кращих результатів. М. Монтессоріу своїй методичній системі значну увагу приділяла розвитку дитячого сприйняття зовнішнього світу через чуттєве пізнання. Вона вважала це за найважливішу складову пізнавальної діяльності дитини. «Уміння бачити, чути, сприймати формуються у процесі самостійної змістової діяльності під впливом засвоюваного дитиною сенсорного досвіду»[2, 94].

Інтерактивні ігри є важливим інструментом для стимулювання пізнавальної активності учнів. Вони дозволяють дітям вчитися через гру, активно залучаючи їх до навчального процесу. Ці ігри сприяють розвитку різних аспектів

пізнавальних здібностей, таких як логічне мислення, проблемне і критичне мислення та творчість. У проєкті «Розумники» можна знайти інтерактивні завдання у формі тестів, озвучених матеріалів, малюнків та анімації. Основна мета розробників: «зацікавити та мотивувати учнів, включити в активну роботу під час уроку та виконувати самостійно домашні завдання» [3]. Learningapps – це онлайн-платформа, яка надає доступ до великого різноманіття інтерактивних навчальних матеріалів та ігор для учнів на різних рівнях навчання. «Вона є конструктором для розробки різноманітних завдань з різних предметних галузей для використанням і на уроках, і позаурочний час, і для малечі, і для старшокласників» [1].

Отже, пізнавальна активність є основою ефективного навчання та розвитку дітей молодшого шкільного віку. Вона сприяє активному залученню учнів до процесу навчання, стимулює їхній інтелектуальний розвиток та сприяє формуванню різних пізнавальних навичок, таких як спостережливість, аналітичність, творчість та критичне мислення. Через використання інтерактивних ігор та програм учні отримують можливість навчатися через гру, що робить навчання більш захопливим та ефективним. Таким чином, розвиток пізнавальної активності учнів є важливим завданням сучасної освіти, яке сприяє їхньому всебічному розвитку та успіху у навчання.

Список використаних джерел:

1. Аман І. С. Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ LearningApps. Інтернет - сервіс в освітньому просторі. URL: http://internet-servisi.blogspot.com/p/learning-apps.html.

2. Бондар В., Ільченко А. Навчальний посібник : ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ В СИСТЕМІ М. МОНТЕССОРІ. Полтава, 2009. 272 с. URL: https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d7a122d6-2962-4bc4-b183-ef30ba8ab552/content.

3. Дроздовська В., Сандул О. Проєкт «Розумники» SmartKids. Розумники. URL: https://edugames.rozumniki.ua/about.php.

4. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola.

5. Сапунова Л. Розвиток пізнавальної активності учнів початкових класів у навчальному процесі. Товариський вісник освіти. 2013. № 1 (41). С. 205–209.
URL: https://drive.google.com/file/d/0B3AWUScdBCMFYTRXNUxsdlBCeG8/view?resourcekey=0-QEkDtFbug4Ot1qtmcRoIhw.

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОГРАФІКИ ТА ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анастасія Грудницька,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Чабайовська М.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У тезах висвітлено актуальність наукової проблеми. Здійснено аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури по питанні формування читацької компетентності молодших школярів. Зроблено теоретичне обґрунтування необхідності використання практико-орієнтованих завдань та інфографіки в освітньому процесі початкової школи, зокрема на уроках літературного читання, що сприяє формуванню читацької компетентності.*

Ключові слова. *Державний стандарт початкової освіти, інфографіка, практико-орієнтовані завдання, читацька компетентність, літературне читання, здобувачі початкової освіти.*

Актуальність дослідження. У сучасному світі заміна традиційного читання екранними технологіями стає серйозною загрозою для формування читацької компетентності молодших школярів. Використання смартфонів, планшетів та комп'ютерів відволікає дітей від читання книг, що призводить до зменшення їхнього зацікавлення літературою.

Проблема стимулювання інтересу до читання в здобувачів початкової освіти виникає з ряду психологічних аспектів, які можуть впливати на їхнє ставлення до літератури. Деякі школярі не бачать в читанні користі або задоволення. Неусвідомленість значення читання або відсутність позитивних досвідів також можуть знижувати мотивацію до читання.

Запровадження ефективних методів для зацікавлення учнів читанням є важливим кроком у покращенні їхнього навчання та створенні позитивного ставлення до книги. Ці стратегії можуть включати в себе використання інфографіки та практико-орієнтованих завдань, а також інтерактивних вправ, ігор, проєктів та співпрацю з іншими учнями тощо. Важливо, щоб такі методи сприяли активному залученню молодших школярів до читання книг та розвитку їхніх інтелектуальних і творчих здібностей.

Аналіз досліджень проблеми. Питання формування читацької компетентності вивчали такі педагоги та методисти, як К. Ушинський, В. Сухомлинський, О. Савченко, а також М. Вашуленко, О. Вашуленко, А. Каніщенко, В. Мартиненко, М. Чабайовська та інші. Вони в своїх працях розробили різноманітні методи та прийоми, які можуть бути корисними для вчителів у формуванні читацької компетентності учнів.

Метою цієї публікації є довести, що використання інфографіки та практико-орієнтованих завдань сприятиме розвитку читацької компетентності молодших школярів, зокрема на уроках літературного читання. Це допоможе учням краще розуміти текст, візуалізувати інформацію та стимулюватиме їхні інтелектуальні здібності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначена проблематика наголошує на важливості та актуальності використання інноваційних підходів в освітньому процесі, зокрема на уроках літературного читання. «Дитина є учасником процесу спілкування з художнім твором, з іншими читачами, вона висловлює свої емоції, викликані під час читання художнього твору, пізнає закономірності літератури як мистецтва слова, розширює та поглиблює свої уявлення про дійсність»[1]. Пізнання закономірностей літератури як мистецтва слова допомагає дитині розуміти особливості будови та структури тексту, розвиває її літературну грамотність і критичне мислення. Вона вивчає різноманітні літературні жанри, стилі та техніки, що розширює її кругозір та сприяє розумінню художнього слова.

Інфографіка та практико-орієнтовані завдання відкривають нові можливості для учнів у сприйнятті та аналізі текстів, розвиваючи їхнє критичне мислення та творчі здібності. У Державному стандарті початкової освіти наголошено на важливості формування читацької компетентності серед молодших школярів як одного з основних завдань освітнього процесу. Рекомендація щодо формування читацької компетентності трактується так: «Читацька компетентність – здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати умовиводи, осмислювати й оцінювати зміст та форму тексту тощо» [3].

Видатні педагоги Костянтин Ушинський та Василь Сухомлинський акцентували увагу на значенні практичного застосування методів навчання читання, спрямованих на активізацію інтересу до читання та розвиток творчих

здібностей учнів. Вони розробляли й упроваджували методичні підходи, спрямовані на підвищення ефективності навчання та формування читацької культури серед молодших школярів. Можна було почути таку фразу, як: «людина, для якої книжка вже в дитинстві стала такою необхідною, як скрипка для музиканта, як пензель для художника, ніколи не відчує себе обділеною, збіднілою й спустошеною» [2]. Відповідно людина, яка вже в дитинстві відчула привабливість книги, ніколи не втратить цей зв'язок із нею в майбутньому. Вона завжди буде знаходити в книжці джерело натхнення, задоволення та розвитку.

Одна з ключових проблем сучасної школи – це забезпечення мотивації учнів до читання. Застосування інфографіки та практико-орієнтованих завдань на уроках літературного читання спрямоване на вирішення цієї проблеми. Для стимулювання інтересу дітей до навчання можна пропонувати такі типи завдань, як «створення афіші для вистави за мотивами казки "Коза-дереза", застосовуючи певну схему або шаблон» [4, с. 137]; «розробка інфографіки на тему "Як зимують дикі тварини?", де учні малюють ілюстрації та оформляють інформацію у вигляді графічного зображення» тощо [4, с. 35]. Це важливо робити, оскільки такі завдання стимулюють творчість та активність дітей. Вони дозволяють використовувати уяву та креативність для вирішення завдань, що сприяє розвитку їхніх творчих здібностей та самовираження. Крім того, такі завдання виховують інтерес до навчання, оскільки дозволяють дітям працювати над конкретними проєктами, які цікаві для них. Такий підхід сприяє залученню учнів до активного вивчення матеріалу та розвитку їхніх навичок у різних сферах, таких як мистецтво, графіка та візуальна комунікація.

Щодо вирішення проблеми залучення батьків до мотивації читання дітей одним з ефективних методів є організація родинних читань. Це може бути спільне читання книг перед сном або у вільний час, обговорення прочитаного разом із дітьми, а також започаткування власних родинних читальних традицій.

Родинне читання створює позитивний зв'язок між батьками та дітьми, розвиває любов до книг і сприяє формуванню читацької культури.

Однією з традицій, які можна запровадити в родині для мотивації читання, є щоденне читання разом. Установлення часу для спільного читання книг допоможе виробити звичку читати в родині, а також створить особливу атмосферу колективного проведення часу. Ще однією такою традицією є організація "книжкових вечорів". Це може бути час, коли кожен член родини обирає книгу, яку хоче прочитати, а потім ділиться враженнями про неї з іншими. Це не лише стимулює читання, але й сприяє обговоренню та обміну думками. Також можна установити традицію відвідувати книжкові магазини чи бібліотеки разом. Регулярні походи в книжкові заклади можуть стати заохоченням для дітей вибирати нові книги та досліджувати світ літератури. Крім того, родинні книжкові клуби – чудовий спосіб заохочення до читання. Вони можуть включати в себе обговорення прочитаних книг, вибір нових для читання та створення особливої атмосфери спільності навколо книг.

Висновок. Враховуючи вище подану інформацію, можна зробити висновок про те, що читацька компетентність виявляється ключовою для успішної адаптації та розвитку в інформаційному суспільстві. Вона включає в себе не лише вміння розуміти та аналізувати текст, але й критично мислити, здійснювати пошук й оцінку інформації, а також використовувати її для власного розвитку та вирішення проблем. Розвиток читацької компетентності важливий для формування особистості та успішного функціонування в сучасному світі. Завдання, які спонукають учнів до творчості та активного діалогу з навчальним матеріалом, мають потенціал не лише зацікавити, а й мотивувати дітей для активної участі в освітньому процесі.

Список використаної літератури:

1. Вашуленко О. В. Мовленнєва складова в структурі читацької компетентності молодшого школяра [Електронний ресурс] / Оксана Вашуленко

// Початкова школа. № 12. 2011. С. 2. Режим доступу до ресурсу: *https://lib.iitta.gov.ua/7905/1/Вашуленко%20О.В.%20Мовленнєва%20складова.pdf*

2. Владика Л. М. Значення та розуміння книги для сучасного школяра. Педагогічний вісник. URL: http://visnyk.hoippo.km.ua/infomain/3685-znachennya-ta-rozumnnya-knigi-dlya-suchasnogo-shkolyara.html.

3. Рекомендації щодо формування читацької компетентності учнів на рівні початкової освіти [Електронний ресурс] // Український центр оцінювання якості освіти. 2022. Режим доступу до ресурсу: *https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/chyt-gram-24-10-22.pdf*.

4. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Тернопіль : Астон, 2020. 160 с. : іл. : рекомендовано МОН України (наказ МОН України від 21.02.2020 № 271).

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Інна Дьомкіна,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
м.Чернігів
Науковий керівник: Турчина І.С.,
кандидат педагогічних наук., доцент

Уведення в Україні воєнного стану призвело до порушення стабільних алгоритмів діяльності у всіх сферах, у тому числі і в сфері освіти. Діти чують сирени під час ракетних атак, руйнування будівель, здригаються від вибухів, стають свідками втрати рідних, перебувають в укриттях, відчувають загрозу

обстрілів, пережили вимушений переїзд з рідного дому, вимкнення електроенергії. Все це негативно впливає на емоційний стан дітей та їх умотивованість до навчання.

Тому педагоги змушені використовувати всі засоби, які сприятимуть розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках в початковій школі в період воєнного стану в умовах дистанційного та змішаного навчання[6].

У світлі вимог Державного стандарту початкової загальної освіти, що ґрунтується на засадах особистісно-орієнтованого навчання та формування компетентностей молодших школярів[1], актуально звучать ідеї В. Сухомлинського: «Забезпечте радість дитині в розумовій праці, радість успіху в навчанні»[2]. Мистецтво навчання та виховання полягає у виявленні потенціалу кожної дитини та забезпеченні радості вдосконалення. Це означає, що навчання має бути індивідуалізованим як за змістом, завданнями, так і за часом. Дитина народжується з потенціалом, який ми маємо розвивати, створюючи відповідні умови. Такі діти стають радісними та корисними для суспільства [3].

Сучасні досягнення у комп'ютерній техніці та програмному забезпеченні відкривають широкі можливості для покращення навчання та застосування комп'ютерних технологій. Дистанційне навчання існує вже давно, але його методи значно змінилися. У сучасний час навчання в режимі дистанційного доступу за допомогою відеоуроків, які доступні в Інтернеті, полегшує життя учням. Використовуючи онлайн-інструменти, учні можуть отримати доступ до необхідної інформації і переконатися, що отримують повноцінний урок, аналогічний традиційному навчанню.

Застосовуючи інтерактивні методи та форми навчання під час дистанційного навчання, вчителі використовують анімаційні презентації, різноманітні платформи, такі як ZOOM, GoogleMeet, Classroom, для різноманітних форматів уроків та спілкування з учнями [5].

У період воєнного стану дистанційне навчання стає невід'ємною частиною освітнього процесу. Використання інтерактивних методів навчання у

дистанційному форматі може значно підвищити зацікавленість учнів у навчанні. Розглянемо деякі з них.

Відмінним інструментом для якісного навчання є створення відеоуроків з інтерактивними елементами, такими як тести, завдання для самостійного виконання за допомогою сучасних помічників вчителя Learningapps.org, Logiclike.com,Learning.ua,Matific.com,Classtime та ін. Вони дозволяють залучити кожного учня до роботи на уроці, зробити навчальний процес цікавим та зрозумілим. Корисним буде освітній застосунок «Вивчаю – не чекаю», який працює навіть за відсутності електроенергії та Інтернету.

За допомогою платформи GoolgeArtProject можна здійснити віртуальну екскурсію до музеїв, історичних місць та інших цікавих місць. Це дозволяє учням відчути себе частиною навчального процесу та активно взаємодіяти з матеріалом. Електронна енциклопедія для дітей Discover.in.ua підійде для позакласного читання та підготовки повідомлень з інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Ігрові платформи Classcraft та MineTest можуть бути використані для створення навчальних ігор з різноманітними завданнями та викликами. Це сприяє активному залученню учнів до навчання [4].

У разі змішаного навчання, коли учні засвоюють частину освітнього матеріалу онлайн, а частину – офлайн у класі, використання інтерактивних методів навчання є особливо корисним, адже стимулюватиме учнів до активної пізнавальної діяльності. Наведемо приклади деяких.

Робота в групах над проектами та презентаціями, за допомогою спеціальних онлайн-інструментів для спільної роботи, а саме інтерактивних плакатів App.genial.ly. та мультимедійних презентацій Prezi.com. Використання цих платформ дозволить учням співпрацювати навіть у віддаленому форматі,обмінюватись ідеями та думками.

Проведення дискусій за допомогою онлайн-форумів, чат-ботів, або відео конференцій дасть змогу стимулювати активну участь школярів у навчальному процесі та сприятиме розвитку їхніх пізнавальних інтересів.

Щоб залучити увагу учнів та зробити процес навчання більш ефективним та цікавим, вчителі можуть використовувати під час навчання в класі інтерактивні вправи: «Дерево рішень»,«Мозковий штурм», «Незакінчене речення», «Навчаючись – вчусь», «Акваріум», «Карусель», рольова гра, симуляція або імітаційні ігри.[6].

Отже, сучасні технології дозволяють ефективно використовувати інтерактивні методи навчання навіть у складних умовах, таких як воєнний стан чи епідеміологічна загроза. Вони сприяють розвитку пізнавальних інтересів учнів, стимулюючи їхню активну участь у навчальному процесі та сприяючи збагаченню знань. Розуміння та впровадження цих методів відкриває широкі можливості для покращення якості освіти в умовах навчання на відстані та змішаного навчання.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти від 24липня 2019р. №688 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12
2. Василь Сухомлинський. Вибрані твори в п’яти томах. Том третій. Київ, 1977. с.162.
3. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 504 с.
4. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022.
5. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text

6. Як вчителю організувати свою роботу під час війни: рекомендації державної служби якості освіти. URL: https://sqe.gov.ua/yak-vchitelyu-organizuvati-svoyu-robotu-p/

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Максим Євдокимов
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Васютіна Т.М.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті висвітлюються основні вікові особливості молодших школярів, які впливають на їхню комунікативну діяльність у процесі навчання. Проаналізовано вплив психологічних та фізіологічних чинників на формування комунікативних навичок та комунікативної культури. Розглядаються інноваційні підходи до організації навчального процесу, зокрема ігрові та інтерактивні методи навчання, що сприяють розвитку комунікативних компетенцій.*

Ключові слова: *комунікативна діяльність, молодші школярі, інтерактивні технології, вікові особливості, комунікативна культура, гра.*

Комунікативна діяльність є однією з провідних у навчальному процесі молодших школярів. Вона відіграє важливу роль у розвитку не тільки мовних навичок, але й когнітивних, емоційних та соціальних здібностей. Молодший шкільний вік характеризується інтенсивним формуванням особистості, коли діти засвоюють основи міжособистісної взаємодії, вчаться співпрацювати, слухати та

відповідати на дії інших. Ці процеси потребують врахування вікових психофізіологічних особливостей дітей, які впливають на їхню здатність до ефективної комунікації.

Навчальна діяльність у цьому віці стає домінантною формою зайнятості, що вимагає від дитини розвитку пізнавальних, комунікативних та емоційно-вольових сфер. Тому одним з найважливіших завдань початкової школи є формування комунікативної культури, яка сприяє соціалізації дітей та їхньому успішному подальшому розвитку.

Молодший шкільний вік — це період активного становлення емоційної та пізнавальної сфер, коли діти поступово засвоюють нові форми поведінки та спілкування. Однією з ключових особливостей цього періоду є домінування мимовільної уваги, що означає схильність дітей реагувати на яскраві, незвичайні подразники, які швидко привертають їхню увагу. Це пояснює необхідність використання яскравих, інтерактивних та динамічних форм навчання, таких як ігрові методи та мультимедійні технології, що дозволяють підтримувати інтерес учнів протягом уроку [2].

Крім того, у цьому віці діти відзначаються підвищеною емоційністю, яка часто визначає їхню поведінку в класі. Емоційний відгук на завдання або ситуацію може суттєво вплинути на мотивацію до навчання та спілкування. Успішне формування комунікативної культури залежить від здатності вчителя створювати позитивну, підтримуючу атмосферу, де діти відчувають себе впевнено і можуть вільно висловлювати свої думки та емоції.

Важливо також враховувати фізіологічні особливості дітей цього віку, зокрема швидку втомлюваність і обмежену здатність до тривалої концентрації. Це зумовлює необхідність частого чергування видів діяльності на уроці, щоб уникнути перевантаження нервової системи школярів. Короткі, динамічні завдання, що включають фізичну активність, допомагають зняти напругу та відновити увагу дітей.

Ще однією важливою особливістю є те, що процеси гальмування у молодших школярів менш розвинені порівняно зі збудженням, що проявляється у високій активності та імпульсивності поведінки. Це означає, що вчитель повинен вміти вчасно регулювати активність дітей, зокрема через використання розслаблюючих вправ або перерв, щоб забезпечити ефективне навчання.

Комунікативна культура — це не лише здатність дитини до спілкування, але й уміння адекватно взаємодіяти з іншими людьми, дотримуючись соціальних норм та етикету. Формування цих умінь починається у ранньому віці та продовжується протягом усього періоду шкільного навчання. У молодшому шкільному віці діти активно засвоюють правила поведінки в соціумі, вчаться висловлювати свої думки, слухати інших та будувати стосунки на основі співпраці та взаєморозуміння.

Однією з важливих складових формування комунікативної культури є навчання емоційній компетентності. Вміння розуміти та адекватно висловлювати свої емоції, а також розпізнавати почуття інших є ключовими елементами успішного спілкування. Педагогам варто активно працювати над розвитком цієї компетентності у дітей, використовуючи інтерактивні та ігрові методи навчання, що сприяють емоційній відкритості та взаємодії [3].

Гра є природною формою діяльності для дітей молодшого шкільного віку. Вона не тільки сприяє розвитку комунікативних умінь, але й допомагає дітям краще засвоювати нові знання через практичні дії та взаємодію з однолітками. Ігрові технології є ефективним інструментом, що дозволяє формувати комунікативну культуру, оскільки вони залучають дітей до активної взаємодії та співпраці.

Рольові ігри, наприклад, дозволяють дітям брати на себе різні соціальні ролі, що допомагає їм краще розуміти інших людей, розвивати емпатію та вміння співпрацювати. Крім того, ігри сприяють розвитку мовних навичок, оскільки діти вчаться висловлювати свої думки в рамках певних комунікативних ситуацій.

Використання ігрових завдань також допомагає створити емоційно привабливе навчальне середовище, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу. Це важливо, оскільки емоційний стан дитини має прямий вплив на її здатність до навчання та комунікації.

Інтерактивні методи навчання стають все більш популярними в сучасній освітній практиці, оскільки вони дозволяють учням не лише отримувати знання, але й активно їх використовувати у процесі взаємодії з іншими. До таких методів належать робота в парах та групах, дискусії, рольові ігри, використання мультимедійних технологій та інтерактивних вправ [1].

Використання таких методів у навчанні молодших школярів дозволяє їм краще засвоювати комунікативні навички, оскільки вони мають можливість активно взаємодіяти як з навчальним матеріалом, так і з однолітками. Крім того, інтерактивні методи сприяють розвитку критичного мислення та вміння аргументувати свою точку зору, що є важливими компонентами комунікативної культури.

Отже, формування комунікативної культури молодших школярів є важливим завданням початкової школи, яке вимагає врахування вікових психологічних та фізіологічних особливостей дітей. Ігрові та інтерактивні методи навчання є ефективними інструментами для розвитку комунікативних навичок, оскільки вони дозволяють учням активно взаємодіяти з навчальним матеріалом та однолітками. Створення емоційно комфортної атмосфери на уроці сприяє не лише успішному засвоєнню матеріалу, але й розвитку соціальних та емоційних компетентностей, що є основою комунікативної культури.

Список використаних джерел:

1. Бугастова І. А. Гра як засіб підготовки дитини до школи. Журнал для батьків. 2013. № 1. С. 12–17.

2. Матвієнко О., Олефіренко Т. Емоційне благополуччя дітей та педагогів: проблеми та практика підтримки в умовах військової

агресії. *ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ПРОСТІР*. 2023. № 3 (2). С. 71–79. URL: https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.3(2).2022.08

3. Пікуліна Т.Л. Формування комунікативної компетентності молодших школярів. Таврійський вісник освіти. 2011. №1 (33). С. 42–43.

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗДАТНОСТІ РОЗВ'ЯЗУВАТИ КОНФЛІКТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Катерина Забутна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник:Коханко О. Г.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у публікації проаналізовано проблему виникнення педагогічних конфліктів, їх сутність та способи вирішення. Розкрито потенціал педагогіки партнерства як дієвої технології, що має реалізовувати вчитель НУШ та її засобами вчити учнів співпаці, комунікації та набуттю здатності вирішувати конфліктні ситуації в освітньому середовищі.*

Ключові слова*: конфлікт, педагогічні конфлікти, здатність розв'язувати конфлікти, педагогіка партнерства, партнерство.*

Дослідження проблеми конфліктів та їх вирішення є важливим не лише для початкової школи, а і для всіх людей загалом. Там, де є більше ніж одна людина, завжди будуть виникати конфліктні ситуації, будь то маленька дитина в освітньому середовищі чи доросла людина. Тому, за допомогою педагогіки партнерства у школі створюється атмосфера сприятлива для гармонійного

розвитку, співпраці та розуміння однин одного, поважаючи себе та оточуючих для зменшення конфліктів.

Важливу роль у вмінні вирішувати конфлікти відіграє розуміння своїх емоцій. Учням молодшого шкільного віку може бракувати здатності розпізнавати та ефективно управляти своїми емоціями, труднощі з вираженням почуттів або розумінням спектру емоцій інших людей.

Учні формують своє розуміння конфліктів та способів їх вирішення на основі спостереження за оточуючими. Конструктивне вирішення проблеми в школі та сім'ї, є позитивним прикладом розв'язуванням конфліктів. І навпаки, знаходження в агресивному або конфліктному середовищі, створює негативний вплив на формування вміння розв'язувати конфлікти.

Молодший шкільний вік – сензитивний період для розвитку та формування важливих соціальних навичок та наскрізних умінь: співпрацювати з іншими, висловлюватись усно та письмово, вирішувати проблеми та конфлікти у взаємовідносинах з іншими. Від 6 – 9 (10) років головним завданням і проблемою для дитини є налагодження емоційних контактів з однолітками, розширення їх із дорослими. Для дитячого типу спілкування властива насамперед потреба у спільному проведенні часу з однолітками, у спілкуванні з ними з приводу подій їхнього життя чи спільних ігор, вражень про навколишній світ чи навчання [9].

Освітнє середовище різноманітне своїми взаємодіями між учасниками процесу, одним із видів комунікацій є конфлікти. Для створення сприятливого психологічного клімату в початковій школі сучасному вчителю потрібно звернути увагу на формування в учнів комунікативної та соціальної компетентностей. Вважаємо, що саме у їх структуру входить наскрізна навичка особистості вирішувати проблеми та конфлікти.

У психологічних дослідженнях проблема конфлікту як конструктивного соціально-психологічного фактору соціалізації особистості вивчається багатьма науковцями (Л. Славіна, І. Фурманов, П. Якобсон та ін.).

Формування наскрізного уміння розв'язувати проблеми та конфлікти розглядається науковцями в аспекті розробки теорії й практики цього питання (Н. Рєпіна, Г. Цукерман, Ш. Амонашвілі, Д. Б. Ельконін, В. О. Сухомлинський, О. Матвієнко та ін.).

Як відомо, конфліктні ситуації можуть загрожувати фізичному та психічному здоров'ю будь-якій людині, особливо учням початкової школи.

Термін «конфлікт» охоплює широкий спектр ситуацій, коли різні інтереси, цілі та погляди можуть викликати напругу та роз'єднання. Зокрема, конфлікти в навчальних закладах виникають між учнями, вчителями, батьками та адміністрацією. Вміння вирішувати конфлікти є важливою здатністю впливати на атмосферу в школі та будувати добрі стосунки.

Аналіз наукової літератури пропонує багато визначень, оскільки дослідники мають різне бачення поняття «конфлікт», розглянемо деякі з них:

Науковець М. Примуш важає, що «конфлікт – це стосунки між суб'єктами соціальної взаємодії, які характеризуються протиборством за наявності протилежних мотивів (потреб, інтересів, цілей, ідеалів, переконань) чи суджень (думок, поглядів, оцінок тощо)» [7, с. 24].

На думку Т. Лепейко, С. Лукашева та О. Миронової «конфлікт – це протиріччя, що виникає між людьми у зв'язку з рішенням тих чи інших питань соціально-виробничого та особистого життя» [6, с. 112]. Також автори наводять інше визначення: «конфлікт – це боротьба за цінності, владу, ресурси, в якій цілями є нейтралізація, нанесення збитку або знищення суперника» [6, с. 112].

У авторів можна визначити деякі суттєві різниці у розумінні цього явища. Концепції відрізняються у виокремленні факторів, що призводять до конфлікту, а також у розумінні його цілей та характеру. Визначення М. Примуша звертає увагу на соціальні взаємодії та протиборство мотивів, в той час як Т. Лепейко, С. Лукашева та О. Миронова ширше розглядають спектр ситуацій, включаючи боротьбу за ресурси та цінності в різних аспектах життя.

Не менш важливе визначення педагогічних конфліктів дають С.Гарькавець та Л. Волченко: «це конфлікти, що виникають на рівні міжособистісних і міжгрупових відносин у координатах освітнього простору існування суб'єктів педагогічної або навчально-виховної діяльності» [2, с. 31]. Вони виокремили шість видів такого конфлікту: ***перший вид*** – це конфлікт між учителем та учнем («Педагог – Дитина»); ***другий вид*** – між учителем та учнівським класом («Педагог - Соціальна група»); ***третій вид*** – між учнями («Учень – Учень»); ***четвертий вид*** – між учителями та батьками учнів («Педагог – Батьки»); ***п'ятий вид*** – між учителями («Педагог – Педагог»); ***шостий вид*** – між учителем та адміністрацією закладу освіти («Педагог – Адміністрація») [2].

К. Томас, відомий фахівець з психології управління, виділяє кілька стилів поведінки в конфліктних ситуаціях:

- ✓ ***Стиль конкуренції*** (домінування, суперництво, боротьба)
- ✓ ***Стиль ухилення*** (уникання, ігнорування)
- ✓ ***Стиль пристосування*** (поступливість)
- ✓ ***Стиль співпраці*** (співробітництво, кооперація, інтеграція)
- ✓ ***Стиль компромісу*** полягає в частковому задоволенні власних інтересів та частковому поступанні під інших [8].

Оволодіти інструментами вирішення конфліктів, обирати правильний стиль і стратегію поведінки молодших школяр зможе якщо йому допоможуть дорослі і якщо покажуть відповідні приклади. В основі підходу НУШ, педагогіки партнерства, лежить демократизація та гуманізація взаємин між учителем та учнем, оптимістичний погляд на людину, зміна характеру взаємодії. Як зазначає О. Вишневський, «педагогіка співробітництва визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не виключає різниці в їх життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довір'я, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість» [1, с. 38].

Партнерство, за С. Жданенко, є «особливим типом соціальної взаємодії, який базується на принципах рівноправності автономних суб'єктів, їх взаємного

визнання та відповідальності, добровільністю співробітництва й орієнтацією на соціально значущі цілі» [3, с. 5].

Ми переконані, що саме вчитель має показувати дієві приклади комунікації, взаємодії з іншими, уміння вирішувати конфліктні ситуації конструктивно та демократично. Завдання вчителя НУШ втілити принципи педагогіки партнерство у освітній процес з молодшими школярами і цим навчити їх до різних видів взаємодії та вирішення конфліктів. Зокрема, в освітньому процесі мають бути реалізовані принципи: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [4].

Список використаних джерел:

1. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич: Коло, 2006. 326с.

2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення: навчально-методичний посібник. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 92 с.

3. Жданенко С. Б. Партнерська взаємодія у процесі становлення громадянського суспільства (соціально-філософський аналіз): дисертація канд. філос. наук: 09.00.03 / Харківський військовий ун-т. – Х., 2003. – 27 с.

4. Концепція «Нова українська школа». [Електронний ресурс]. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

5. Коханко О.Г. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до реалізації ідей педагогіки партнерства. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького

державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 48. Т. 2. С. 141-146. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_2/23.pdf

6. Лепейко Т. І. Організаційна поведінка: навч. посіб. / Т. І. Лепейко, С. В. Лукашев, О. М. Миронова. Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. 156 с.

7. Примуш М. Конфліктологія: навч. посібник для вузів/ Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2006. 282 с.

8. Психологія: навч. - метод. посіб. / за ред. Ю. Л. Трофімова. Розділ 6.7.4. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфліктів - К.: Либідь, 1999.

Шаботова В. В. Формування у молодших школярів здатності розв’язувати проблеми у процесі співпраці з іншими. *Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи.* 2020. Випуск 7. С. 78-80

МОДЕЛІ ТА ФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Світлана Завальна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ
Науковий керівник: Попова Л.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент,

Анотація. *У статті розглядається практичний досвід організації дистанційного навчання у початковій школі під час проведення уроків української мови та літературного читання. Інтеграція очних та дистанційних форм навчання є найбільш успішною моделлю для вирішення різних освітніх завдань. Запропоновано конкретні форми організації навчального процесу, елементи яких*

можна застосовувати як засоби ІКТ під час роботи у штатному режимі. Значна увага приділяється можливостям використання освітніх Інтернет-ресурсів, таких як Google-Клас, Kahoot, сервіс графічного дизайну Canva, стрімінгові Інтернет-вікторини в організації освітньої діяльності. Відзначено позитивні та негативні сторони використання вищезазначених ресурсів як для вчителя, так і для молодших школярів.

Ключові слова: *освіта, дистанційне навчання, освітні Інтернет-ресурси, модель навчання, інтерактивні форми навчання, українська мова, літературне читання, учні початкової школи.*

Актуальність теми. Донедавна дистанційна освіта сприймалася як додатковий фрагмент традиційної освіти у школі. Так, використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) завжди вимагало диференційованого та помірного використання, вмілого керівництва над виконанням дистанційних завдань учнями [3, с. 10-11]. Реалії сучасної освіти ставлять дистанційну освіту на рівні із традиційною, відповідно вона вже не є допоміжним елементом. Нові засоби навчання мають такі якості, як інтерактивність, віддалена педагогічна робота з усім колективом, але при цьому вони повинні забезпечувати якість та ефективність всього освітнього процесу: давати нові знання, виробляти практичну навичку застосування знань, проводити контроль навчальних досягнень.

На сьогодні значна увага надається можливостям використання освітніх Інтернет-ресурсів в організації освітньої діяльності в початковій школі. Зазначена тенденція обумовлена пошуком нових шляхів реалізації освітніх технологій, підвищення якості освіти, забезпечення її доступності та відкритості.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку освіти початкової ланки, зокрема всіх видів мовленнєвої діяльності на уроках української мови та літературного читання, особлива увага приділяється моделі інтеграції очних (онлайн) та дистанційних форм навчання.

Традиційно у науковій та методичній літературі аналіз моделей дистанційного навчання зачіпає співвідношення з традиційною очною школою використання Інтернет-ресурсів, без винятку особистого спілкування між молодшими школярами та вчителем [5]. Як зазначає С. Дубяга, на початковому етапі постановки конкретних завдань навчання важливо пам'ятати, що позитивне мислення допомагає працездатності, підвищенню мотивації до навчання, тому у роботі з молодшими школярами дуже важливу роль відіграють ті моделі, які зберігають та стимулюють бажання виконати завдання самостійно [4, с. 84-85].

Сервіси інформаційно-технологічного середовища, використання яких визначатиме організацію процесу навчання, рівень взаємодії всіх учасників процесу навчання, можна використовувати комбінаторно, незважаючи на те, що розглянемо ми їх послідовно.

Наприклад, незамінним під час підсумкових уроків з української мови або літературного читання є онлайн-сервіс *LearningApps* або створення вікторини за допомогою сайту *Myquiz.org* з використанням різних варіантів налаштування та графічної оболонки завдань (часу запуску, часу на відповідь, типу запитання, використання відео, аудіо та ілюстрацій тощо) для перевірки знань учнів, засвоєних на уроці, або домашнього завдання.

Після реєстрації на сайті вчитель створює вікторину, використовуючи весь запропонований інструментарій точних налаштувань та візуального оформлення. Задаємо час демонстрації запитання та відповіді, підбираємо кольори та ілюстрації, прикріплюємо відео. Після створення вікторини вчитель будь-яким способом, наприклад, у стрічці *Google*-Класу або в *ZOOM*, *Viber* ділиться посиланням або номером вікторини. Учні або самостійно, або за допомогою батьків реєструються автоматично, використовуючи будь-який обліковий запис, або вручну, вказуючи своє ім'я та прізвище. На підключення учасникам надається певний час.

Під час вікторини демонструється вірна відповідь та статистика відповідей учасників. На екрані у вчителя виводиться лідерборд, де всі учасники бачать

свою позицію в рейтингу відповідей. За швидкість відповідей надаються додаткові бали. Адміністратор вікторини (вчитель) може керувати процесом: поставити на паузу, запустити гру з початку та ін. Після закінчення опитування молодшим школярам представляють рейтингову таблицю з усіма учасниками із зазначенням балів та правильних відповідей. У віртуальному кабінеті вчителя формується звіт, який можна завантажити та уважно ознайомитися з результатами кожного учасника [3].

Під час вікторин на уроках літературного читання в онлайн-режимі учні дуже активно беруть участь, обговорюють проміжні та підсумкові результати, рефлексують. Незважаючи на те, що завдання можуть бути непростими, елементи гри, інтелектуального змагання роблять завдання цікавим та інтерактивним. Учні беруть участь неодноразово у вікторині, що дозволяє краще закріпити отримані знання.

Дистанційне навчання незалежно від обраного типу уроку та засобів навчання може включати елементи інтерактивних форм у будь-якому навчальному завданні [5]. У цьому випадку можна використовувати окрім звичних *Power Point* та *Paint* можливості таких онлайн-ресурсів, як *Canva, Padlet, LearningApps, Play Posit, Kahoot* тощо.

Пропонуємо докладно зупинитись на одному із вищенаведених онлайн-сервісів, який можна рекомендувати використовувати молодшим школярам для підготовки творчих проєктів на уроках літературного читання.

Canva – онлайн-сервіс графічного дизайну зображень та документів. Всі можливості програми доступні у платній версії, але є безкоштовні пропозиції в кожному розділі. За допомогою такого редактора можна, наприклад, урізноманітнити дизайн презентації, записати відео-коментар до презентації та поділитися посиланням з учнями, створити яскраві аркуші для письмових робіт.

Наприклад, учням 3 класу було запропоновано «Дерево-передбачень» на уроці літературного читання, яке відбиває композицію та зміст казки «Коли пінгвіни були ще зеленими» (за С. Товстенком) [1, с. 62-65]. Таке завдання

дозволяє краще засвоїти особливості побудови літературного твору під час аналізу сюжету, що зазвичай викликає труднощі у молодших школярів. Було запропоновано пункти, які потрібно було заповнити самостійно, застосовуючи набуті знання, відновити правильну послідовність подій.

Навіть якщо дистанційне навчання передбачає віддалених один від одного вчителя та учнів, де освітня взаємодія реалізується за допомогою телекомунікаційних технологій та ресурсів Інтернету, такий тип навчання ґрунтується на тих же педагогічних принципах та рекомендаціях. Так, зокрема, під час проведення онлайн-уроку педагогу слід приділяти велику увагу як відеотрансляції, демонстрації навчального матеріалу, так і спілкуванню з учнями. Як зазначає О. Вашуленко, відсутність емоційного забарвлення, особистого ставлення до матеріалу, що вивчається, призводить до формального виконання завдань, поверхневого засвоєння інформації молодшими школярами [2, с. 21]. У свою чергу, вчитель повинен усвідомлювати високі вимоги до чіткості складання та викладу навчальних завдань, щоб більшість учнів змогла самостійно її виконати. Для цього потрібні докладні покрокові вказівки до виконання завдання.

Висновки. Використання представлених ресурсів дистанційного навчання має як свої позитивні, так і негативні сторони. Серед переваг можна відзначити автоматизацію результатів, докладну статистику, стимуляцію пізнання через незвичайні форми, ігри та елементи змагання. Недоліками дистанційного навчання у початковій школі, звичайно, є трудомісткість підготовки вчителя та достовірність отриманих результатів навчання від учнів. Важливо, що програмно-методичне забезпечення при дистанційному навчанні вимагає зміни форми спілкування вчителя та учня, перетворюючи навчання на ділове співробітництво, а це, у свою чергу, посилює мотивацію навчання, призводить до необхідності пошуку нових моделей занять, підвищує індивідуальність та інтенсивність навчання.

Застосування освітніх дистанційних технологій стає нормою сучасного навчання з урахуванням задоволення освітніх потреб суспільства вже на щаблі

початкової освіти. Учні отримують матеріал та завдання незалежно від місця, часу та типу пристрою, мають можливість проконсультуватися, поставити запитання вчителю, використовуючи різні месенджери. Впровадження в освітній процес форм та прийомів дистанційних технологій підвищує загальний рівень навчального процесу, посилює мотивацію навчання та пізнавальну активність молодших школярів, сприяє підвищенню якості підготовки учнів, а це саме те, до чого ми прагнемо в умовах сучасної системи освіти.

Список використаних джерел:

1. Богданець-Білоскаленко Н., Шумейко Ю. Українська мова та читання: підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Частина 2: Читання. Київ: Грамота, 2020. 160 с.

2. Вашуленко О. Формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2017. № 8. С. 20–24.

3. Воротникова І.П., Якубов С.В. Упровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 140 с.

4. Дубяга С.М. Педагогічні технології в початковій школі: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Початкова освіта». Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 160 с.

5. Приходько Л.А., Ройко Л.Л. Особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи із застосуванням технологій дистанційного навчання. 2021. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19555/3/royko_pruhodko.pdf.

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НАСКРІЗНОГО ВМІННЯ ДО СПІВПРАЦІ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Тетяна Камінська,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Коханко О. Г.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *дана публікація присвячена аналізу проблеми впровадження засобів педагогіки партнерства у освітній процес НУШ для формування в учнів початкової школи наскрізного уміння співпраці з іншими. Автором названо ефективні методи та форми реалізації партнерської взаємодії вчителя з учнями та учнів між собою.*

Ключові слова: *співпраця, наскрізне вміння до співпраці, педагогіка партнерства, Нова українська школа.*

Важливою навичкою молодших школярів в Новій українській школі визначено уміння співпрацювати з іншими. Адже саме навчання у початковій школі є «фундаментом» соціальної адаптації, спілкування та взаємодії у суспільстві.

У Концепції «Нова українська школа» [3] співпраця визначена як наскрізне вміння для розвитку особистості. Це означає, що здатність співпрацювати має формуватися в рамках кожної освітньої галузі. Реалізувати формування співпраці можна за умов постійної взаємодії учнів.

Співпраця в навчальному процесі суттєво впливає на пізнавальну діяльність, мотивацію до навчання, покращення психологічного клімату колективу та успішне оволодіння учнями наскрізних вмінь. Здатність молодших школярів до взаємодії з іншими розглядається як вміння співпрацювати для досягнення мети,

бажаного результату, обміну інформацією, прояву активності, ініціативності, творчості, відповідальності за себе та інших, підтримки та допомоги.

У Державному стандарті початкової освіти чітко вказано, що вміння до співпраці є основою формування соціальної компетентності ці підростаючого покоління: «виявлення поваги до інших та толерантності, уміння конструктивно співпрацювати, співчувати та діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації. Дбайливе ставлення до особистого, соціального і фізичного добробуту та здоров'я, дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки і спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах, спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності» [1, с. 3].

Вивченням питання формування в учнів уміння співпрацювати займались: Г. Волошина, О. Пєхота, А. Токмань, Л. Зінченко, Н. Зубалій, Т. Лисянська, О. Артемчук та інші.

Вищезазначені вчені акцентують увагу на тому, що для вирішення проблем між дітьми необхідно використовувати методи та прийоми для співпраці, що сформують у дітей вміння прислуховуватись до інших, комунікувати, співпрацювати та зміцнять стосунки в колективі.

Крім того на розвиток дитини безпосередній вплив має не тільки шкільна спільнота, а й сім'я. Тому особливе місце для формування у молодших школярів вміння співпрацювати займає взаємодія між школярами, вчителями та батьками.

Педагогіка партнерства – компонент формули «Нової української школи», що включає систему методів та прийомів взаємовідносин всіх учасників освітнього процесу.

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Учитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини. Як вказує

О. Вишневський, педагогіка партнерства визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не відкидає різниці в їхньому життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість [2].

Кожен вчитель має розуміти і реалізовувати основні принципи педагогіки партнерства (повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (про активність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [4; 5].

Педагогіка партнерства у освітньому середовищі є об'єктом особливої уваги дослідників: П. Байдаченко, І. Гавриленко, Г. Задорожного, О. Іонової, В. Жураковського, О. Коханко, І. Мачуліної, О. Скідіна, Л. Хижняк та інших.

У педагогіці відомі різні класифікації методів та форм навчання і виховання учнів, пізні підходи до їх трактування та використання. Сучасний вчитель має вміти обирати з них ті, які найповніше реалізують педагогічну взаємодію за формулами: «вчитель-учень», «вчитель-клас/учнівська спільнота», «учень-учень» та базовані на особистісно-орієнтованому, суб'єкт-суб'єктному, компетентнісному та діяльнісному підходах.

Всі форми організації навчання і виховання учнів, що вчитель використовує на уроках/заняття (фронтальна, парна, групова, індивідуальна тощо) є оптимальними та ефективними для партнерської взаємодії та реалізації суб'єкт-суб'єктного підходу. Проте вчитель має навчитися їх оптимально поєднувати і обирати в залежності від педагогічної ситуації, мети і завдань, стилю взаємодії, віку і кількості учнів у колективі тощо.

Серед різноманітної палітри методів навчання і виховання найповніше працюють на включення дітей у партнерські відносини діалогові методи. Сама ідея діалогового підходу не є новою в освіті. Традиції використання діалогу в навчанні сягають ще часів Стародавньої Греції. Так, широко відомі навчальні

діалоги Сократа, коли шляхом питань та роздумів філософ допомагав учням вирішувати проблему, у результаті чого істина відкривалася не лише тим, хто вчився, а й учителеві. Можна також згадати глибокі, змістовні філософські діалоги Платона, Д. Дідро, Г. Сковороди. Дієвими будуть: тематичні діалоги, відверті розмови один на один, диспути та дискусії, круглі столи та мозкові штурми.

Вартими уваги вчителів НУШ є різні прийоми створення ситуації успіху дитини у освітньому процесі. Саме «ситуація успіху» є тим суб'єктивним психічним станом задоволення учня справою, завданням, результатом, які вдалося виконати з докладанням певних зусиль. Є саме вона є мотиватором для подальшої активності особистості. На правомірність включення ситуацій успіху в процес навчання вказували І. Бех, А. Белкін, Л. Виготський, В. Оніщук, О. Савченко, В. Сухомлинський, Г. Щукіна та ін.

Вагомими у формуванні умінь співпрацювати є інтерактивні методи та форми співпраці учнів на уроках та у позаурочний час. Сучасна педагогічна наука і практика володіє великою кількістю таких способів. Використання інтерактивних методів навчання досліджували і досліджують багато науковців і практиків: К. Баханов, К. Баханов, І. Дичківська, І. Дичов, В. Жирова, М. Кларін, О. Комар, Т. Кошманова, О. Пометун, Л. Пироженко, Л. Пуховська та інші. Інтерактивне навчання – це співнавчання, взаємне навчання, в якому всі учасники процесу є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують над тим, що вони знають, вміють і виконують.

Таким чином, формування у молодших школярів вміння співпраці успішно відбувається завдяки використанню засобів педагогіки партнерства. Вважаємо, що дане питання потребує особливої уваги вчителів. У своїх подальших дослідженнях плануємо вивчити більш детально потенціал різних методів та форм педагогічного партнерства учнів у початковій школі та експериментально перевірити їх на практиці.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти в Україні (2018). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич : Коло, 2006. 326 с.
3. Концепція «Нова українська школа», 2016. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf
4. Коханко О.Г. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до реалізації ідей педагогіки партнерства. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 48. Т. 2. С. 141-146. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_2/23.pdf
5. Краще разом. Що таке педагогіка партнертсва і навіщо вона в НУШ. URL: https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/

ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Олена Карпенко,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Матвієнко О.В.,

доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *Розкрито сутність геоінформаційного підходу. З'ясовано, що геоінформаційний підхід є основою для формування геоінформаційної компетентності. Обґрунтовано взаємозв'язок геоінформаційних технологій та формування екологічної компетентності у дітей молодшого шкільного віку.*

Ключові слова: *екологічна компетентність, геоінформаційні технології, геоінформаційна компетентність.*

Згідно з декларацією ООН формування екологічної компетентності громадян України є одним з визначальних пріоритетів розвитку освіти.

У Державному стандарті початкової освіти до ключових компетентностей, якими має володіти учень початкової школи, належать такі компетентності, як екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основ екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів з розумінням важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства [1].

Процес формування екологічної компетентності учня шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу ґрунтується на засадах компетентнісного підходу, що передбачає організацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, що забезпечує засвоєння ними змісту навчання та досягнення мети навчання при розв'язанні певних проблемних завдань. З огляду на це, впровадження геоінформаційних технологій до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» успішно корелює з іншими компетентностями зазначеними в Державному стандарті початкової освіти:

− компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

− інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

− інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основ цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

− компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження [1].

Однією з найбільш цінних особливостей психіки людини є потреба в дослідженні навколишнього світу. Це забезпечує умови її адаптації до зовнішнього середовища, задоволення творчих, духовних та емоційних потреб.

В умовах інформаційного суспільства особливої значущості набуває не стільки оволодіння предметними знаннями, скільки формування в учнів уміння та бажання вчитися, виховання потреби в навчанні та самонавчанні впродовж усього життя.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» передбачає застосування діяльнісного, особистісного, компетентнісного підходів. Застосування геоінформаційного підходу в навчальний процес, який полягає в реалізації методів та принципів географічного підходу на основі інформаційних технологій збору даних, створення комп'ютерних баз знань та баз геопросторових даних, програмних засобів просторового аналізу та моделювання, а також мови взаємодії в системі "людина – комп'ютер" за електронними картами та комбінованими геозображеннями [2, с. 2], дозволить учням експериментувати з

картографічним матеріалами, візуалізувати тривимірні моделі місцевості [3, с. 198].

Геоінформаційний підхід є основою для формування геоінформаційної компетентності.

За С. М. Бабійчук «геоінформаційна компетентність це виявлені на практиці прагнення і вміння використовувати інформацію про географічне розташування об'єкту на земній поверхні, створювати і працювати з географічною базою даних та інтерпретувати її у картографічний формат, що дає змогу приймати ефективні рішення у відповідній діяльності. Розвиток цієї компетентності сприяє ефективній інтеграції учнів у сучасне інформаційне суспільство, визначенню своєї географічної позиції щодо певних просторових об'єктів. Геоінформаційна компетентність дозволяє розвивати такі риси в учнів, як вміння та готовність шукати просторово прив'язану інформацію, вивчати, думати, діяти з огляду на географічні дані та їх аналіз» [4, с. 7].

Традиційні географічні вміння набувають нового рівня при залученні просторових цифрових технологій.

Аналіз навчальних програм природничого циклу початкової школи показує, що геоінформаційна складова є надважливою при формуванні екологічної компетентності учнів. Вона висвітлює концепції, що є спільними для таких наук як от: географія та екологія, у тому числі: геоекологія, біоекологія, геопросторові науки (ГІС), ресурсний потенціал території, розвиток національного і світового господарства та визначення місця України в сучасному світі [5].

Також геоінформаційні технології можна поєднувати з інноваційною методикою STEM - освіти (Science, Technology, Engineering and Mathematics).

Впровадження геоінформаційних технологій у навчальний процес дозволить візуалізувати просторові особливості, розширить уявлення про об'єкти [6].

З урахування сьогодення, згідно з концепцією «Нова українська школа», вимоги до рівня освіти суспільства змінилися. Підготовка громадян, що здобули

високий рівень екологічних знань, мають екологічну свідомість та культуру відповідно до нових критеріїв оцінки відносин людини й природи, повинна бути пріоритетним завданням для вирішення екологічних та соціально-економічних проблем сучасності. З огляду на вищевикладене геоінформаційні технології дозволять досліджувати світ, спостерігаючи за його змінами, не виходячи з класу за допомогою геоінформаційних програм та інтерактивних ГІС-ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти, Постанова Кабінету Міністрів України № 87 (2020) (Україна). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п#Text

2. Лященко А.А. (2002). Концептуальне моделювання геоінформаційних систем //Вісник геодезії та картографії. – 2002. - №4. – с. 44 – 50

3. Даценко Л. (2011). Основи геоінформаційних систем та технологій у шкільних курсах за кордоном. Часопис картографії, 197–205.

4. Бабійчук С. М. Дидактичні умови застосування геоінформаційних систем у дослідницькій діяльності старшокласників: автореф. … дис. канд. пед. наук : 13.00.09 / Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2015. 20 с.

5. Стецула Н., & Оршанський Л. (2023). Практичні аспекти методики підготовки майбутніх учителів до формування екологічної компетентності учнів на уроках географії. Український Педагогічний журнал, (1), 141–151. https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-141-151

6. GIS for education in Ukraine (2020). https://schools-esri-ukraine.hub.arcgis.com/pages/esri-educational-programs

ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анастасія Кейбал,

Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради.
м. Прилуки
Науковий керівник: О.М. Кочерга, кандидат педагогічних наук.

У зв’язку з реформуванням освітньої системи в Україні та впровадженням Нової української школи особлива увага приділяється не лише змісту навчальних програм, але й методам оцінювання знань учнів. Ключовим елементом сучасної шкільної практики стає формувальне оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти, спрямоване на розвиток компетентностей та активізацію навчального процесу.

У статті ми розглянемо ефективні інструменти формувального оцінювання навчальних досягнень учнів у контексті Нової української школи.

Ціннісні орієнтири НУШ, нові державні стандарти освіти вимагають нових підходів як до організації освітнього процесу, так і до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Державний стандарт початкової освіти, методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо оцінювання у початкових класах НУШ, Закон України «Про повну загальну середню освіту» визначають формувальне оцінювання серед основних різновидів оцінювання. Міжнародні експерти також послідовно наголошують саме на формувальному оцінюванні як ефективній стратегії підвищення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти [3]. Такій стратегії дедалі більше уваги приділяють і наші вітчизняні науковці та педагоги-практики, намагаючись якісно змінити підходи до системи оцінювання, аби вона сприяла покращенню якості освіти та реалізації ціннісних орієнтирів НУШ.

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і «для навчання» (англ. – “a*ssessment for learning*“) [3]. Його метою є формування (або

форматування) навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань та ставлень. Особливістю його є те, що оцінювання не обмежується виставленням оцінки; це послідовна змістовна взаємодія між учасниками освітнього процесу – учнями, учителем, батьками – щодо навчальних досягнень на підставі всім зрозумілих цілей і критеріїв.

Оцінюючи учнів за певними критеріями, педагог показує дітям, що саме вони мають вивчити. Це допомагає вчителю скласти покроковий план навчання учнів. А щоб бути успішним у навчанні та реалізувати свої навчальні плани, учень має розуміти: Куди я йду? Де я перебуваю тепер? Що я маю робити, щоб досягти поставленої мети?

Яка роль учителя в цьому процесі? На рівні «Куди я йду?» вчитель надає учням чітке та зрозуміле бачення навчальної мети і кінцевого результату. Разом з тим педагог має продемонструвати зразки робіт високого та низького рівня успішності. На рівні «Де я тепер?» учитель допомагає учням ставити власні цілі, надає регулярний описовий зворотний зв’язок та навчає учнів оцінювати особисті досягнення. На рівні «Що я маю робити, щоб досягти поставленої мети?» вчитель за результатами оцінювання визначає подальші кроки у навчанні учнів. А ще надає інструкцію, орієнтовану на потреби кожного учня, та допомагає дітям відстежувати власні успіхи у навчанні, розмірковувати над ними і ділитися ними з іншими [2, 60].

Слід наголосити на тому, що діти максимально вмотивовані вчитися, коли знають кінцеву мету й розуміють кроки її досягнення. У навчальній подорожі діти хочуть, щоб їх хвалили за добре виконану роботу, а також потребують допомоги, коли відчувають труднощі. Саме тому конструктивний зворотний зв’язок від учителя – важлива складова прогресу учнів на шляху від однієї навчальної мети до іншої. Описовий зворотний зв’язок – це відгук учителя про виконані навчальні завдання, пов’язаний саме з результатами діяльності учнів. У ньому вчитель підкреслює те, що зроблено правильно, та спонукає до наступних

дій, щоб учні могли покращити свою роботу. Описовий зворотний зв'язок від учителя надає дорожню карту, у якій зазначено, де перебуває дитина в процесі отримання знань і що вона має зробити, щоб успішно завершити свою подорож.

Один із перших ефективних інструментів формувального оцінювання – це використання методів активного навчання. Зокрема, такі методи, як групова робота, дискусії, проекти та практичні завдання, сприяють залученню учнів до активного спілкування, співпраці та саморефлексії. Це дозволяє не лише оцінити знання учнів, але й розвивати їх аналітичні та комунікативні навички [4, 13].

Ще одним ефективним інструментом формувального оцінювання є використання портфоліо. Учні можуть створювати портфоліо своїх робіт, де зберігатимуться не лише завдання, але й їх власні рефлексії, відгуки вчителя та однокласників. Це дозволяє здійснювати постійний моніторинг успішності та розвитку учнів, а також сприяє їх самостійності та відповідальності за власне навчання.

Також доцільно звернути увагу на метод рубрикування як ефективний інструмент формувального оцінювання. За допомогою рубрик учні можуть чітко розуміти критерії оцінювання своїх робіт та відповідно до них вдосконалювати свої навички. Крім того, рубрикування сприяє об'єктивності оцінювання та надає учням конкретний зворотний зв'язок щодо їхніх досягнень[1, 78].

Під час переддипломної педагогічної практики я використовувала різноманітні прийоми формувального оцінювання навчальних досягнень своїх вихованців. Ось деякі з них.

Червоний, жовтий, зелений. Учням пропонується три кружечки червоного, зеленого і жовтого кольору. Упродовж опрацювання нової теми чи виконання самостійної роботи учень чи учениця кладуть на куточок парти відповідний кружечок: зелений – якщо все зрозуміло, жовтий – якщо є певні труднощі, червоний – якщо не зрозуміло і складно виконати завдання.

Веселі стрибки. На підлозі креслю лінію та позначаю на ній точки: 1, 2, 3, 4, 5. Учням пропоную оцінити свою роботу за шкалою від 1 до 5. Подумавши, вони

мають стрибнути у відповідну точку. Також під час роботи в парах діти можуть оцінити свою спільну роботу. Обговорити та разом стрибнути.

Усний тест. Заздалегідь готую запитання та чотири варіанти відповідей до кожного з них. Відповіді позначаю літерами А, Б, В, Г. Домовляємось про такі ж позначення для кутів кімнати. Діти стають у центрі класі. Я зачитую запитання та пропоную зайняти той кут класу, який відповідає правильній відповіді.

Оцінювання-інтерв'ю. Для того щоб глибше з'ясувати розуміння учнями змісту, використовувала мет оди оцінювання на основі обговорення. Невимушені розмови з учнями у класі завжди допомагають їм почуватися розкуто, навіть якщо учитель хоче перевірити рівень їхніх знань. Я щоразу переконувалась у цьому, застосовуючи у роботі з вихованцями п'ятихвилинне оцінювання у формі інтерв'ю. Залучала до такої роботи самих учнів, організовуючи діалог між ними. Наприклад, дітям пропонувалось виконувати роботу за пунктами: скажи своєму однокласнику, що він зробив добре; постав вдумливе запитання; вислови позитивну критику; запропонуй щось корисне. У процесі такої роботи, коли діти діляться своїми відгуками, учитель отримує уявлення про те, як навчаються обидва учні, що і як вони засвоїли, чи вміють вони комунікувати, як вони відстоюють свою позицію і т. ін.

Щоб швидко й просто перевірити знання учнів, використовувала нестандартні прийоми. Ось деякі з них: написати листа другові, пояснивши ключові ідеї або основні тези вивченого матеріалу; намалювати ескіз, щоб візуально представити свої знання з теми; попрацювати в парі та придумати одне для одного вправу з метою перевірки знань.

Застосування ефективних інструментів формувального оцінювання є важливим кроком у розвитку сучасної освітньої системи. Методи активного навчання, портфоліо, рубрикування, оцінювання-інтерв'ю, інші інтерактивні прийоми сприяють не лише об'єктивному визначенню знань учнів, але й їхньому розвитку та самореалізації. Важливо поєднувати ці інструменти з вимогами Нової української школи для максимального ефекту в навчальному процесі.

Разом з тим важливо враховувати й те, що формувальне оцінювання як стратегія підвищення рівня навчальних досягнень і покращення якості освіти – це не про застосування того чи іншого окремого прийому чи інструменту. Формувальне оцінювання не може здійснюватися вибірково і не обмежується заповненням учителем тих чи інших форм. Воно вимагає системності, має бути вбудоване у повсякденне шкільне життя. А це, в свою чергу, потребує новітніх підходів до організації освітнього процесу й послідовної побудови нової культури оцінювання – у центрі яких здобувач освіти та його індивідуальні потреби пізнання.

Список використаних джерел

1. Дроздовська Н.В. Формувальне оцінювання: підходи, методи, технології. – Київ: Освіта України, 2019. С.77-90.

2. Лук'янова Л.П., Репкіна О.М. Формувальне оцінювання в освіті: теорія і практика. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2018. С.56-64

3. Підгогрна О., Береговська Т. Що таке формувальне оцінювання, чому воно потрібне учням і які основні виклики. URL: https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvalne-otsinyuvannya-chomu-vono-potribne-uchnyam-i-yaki-osnovni-vyklyky/ (Дата звернення: 25.03.2024).

4. Стратегія розвитку освіти в Україні «Нова українська школа». 2016. С.13.

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК СУЧАСНА НЕОБХІДНІСТЬ

Людмила Кисіль,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ

Анотація. *Можливості мобільних технологій в сфері навчання значні і в багатьох випадках добре обґрунтовані, оскільки сьогодні існує велика потреба в отриманні доступу до довідкової інформації, необхідної для виконання завдань на заняттях з обох сторін. Вчителі та учні можуть отримати необхідну довідкову інформацію в будь-який час без використання додаткових пристроїв. Мобільні системи, оснащені спеціальним додатком, здатним передати питання і отримати короткий однозначну відповідь в режимі реального часу, дозволять посилити зворотний зв'язок в навчальному процесі. Мобільні технології допоможуть вирішити проблеми освіти за рахунок використання нового і ефективного підходу.*

Ключові слова: *мобільне навчання; мобільні навчальні додатки; мобільні технології; освітній процес.*

Процес інформатизації освіти досить складний та потребує переосмислення досвіду реалізації новітніх інформаційних технологій, аналізу й оцінки можливостей їх використання в освітньому процесі, що обумовлює необхідність якісно нового рівня вивчення навчальних дисциплін, з метою розвитку у кожного учня стійкого бажання й уміння вчитися, самостійно отримувати знання, творчо підходити до виконання навчальних завдань.

Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій розкриває широкі можливості для використання мобільних технологій в системі освіти. Мобільне навчання, що базується на інтенсивному застосуванні сучасних мобільних засобів та технологій, надає можливість зробити процес гнучким, доступним і персоніфікованим. Мобільне навчання стає новою освітньою парадигмою, на основі якої створюється нове навчальне середовище, де учні можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час, що стимулює того, хто навчається, до самоосвіти та навчання протягом життя.

Мобільне навчання є важливою складовою змішаного навчання. Воно надає можливість учням використовувати вільні проміжки часу, здійснювати спільну

роботу над проектом. Діти мають змогу вивчати математику навіть тоді, коли не можуть скористуватися книгою.

Математика має величезні можливості для розумового розвитку учнів, завдяки всій своїй системі, виключній чіткості і точності своїх понять, висновків і формулювань. Одне із завдань навчання математики полягає в тому, щоб розвивати мислення школярів, їх пізнавальний інтерес, удосконалювати вміння мислити, робити висновки, тобто формувати розумову культуру, яка характеризується певним рівнем розвитку мислення, оволодінням узагальненими прийомами мислення. шкільного курсу математики у відповідність з сучасним станом цієї науки.

Урок математики в школі спрямований на оволодіння учнями системою математичних знань, умінь і навичок, необхідних у повсякденному житті та достатніх для успішного оволодіння іншими предметами. Ознайомлення дітей із математикою як особливим методом світопізнання, розуміння ними зв'язку математики з дійсністю, уявлення про математичне модулювання, сприяють розвитку наукового світогляду. Використання фактів з історії математики формує в учнів уявлення про математику як невід'ємну частину загальнолюдської культури. Урок математики повинен створити широкі можливості для розвитку розумових здібностей школярів: пам'яті, логічного й критичного мислення, інтуїції, уяви, уваги, інформаційної культури, формування первинних умінь доказово міркувати і пояснювати свої дії, математизувати реальні ситуації.

Збільшення розумового навантаження на уроках змушує замислитися над тим, як підтримати інтерес до матеріалу, що вивчається, в учнів, їх активність упродовж усього уроку. У зв'язку з цим вчителями ведуться пошуки нових ефективних методів навчання і таких методичних прийомів, які б активізували думку школярів, стимулювали б їх до самостійного придбання знань. Тому необхідно потурбуватися про те, щоб на уроках кожен учень працював активно та захоплено, і використовувати це як відправну точку для розвитку допитливості, глибокого пізнавального інтересу.

Елементи мобільного навчання, безумовно, потрібно використовувати на уроках математики у початковій школі, адже вони органічно поєднуються з традиційними формами навчання, розширюють можливості доступу до навчальної інформації, сприяють входженню України в загальний інформаційний простір.

Мобільне навчання реалізує принципи відкритої освіти: гнучкість, модульність, незалежність від місця і часу, використання сучасних інформаційно- комунікаційних технологій. У мобільному навчанні на перше місце виходять такі дидактичні принципи як мультимедійність, інтерактивність та доступність. Поєднання традиційних форм навчання з новими мобільними технологіями, які у будь-який час і в будь-якому місці можуть застосовуватися користувачами багаторазово, забезпечує досягнення головних цілей навчання у переважної кількості здобувачів освіти.

Для ефективного використання елементів мобільного навчання на уроках математики у початковій школі, вектор діяльності треба спрямувати на пошук нових педагогічних практик та пошук сукупності відповідних методів і форм.

Застосування елементів мобільного навчання на уроках математики у початковій школі пов'язане із розв'язанням суперечностей між:

–вимогами суспільства до сформованої математичної компетентності в учнів початкової школи та застосуванням традиційних форм навчання;

–між технологізацією сучасного освітнього простору та відсутністю розробленості новітніх педагогічних практик, сукупності методів і форм мобільного навчання у початковій школі.

Мобільність – це одна з характерних рис сучасного суспільства. Одночасно з розвитком технології вдосконалюється і розвивається в швидкому темпі система освіти. Одним із перспективних напрямів досліджень у галузі інформаційно-комунікаційних технологій є впровадження мобільного навчання в освітній процес. Розвиток мобільних технологій призводить до того, що мобільні пристрої стають зручнішими та більш багатофункціональними.

Мобільні телефони тепер можуть також працювати як телефони, калькулятори, календарі, камери, сервери Internet, читачі електронних книг.

З технологічної точки зору, мобільне навчання – це передача і отримання навчальної інформації з використанням технологій WAP або GPRS на будь-який портативний мобільний пристрій, за допомогою якого можна вийти в Інтернет, отримати або знайти матеріали, відповісти на питання у форумі, зробити тест і т. д [4, с. 178]. Мобільне навчання тісно пов'язане з електронним та дистанційним навчанням, основною відмінністю є використання мобільних пристроїв. Мобільне навчання стає дедалі більш популярним, оскільки освітній процес проходить незалежно від місця знаходження учня і відбувається при використанні портативних [3].

Мета мобільного навчання – зробити процес навчання безперервним, гнучким, доступним і персоніфікованим. З використанням технологій мобільного навчання можливо досить ефективно реалізувати весь дидактичний цикл з вивчення дисципліни, що включає в себе віртуальні лекції, семінари, практичні заняття, іспити і т.д. Використання технологій мобільного навчання істотно підвищує якість виконання основних функцій освітнього процесу за рахунок:

- надання слухачам постійного доступу до інформаційно-освітніх та довідкових ресурсів, в будь-який час і незалежно від місцезнаходження;
- надання постійного доступу до адміністративних ресурсів навчального закладу, плану-графіку навчання, оперативного одержання повідомлень про хід навчального процесу та запланованих навчальних заходів;
- персоналізованої доставки навчального контенту з урахуванням рівня знань слухача, його індивідуальних психологічних особливостей і максимально зручного для нього режиму занять;
- багатопланової перевірки рівня знань, умінь і навичок слухача, а також ступеня засвоєння навчального матеріалу із застосуванням тестових завдань, практичних і лабораторних робіт, індивідуальних і групових творчих проектів;

• безперервного управління видами і формами діяльності з освоєння пропонованих освітніх ресурсів;

• інструктивно-методичної та консультативної підтримки слухачів в індивідуальному і груповому режимі;

• постійного забезпечення слухачів інформацією про результати освітнього процесу.

Переваги мобільного навчання:

– використання персональних комп'ютерів наряду із застосуванням кишенькових комп'ютерів в аудиторіях, що дозволяє підвищувати співпрацю між учнями і вчителями;

– можливість організовувати навчальний процес незалежно від місця і часу за допомогою мобільних пристроїв;

– використання словників або інших засобів для вивчення іноземних мов.

Разом з тим, мобільне навчання має деякі недоліки:

– малий розмір екрану, клавіш на мобільних пристроях;

– інколи виникають труднощі з доступом до Інтернету;

– невисокий рівень захисту особистої інформації;

– висока вартість початкових вкладень в організацію мобільного навчання; [3].

Тому можна розглядати мобільне навчання (mobile learning, MLearning) як сучасний напрям розвитку систем дистанційного навчання із застосуванням мобільних телефонів, смартфонів, КПК, електронних книжок. Технологія мобільного навчання передбачає наявність системи дистанційного навчання, яка містить підсистему доступу до локального та віддаленого контенту. У порівнянні з традиційним у мобільному навчанні з'являється можливість моніторингу навчання в реальному часі та забезпечується висока насиченість контенту, що дозволяє розглядати його не лише як засіб навчання, а й як інструмент спільної

роботи, призначений для підвищення якості навчання [1]. Отже, мобільне навчання є новим засобом подолання цифрового бар'єру.

Враховуючи вищесказане, зробимо висновок про те, що Паралельно з використанням традиційних навчальних технологій мобільне навчання сприятиме забезпеченню якості освіти, підвищуючи гнучкість процесу навчання та задовольняючи вимоги безперервної освіти та навчання протягом усього життя. Мобільне навчання може також забезпечити поліпшення можливостей отримання освіти для осіб з особливими потребами, пропонуючи їм більшу гнучкість і вибір часу і місця навчання через доставляння контенту на їхні мобільні пристрої у відповідності до їхніх потреб.

Список використаних джерел:

1. Мазурок І. Є. Використання мобільних комунікаційних пристроїв з освітньою метою. Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики : [зб. наук. праць]. Випуск V : В 3-х томах. Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2005. Т. 3. С. 175-179.

2. Мобільне навчання. URL: Wikipedia. 27 жовтня 2017. https://uk.wikipedia.org/wiki/Мобільне_навчання.

3. Мобільне навчання 2017. URL: http://scaliy.blogspot.com/

4. Терещук С.І. Технологія мобільного навчання: проблеми та шляхи вирішення. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Вип. 138. С. 178-180.

ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПІД ЧАС МОВНИХ РОЗБОРІВ

Князєва Тетяна,

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка,

м. Кропивницький

Науковий керівник: Жигора І.В.,

кандидат філологічних наук, доцент

Анотація: *У статті розглянуто основні проблеми методики навчання мовним розборам у початковій школі в умовах упровадження інноваційних технологій. Зазначено ефективність мовного розбору при роботі з формування навичок грамотного письма, при засвоєнні елементів граматики, що забезпечує міцність сформованих навичок, розвиток здатності молодших школярів порівнювати, зіставляти, узагальнювати, класифікувати мовні факти. З'ясовано практичну цінність формування навичок мовного розбору в молодших школярів через застосування сучасних підходів.*

Ключові слова: *мовна компетентність, педагогічна технологія, мовний розбір, граматичний розбір, методичний прийом.*

Розвиток сучасної національної системи освіти сприяє інноваційній діяльності загальноосвітніх освітніх закладів, що характеризується експериментуванням, упровадженням інновацій в освітньому процесі.

З огляду на дослідження сучасних технологій в школі сьогодення [1] можна виокремити близька трьохсот визначень поняття «педагогічна технологія», найчастіше вживане: «Педагогічна технологія – це суворо обґрунтована система педагогічних засобів, форм і методів, їх етапність, спрямованість на розв'язання конкретних навчально-виховних завдань» [2; 3]. Іншими словами педагогічну технологію можна семантизувати як знання про педагогічну діяльність, яку здійснюють за допомогою спеціальних засобів.

На думку більшості вчених, педагогічна технологія – це «… певний порядок, логічність і послідовність відповідно до поставленої мети, як певною мірою алгоритмізації спільної діяльності вчителя та учнів у процесі навчання,

узгодженість їхніх дій та стосунків» [4].

Зрозуміло, будь-яке визначення залежить від конкретної педагогічної діяльності, від конкретних педагогічних умов. Останнім часом дослідники використовують поняття «освітня технологія», яке розглядають як похідну нового типу освіти. Окресленому поняттю притаманні певні ознаки:

– будь-яка технологія передбачає конкретну філософію, методологію освіти, педагогічну ідею, що містить ціннісні орієнтації, цільові установки автора або колективу, орієнтованого на конкретний очікуваний результат;

– педагогічні дії мають відповідати визначеній меті для гарантування молодшим школярам досягнення життєвої перспективи та високий рівень засвоєння державного стандарту освіти;

– упровадження сучасної технології передбачає взаємопов’язану діяльність учителя й учнів з урахуванням особистісно орієнтованого розвивального навчання й виховання;

– упровадження педагогічної технології передбачає поетапність й послідовність, яку відтворює вчитель, до того ж використовувати авторські підходи;

– органічною частиною сучасної технології є діагностування та моніторинг результатів діяльності;

– освітні технології передбачають психологізацію.

Визначальним у сказаному є готовність учителя до інноваційної діяльності щодо творчого перетворення, насамперед себе. Незважаючи на різну дефініцію названого поняття, учені дотримуються думки, що оволодіння новими технологіями навчання й виховання потребує від учителя серйозної підготовки, додаткових педагогічних зусиль (вивчення спеціальної літератури; аналіз педагогічного досвіду вчителів-новаторів; розроблення плану впровадження нової техніки; інтегрування гуманітарних і природничо-математичних знань).

Основними поняттями інноваційних технологій, на думку В Мельничайка [3], є: нестандартні уроки; індивідуальна робота; контроль та оцінка навчальних

досягнень учнів через контрольні роботи, спеціальні тести, завдання, робочі зошити; навчання в парах, групах та додаткове навчання; факультативи за вибором учнів для поглиблення знань; проблемне й модульне навчання; запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки; економізація та екологізація освіти; науковий експеримент на уроках при вивченні нового матеріалу; застосування досягнень техніки, зокрема ІКТ (медіазабезпечення, смартдошки, інтернет-застосунки тощо). Важливо використовувати сучасні підходи до складання нових навчальних планів.

Беззаперечно, що урок без інноваційних методів та прийомів уважається уроком учорашнього дня. Відомо, що тільки творчий учитель може виховати творчу особистість. А виховати творчого вчителя допомагають інноваційні форми й методи методичної роботи, які передбачають моделювання реальних педагогічних ситуацій, спільне розв'язання проблем на основі аналізу обставин; сприяють створенню атмосфери і співробітництва, взаємодії; допомагають учителю справжнім лідером дитячого колективу [5, с. 23–29]. Сучасні педагоги вчаться бути демократичними, активно спілкуватися з іншими, критично мислити, приймати сміливі неординарні рішення.

Сьогодні прослідковується різниця між потенційним рівнем засвоєння навчального матеріалу учнями й тими технологіями, які використовуються в НУШ. Дослідження засвідчують, що від обраної освітньої технології, її адекватності конкретній ситуації та певному контингенту учнів безпосередньо залежить якість навчання.

Мова – «живий» організм, тому система навчання української мови означає взаємозв'язок всіх її сторін: фонетичної, лексичної, словотвірної та граматичної. Своєрідність кожного складника виявляється в специфіці мовних одиниць. Для фонетики такими одиницями є звуки мови, фонеми. Для лексикології – слово з погляду його семантичного значення й вживання, для граматики – слово в своїх формах, а також словосполучення й речення; для словотвору – морфема й слово

з боку його будови та способу освіти. Навчання українській мові в 1–4 класах структурується саме з урахуванням взаємозв'язку різних мовних рівнів.

У 1 класі велика увага приділяється засвоєнню дітьми фонетики й графіки, оскільки учні оволодівають навичками читання, письма та каліграфії. У 2 класі учні продовжують вивчати, закріплювати знання про основи фонетики, графіки. Значне місце посідає вивчення складу слова. У 2 класі вивчаються значення слова, корінь слова, триває робота над реченням, як одиницею мови, його головними членами – підметом і присудком.

У 3 класі в учнів формуються знання про морфемний склад слова й про частини мови. У 4 класі розширюються й закріплюються знання учнів про речення, його видах, головних і другорядних членах [6]. Загалом вивчення теоретичного мовного матеріалу в початковій школі є умовою використання граматично правильного й стилістично точного вираження думки в усній і письмовій мові учнів. Як засвідчує шкільна практика, оволодіння міцними знаннями, уміннями й навичками з української мови в початковій школі необхідно вчити цілеспрямовано й систематично з використанням на кожному уроці різних видів граматичних вправ.

Граматичний розбір у початковій школі – це система різноманітних вправ. За правильної організації граматичних вправ на уроках мови в початковій школі можна домогтися відразу кількох завдань:

1) розвиток умінь застосовувати отримані знання на практиці;

2) підвищення самостійності, активності мислення молодших школярів, тобто розвивається увага до форми, значення, структури досліджуваного граматичного явища,а відтак формується вміння порівнювати, зіставляти, протиставляти, класифікувати, узагальнювати факти мови;

3) використання граматичного розбору як істотного компонента заняття української мови, зокрема для закріплення та поглиблення знань, для перевірки умінь і навичок учнів;

4) здійснення диференційованого підходу до різних груп учнів й

індивідуальний – до кожного з них.

Загалом граматичний розбір передбачає розвиток мови, формування та вдосконалення навичок правильного письма, усвідомлення граматичної системи; він є надійним засобом засвоєння, закріплення знань, їх перевірки, засобом розвитку мислення й мови учнів початкової школи.

Граматичний розбір є одним з ефективних прийомів закріплення й перевірки знань, умінь і навичок учнів. Краще граматичний розбір супроводжувати різноманітними завданнями, наприклад, передбачення ігрового моменту з використанням шарад, загадок, анаграм, зокрема сучасних прийомів. Проведення граматичного розбору буде сприяти практичному оволодінню учнями рідною мовою.

Існує чимало методичної літератури з теоретичних основ видів граматичного розбору, в них виділяються й описуються різні види та особливості граматичного розбору в початковій школі. Знання граматичних законів дозволяє школярам розуміти будь-якого співрозмовника й грамотно будувати власне мовлення. Методисти особливу увагу приділяють морфемному, морфологічному, синтаксичному розборам [7].

Аналітичні здібності молодших школярів розвиваються при оволодінні синтаксичними вміннями, які ґрунтуються на розкритті лінгвістичних понять. Ці вміння формуються в процесі повного синтаксичного розбору, який слугує показником навчально-мовних умінь учнів, критерієм їх знань.

Якщо в дошкільному віці основним видом діяльності дитини була гра, то тепер перше місце в житті молодшого школяра посідає цілеспрямована пізнавальна діяльність, у процесі якої дитина отримує й переробляє великі обсяги інформації, акумулюючи її. Визначальні зміни відбуваються в психічній сфері дитини, що дорослішає. Освітня діяльність вимагає розвитку уяви молодшого школяра, учні стають самостійними, учаться володіти спеціальними діями, які дають змогу зосередитися на навчальній діяльності, зберегти в пам’яті побачене або почуте, уявити собі щось, що виходить за межі сприйнятого раніше.

Отже, мовний розбір є не тільки ефективним методом навчання, активним методичним прийомом, визначальною граматичною вправою, що сприяє розвитку логічного мислення, кращому засвоєнню теоретичних відомостей із мови, формуванню мовних і мовленнєвих умінь та навичок, допомагає в оволодінні відповідним матеріалом під час організації самостійної роботи, а також є доцільним засобом узагальнення та систематизації набутих знань молодших школярів з української мови. Різні види мовного розбору сприяють роботі над формуванням фонетичної, частиномовної, синтаксичної компетентності учнів як складників мовної компетентності загалом.

Список використаних джерел:

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. пос. Київ: Освіта, 2006. 270 с.
2. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text.
3. Мельничайко В. Я. Види мовного розбору. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 1998. 124 с.
4. Варзацька Л. О. Активізація мовленнєвої діяльності учнів. Початкова школа. 2005. № 2. С. 23–28.
5. Большакова І. Ситуативна навчально-мовленнєва діяльність школярів на уроках української мови. Початкова школа. 2002. № 10. С. 23–29.
6. Типові освітні програми нової української школи 1–2 та 3–4 класи. К.: Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.
7. Чабайовська М. І. Мовний розбір: навч.метод. посібник. Тернопіль: Мальва-ОСО, 2013. 124 с.

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Аліна Кожухівська,
Укаїнський державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У статті розглянуто питання формування у молодших школярів уміння співпрацювати засобами інтерактивних технологій. Досліджується поняття співпраці та інтерактивних технологій, описуються методи та прийоми, які допомагають розвивати у дітей навички співпраці з використанням інтерактивних технологій. Результати дослідження показали, що використання інтерактивних технологій сприяє формуванню у дітей навичок співпраці, розвитку комунікативних здібностей та підвищенню мотивації до навчання.*

Ключові слова*: співпраця, інтерактивні технології, молодші школярі, навички, розвиток.*

У сучасному світі інформаційних технологій діти вже змінюють свої звички та способи спілкування. Інтерактивні технології стають все більш популярними в освіті, оскільки вони дозволяють зробити навчання більш цікавим та змістовним. Проте, використання інтерактивних технологій вимагає від дітей не тільки знань технічних засобів, але й уміння співпрацювати з іншими людьми. Формування у молодших школярів уміння співпрацювати засобами інтерактивних технологій є важливим завданням, оскільки це дозволить їм бути успішними в майбутньому, коли вони будуть працювати в команді з іншими людьми. Крім того, уміння співпрацювати з іншими людьми є важливим

елементом розвитку соціальних навичок у дітей, що допоможе їм бути успішними в житті.[6]

Таким чином, формування у молодших школярів уміння співпрацювати засобами інтерактивних технологій є важливим і актуальним завданням, яке допоможе покращити якість освіти та підготувати дітей до майбутнього життя.

Останні дослідження в галузі освіти показують, що використання інтерактивних технологій в навчанні дозволяє ефективніше формувати ключові компетенції учнів, зокрема, уміння співпрацювати та працювати в команді. [4]

У статті "Interactive Whiteboards and Learning: A Review of Classroom Case Studies and Research Literature" автори досліджують вплив використання інтерактивних дошок на навчання. Вони стверджують, що такі технології допомагають створювати сприятливі умови для взаємодії між учнями та вчителем, а також для співпраці та колективної роботи.[10]

У статті "Collaborative Learning in Interactive Learning Environments" автори досліджують вплив інтерактивних технологій на співпрацю та колективну роботу учнів. Вони зазначають, що використання таких технологій дозволяє створювати сприятливі умови для співпраці та колективної роботи, зокрема, через можливість одночасного доступу до інформації та можливість спільного редагування документів. Проте, не зважаючи на позитивний вплив інтерактивних технологій на співпрацю та колективну роботу учнів, існують певні невирішені частини загальної проблеми. Наприклад, не завжди вчителі мають достатній рівень компетенцій у використанні інтерактивних технологій, щоб ефективно використовувати їх для формування умінь співпрацювати учнів. Також не завжди вдається забезпечити рівномірний доступ до інтерактивних технологій для всіх учнів, що може призвести до нерівності у можливостях для навчання та розвитку.[11]

Таким чином, формування у молодших школярів уміння співпрацювати за допомогою інтерактивних технологій є актуальною проблемою, яка потребує подальшого дослідження та вдосконалення підходів до навчання.

Для розв'язання цієї проблеми можна використовувати різноманітні підходи та методики, зокрема, проектну діяльність, колективне навчання, групові проекти та інші. Важливо також забезпечити вчителям достатній рівень компетенцій у використанні інтерактивних технологій та забезпечити рівномірний доступ до них для всіх учнів.[2]

Метою даної статті є дослідження та аналіз процесу формування у молодших школярів уміння співпрацювати засобами інтерактивних технологій. Оскільки сучасний світ вимагає від людей не лише індивідуальних знань та навичок, але й здатності до співпраці та комунікації, особливо в онлайн-середовищі, важливо забезпечити ефективний процес навчання учнів цим навичкам. У статті розглянуті різні методи та прийоми, які можуть бути використані вчителями для формування у молодших школярів навичок співпраці засобами інтерактивних технологій.[3]

Основна мета статті полягає в тому, щоб допомогти вчителям зрозуміти, які інструменти та методи можуть бути використані для підвищення рівня співпраці учнів у процесі навчання, що в свою чергу сприятиме покращенню якості освіти та підготовці молодших школярів до життя в сучасному світі.

Для досягнення мети була проведена експериментальна робота з двома групами молодших школярів, які вивчали одну і ту ж тему, але одна з груп використовувала інтерактивні технології, а інша - традиційні методи навчання.

В процесі дослідження було виявлено, що група, яка використовувала інтерактивні технології, показала кращі результати в формуванні уміння співпрацювати. Учні цієї групи були більш активними, більш уважними до дітей своєї групи, більш взаємодіяли між собою та були більш успішними в розв'язанні спільних завдань. Таким чином, наші результати підтверджують ефективність використання інтерактивних технологій для формування у молодших школярів уміння співпрацювати. Рекомендується використовувати ці технології в навчальному процесі для підвищення якості навчання та соціального розвитку учнів.[5]

Для досягнення мети дослідження було використано методи спостереження, анкетування та тестування. Групи були розподілені за принципом випадковості. Учні обох груп були оцінені за кількістю завдань, які вони виконали успішно, а також за якістю співпраці з іншими учнями своєї групи. Для групи, яка використовувала інтерактивні технології, були використані ігрові симулятори, віртуальні лабораторії та спільні проекти, які дозволяли учням взаємодіяти між собою та розвивати навички співпраці.[2] Учні отримували зворотний зв'язок від вчителя та один від одного, що сприяло покращенню їхнього розуміння та взаємодії. Група, яка використовувала традиційні методи навчання, отримувала інформацію з підручників та лекцій вчителя. Учні працювали індивідуально та не мали можливості взаємодіяти між собою. Отримані результати свідчать про те, що використання інтерактивних технологій дозволяє покращити якість навчання та формування соціальних навичок учнів. Використання інтерактивних технологій може бути корисним для вчителів, які хочуть покращити якість навчання та розвитку соціальних навичок у своїх учнів. У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі сприяє формуванню у молодших школярів уміння співпрацювати засобами цих технологій.

2. Роль вчителя у процесі формування умінь співпрацювати засобами інтерактивних технологій полягає у створенні сприятливої атмосфери для співпраці, використанні різних методів та прийомів, що сприяють активній участі учнів у навчальному процесі.

3. Важливою складовою формування умінь співпрацювати засобами інтерактивних технологій є розвиток комунікативних навичок учнів, зокрема, вміння слухати, висловлювати свої думки, дотримуватися правил спілкування.

4. Подальші розвідки можуть бути спрямовані на вивчення ефективності різних методів та прийомів використання інтерактивних технологій для формування умінь співпрацювати учнів у навчальному процесі. Також можна

дослідити вплив інтерактивних технологій на мотивацію учнів до навчання та їхню успішність.

5. Важливо враховувати індивідуальні особливості учнів при використанні інтерактивних технологій для формування умінь співпрацювати, оскільки кожен учень має свій стиль навчання та сприйняття інформації.

6. Необхідно забезпечувати доступ до сучасних інтерактивних технологій та програмного забезпечення для всіх учнів, щоб уникнути виникнення нерівностей у навчанні.

7. Важливо проводити регулярну оцінку ефективності використання інтерактивних технологій для формування умінь співпрацювати учнів, щоб вчасно виявляти проблеми та коригувати навчальний процес.

8. Подальший розвиток та вдосконалення інтерактивних технологій може сприяти більш ефективному формуванню умінь співпрацювати учнів у навчальному процесі.[1],[9]

Основні принципи формування умінь співпрацювати засобами інтерактивних технологій полягають у створенні сприятливого середовища для взаємодії між учнями, використанні інтерактивних методів та засобів навчання, розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді.[6] Для досягнення поставленої мети необхідно використовувати різноманітні інтерактивні технології, такі як відеоуроки, вебінари, ігри, вправи, проекти тощо. Важливо також враховувати індивідуальні особливості кожного учня та створювати для них комфортні умови для навчання та співпраці. Результати дослідження показали, що формування умінь співпрацювати засобами інтерактивних технологій сприяє розвитку соціальних та комунікативних навичок учнів, збільшує їх мотивацію до навчання та підвищує якість засвоєння навчального матеріалу.[7],[8]

Отже, формування у молодших школярів уміння співпрацювати засобами інтерактивних технологій є важливим елементом сучасної освіти, який допомагає підвищити якість навчання та розвиток учнів.[9]

Список використаної літератури

1. Андрущак, І. В. (2017). Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі як засіб формування соціально-комунікативних компетентностей учнів молодшого шкільного віку. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 142, 5-12.

2. Бондаренко, О. В. (2016). Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі початкової школи. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Педагогіка", 21, 7-11.

3. Гончаренко, С. (2015). Інтерактивні технології навчання в початковій школі. Початкова освіта, 3, 19-22.

4. Ковальчук, І. В. (2017). Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі початкової школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 7(67), 139-145.

5. Морозова, Л. В. (2018). Ефективність використання інтерактивних технологій у навчальному процесі молодших школярів. Педагогічний процес: теорія та практика, 2(54), 25-30.

6. Петренко, О. (2017). Формування умінь співпрацювати засобами інтерактивних технологій у молодших школярів. Початкова освіта, 2, 14-17.

7. Сидоренко, Л. (2018). Інтерактивні технології як засіб формування комунікативних навичок учнів. Наукові записки, 3(37), 56-60.

8. Ткаченко, І. (2016). Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі початкової школи. Початкова освіта, 1, 18-21.

9. Шевченко, Н. (2019). Формування умінь співпрацювати засобами інтерактивних технологій у молодших школярів. Освіта України, 9, 24-26.

10. Interactive Whiteboards and Learning: A Review of Classroom Case Studies and ResearchLiterature.(https://www.researchgate.net/publication/267751917_Interactive

_Whiteboards_and_Learning_A_Review_of_Classroom_Case_Studies_and_Research_Literature)

11. Collaborative Learning in Interactive Learning Environments. (https://www.researchgate.net/publication/283057471_Collaborative_Learning_in_Interactive_Learning_Environments)

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ІНШОМОВНИХ ДІАЛОГІЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анастасія Колотуша,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лук'янчук С. Ф.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *Стаття присвячена дослідженню питання формування і розвитку іншомовних діалогічних навичок учнів початкової школи за допомогою штучного інтелекту. Висвітлено значення понять «діалог» та «штучний інтелект», розглянуто онлайн-ресурс "Ghola", який радимо використовувати в початковій школі з метою формування і розвитку іншомовних діалогічних навичок. Зроблено висновок, що використання штучного інтелекту має важливе і перспективне значення для формування і розвитку іншомовних діалогічних навичок учнів початкової школи.*

Ключові слова: *іншомовні діалогічні навички, штучний інтелект, учні початкової школи, онлайн-ресурс "Ghola".*

Сьогодні, в еру швидкого розвитку технологій та глобалізації, формування і розвиток іншомовного діалогічного мовлення у дітей молодшого шкільного віку визнається ключовим для різноманітних аспектів їхнього особистісного, а у майбутньому – й професійного, розвитку. Діалогічне мовлення відіграє ключову роль й безпосередньо у навчальному процесі, адже комунікація сприяє взаєморозумінню та співпраці між учнями, між учителем та учнем. Задля успішного формування та розвитку діалогічних навичок учасники освітнього процесу навчаються слухати інших, висловлювати свої думки чітко та обґрунтовано, а також розвивають навички конструктивної критики.

В еру цифровізації сучасна школа дедалі частіше зіштовхується з потребою модернізації освіти, адже основний контингент здобувачів освіти – це діти-зумери та діти-альфа. Слід розуміти, що сьогоднішні учителі початкових класів працюють саме з представниками покоління «Альфа».

Тому метою дослідження є вивчення питання формування і розвитку іншомовних діалогічних навичок учнів початкової школи за допомогою штучного інтелекту.

Покоління «Альфа» – це термін, який застосовується при групуванні людей, народжених після 2010 року. Дана категорія відповідає теорії поколінь розробленій Гоувом Н. та Штраусом В. Діти покоління Альфа – це перше покоління, що було повністю народжене у XXI столітті, а їхніми батьками виступають міленіали, рідше – зумери [1].

Дослідниця Фелл Е. наголошує, що для успішного оволодіння життєвими навичками дітям покоління «Альфа» слід розвиватися у таких траєкторіях, як цифрова, соціальна, глобальна, мобільна та візуальна компетентності, а для успішного майбутнього ці діти потребують допомоги саме у розвитку ключової – цифрової компетентності (шляхом розвитку STEM-сфери – науки, технологій, інженерії та математики) [2].

Прогнозується, що, інтегруючи у розвитку школяра цифрову компетентність з іншими навичками, в результаті ми отримаємо успішну, впевнену в собі

особистість, яка володіє необхідними соціальними та професійними навичками. До таких необхідних навичок належать діалогічні навички, а саме створення реплік для побудови діалогу.

На думку В. Шинкарук, **діалог** – це процес двостороннього обміну інформацією у формі бесіди у вигляді питань та відповідей, який реалізовується між двома та більше людьми [3, 161]. Для реалізації інтеграції в контексті розвитку навичок діалогічного мовлення сучасний учитель може використати такий інструмент, як штучний інтелект.

Сучасні дослідники характеризують **штучний інтелект** як галузь лінгвістики та інформатики, яка спрямована на розроблення, апробацію та введення в експлуатацію машин, що здатні виконувати завдання, які потребують людського знання та людського інтелекту. Практично, це технологія, що змушує машину міркувати, як людський мозок, та шукати відповіді на питання базуючись на певних даних та певному пошуковому досвіді.

На сучасному рівні цифрового розвитку в освіті штучний інтелект може бути потужним інструментом у формуванні діалогічних навичок, адже він здатен:

- генерувати інтерактивні та розвиваючі ігри, програми та платформи;
- бути співрозмовником під час пошукового запиту або запиту на генерацію інформації;
- штучний інтелект може являти собою конкретно розроблену програму, спрямовану на формування та розвиток діалогічних навичок. Такі програми можуть допомогти учням початкових класів вчитися формулювати репліки та обробляти отриману інформацію, вдосконалювати навички спілкування та розуміти партнера, а деякі навіть сприятимуть розвитку емпатії. Прикладом такої програми є онлайн-ресурс “Ghola”.

“Ghola” – це онлайн-ресурс, який працює за принципом штучного інтелекту. Основна мета даного ресурсу – сприяти формуванню та розвитку діалогічних здібностей людей. Цей ресурс пропонує режим бесіди з роботами різних

персонажів. Серед персонажів є як реальні люди (наприклад, Ілон Маск, Альберт Ейнштейн, Тарас Шевченко), так і персонажі улюблених легенд, казок, мультфільмів та фільмів (Гаррі Поттер, Барбі, Йода). Особливість користування ресурсом полягає в тому, що у вході в діалог учень отримує інформацію про свого співрозмовника, а також і те, що репліки персонажів будуть у тій чи іншій мірі мати тематику їхнього життя. Наприклад, щоб допомогти своєму співрозмовнику у якийсь ситуації, Гаррі Поттер пропонуватиме йому заклинання. Персонажі ресурсу "Ghola" здатні підтримати розмову на будь-яку тему, тому, сприяючи розвитку діалогічних навичок на уроці англійської мови, учитель може запропонувати учням певну тематику, а персонажа для спілкування учні обиратимуть самостійно, відштовхуючись від власних уподобань та комфорту.

Отже, підводячи підсумки, слід сказати, що штучний інтелект може бути ефективно використаний на сучасних уроках в початковій школі, зокрема з метою формування і розвитку діалогічних навичок учнів. В цьому процесі вчителеві-словеснику може прийти на допомогу онлайн-ресурс "Ghola", який своїм вибором персонажів та широкою тематикою для спілкування спонукатиме учнів до бесіди, сприяючи розвитку діалогічних навичок.

Список використаних джерел:

1. Brown, G. S. *After Gen Z, meet Gen Alpha. What to know about the generation born 2010 to today.* URL: http://surl.li/czolk (дата звернення: 24.03.2024).

2. Fell, A. *Raising Generation Alpha: Insights from Gen Alpha parents.* URL: http://surl.li/rwofl (дата звернення: 24.03.2024).

3. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. 742 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Олеся Коток,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Падалка О.С.,
доктор педагогічних наук, професор,

Анотація. *Статтю присвячено питанням інтерактивного навчання дітей молодшого шкільного віку. Визначені поняття «інтеракція», «інтерактивне навчання», «інтерактивна технологія». Окреслені основні групи методів інтерактивного навчання в початковій школі з урахуванням психолого-педагогічних особливостей молодшого шкільного віку.*

Ключові слова: *універсальні навчальні дії, інтерактивне навчання, інтерактивні технології, молодший шкільний вік, інтерактивний метод, початкова освіта*.

Актуальність теми. Сьогодні відбувається активний процес оновлення сучасної сфери освіти на всіх рівнях, а особливо на рівні початкової освіти. Це, у свою чергу, передбачає використання взаємозв’язків між традиційними та інноваційними підходами до організації цілісного навчально-виховного процесу [5, с. 7]. Варто зазначити, що у педагогічній практиці вже давно застосовується такий термін як «активні методи та форми навчання», яким об’єднується група педагогічних технологій, спрямованих на досягнення високого рівня розвитку та активності діяльності учнів. У цьому контексті особливого значення набуває поняття «інтерактивне навчання».

Виклад основного матеріалу. Інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня [1, с. 15].

Інтерактивні технології – це така організація освітнього процесу, в якому неможлива неучасть учня в колективній роботі, заснована на взаємодії всіх її учасників процесу навчання. За В. Паламарчук, спрямованістю інтерактивних технологій є залучення всіх учнів до обговорення теми, виконання завдань, презентацію результатів самостійної роботи, а також зробити їхню участь зацікавленою, мотивованою, націленою на досягнення результатів [4, с. 62]. Вирішення зазначеної проблеми здійснюється шляхом організації групової роботи учнівського колективу, яка реалізується у парах, міні-командах або малих групах. Ефективність групової роботи забезпечується використанням спеціальних методів та прийомів, причому найбільше для цього підходять інтерактивні методи та прийоми навчання.

Так, під «інтерактивним методом навчання» слід розуміти систему правил організації взаємодії учнів між собою та з учителем у формі навчальних, ділових, рольових ігор, дискусій [2]. При цьому слід зауважити, що поняття «інтеракція» (від англ. *interaction* – взаємодія) виникло вперше у соціології та соціальній психології. З позиції психології, інтеракція – це «здатність взаємодіяти чи перебувати у режимі розмови, діалогу із чимось чи кимось, із людиною, а соціальна інтеракція – це процес, у якому індивіди під час комунікації групи своєю поведінкою впливають на інших індивідів, викликаючи реакції у відповідь [3, с. 16-17].

Одночасно терміни «інтерактивність», «інтерактивне навчання», «інтерактивні методи та методики навчання» стали з’являтися у статтях та роботах з педагогіки, у розділах навчальних посібників, що описують процес навчання як спілкування, кооперацію, співпрацю рівноправних учасників.

Найчастіше термін «інтерактивне навчання» згадується у зв’язку з інформаційними технологіями, дистанційною освітою, з використанням ресурсів Інтернету, а також електронних підручників та довідників, роботою в режимі онлайн тощо. Сучасні комп’ютерні телекомунікації дозволяють учасникам вступати в «живий» (інтерактивний) діалог (письмовий чи усний) з реальним

партнером, а також уможливлюють активний обмін повідомленнями між користувачем та інформаційною системою в режимі реального часу [1].

До специфічних рис інтерактивного навчання прийнято відносити такі:

– по-перше, взаємодію учнів між собою та педагогом (безпосередньо чи опосередковано);

– по-друге, процес спілкування «на рівних», де всі учасники такого спілкування зацікавлені в ньому та готові обмінюватися інформацією, висловлювати свої ідеї та рішення, обговорювати проблеми та відстоювати свою власну думку;

– по-третє, «реальність», тобто навчання, засноване на реальних проблемах і ситуаціях навколишньої дійсності [4, с. 63-64].

Сьогодні поняття «інтерактивні методи навчання» наповнюється новим змістом, при цьому пріоритетна роль у ньому відводиться: взаємодії; розвитку навичок спілкування особистості; розвитку та здійснення соціального досвіду людей; навчально-педагогічному співробітництву між всіма учасниками освітнього процесу.

При інтерактивному навчанні навчальний процес здійснюється за умов постійної активної взаємодії всіх молодших школярів. Відтак, відбувається взаємонавчання, де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб’єктами, розуміють, що вони роблять, рефлексують щодо того, що вони знають, вміють та здійснюють. Тому інтерактивне навчання ефективно сприяє створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дозволяє педагогові стати справжнім лідером дитячого колективу.

Аналіз сучасної педагогічної літератури (О. Барановська, І. Дичківська, В. Паламарчук та ін.) свідчить про те, що на сьогодні інтерактивні педагогічні технології прийнято умовно поділяти на чотири групи [3; 4]:

1) Перша група – «Інтерактивні технології кооперативного навчання», яка включає в себе: навчання у парах; ротаційні трійки; «Два–чотири–всі разом»; «Карусель».

2) Друга група – «Інтерактивні технології кооперативно-групового навчання» представлена такими прийомами, як: обговорення проблеми у спільному колі; «Мікрофон»; «Незакінчене речення»; мозковий штурм; тощо.

3) Третя група – «Технології ситуаційного моделювання»: симуляції; спрощене судове засідання; сюжетно-рольові ігри; тощо.

4) Четверта група – «Технології обробки дискусійних питань» представлена методом «Прес»; прийомами «Займи позицію», «Зміна позиції»; дискусією; дебатами; та ін.

Інтерактивні технології спрямовані на підвищення зацікавленості молодших школярів до навчального предмета, розвиток творчості, навчання працювати з різними джерелами знань, розширенню кругозору, а також на забезпечення зняття перенавантаження учнів домашніми завданнями [5].

У молодшому шкільному віці продовжується соціально-особистісний розвиток дитини. Цей віковий період характеризується появою досить усвідомленої системи уявлень про оточуючих людей, соціальних та міжособистісних відносин про себе, про морально-етичні норми, на основі яких будуються взаємини з однолітками та дорослими, близькими та чужими людьми. Самооцінка молодшого школяра, залишаючись досить оптимістичною та високою, стає все більш об’єктивною та самокритичною. Рівень сформованості універсальних навчальних дій (УНД) повною мірою залежить від способів організації навчальної діяльності та співробітництва, пізнавальної, творчої, мистецько-естетичної та комунікативної діяльності школяра [1].

Розглянуті нами інтерактивні методи навчання сприяють більш ефективному засвоєнню матеріалу, оскільки використовувані методи активізують пізнавальну діяльність учнів, роблять молодшого школяра не об’єктом, а суб’єктом освітнього процесу [3].

Більше того, інтерактивні методи під час уроків у початковій школі орієнтовані на: 1) розвиток мислення молодших школярів, формування певної самостійності у висловленні власної думки; 2) розвиток опори у навіянні думок, зразків поведінки, вимог інших; 3) вироблення критичного ставлення до себе, вміння бачити свої помилки та адекватно ставитися до них; 4) розвиток прагнення знаходити кращі варіанти вирішення навчальних завдань; 5) розвиток уміння знаходити спільні рішення з однокласниками та підвищення інтересу молодших школярів до вивченого матеріалу.

Як зазначає І. Атаманчук, застосування під час уроків у початковій школі інтерактивних методів навчання сприяє успішному освоєнню учнями початкової школи навчального матеріалу та підвищенню якості освіти у цілому [1].

Висновки. Таким чином, інтерактивне навчання в початковій школі сприяє залученню молодших школярів до процесу пізнання, дає можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають та думають за рахунок обміну знаннями, ідеями та способами діяльності. Таке навчання дозволяє учням початкової школи, з одного боку, отримувати нові знання, а з іншого боку, розвивати саму пізнавальну діяльність, переводить їх у більш високі форми кооперації та співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук І.М. Інтерактивні технології навчання в сучасній школі. Полтава: ДОН ПДОА, 2016. 69 с.

2. Інтерактивні методи навчання. *Освітній портал «Педрада».* https://www.pedrada.com.ua/article/2316-interaktyvni-metody (дата звернення: 20.03.2024).

3. Мельник В.В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації. *Управління школою*. 2006. № 13. С. 15–34.

4. Паламарчук В.Ф., Барановська О.В. Педагогічні технології навчання в умовах Нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал.* 2018. № 3. С. 60–66.

5. Пометун О.І., Побірченко Н.С., Коберник Г.І., Комар О.А. Інтерактивні технології: теорія і методика. Умань-Київ: УДПУ, 2008. 94 с.

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Оксана Коханко

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти

та інноваційної педагогіки

Олександр Попов

здобувач третього (освітньо-наукового)

рівня вищої освіти

Український держаний університет

імені Михайла Драгоманова

Анотація. *У тезах розглядаються педагогічні стратегії формування громадянської ідентичності в умовах полікультурного середовища сучасної школи. Визначено важливість освітніх програм, спрямованих на розвиток міжкультурного діалогу, які сприяють формуванню в учнів поваги до різноманіття культур і цінностей. Особливу увагу приділено використанню проєктного навчання, інтегрованих уроків і позакласної діяльності для розвитку громадянської активності учнів. Вивчено роль цифрових технологій у підтримці міжкультурної комунікації та розвитку критичного мислення серед учнів.*

***Ключові слова**: громадянська ідентичність, полікультурне середовище, педагогічні стратегії, міжкультурний діалог, проєктне навчання, цифрові технології, критичне мислення.*

Сучасна школа, як ключовий соціальний інститут, відіграє важливу роль у формуванні громадянської ідентичності молодого покоління. У світі, де глобалізація та міжкультурні зв'язки стають дедалі важливішими, виховання громадянської свідомості в учнів є однією з головних педагогічних задач. Ця задача стає особливо актуальною в полікультурному середовищі, де діти різних етнічних, мовних і культурних груп навчаються разом. В умовах такого середовища педагогічні стратегії мають бути спрямовані на формування в учнів відчуття належності до національної спільноти, водночас сприяючи повазі до інших культур і цінностей [1].

Громадянська ідентичність включає комплекс знань, переконань, установок і цінностей, що визначають належність особистості до громадянського суспільства. Вона формується під впливом різноманітних чинників: родини, медіа, суспільного середовища та, зокрема, освітньої системи. У полікультурному контексті важливим є підхід, який дозволяє інтегрувати цінності різних культур у спільний громадянський простір [2]. Школа тут виступає як середовище, де учні можуть набути досвіду співжиття, взаємоповаги та співпраці.

Одним із ключових викликів у формуванні громадянської ідентичності є необхідність подолання культурних бар'єрів, стереотипів і упереджень. Учні часто приходять до школи вже з певними установками, які формуються під впливом родини або соціального оточення. У цьому контексті педагоги мають особливу місію: створити середовище, де кожна культура буде сприйматися як рівноцінна і важлива. Це можливо через впровадження освітніх програм, що сприяють міжкультурному діалогу та інтеграції.

Освітні програми, спрямовані на розвиток міжкультурного діалогу, мають враховувати як глобальні, так і локальні аспекти. Наприклад, введення тематики про права людини, основи демократії, історію взаємодії різних етнічних груп у регіоні може сприяти розвитку поваги до різноманіття. Важливим компонентом є обговорення актуальних соціальних викликів, таких як міграція, зміна клімату чи соціальна нерівність. Це допомагає учням усвідомити взаємозв'язок між власною громадянською позицією та глобальними процесами.

Проєктне навчання є одним із найефективніших методів формування громадянської ідентичності. Учні, працюючи над реальними завданнями, пов’язаними з життям громади, мають змогу застосувати знання на практиці, аналізувати складні соціальні ситуації та знаходити рішення. Наприклад, проєкти з вивчення місцевої історії, організація волонтерських акцій або участь у культурних заходах допомагають школярам усвідомити важливість громадської активності та взаємопідтримки. Додатково такі проєкти стимулюють розвиток лідерських навичок та відповідальності за результати роботи групи.

Особливу роль у вихованні громадянської ідентичності відіграють уроки, інтегровані з громадянською освітою. На уроках історії, наприклад, вивчення історичних подій може акцентувати увагу на взаємозв’язках між культурами, взаємному впливі та спільній спадщині. Уроки літератури можуть зосереджуватися на творах, що висвітлюють теми соціальної справедливості, прав людини або морального вибору. Наприклад, твори Шарля Перро або Лесі Українки можуть стати основою для обговорення питань етики та громадянських цінностей [3]. Викладання географії сприяє розвитку уявлення про глобальні процеси та зв’язки, формуючи відповідальне ставлення до природного середовища та ресурсів.

Позакласна діяльність є важливим компонентом формування громадянської ідентичності. Клуби дебатів, молодіжні парламентські ініціативи, обговорення актуальних соціальних проблем допомагають розвивати критичне мислення, комунікативні навички та впевненість у собі. Важливим є також

використання цифрових технологій — від онлайн-форумів до симуляцій — як способу інтерактивного навчання та стимулювання громадянської активності серед учнів [4]. Учні вчаться висловлювати власні думки, слухати інших, дискутувати та шукати компроміси, що є важливими для демократичного суспільства. Наприклад, під час дебатів на тему "Чи повинна держава обмежувати свободу слова?" учні мають змогу не лише висловити свою позицію, але й навчитися аналізувати аргументи інших сторін.

Цифрові технології відкривають нові можливості для інтерактивного навчання та міжкультурної взаємодії. Віртуальні форуми, платформи для обміну ідеями, онлайн-курси сприяють комунікації між учнями з різних країн і регіонів. Вони дають змогу обговорювати глобальні питання, знаходити спільні рішення та знайомитися з різними культурними традиціями. Використання симуляційних ігор та інтерактивних сценаріїв дозволяє моделювати складні соціальні ситуації, що сприяє розвитку емпатії та критичного мислення. Наприклад, ігрові симулятори на платформах Minecraft Education Edition або Google Earth дозволяють учням створювати власні суспільства або досліджувати географічні та культурні особливості різних регіонів світу.

Формування громадянської ідентичності вимагає високої компетентності педагогів. Вони повинні бути не лише професіоналами у своїй галузі, але й володіти знаннями з міжкультурної комунікації, медіаграмотності, конфліктології. Регулярні тренінги, семінари, професійні майстер-класи сприяють підвищенню кваліфікації вчителів. Залучення експертів з різних сфер, таких як соціологія, психологія або права, додає глибини освітньому процесу та підвищує його ефективність. Наприклад, тренінги з медіаграмотності, організовані міжнародними організаціями, дозволяють вчителям опанувати нові методики аналізу інформаційного контенту.

Таким чином формування громадянської ідентичності у полікультурному просторі є надзвичайно важливим завданням, яке впливає на стабільність суспільства та інтеграцію його членів. Цей процес вимагає скоординованих

зусиль школи, сім'ї, громади та державних інституцій. Успішне виконання цього завдання сприятиме розвитку громадян, здатних не лише приймати виклики сучасності, але й активно сприяти побудові мирного, толерантного та справедливого суспільства. Розширення освітніх стратегій, підтримка співпраці між освітніми установами та громадськими організаціями сприятиме ефективнішому вирішенню завдань формування громадянської свідомості.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. *Виховання особистості: у 2-х кн.* К.: Либідь, 2003. Кн. 1. 280 с.
2. Головко, М. В. Формування громадянської ідентичності учнів у полікультурному освітньому середовищі // *Педагогічний дискурс*. 2018. № 25. С. 45–50. URL: https://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse/article/view/552
3. Banks J. A. *Teaching Strategies for Ethnic Studies*. Boston : Allyn & Bacon, 2009. 464 p.
4. Osler, A., Starkey, H. *Citizenship and Language Learning: International Perspectives*. Stoke on Trent : Trentham Books, 2005. 184 p.

ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Кравцова Світлана,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Васютіна Т.М.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У публікації аналізуються сучасні виклики, з якими стикається освітня система в умовах онлайн-навчання. Основна увага приділена ролі ігрових технологій, зокрема, ігрових форм організації освітнього процесу та їх ролі у розвитку критичного мислення молодших школярів. Наголошується на важливості поєднання уроків-подорожей, уроків-аукціонів, уроків-квестів із цифровими інструментами задля мотивації молодших школярів та розвитку їхнього критичного мислення.*

Ключові слова: *дистанційне навчання, ігрові форми, критичне мислення, цифрові інструменти.*

Сучасні соціально-економічні умови, швидкий розвиток технологій та виклики, такі як пандемія коронавірусу та повномасштабне вторгнення в Україну, яке змусило багато дітей продовжувати освіту за кордоном дистанційно, вимагають глибокого оновлення освітньої системи, її методик та технологій навчання. В державних документах Міністерства освіти і науки України [2] дистанційне навчання трактується як організація освітнього процесу в умовах віддаленості учасників та їх опосередкованої взаємодії через сучасні освітні, інформаційно-комунікаційні (цифрові) технології, що підкреслює актуальність інноваційного підходу в педагогічній діяльності.

У контексті таких змін, інноваційна спрямованість діяльності педагогів, яка передбачає створення, освоєння та випробування педагогічних нововведень, стає елементом оновлення освітньої політики та посилення її гуманітарного компоненту. В цьому аспекті значну роль відіграють ігрові технології, які демонструють великий потенціал у формуванні критичного мислення молодших школярів, особливо в умовах дистанційного навчання [4].

Важливо відзначити, що концепція «Нова українська школа» [1] покладає особливий акцент на ігрові методи навчання для молодших класів, виходячи з вікових особливостей учнів та ефективності ігрових підходів у пізнавальному процесі. Це підкреслює необхідність інтеграції ігрових технологій у навчальний

процес для активізації критичного мислення та забезпечення вищої залученості та мотивації серед молодших школярів.

Використання ігрових технологій, наприклад, на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» відкриває нові можливості для формування критичного мислення у молодших школярів, особливо у контексті дистанційного навчання. Ігрові форми навчання, як-от урок-подорож, урок-аукціон та урок-квест, відіграють важливу роль у стимулюванні інтересу та активної участі учнів в освітньому процесі, дозволяючи їм досліджувати та аналізувати різноманітну інформацію в ігровій формі [3].

Урок-подорож дозволяє учням віртуально відвідати історичні, культурні та природні об’єкти України, сприяючи формуванню глибших знань про рідну країну та розвитку національної свідомості. Такі віртуальні подорожі можуть бути організовані за допомогою цифрових ресурсів та платформ, таких як Google Earth, Google Arts & Culture, National Geographic Education, що забезпечують візуалізацію та інтерактивність матеріалу.

Урок-аукціон заохочує учнів до вивчення культурних та історичних аспектів України через елементи змагання та взаємодії. Учні представляють інформацію «на продаж», використовуючи цифрові інструменти для створення презентацій (наприклад, PowerPoint, Prezi, Canva) та інтерактивних дошок (наприклад, Padlet, Miro, Jamboard) для обміну даними. Також використовуються платформи для запису та обміну короткими відео (наприклад, Flipgrid), що сприяє дослідницькій діяльності та розвитку критичного мислення.

Урок-квест, організований у форматі веб-квесту, дозволяє учням самостійно знаходити відповіді на поставлені питання, використовуючи інтернет-ресурси. Така форма навчання розвиває навички критичного мислення, самостійної пошукової роботи та співпраці в команді, а також стимулює інтерес до предмету. Для створення вчителем веб-квесту корисною буде безоплатна навчальна платформа з готовими шаблонами навчальна «Всеосвіта».

Використання цифрових інструментів та платформ (наприклад, Kahoot!, LearningApps, Canva) для організації ігрових уроків забезпечує високий рівень залученості учнів, дозволяє використовувати різноманітні візуальні та аудіальні матеріали, що сприяє кращому засвоєнню інформації та розвитку креативного мислення. Цифрові платформи та інструменти дозволяють створювати інтерактивне навчальне середовище, де кожен учень може бути активним учасником навчального процесу, а не просто його спостерігачем. Це особливо важливо у контексті дистанційного навчання, де збереження уваги та мотивації учнів є ключовим викликом.

Інтерактивність та гейміфікація уроків за допомогою цифрових платформ не тільки підвищують залученість учнів, але й сприяють глибшому засвоєнню знань через використання елементів змагань, нагород, балів та віртуальних трофеїв. Це дозволяє перетворити навчання на захоплюючий процес, у якому кожен учень має можливість відчути свій успіх і прогрес.

Застосування ігрових технологій на уроках «Я досліджую світ» в рамках дистанційного навчання відкриває нові горизонти для ефективного освітнього процесу, де ключовим елементом є формування критичного мислення молодших школярів. Ігрові методи та підходи сприяють не лише активному залученню учнів до навчальної діяльності, але й мотивують до самостійних досліджень, креативного мислення та колективної роботи. Вони створюють умови для розвитку творчих здібностей, сприяють підвищенню ефективності роботи на уроці та роблять освітній процес пізнавальним, динамічним та емоційно насиченим. Такий підхід не тільки підвищує інтерес до вивчення курсу «Я досліджую світ», але й готує учнів до вирішення реальних життєвих задач, виховуючи в них впевненість у своїх силах, здатність до самостійного прийняття рішень і критичного аналізу інформації.

Список використаних джерел:

1. Концепція Нової української школи. Схвалена колегією Міністерства освіти і науки України 27 жовтня 2016 року: URL: https://bit.ly/3M0KMYL (дата звернення 24.03.2024)

2. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України No 1115 від 08.09.2020. URL: https://bit.ly/4ctx0du

3. Сухопара І. Г., Турлай О. М. Ігрові технології проведення дистанційних уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Наука і техніка сьогодні 2023. №13(27). С. 656-668. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13(27)-656-668

4. Хом'як О. А., Міськова Н. М., Максимчук Н. С. Особливості застосування ігрових технологій на уроках «Я досліджую світ» у початкових класах НУШ. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 11(17). С. 1206-1220. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-1206-1220

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕРЕЖЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДОВКІЛЛЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБОМ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

Дар'я Куцька,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Сенчило А. В.,
викладач

Анотація. *Сьогодні як ніколи перед людством стоїть питання про необхідність зміни свого ставлення до природи та забезпечення відповідного виховання й освіти нового покоління. Одним із найважливіших завдань сучасного*

вчителя є підвищення екологічної грамотності учнів, озброєння їх навичками ощадливого, дбайливого використання природних ресурсів, формування активної гуманної позиції щодо природи. На допомогу, вчителю, в цьому завданні стануть дидактичні ігри, які позитивно впливають на мотивацію учнів та урізноманітнюють освітню діяльність, роблячи уроки цікавими та ефективними.

Ключові слова: *дидактичні ігри, екологічна культура, складові гри, умови проведення.*

Для поліпшення суспільства і зміцнення здоров'я середовища важливим є високий рівень сформованості екологічної культури всього населення країни.

Екологічна культура, на думку О.Маляр, це якість особистості, складовими якої є:

- інтерес до природного середовища та проблем його охорони;
- знання про природу та способи її захисту і сталого розвитку;
- морально-естетичне ставлення до природи;
- екологічно грамотна діяльність по відношенню до навколишнього світу;
- мотиви, що визначають діяльність і поведінку особистості в природному оточенні [1, 7].

Одним із важливих чинників розв'язання екологічних проблем є комплексне екологічне виховання, яке ставить екологічні питання в центр усіх освітніх програм.

У сучасній європейській та вітчизняній педагогіці висловлюються погляди на дидактичну гру як на особливий вид екологічного виховання, що склався на певному етапі розвитку суспільства [2, 60].

Дидактична гра - це активна навчальна діяльність з імітаційного моделювання досліджуваних систем, явищ, процесів [3, 520]. Головною відмінністю гри від іншої діяльності є те, що її предмет - сама людська діяльність.

У дидактичній грі основним типом діяльності є навчальна, яка вплітається в ігрову діяльність й набуває рис спільної ігрової навчальної діяльності.

Основними складовими такої гри є: модельований об'єкт навчальної діяльності; спільна діяльність учасників гри; правила гри; прийняття рішення в умовах, що змінюються; ефективність застосовуваного рішення [2, 61].

Гра в початкових класах є засобом пізнання навколишнього світу та себе в ньому, усвідомлення дітьми мети своєї діяльності, уособлення абстрактних понять, розвитку творчої уяви та здібностей, встановлених людськими стосунками. Гра допомагає розвивати творчу уяву та творчі здібності дитини.

Включаючи дидактичні ігри в педагогічний процес, вчитель відбирає ті з них, які доступні для дітей його класу, відповідають їхнім віковим можливостям. У дидактичній грі створюються такі умови, за яких кожна дитина отримує можливість самостійно діяти в певній ситуації та з певними предметами, набуваючи власний дійсний і чутливий досвід.

Ігри сприяють активізації навчального процесу, розвивають у дітей спостережливість, увагу, пам'ять, мислення. Вони можуть використовуватися для перевірки та закріплення отриманих знань, для їхнього розширення та поглиблення [4, 28-29].

На практиці можуть бути використані найрізноманітніші ігри. Наприклад, «Закінчи речення» - вчитель промовляє початок фрази, а діти мають вигадати кінець: «Білка восени запасає корм, бо...», «Метелики можуть літати, бо...», «Навесні бруньки на деревах набрякають і розпускаються, бо...».

Головною умовою для проведення дидактичних ігор є наявність у школярів уявлень необхідних для дотримання правил гри. Тому ігри доцільно організовувати не на початку вивчення теми, коли знання дітей ще недостатні, а наприкінці, коли потрібно перевірити, що добре засвоєно, а що необхідно повторити [5, 287-288].

Список використаних джерел:

1. Маляр О. І. Формування екологічної культури у дітей початкових класів як фактор сталого розвитку : дис. КЗВО Вінницька академія безперервної світи, 2021. 190 с.

2. Аніщенко Н., Дзюба В. Розвиток в учнів екологічної культури засобами гри. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2018. №. 2. С. 60-67.

3. Мартусь А. В. Використання дидактичних ігор на уроках природознавства. «Біологічні дослідження–2014»: Збірник наукових праць V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів. 2014. С. 520-523.

4. Починок Є. А., Рева О. О. Педагогічні умови формування екологічної культури у молодших школярів. Інноваційна педагогіка. Вип.41. Т.2. 2021. С. 28-33.

5. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Академія, 2016. 528 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОЇ РОБОТИ

Кучеренко Людмила,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лук'янчук С. Ф.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *Стаття присвячена дослідженню питання формування мовленнєвої компетентності молодших школярів засобами колективно-групової*

роботи. Висвітлено значення понять «мовленнєва компетентність» та «колективно-групова робота», зазначено види колективно-групової роботи, які використовуються в початковій школі. Зроблено висновок, що використання засобів колективно-групової роботи має важливе значення для формування мовленнєвої компетентності молодших школярів.

Ключові слова: *молодші школярі, мовленнєва компетентність, колективно-групова робота.*

Мовленнєва змістова лінія навчання української мови в Державному стандарті початкової ланки освіти й чинній навчальній програмі є основною. Вона передбачає розвиток усного й писемного мовлення учнів, їхнє вміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання та впливу.

Вітчизняними та зарубіжними дослідниками розглянуто різні аспекти формування мовленнєвої діяльності особистості (О. Потапенко, Н. Бабич, Н. Голуб, Л. Паламар та ін.); розвиток мовлення учнів молодшого шкільного віку (В. Бандер, Л. Варзацька та ін.); основні закономірності розвитку мовлення (І. Зимня, Л. Федоренко, В. Артемов та ін.). Сучасні дослідники (М. Вашуленко, О. Савченко, І. Осадченко та ін.) розглядають проблеми впровадження інноваційних технологій навчання, які активно впливають на формування мовленнєвої компетентності молодших школярів.

Метою нашого дослідження є розглянути теоретичні засади формування мовленнєвої компетентності молодших школярів засобами колективно-групової роботи.

Аналіз теоретико-методичної літератури демонструє увагу науковців до проблеми мовленнєвої компетентності. Ними цей феномен тлумачиться і пояснюється з різних позицій: володіння мовою (Л. Антошкіна); уміння адекватно й доречно на практиці користуватися мовою в конкретних ситуаціях, застосовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жест) та інтонаційні засоби виразності мовлення (А. Богуш); мовленнєвий досвід (М. Орап);

спілкування, здійснюване засобами мови, а також те, що є кінцевим результатом цього процесу (Л. Калмикова); практичне володіння мовою, її словниковим запасом, граматичним ладом, дотримання в усних і писемних висловлюваннях мовних норм (О. Горошкіна); лінгвістична компетенція (Загальноєвропейські рекомендації). За О. Арцишевською мовленнєва компетентність полягає у сформованості вмінь і навичок користування мовною компетентністю в усній чи писемній формі, у конкретних мовленнєвих ситуаціях і з певною метою [3, с. 110].

Розвиток мовлення об'єднує і пронизує всі форми мовленнєвої діяльності учнів. Мовлення – це не тільки форма спілкування, а й форма передачі й набуття знань, форма вчення. Опанування мови відбувається через мовленнєву діяльність. Ось чому так важливо розвивати мовлення, працювати постійно й цілеспрямовано. Адже без добре розвиненого мовлення немає колективної праці, спілкування, справжніх успіхів у навчанні [1, с.15].

На уроках у школі надзвичайно продуктивною є технологія організації групової навчальної діяльності. У такій формі роботою кожного учня керує вчитель опосередковано, через завдання, які він пропонує групі, та які регулюють діяльність учнів. Педагог безпосередньо втручається в роботу груп тільки в тому разі, якщо в учнів виникають запитання і вони самі звертаються по допомогу до вчителя.

Для роботи з дітьми молодшого шкільного віку ефективними є використання таких форм колективно-групової роботи, як парна робота, кооперативно-групова навчальна діяльність, диференційовано-групова форма, ланкова та індивідуально-групова форми [2, с. 23-27].

У груповій навчальній діяльності учні показують високу результативність засвоєння знань і формування вмінь. Це пояснюється тим, що в цій роботі слабкі учні виконують за обсягом будь-яких вправ на 20-30 % більше, ніж у фронтальній роботі [2, с. 32].

Важливу роль групова діяльність відіграє у досягненні виховної функції навчання, адже у дітей формується колективізм, моральні, гуманні якості особистості. Важливу роль у формуванні цих якостей відіграють особливості організації групової роботи: розподіл функцій і обов'язків між учасниками діяльності, обмін думками, взаємна вимогливість і допомога, взаємоконтроль і взаємооцінка.

Окрім того, групова навчальна діяльність виконує організаційну функцію, котра полягає у тому, що учні вчаться самостійно розподіляти обов'язки, розвивають уміння продуктивного спілкування, розв'язують конфлікти, що виникають у спільній діяльності. У груповій роботі дитина бере на себе функції вчителя і виконує „дорослі" види діяльності.

Таким чином, групова форма навчальної діяльності в порівнянні з іншими організаційними формами має низку значних переваг:

- за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший;
- висока результативність у засвоєнні знань і формуванні вмінь;
- формується вміння співпрацювати;
- формуються мотиви навчання, розвиваються гуманні стосунки між дітьми;
- розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль) [3, с.117-119].

Отже, можна зробити висновок, що грамотне використання засобів колективно-групової роботи має важливе значення для формування мовленнєвої компетентності молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія, Київ: Педагогічна думка, 2014. 346 с.

2. Мальований, Ю. І. Форми навчання в школі: Кн. для вчителя / Ю. І. Мальований, В. Є. Римаренко, Л. П. Борошна та ін. Київ: Освіта, 1992. 160 с.

3. Гончарова І.М., Полохова Л.М. Формування мовленнєво-комунікативних компетентностей молодших школярів. Уроки розвитку зв'язного мовлення в 1 класі. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 192 с.

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Кучеренко Юлія,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Шевнюк О.Л.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті презентоване дослідження особливостей трансформації освітньої політики під впливом дистанційного навчання в умовах пандемії та військового стану в Україні. Висвітлено досвід організації дистанційної освіти країн Європи та світу. Визначено орієнтовний масштаб освітніх втрат в Україні та фактори ризику, що впливають на їх динаміку.*

Ключові слова: *політика освіти, дистанційне навчання, освітні втрати, організація система освіти в закладах середньої освіти.*

Дослідження проблеми освітньої політики та особливостей її трансформації в умовах дистанційного навчання сьогодні є актуальним, проте досі не структуровано в одну систему дійсно новаторських методів та прийомів удосконалення педагогічної діяльності, зокрема, і системи освіти загалом.

Проблему розвитку дистанційної освіти досліджували закордонні науковці, серед яких А. Кей, А. Шляйхер, Г. Рамбл та вітчизняні педагоги, які працювали з досвідом і перспективами розвитку дистанційної освіти в Україні, а саме Биков В.Ю. [1], Воротникова І.П., Чайковська Н.В [3], Топузова О. М., Головко М.

В.[6], Шуляр В. І. та багато інших. Їхні праці стосуються окремих питань форм, методів, особливостей інтегрованого навчання в умовах дистанційної освіти в Україні та світі у різні періоди, проте досі залишаються аспекти, що потребують висвітлення. А саме особливості організації дистанційної освіти в умовах військового стану в Україні та масштаби освітніх втрат.

Метою статті є дослідження освітньої політики України в умовах її трансформацій під впливом дистанційної освіти.

Дистанційне навчання як явище у його первинній формі виникло ще в XVIII столітті у Європі. Тоді з розвитком доступного та регулярного поштового зв'язку з'явилося "кореспондентське навчання": студенти отримували освітні матеріали звичайною поштою, проте з бурхливим технологічним зростанням, появою радіо, телебачення та розвитком мережі Інтернет освітні процеси набувають доступності й продовжують трансформацію відповідно до вимог сучасного світу. Нормативні документи, а саме накази та листи МОН [7, с. 2] трактують поняття дистанційної освіти як «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій».

Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив погіршення якості та доступності освіти, а також загострення низки освітніх нерівностей. На початку пандемії 90% шкіл по всьому світу були зачинені. Весною 2020 року всі навчальні заклади в Україні перейшли на дистанційне навчання. Через кілька місяців в Україні було запроваджено «адаптивний карантин», який передбачав поділ України на зони епідеміологічної безпеки: «зелену», «жовту», «помаранчеву» та «червону». Відповідно до цього заклади загальної середньої освіти постійно переходили з дистанційного на змішане навчання та навпаки, натомість заклади вищої освіти переважно залишалися на дистанційному навчанні.

Глобалізація дистанційної освіти в Україні настала в період першого локдауну у зв'язку з пандемією COVID-19, коли заклади освіти були вимушені припинити освітню діяльність та змінити форму навчання на дистанційну. Це мало великий негативний вплив на якість та доступність освіти, а ще загострило проблему освітньо нерівності. Система освіти в Україні та в більшості країн світу була мало готова до швидкої трансформації, проте деякі держави мали досвід, напрацьований шляхом теоретичних планів та проєктів на випадок стихійних лих, що значно полегшило перехід їх систем освіти з очної на дистанційну форму навчання та зменшило ризики та масштаби освітніх втрат.

Однією з таких країн став Сінгапур, де було розроблено кризовий план для дистанційного навчання задовго до пандемії. Як результат, усі педагоги мали певну підготовку: знали, як організувати дистанційне навчання та які інструменти використовувати для підтримки й покращення системи освіти.

Позитивним досвідом, що посприяв м'якому переходу без серйозних освітніх втрат, став невимушений формат змішаного навчання в школах Норвегії задовго до 2019 року. А саме інтеграція сучасних технологій та різного виду гаджетів у звичну форму навчання і позитивні відгуки учителів, батьків та учнів щодо онлайн-навчання, адже вони вже мали досвід навчання через Microsoft Teams.

Іншим прикладом поступової інтеграції інноваційних технологій та розвитку дистанційного навчання є досвід Естонії. Починаючи з 2005 року в закладах середньої загальної освіти ввели позиції спеціалістів з освітніх технологій, головною метою яких було впровадження та розвиток інновацій в навчальний процес та перехід на дистанційну форму навчання [2].

Натомість у країнах, де не було попередньої підготовки, важливим чинником, що вплинув на процес швидкої та ефективної мобілізації освітян, стало вміння кооперуватись та організовуватись. Наприклад, Китай та Південна Корея, країни, що мають централізовану освітню систему, показали найвищі показники швидкості та якості організації системи дистанційного навчання. На

думку німецького спеціаліста у сфері освіти в OECD Андреаса Шляйхера [2], Китаю та Південній Кореї вдалася ефективна організованість завдяки культурі колаборації. У цих країнах, окрім добре налагодженої системи професійної співпраці, вчителі отримували системну підготовку та підтримку щодо підвищення кваліфікації у сфері технологій.

Наприклад, в Індії ще у 2017 році було створено платформу та застосунок для телефону DIKSHA, що сприяв можливості дистанційного навчання, тому з початком карантину їх функції оптимізували та підлаштували під масштаб і потреби системи освіти. Особливістю цієї платформи є інтеграція до навчальної програми через інноваційні технології, а саме QR-коди у книжках, що дозволяє переходити з друкованого підручника на онлайн платформу, де зберігаються відео і додаткові матеріали для широкого вивчення певної теми. Варто зазначити, що величезним недоліком застосування будь-яких онлайн платформ для навчання є соціальна нерівність, адже головними інструментами доступу виступають стабільне підключення мережі Інтернет, комп'ютер або інший гаджет та простір для навчання: окрема кімната чи робоче місце без сторонніх перешкод.

Альтернативою такої форми дистанційного навчання є роздаткові матеріали, у формі друкованих джерел, за якими учні можуть навчатись самостійно. Такий формат має низький рівень ефективності через відсутність інтерактивності та підтримки учнів викладачами і як результат зниження мотивації та уваги.

Наприклад, у Бангладеші, окрім роботи з роздатковими матеріалами, викладачі сприяли ефективності навчання через мобільний зв'язок, що забезпечило нормалізацію емоційного стану дітей, підвищенню їх мотивації та полегшувало засвоєння нових знань.

Задля оптимізації й трансформації системи освіти Україна використала деякі міжнародні рекомендації щодо організації дистанційного навчання. На

початку пандемії, навесні 2020 року, всі навчальні заклади в Україні перейшли на дистанційне навчання.

Масовим і особливо доступним засобом було поширення освіти шляхом радіо і телебачення. Чимало країн транслювали уроки на телебачення, такий же формат на початку пандемії було впроваджено і в українській системі освіти. Цей проєкт, що отримав назву «Всеукраїнська школа онлайн», був орієнтований на учнів середньої та старшої школи, а саме 5-11 класів. В програмі навчання був чіткий розклад уроків з 11 предметів, що транслювали українські телеканали та YouTube-канал Міністерства освіти і науки України.

Проєкт був реалізований завдяки спільним зусиллям Офісу Президента України, Міністерства освіти і науки України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, громадської спілки «Освіторія», а також 40 небайдужих педагогів, що дали згоду стати вчителями для усієї країни.

У кожному відео на YouTube-каналі МОН був опис домашнього завдання для закріплення викладеного матеріалу. Освітня програма викладалась за найпоширенішими в країні підручниками, а посилання на електронні версії цих підручників також були доступні в описі під відео. Знімальний процес уроків відбувався у Новопечерській школі м. Києва, а для підвищення інтерактивності нового освітнього методу до участі у відеоуроках були залучені українські відомі особистості: телеведучі, музиканти, актори, спортсмени тощо.

З початком повномасштабного вторгнення проблема освіти загострилась, адже головною проблемою стала безпека суспільства. Як результат: система освіти, що вибудовувала стратегії розвитку в умовах дистанційного навчання знову зазнала освітніх втрат. Це було зумовлено фізичною руйнацією закладів освіти, високою міграцією та відсутністю безпеки у межах країни. За словами міністра освіти і науки України Оксена Лісового [4]: “Статистика показує за різними дослідженнями, залежно від методів і підходів, освітні втрати становлять від півтора до двох років. Окрім прогалин у засвоєнні освітньої програми, до освітніх втрат можна віднести уповільнення психосоціального

розвитку дітей. А саме погіршення розвитку м'яких навичок, а це питання подальшого життєвого успіху дитини. Коли порушені комунікативні навички, адаптивні, критичне мислення, навички самопрезентації, креативного мислення і ті, що формуються у соціальній взаємодії. Все це ми відносимо до освітніх втрат".

Результати нашого дослідження демонструють ряд недоліків та перспектив освітньої політики, пов'язаних із неготовністю теоретичних стратегій розвитку освіти у випадку стихійних лих, воєнного стану або інших факторів небезпеки для суспільства Водночас саме дистанційне навчання в Україні сьогодні є одним із найважливіших факторів, що формує національну свідомість у дітей і молоді, які покинули території країни, але продовжують вивчати нашу мову, історію та культуру в системі освіти України

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфера застосування // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: Колективна монографія. Київ : Атіка, 2005. С. 77-92.

2. Воколюк А. Освітні політики країн під час пандемії. Студія онлайн-освіти EdEra : веб-сайт. URL: http://blog.ed-era.com/osvitni-politiki/ (дата звернення: 14.03.2014).

3. Воротникова І.П, Чайковська Н.В. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 456 с.

4. Оксен Васильович Лісовий, Анастасія Іванців. Інтерв'ю з міністром освіти Лісовим — дистанційна освіта, укриття та навчання в окупації. Суспільне новини. 01.09.2023

https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-shodo-situaciyi-z-protidiyeyu-60373

5. Пресслужба МОН України. 6 квітня стартують онлайн-уроки для учнів 5-11 класів на карантині. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL:https://mon.gov.ua/ua/news/6-kvitnya-startuyut-onlajn-uroki-dlya-uchniv-5- 11-klasiv-na-karan

6. Топузова О. М., Головко М. В. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи : аналітико-методичні матеріали. Київ : Педагогічна думка, 2021. 192 с.

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СТВОРЕННІ ТА ВИКОРИСТАННІ КОМІКСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Альона Лідіч,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Васютіна Т.М.,
доктор педагогічних наук, професор

***Анотація**. У публікації охарактеризовано суть і значення штучного інтелекту, як ефективного засобу навчання молодших школярів. Наведено приклади використання моделі AI Comic Factory для генерування коміксів під час виконання творчих завдань молодшими школярами.*

***Ключові слова**: комікс, штучний інтелект, молодші школярі.*

З розвитком сучасних технологій в освіті постає численна кількість можливостей для створення ефективних інноваційних методів і засобів навчання. Одним із таких методів є створення і використання коміксів, які останніми роками набувають популярності серед педагогів та учнів, є частиною ілюстративного компоненту у структурі підручників у початковій школі. Комікси

є ефективним засобом навчання та сприяють кращому засвоєнню матеріалу, вони допомагають зробити навчальний матеріал яскравим, цікавим і доступним.

Комікс (англ. comics, множина від comic – комедійний, комічний, смішний) – графічно-оповідний жанр, у якому поєднано малярство (карикатуру, послідовність малюнків) і літературу (короткі тексти у вигляді «мовної бульки» чи «хмарки»); серія зображень з короткими текстами, що становлять історію. Іншими словами, комікс – це особливий спосіб розповіді, що містить послідовно розміщені тематичні кадри: малюнки, діалогічні символи тощо [2]. Серед основних переваг коміксів можна виділити такі: ємність інформації, образність і динамічність її відображення, завдяки роботі візуального каналу сприйняття [3].

Штучний інтелект відкриває нові можливості для автоматизації процесу створення коміксів. Застосування алгоритмів машинного навчання дозволяє генерувати персоналізовані комікси, враховуючи індивідуальні потреби та рівень знань кожного учня. Наприклад, система штучного інтелекту може аналізувати навчальні дані кожного учня та створювати комікси, які відповідають його особистим потребам та інтересам.

У цьому зв’язку, виникає необхідність у дослідженні засобів для створення коміксів на основі штучного інтелекту. Вартим уваги, до прикладу, є інструмент AI Comic Factory – це веб-інструмент для створення коміксів зі штучним інтелектом, який дозволяє користувачам легко створювати комікси, просто описуючи персонажів, стилі та сцени. Він пропонує низку стилів коміксів, керованих штучним інтелектом, і дозволяє користувачам додавати свої ілюстрації. Інструмент використовує передові моделі штучного інтелекту для створення високоякісних коміксів із простих текстових підказок, що дає змогу будь-кому створювати комікси незалежно від рівня його художньої майстерності. Штучний інтелект обробляє все, починаючи від створення текстових описів і закінчуючи створенням коміксів, водночас дозволяючи вам додавати ваші налаштування [1]. Користувач може обрати стиль, макет, додати підпис, перемалювати зображення та редагувати підказку.

Наведемо приклад використання генератора коміксів на базі штучного інтелекту AI Comic Factory [4]. Була проведена творча робота в межах якої створено запити “Пригоди маленького левеняти у місті” та “Пригоди кота у космосі” і отримано комікси. (рис.1) Таким чином, вчитель має змогу разом з учнями візуалізувати будь-які твори, історії або ж запропонувати школярам створити власний комікс за ключовими словами твору.

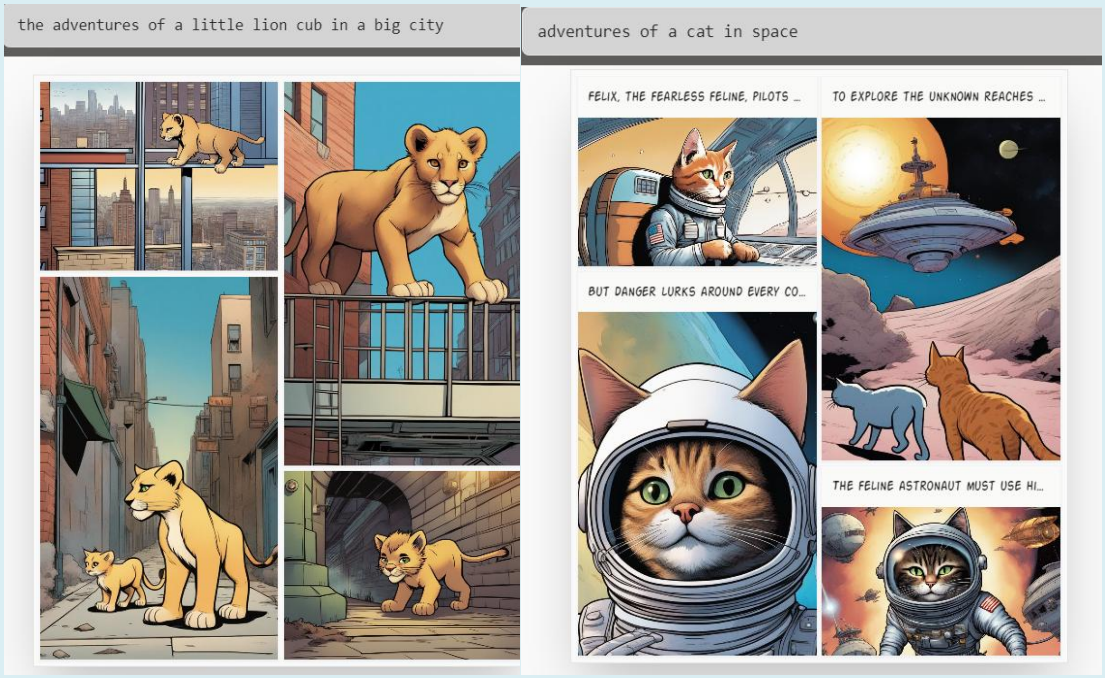

Рис. 1. Приклад використання генератора коміксів AI Comic Factory під час опрацювання літературних творів.

Отже, створення коміксів за допомогою штучного інтелекту відкриває нові перспективи для навчання молодших школярів. Цей підхід дозволяє персоналізувати навчальний матеріал, забезпечуючи краще засвоєння знань. Однак, виникає необхідність у проведенні подальших досліджень щодо впливу цього підходу на навчання та розвиток дітей, а також розробки методики використання штучного інтелекту у створенні коміксів для освіти.

Список використаних джерел:

1. 12 найкращих генераторів коміксів AI. URL: https://www.morningdough.com/uk/ai-tools/best-ai-comic-generators/

2. Будник О, Фомін К., Хайнус А. Дидактичні комікси в початковій школі: методика їх створення та використання. *Освітні обрії.* 2022. № 1(54). С. 37-48. URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/view/6285/6614

3. Чикалова Т.Г. Дидактичні можливості використання коміксів у початковій школі. *Науковий журнал "Інноваційна педагогіка".* Випуск 20, том 3. 2020. С. 52-55. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/20/part_3/13.pdf

4. AI Comic Factory. URL: https://aicomicfactory.com/playground

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО МОНІТОРИНГУ ВЛАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лісовол Вячеслав,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент

***Анотація**: у статті розглянуто теоретичні засади проблеми підготовки вчителя до моніторингу власної професійної діяльності.*

***Ключові слова:** підготовка вчителя, моніторинг, професійна діяльність.*

У сучасному світі, де якість освіти стає все більш важливою, підготовка вчителів до моніторингу власної професійної діяльності набуває великого значення. Моніторинг дозволяє вчителям оцінювати свої професійні досягнення, виявляти слабкі місця та розробляти стратегії для їх усунення. Це є важливим елементом професійного розвитку, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу та покращенню якості навчання.

Підготовка вчителя до моніторингу власної професійної діяльності є важливою складовою сучасної педагогічної практики. Вона включає в себе розвиток навичок самоаналізу, вміння оцінювати ефективність власних методів викладання та здатність адаптуватися до нових вимог і викликів. Це дозволяє вчителям постійно підвищувати свою кваліфікацію, що, в свою чергу, сприяє покращенню якості освіти загалом. Теоретичні засади цієї проблеми зосереджуються на визначенні основних підходів та методів, які можуть бути використані для ефективного моніторингу та самооцінки педагогічної діяльності.

Моніторинг професійної діяльності вчителя базується на кількох теоретичних засадах, які включають саморефлексію, самооцінку та зворотний зв'язок.

Саморефлексія є процесом, під час якого вчитель аналізує свою діяльність, розглядає свої дії і приймає рішення щодо покращення своєї роботи. Це важливий етап, оскільки він дозволяє вчителю усвідомити свої сильні та слабкі сторони, а також визначити шляхи для професійного зростання.

Самооцінка дозволяє вчителю об'єктивно оцінити власні професійні досягнення. Вона включає аналіз результатів роботи, досягнень учнів та задоволення батьків. Самооцінка допомагає вчителю виявити проблемні аспекти своєї діяльності та розробити план дій для їх усунення.

Зворотний зв'язок є важливим елементом моніторингу, оскільки він дозволяє вчителю отримати об'єктивну інформацію про свою роботу від колег, учнів та батьків. Цей процес забезпечує різні точки зору на професійну діяльність вчителя, що сприяє більш глибокому розумінню своїх сильних та слабких сторін.

Існує кілька методів, які можуть бути використані для моніторингу професійної діяльності вчителя. Серед них:

Спостереження є одним з найпоширеніших методів моніторингу. Воно може проводитися як самостійно, так і за участю колег або адміністрації. Спостереження допомагає вчителю отримати об'єктивну інформацію про свою роботу та виявити проблемні аспекти.

Анкетування дозволяє зібрати інформацію про професійну діяльність вчителя від учнів, батьків та колег. Це метод, який допомагає отримати зворотний зв'язок і визначити рівень задоволення від роботи вчителя.

Аналіз результатів навчання учнів є важливим елементом моніторингу. Він дозволяє оцінити ефективність методів викладання та визначити шляхи для їх покращення.

Підготовка вчителя до моніторингу власної професійної діяльності є важливим аспектом професійного розвитку. Моніторинг дозволяє вчителю оцінювати свої професійні досягнення, виявляти слабкі місця та розробляти стратегії для їх усунення. Це сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу та покращенню якості навчання. Вчителі, які активно займаються моніторингом своєї діяльності, здатні краще розуміти свої сильні та слабкі сторони, а також постійно вдосконалювати свої професійні навички.

КОМУНІКАТИВНА ПРИРОДА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Ляшенко Сергій,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Зернецька А.А.,
доктор філологічних наук, професор

Вступ Варто зауважити, що сучасний соціально-філософський дискурс апелює до безмежності комунікативного поля у світі.. Цим терміном позначаються такі явища: курсування ресурсів усередині підсистем суспільства; економічні обміни; трансляція міфів; обмін поглядами у вуличній сцені; діалог між двома; пам’ятники й тексти культури. Отже, комунікація – це процес

людської взаємодії, складність і багатогранність якого не дозволяє чітко окреслити межі його застосування. Утім, чи не наочніше неможливість його термінологічної універсалізації пояснюється через звернення до споріднених феноменів, що позначаються термінами «діалог» і «спілкування». Освіта – це один з найбільш явних показників рівня культури людини і, звичайно, вона не лише розширює діапазон культурних уявлень, а й сприяє подоланню упереджень.

Розглядаючи онтологічні основи мовної освіти, визначаєпідхід до аналізу сутності мови, згідно з яким ставить у центр уваги мову з точки зору її існування як культурно-історичного факту. Оскільки мова як кумулятивне явище всієї суспільно-історичної практики виступає одним з найважливіших когнітивних механізмів, які організовують життя людини в контексті певної реальності культури, слугує інструментом мислення, комунікації і репрезентації, а також трансляції культурного досвіду, зараз вона все більшою мірою розглядається крізь призму новітніх підходів до наукового дослідження – когнітивних, комунікативних, антропоцентричних, сконцентрованих на співвідношеннях

Ціль роботи «людина – мова – культура – комунікація». такі підходи – неминуче міждисциплінарні <...> – дозволяють побачити нові грані найважливішої здатності людини – спілкування, або комунікації, у найбільш складному різновиді – міжкультурній, що являє собою діалог культур. Зокрема, неможливо зрозуміти символічні ефекти мови, не беручи до уваги той факт, який часто засвідчують, що мова є зразковим формальним механізмом, генеративні можливості якого є безмежними.

І. сучасна глобалізація освітнього дискурсу супроводжується різними тенденціями. Серед них дослідниця виокремлює:

1) загальносвітову тенденцію зміни освітньої парадигматики (криза класичної моделі та системи освіти, розробка нових фундаментальних ідей соціогуманітарного знання).

2) Розвиток нашої освіти в напрямку інтеграції до світової культури (демократизація освіти), створення системи безперервної освіти, гуманізація та

комп'ютеризація освіти, незалежний вибір програм навчання, виникнення на основі самостійності вузів співтовариств викладачів та студентів.

3) Намагання відроджувати традиції української освіти.

Ми вважаємо, що слід доповнити цей перелік такими важливими тенденціями, як:

- посилення споживчих ознак сучасної цивілізації, що призводить до пріоритетності у свідомості матеріальних цінностей, а отже, до поглиблення кризи духовності. Престижність, особистісна і суспільна цінність освіти при цьому зберігається все більше за рахунок підвищення її статусно-престижної та інструментальної цінності;
- розширення масштабів міжкультурної взаємодії;
- виникнення нової системи цінностей, зміна їх ієрархічної та соціальної стійкості;
- ріст значення людського потенціалу.

Матеріали та методи Центром уваги сучасної лінгвістики є мовна особистість, яка бере участь у комунікації. Такий поворот у розвитку науки про мову зумовлений, з одного боку, інтегративними процесами в галузі соціогуманітарного знання, антропоцентризмом сучасної науки в цілому, а з іншого боку – об'єктивною логікою розвитку мовознавчої науки, предмет вивчення якої послідовно зміщувався від дослідження формальних мовних структур до аналізу їх змісту, осмислення функціонування змістових одиниць мови і мовлення, до визначення їх місця, специфіки і динаміки в культурному середовищі та свідомості людини. Крім того, учений зазначає про роль лінгвістичної персонології в дослідженні особистості у спілкуванні. Ми погоджуємося з твердженнями, щодо співвідношення та розрізнення понять мовна особистість, комунікативна особистість і мовленнєва особистість. Принагідно додамо, що поняття мовленнєвої особистості для нас є синонімічним поняттю дискурсна особистість. Мовна особистість, комунікативна особистість і дискурсна особистість – три іпостасі Людини, яка говорить. Під мовною

особистістю слід розуміти особистість, яка виявляє себе у мовній діяльності, володіє певною сукупністю знань та уявлень. Мовну особистість учена трактує як особистість, яка втілює своє Я в комунікативній діяльності, обирає та втілює різноманітні стратегії, тактичні засоби спілкування, використовує певний арсенал знарядь діяльності (лінгвістичних і екстралінгвістичних). Комунікативна особистість розуміється як конкретний.

Результати та обговорення Сьогодні можна з повною упевненістю констатувати, що категорія мовної особистості в сфері лінгвістичних досліджень має статус наукового концепту, який демонструє велику пізнавальну цінність. Її інструментальний потенціал для сфери лінгвістичних досліджень (лінгводидактики, психолінгвістики, стилістики художнього мовлення, лингвокультурології, комунікативної лінгвістики) реалізується широко й багатогранно.

Проте, у мовознавчій науці знання змісту цього поняття природно обмежене його пізнавальними завданнями і, відповідно, своєрідність мовної особистості передусім розглядається крізь призму національної специфіки мовної картини світу. У найбільш загальному вигляді воно вказує на національно-специфічний тип комунікатора, на особистість, взяту в її ставленні до мови і мовлення, отже, розглянуту в певному національно- культурному просторі.

Висновки Відтак, є всі підстави вважати, що пізнавальні можливості категорії мовна особистість набагато ширші і не повинні бути обмежені сферою мовознавства. Активна рецепція цієї категорії таким науками, як психологія, культурологія, соціологія, підтверджує нашу думку. Уважаємо, що в повною мірою це стосується і сфери соціально-філософських досліджень, передусім, спрямованих на вивчення процесів соціальної комунікації.

Список використаної літератури

1. Петриченко, Н. С. (2012) *Полілінгвізм як фактор модернізації сучасної освіти в Україні.* Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ: Міленіум. № 4. с. 27-30.

2. Погасій, Л. П. (2017) *Мова як предмет філософської рефлексії: особливості й закономірності* // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Вип. 69(1). С. 136-140.

3. Романченко, А. П. (2018) *Елітарна мовна особистість: критерії виокремлення*. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. №3. С. 219-222.

4. Сайфудінова, О. В. (2019) *Професійна мобільність молоді в умовах формування гнучкого суспільства в Україні: соціально-філософський аналіз:* автореф.дис. канд. філос. наук: 09.00.03. Одеса. 18 с.

5, Селіванова, О. О. (2008) Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К. 712 с.

6. Семеног, О. М. (2009) *Мовна індивідуальність науковця*. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство): Збірник наукових праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 3. С. 195-199.

ДІАЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Ірина Маланій,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ,
Науковий керівник: Цюняк О.П.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *В рамках даної статті окреслено головні аспекти діалогічного мовлення як засобу формування комунікативної компетентності учнів початкової школи, а також частково акцентовано увагу на педагогічних умовах розвитку діалогічного мовлення. В межах даної роботи на теоретичному рівні уточнено зміст та структуру діалогічного мовлення молодших школярів для формування комунікативної компетентності.*

Ключові слова: *діалог, діалогічне мовлення, комунікація, засіб, формування, молодші школярі, початкова школа, НУШ.*

Вступ. Діалогічне мовлення в нашому житті є дуже важливим, оскільки саме за його допомогою ми обмінюємось інформацією та здійснюємо свою діяльність. А тому важливо ще з молодшого шкільного віку формувати комунікативну компетентність за допомогою діалогічного мовлення, для того, щоб в подальшому виховати комунікабельну та розвинену особистість. Головною метою комунікації на уроках у початковій школі - сформувати комунікативне мовлення. Реалізувати це можна тільки розвиваючи вміння спілкуватися, тобто вміння діалогічного мовлення.

Результати дослідження. На сьогоднішній день головна увага педагогів акцентується на мовленнєвій діяльності здобувачів початкової освіти під час уроків, одночасно передбачається засвоєння мовного матеріалу, формування мовно-мовленнєвих умінь і навичок учнів початкової школи. Дієвість роботи над формуванням діалогічного мовлення здобувачів початкової освіти залежить від великої кількості умов: впливу школи та родини, вікових та психологічних особливостей дитини та інші.

Варто сказати, що діалогічне мовлення є основою формування комунікативної компетентності молодших школярів. Саме діалогічне мовлення особистості формується під впливом перелічених нами умов. А все тому, що оточення в якому спілкуються рідко буває настільки досконалим, щоб

забезпечити опанування молодшими школярами всієї різноманітності мовних засобів і репродуктивного їх використання у практиці мовлення [2, с. 138].

Уміння формулювати свої висловлювання, правильно вступати у діалог напряму залежить від словникового запасу дитини. Значну роль у збільшенні словникового запасу здобувачів початкової освіти відіграють оточення й умови, серед яких він живе. Багато елементів діалогічного мовлення, які впливають на формування комунікативної компетентності молодший школяр здобуває читаючи літературу у відповідності до його віку та наслідуючи мову вчителів. Проте найбільше збільшується запас слів у дітей молодшого шкільного віку в процесі навчання в школі — на уроках української мови та інших дисциплін.

У початковій школі створюються умови для ранньої комунікативно-психологічної адаптації молодших школярів до нового мовного світу та для подолання подальших психологічних бар'єрів при використанні рідної мови як засобу спілкування; для розвитку мотивації у подальшому оволодінні рідною мовою; формується елементарна комунікативна компетенція (мовна та мовленнєва), а також елементарні лінгвістичні уявлення та загально навчальні уміння [1, с. 160].

На сьогоднішній день все більшого поширення набуває тенденція посилення комунікативної скоординованості процесу навчання - його наближення до справжнього процесу спілкування.

Як нами попередньо зазначалось, діалогічне мовлення є базою комунікативного методу навчання спілкування. За загальним правилом діалог - це певний процес мовленнєвої взаємодії двох чи більше учасників спілкування. А тому, хочемо наголосити, що в рамках акту мовлення всі учасники по черзі виступають як і у ролі мовця, так і у ролі слухача.

Діалогічне мовлення як засіб формування комунікативної компетентності молодшого школяра виконує такі важливі функції [1, с. 161]:

- запит інформації- повідомлення інформації;

- пропозиція- у формі прохання, наказу, поради – прийняття чи неприйняття запропонованого;

- обмін судженнями, думками, враженнями;

- взаємопереконання – обґрунтування власної точки зору.

Кожна з перерахованих функцій має свої особливі мовні засоби та є домінантною у відповідному типі діалогу. Діалогічне мовлення завжди повинно бути вмотивованим. Однак в навчальних умовах мотив до комунікації виникає не завжди одразу, інколи потрібно докласти до цього зусилля. А тому потрібно створювати певні умови, за яких би у молодших школярів з'являлося потреба та бажання висловити власну думку чи щось прокоментувати, передати почуття про побачене. Крім зазначеного нами, сприятливий психологічний клімат під час уроку, доброзичливі стосунки, зацікавленість у роботі сприятимуть вмотивованості діалогічного мовлення.

Опираючись на свій досвід роботи, вважаю, що для розвитку комунікативної компетентності справді важливе діалогічне мовлення. Важливо під час уроків підбирати систему вправ, які можна використовувати на практиці в процесі навчання учнів діалогічного мовлення. На початковому етапі доцільно використовувати діалог-зразок, який в основному зорієнтований на оволодіння учнями зразками-виразами рідною мовою, тренування комунікативної взаємодії учнів, оперування мовним матеріалом у діалогічному мовлення, виконання різних трансформацій з текстом діалогу, а також на формування навичок і вмінь складання діалогу за зразком. В подальшому доцільно запропоновувати учням самостійно скласти діалоги на довільні та близькі їм теми [3, с. 21].

Для того, щоб діалог був конструктивним потрібно розвивати словниковий запас дітей. Це можна робити як і в процесі читання творів (при цьому пояснюючи значення невідомих дітям слів), так і в процесі перегляду фільмів чи мультфільмів, або під час вивчення віршів. Звісно, можна формувати комунікативну компетентність за допомогою діалогічного мовлення під час різних інтерактивних ігор чи нестандартних уроків, проте основою для розвитку

комунікації є достатній словниковий запас дітей та їх бажання вчитись чомусь новому.

Висновок. Таким чином, можемо сказати, що за допомогою діалогічного мовлення найкраще формується комунікативна компетентність здобувачів початкової освіти. Проте, розвиток комунікативної компетентності залежить не тільки від діалогічного мовлення, а і від впливу школи та родини, вікових та психологічних особливостей дитини. А тому при розвитку комунікативної компетентності потрібно не тільки приділяти увагу діалогічному мовленню, а і враховувати ряд інших важливих факторів.

Список використаних джерел:

1. Калініченко А. П. Формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів засобами діалогічного мовлення. *Студентський науковий вісник Тернопільського державного педагогічного університету* . 2020. № 45. С.159-161.

2. Коваль А. П. Формування культури мовленнєвого спілкування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції*. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД». 2016. №5. С. 138-141.

3. Коменський Я. Система вправ із розвитку зв’язного діалогічного мовлення молодших школярів. *Початкова школа: Науково-методичний журнал*. 2018. № 6. С. 20–25.

ФОРМУВАННЯ УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ У ГРУПАХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Юлія Мацак,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Коваль Т.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: Ці тези аналізують актуальну проблему формування умінь працювати в групах у молодших школярів через застосування проектних технологій. За допомогою психолого-педагогічної літератури та концепції "Нова українська школа", робота досліджує методи навчання, які впливають на організацію навчально-виховного процесу. Висвітлюється важливість розвитку комунікативних, творчих та організаційних здібностей учнів через проектну діяльність. Тези використовують наукові дослідження та практичний досвід вчителів для підтвердження ефективності цих методик у навчанні.

Ключові слова: молодші школярі, проектні технології, групова робота, уміння працювати в команді, освітні технології, Нова українська школа, педагогічні методи, співпраця, творчість, комунікація.

У сучасному освітньому середовищі актуальною стає проблема формування у молодших школярів умінь працювати в групах через застосування проектних технологій. Завдяки швидкій трансформації суспільства та зростаючим вимогам до комунікативних та організаційних навичок, розвиток співпраці та групової діяльності стає критично важливим для успіху у навчанні та подальшій професійній діяльності. У цьому контексті використання проектних технологій у початковій школі виявляється ключовим для ефективного розвитку цих навичок. Проектна діяльність сприяє розвитку творчих здібностей дітей, уміння знаходити нетрадиційні рішення та розвивати оригінальні ідеї. Участь у проектах може мотивувати учнів, оскільки вони будуть більш зацікавлені, якщо діяльність матиме для них практичне застосування та значення.

Навички командної роботи та вміння ефективно працювати з іншими виявляються критично важливими не лише у навчанні, але й у подальшому професійному житті [2, 55]. Сучасний ринок праці вимагає від працівників не лише технічних знань, але й здатності співпрацювати, вирішувати проблеми в

команді та досягати спільних цілей. Аналіз наукових досліджень підтверджує важливість використання групової роботи в освітньому процесі з метою підвищення індивідуалізації, самостійності та успішності навчання кожного учня.

Дослідники, такі як Н. Мірошниченко, Г. Цукерман, Л. Котелянець, розглядають проектні методики як ефективний інструмент для підвищення комунікативних, творчих та організаційних навичок учнів [8, 128]. Вони зазначають, що використання проектів у навчальному процесі сприяє активізації навчання та розвитку індивідуальних здібностей кожного учня. Проектна діяльність дозволяє кожному учневі виявити свої таланти та розвинути їх у сприятливому середовищі співпраці та взаємодії з однолітками.

Проблемою групових форм організації навчання активно займалися педагоги, такі як С. Френч, Р. Кузіне, В. Окунь та інші [3, 560]. Вони вважали за необхідне поділяти учнів на групи відповідно до рівня їхніх знань та здібностей. Такий підхід дозволяє забезпечити індивідуалізований підхід до навчання кожного учня та оптимально використовувати його потенціал у груповій роботі.

У навчальному процесі групи взаємодіють, забезпечуючи взаємонавчання та спільне засвоєння матеріалу. Між учасниками групи відбувається обмін знаннями, досвідом та ідеями, що сприяє більш глибокому розумінню та запам'ятовуванню навчального матеріалу [1, 10-11]. Цей підхід активізує процес навчання, сприяє розвитку критичного мислення та поглибленню знань учнів.

Однією з ключових стратегій розвитку освіти в Україні є концепція "Нова українська школа". Ця концепція покликана підтримувати персоналізацію навчання та розвиток творчих та комунікативних навичок серед учнів [4]. Згідно з цією концепцією, впровадження проектних технологій у навчальний процес є одним із основних способів реалізації цих пріоритетів. Проектні методики сприяють активній участі учнів у навчальному процесі, розвивають їх творчість, критичне мислення та спроможність до самостійності. Вони стимулюють учнів

до активної та самостійної роботи над проектами, розвивають їхні аналітичні та організаційні здібності [6, 25].

Впровадження проектних технологій у початковій школі вже має свій успішний практичний досвід. Багато вчителів відзначають позитивний вплив проектної діяльності на навчальний процес та розвиток умінь учнів працювати в групах. Завдяки проектам учні навчаються співпраці, взаємодії та вирішенню конфліктів, що є важливими навичками для їхнього майбутнього успіху [10, 19-20]. Такий підхід до навчання стимулює зацікавленість учнів та розвиває їхні потенційні можливості, сприяючи їхньому гармонійному особистісному зростанню.

Отже, проектні технології виявляються важливим інструментом у формуванні умінь працювати в групах у молодших школярів. Вони сприяють розвитку різноманітних навичок, які є ключовими для успіху учнів не лише в навчанні, але й у подальшому житті. Реалізація проектних технологій у навчальному процесі початкової школи відповідає вимогам сучасного освітнього середовища та сприяє підготовці учнів до життя у суспільстві, де співпраця та групова робота є ключовими складовими успіху [5, 53-54].

Проектні технології в початковій школі відкривають безліч можливостей для творчого та цікавого навчання. Вони дозволяють учням досліджувати різноманітні теми, вирішувати реальні проблеми та розробляти власні проекти [7, 42]. Цей підхід допомагає зберегти інтерес до навчання, адже учні більш активно залучаються до процесу вивчення матеріалу, коли вони беруть участь у створенні чогось конкретного та корисного.

Однією з переваг проектних технологій є їхній потенціал для інтеграції з іншими предметами навчання. Учні можуть створювати проекти, які об'єднують знання з різних предметів, що сприяє більш глибокому розумінню матеріалу та розвитку міжпредметних зв'язків.

Проектні технології сприяють реалізації проблемно-орієнтованого підходу до навчання, де учні активно залучаються до вирішення реальних проблем та

завдань. Цей підхід розвиває критичне мислення, аналітичні здібності та спроможність до самостійного пошуку інформації [9, 41-42].

Отже, впровадження проектних технологій у навчання молодших школярів виявляється ефективним засобом формування умінь працювати в групах. Вони сприяють розвитку різноманітних навичок, що є критично важливими у сучасному світі, де співпраця та колективна діяльність стають домінуючими. Реалізація проектних технологій у навчальному процесі відповідає потребам сучасного суспільства та сприяє підготовці учнів до життя та роботи у складному інформаційному та технологічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Агрикова О. С. Групова форма організації навчальної діяльності школярів як спосіб реалізації особистісно-орієнтованого навчання / О. С. Агрикова, С. М. Муженко // Шкільний журнал. –2006. – №1–2. – С. 10–11

2. Метод проектів : особливості застосування в початковій школі : Посіб. для вчителів початкових класів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, студентів педагогічних факультетів вищих навчальних закладів.— К : Київський міський педагогічний університет ім. Б. Д. Грінченка, 2009.— С.42

3. Навчання і виховання учнів 4 класу: метод. посіб. для вчителів. Київ, 2005. С. 53–54.

4. Нова українська школа. URL:https://nus.org.ua/view/proektne-navchannyakorotko-pro-golovne/

5. Освітні технології: Навчально-методичний посібник. // О. М. Пєхота, А. З. Кіктенко, О. М. Лобарська та ін. [За заг. ред. О. М. Пєхоти]. - К.: «А.С.К.», 2001.

6. Перспективні освітні технології: навч.-метод.посіб. / за ред.. Г.С.Сизоненко. - К.: Гопак, 2000. – 560с.

7. Проекти в початковій школі: тематика та розробка занять / За ред. О. Онопріенко.— К. : Шкільний світ, 2008.— 128

8. Тягло О. В., Цимбал П. В. Проектні технології : особливості впровадження у початковій школі // Початкове навчання та виховання.— Х. : Вид. група «Основа», 2008.— № 19–21.

9. Фенченко Г. Проектна діяльність учнів школи.//ж. «Рідна школа» - 2006. С.25

10. Шевчук Л. М. Форми й види групової роботи учнів / Л. М. Шевчук // Педагогіка і психологія. –2011. – №2 (71). – С. 54–62

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Алла Мішина,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Терещенко М.М,
кандидат філософських наук, доцент

Анотація. *У тезах акцентується увага на теоретичному аналізі по розкриттю понять «мовлення», «вади мовлення» та їх різновидів в роботі з учнями в інклюзивних класах. Надані поради щодо розвитку усного мовлення учнів з розумовою відсталістю.*

Ключові слова: *інклюзивне навчання, мовленнєві порушення, розумова відсталість, вади мовлення, експресивне та імпресивне мовлення.*

У нашому сучасному суспільстві надзвичайно важливою постає проблема інклюзивного навчання. З кожним роком все більша кількість дітей потребує допомоги спеціалістів у навчанні: дефектолога, логопеда, асистента вчителя, психолога тощо. Проблема розвитку мовлення у молодших школярів пов’язане

не лише з тим, що народжуваність дітей зменшилась, але й зі збільшенням відсотку народжуваності фізіологічно незрілих дітей.

Мовлення – це один із значущих аспектів у процесі пізнання та комунікації. За допомогою мовлення відбувається соціалізація дитини, його сформованість також впливає на успішність навчання. Науковці вважають, що мовлення - достатньо складна та цілеспрямована діяльність. Педагогу слід розробляти, запроваджувати та використовувати різні методики з метою розвитку усного мовлення у молодших школярів. Важливо розуміти, що для дітей з особливими освітніми потребами не завжди годяться методики, які використовуються під час навчання звичайних дітей. Залежно від рівня психофізичного порушення, мають підбиратися більш детальні та прості інструкції.

У Державному стандарті початкової освіти велику роль приділено формуванню ключових компетентностей та розвитку комунікативних умінь та навичок. У Державному стандарті зазначається: «спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати свою думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв’язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами» [1].

Дослідження проблеми розвитку усного мовлення молодших школярів зумовлюється необхідністю своєчасно сформувати у дітей базові навички та уміння, здатність до засвоєння знань під час взаємодії та комунікації з однолітками.

Одними із визначальних універсальних навчальних умінь є уміння комунікативного характеру. Такі вміння найкраще удосконалюються під час роботи у парах, групової, фронтальної, індивідуальної робіт між учнями на уроці. Учень розвиває свої навички у процесі діяльності під час позаурочної та позакласної діяльностей. Практичний досвід показує, що знання з будь-якого предмета стають міцнішими, якщо предмет засвоюється через спілкування. На

сучасному етапі успішно впроваджується модель інклюзивного навчання, в умовах якої всі учасники процесу мають змогу разом отримувати знання, незалежно від наявності психофізичних порушень. Тому важливого значення набуває розвиток комунікативних навичок дітей з особливими освітніми потребами, а саме дітей з інтелектуальними порушеннями різного ступеня тяжкості.

Частіше за все при інтелектуальних порушеннях зустрічаються такі вади мовлення: порушення вимовляння (експресивного мовлення), сприймання та розуміння інформації (імпресивне мовлення), спостерігаються порушення звуковимови. Експресивне мовлення виражається порушенням звуковимови, помилковість у побудові граматичних конструкцій, пасивний словниковий запас більший, ніж активний, наповнений переважно побутовою лексикою. Імпресивне мовлення виражається недостатнім розвитком мовленнєвого слуху, невміння розрізнити окремі лексичні одиниці.

Недостатній розвиток усного мовлення може впливати значною мірою на подальше навчання та виконання окремих завдань на розвиток зв’язного мовлення (складання речень за малюнками, опис малюнка, переказування творів, порівняння об’єктів та явищ, визначення понять, участь у діалогах, робота в парах, групах тощо). Ефективним методом корекційної роботи з дітьми може бути підкріплення вербального матеріалу наочністю, ілюстративним матеріалом.

Мовлення необхідне для розвитку мислення. Як раніше було сказано, головна функція мовлення – слугувати засобом спілкування. Одна із найважливіших проблем у сучасності у психології - проблема розвитку мовлення. У дітей з особливими освітніми потребами, залежно від характеру порушення, розвиток усного мовлення відбуваються з різною швидкістю і зі своїми особливостями [2]. Так, мовлення учнів з легкою розумовою відсталістю зазвичай формується на уроках української мови та літературного читання, уроках розвитку зв’язного мовлення, але треба зважати на те, що мовлення є не лише засобом спілкування, а й засобом перевтоми. При навчанні таких дітей, слід

враховувати особливості їхнього порушення. Для дітей з легкою розумовою відсталістю характерна малорухливість нервових процесів, через що відбувається уповільнення психічних процесів (пам'ять, уява, увага, мислення, відтворення, сприймання, практична діяльність) [3].

Під час розвитку усного мовлення у дітей з розумовою відсталістю варто використовувати такі поради [4]:

1. Варто звертати увагу більше на старання дитини, яких вона докладає, аніж результат, який вийшов. Навчання таких дітей варто здійснювати у повільному темпі з багаторазовим повторення, уникати механічного запам'ятовування та відтворення інформації без розуміння.

2. Давати чіткі вказівки. Діти з розумовою відсталістю не сприймають на слух речення, в яких більше 5 слів, в них розсіюється увага дуже швидко. Тому варто давати вказівки типу «Напиши слово краса», «Відкрий підручник з української мови», «Давай прочитаємо ці буквосполучення», «Хто зображений на малюнку?»

3. Надавати можливість дитині працювати самостійно, лише координуючи дії, направляючи у потрібному напрямку. звертати більше уваги на старання дитини, аніж на результат давати чіткі вказівки дати можливість працювати самостійно використовувати індивідуальний та творчий підходи у роботі використовувати морально позитивне підкріплення. Головне завдання - навчити таких дітей самостійно виконувати завдання. Якщо вчитель або асистент вчителя постійно буде виконувати завдання за дитину, то ніякого прогресу у розвитку не буде.

4. Використовувати творчий та індивідуальний підходи до виконання завдань. Потрібно розуміти, що таких дітей легше зацікавити та замотивувати, використовуючи різноманітні цікаві завдання з наочністю, щоб довше утримувати увагу дитини.

5. Використовувати морально позитивне підкріплення. У дитини будується асоціація з цим матеріалом, як щось позитивне, радісне, цікаве і воно залишиться

в пам'яті. Необхідно враховувати таку анатомічну особливість, що мовні зони розташовані найчастіше у лівій півкулі головного мозку. Але це діти, які пишуть та виконують будь-яку діяльність правою рукою, у дітей, які пишуть лівою рукою, навпаки - у правій півкулі.

Таким чином, дітям з ООП набагато легше сприйняти, опрацювати та запам'ятати матеріал. Водночас задля кращого розвитку усного мовлення доцільно впроваджувати та використовувати дидактичні ігри. На практиці помітно, що через гру діти краще сприймають та запам'ятовують матеріал. Творчі методи допомагають реалізувати диференційований та особистісно-орієнтований підходи. Важливо не тільки знати про розвиток та особливості психічних функцій, але й треба знати, що вони не можуть розвиватися окремо. Лише організовуючу роботу на розвиток всіх функцій одразу можна досягти результату.

Список використаних джерел:

1.Державний стандарт початкової освіти (затверджений 21.02.2018 р. Постановою No87 Кабінету Міністрів України) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text.

2. Інклюзивна освіта: теорія та практика: навчально-методичній посібник / [М. Г. Буйняк, І. В. Возняк, Л. В. Годовнікова, О. І. Дмітрієва, А. М. Змужко; за заг. Ред. С. П. Миронової]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. Нац. Ун-т ім. Івана Огієнка, 2014. –Ч. 2. 184 с.

3. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 273 с. URL : http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/22/

4. Стаття на тему «Пізнавальна діяльність дітей із затримкою психічного розвитку». URL: https://naurok.com.ua/rekomendaci-osoblivosti-navchannyaditey-z-oop-246657.html

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ

Роман Нікіфоров

кандидат фізико-математичних наук, доцент,

завідувач кафедри математичного аналізу,

диференціальних рівнянь та теорії ймовірностей

Віктор Круглов

здобувач третього (освітньо-наукового)

рівня вищої освіти

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

Анотація. *У тезах розглядається контент-аналіз як інструмент дослідження педагогічних стратегій у цифровому освітньому середовищі. Автори підкреслюють значущість цього методу для виявлення ефективних підходів до навчання, зокрема прихованих стратегій і адаптивних змін у викладанні. Аналіз охоплює різні цифрові платформи, навчальні модулі, зворотний зв'язок викладача та інші компоненти онлайн-курсів. Наголошується на можливостях інтеграції контент-аналізу з кількісними методами для глибшого розуміння впливу освітнього контенту на академічні результати. Тези також висвітлюють перспективи використання цього підходу для вдосконалення цифрової педагогіки та формування адаптивних навчальних систем.*

Ключові слова: *контент-аналіз, цифрове навчання, педагогічні стратегії, дистанційна освіта, цифрова педагогіка, навчальні платформи, ефективність навчання, освітні технології, аналіз освітнього контенту, адаптивне навчання.*

Цифрова трансформація освіти, яка пришвидшилася упродовж останніх двох десятиліть, кардинально змінила структуру педагогічної взаємодії, сутність дидактичних моделей, а також засоби передачі, репрезентації та осмислення знань. У цьому контексті особливого значення набуває методологія контент-аналізу як засіб дослідження ефективності освітніх стратегій у цифровому середовищі [2]. Метод контент-аналізу, адаптований до педагогічного дискурсу, дозволяє не лише фіксувати елементи контенту, а й інтерпретувати освітні практики, які реалізуються через цифрові платформи. Аналізуючи контент освітніх курсів, електронних навчальних модулів, вебінарів, систем управління навчанням (LMS), ми отримуємо унікальну можливість відстежити реальні, а не декларовані форми педагогічного впливу, що реалізуються у вищій школі [3].

Цифрове освітнє середовище, за своєю природою, є динамічним, мультимедійним, багатоканальним. На відміну від традиційного аудиторного навчання, де структура взаємодії регламентується безпосередньою присутністю, темпом викладача і рутинною логікою занять, цифрове середовище дозволяє будувати навчальну траєкторію з високим ступенем індивідуалізації. Саме тому аналіз контенту, що функціонує у цьому середовищі, має не лише фіксувати його формальні елементи, а й виявляти приховані стратегії, педагогічні настанови, латентні функції, які виконують ті чи інші текстові, візуальні чи інтерфейсні компоненти [1].

У сучасних дослідженнях, що стосуються ефективності цифрового навчання, метод контент-аналізу використовується не лише як інструмент опису, а й як засіб перевірки гіпотез щодо впливу певних освітніх стратегій на академічні результати. Наприклад, якщо викладач використовує в курсі часті інструкції з високим рівнем деталізації, чи зростає від цього залучення студентів до навчання? Якщо переважають матеріали з візуальним контентом, чи це впливає на глибину засвоєння? Чи є кореляція між емоційною тональністю повідомлень викладача у форумі та активністю студентів? Усі ці питання можуть бути досліджені саме через контент-аналіз із наступною верифікацією

статистичних гіпотез. Це зумовлює високий рівень наукової значущості методу в контексті освітніх досліджень [4].

Аналіз педагогічного контенту цифрового середовища ґрунтується на поетапному дослідницькому алгоритмі. На першому етапі формулюється гіпотеза дослідження — наприклад, чи впливає тип зворотного зв'язку викладача (настановчий, підтримувальний, нейтральний) на академічну успішність студентів. Далі відбувається визначення одиниць аналізу — це можуть бути повідомлення викладача у форумі, завдання в LMS, відеолекції, модулі інструкцій. Наступним кроком є створення кодової схеми: контент класифікується за наперед визначеними категоріями (емоційна тональність, когнітивна складність, тип навчального впливу, формат подання інформації тощо). Після закодованості матеріалу відбувається частотний аналіз — підрахунок повторюваності певних елементів, зіставлення частот з іншими змінними (наприклад, кількістю переглядів відео, часом перебування в курсі, оцінками за модулі тощо), а також якісне тлумачення отриманих результатів.

Надзвичайно перспективним напрямом є поєднання контент-аналізу з іншими кількісними методами, зокрема кореляційним аналізом, регресійними моделями, аналізом кластерів. Такий підхід дозволяє виявити не лише частотність педагогічних стратегій, а й силу їхнього впливу на навчальні результати. Зокрема, результати дослідження, проведеного у Нідерландському Відкритому університеті, показали, що курси, де зворотний зв'язок був емоційно підтримувальним і містив позитивне підкріплення, демонстрували вищий рівень завершення та успішності студентів. У подібному дослідженні, реалізованому в Університеті Гельсінкі, за допомогою комбінованого контент- та регресійного аналізу було доведено, що використання відкритих питань у цифровому курсі суттєво підвищує рівень критичного мислення студентів.

Окремого розгляду заслуговує феномен латентних педагогічних стратегій — тих, які не декларуються викладачем, але проявляються у структурі курсу, формулюваннях завдань, послідовності подання інформації. Наприклад, курс

може бути побудований за конструктивістською логікою (від простого до складного, із залученням дослідницьких завдань), хоча викладач вважає себе прихильником традиційної педагогіки. Контент-аналіз дозволяє виявити такі суперечності й у такий спосіб формувати реалістичну картину педагогічного середовища.

Ще одним важливим аспектом є динамічний контент-аналіз — дослідження змін педагогічних стратегій упродовж часу. Наприклад, упродовж одного семестру викладач може адаптувати свої практики залежно від зворотного зв'язку від студентів або аналітики курсу. Аналіз таких змін дозволяє не лише фіксувати ефективність певних педагогічних рішень, а й створювати алгоритми адаптивного педагогічного дизайну. Саме динамічний підхід набуває особливої актуальності в умовах кризових ситуацій (пандемія COVID-19, війна, природні катастрофи), коли цифрове середовище стає єдиним простором освіти.

Також надзвичайно важливим є питання валідності та надійності результатів контент-аналізу. Для цього використовуються такі процедури, як подвійне кодування (інтеркодувальна надійність), перевірка когнітивних інтерпретацій, застосування незалежних експертів. Крім того, широкого поширення набуває використання автоматизованих платформ для аналізу освітнього контенту, таких як NVivo, MAXQDA, Atlas.ti, що дозволяють працювати з великими обсягами даних, здійснювати візуалізацію результатів та інтегрувати різні джерела контенту в єдину аналітичну модель.

В умовах стрімкого зростання кількості онлайн-курсів, розвиток Open Educational Resources, MOOC-платформ, контент-аналіз стає стратегічним інструментом управління якістю освіти. Результати таких досліджень можуть бути використані для стандартизації курсів, сертифікації освітнього контенту, формування рекомендацій для викладачів щодо ефективного структурування навчального матеріалу. Вони також відкривають перспективи для створення адаптивних навчальних систем, що в режимі реального часу аналізують

поведінку студентів і трансформують освітню траєкторію відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що контент-аналіз педагогічних стратегій у цифровому середовищі є потужним методологічним інструментом, який не лише фіксує існуючі освітні практики, а й сприяє їх вдосконаленню. У майбутньому саме ця методика може стати базовою в контексті розроблення політик цифрової трансформації освіти, оскільки вона забезпечує глибоку, доказову та системну картину функціонування освітнього контенту. Не зважаючи на складність аналізу багаторівневого й мультимодального цифрового матеріалу, саме контент-аналіз залишається основним інструментом дослідника, який прагне не лише описувати, а й пояснювати, передбачати та моделювати ефективну педагогіку цифрової доби.

Список використаних джерел:

5. Bozkurt A., Zawacki-Richter O. Trends in Distance Education Research: A Content Analysis of Journals 2009–2013. // The International Review of Research in Open and Distributed Learning. – 2014. – Vol. 15, No. 1. – P. 264–287. – URL: https://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1953/3192

6. Eğmir E., Erdem C., Koçyiğit M. Trends in Educational Research: A Content Analysis of the Studies Published in International Journal of Instruction. // International Journal of Instruction. – 2017. – Vol. 10, No. 3. – P. 277–294. – DOI: 10.12973/iji.2017.10318a

7. Hartshorne R., Baumgartner E., Kaplan-Rakowski R., Mouza C., Ferdig R.E. Content Analysis of Digital Tools Use During 2020–21 Remote Teaching. // Journal of Technology and Teacher Education. – 2022. – Vol. 30, No. 1. – P. 5–25. – URL: https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1352396.pdf□□

8. OECD Digital Education Outlook 2023. // OECD Publishing. – 2023. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/2023/12/oecd-digital-education-outlook-2023_c827b81a.html

ОПТИМІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Олена Нюпенко,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Себало Л.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *оптимізація рухової активності здобувачів початкової освіти в системі фізкультурно-оздоровчої роботи початкової школи та забезпечення руховою активністю молодших школярів під час дистанційного навчання та їх мотиваційні складові є пріоритетними питаннями збереження та покращення здоров'я підростаючого покоління в умовах пандемії та війни. З цією метою було проведено експериментальне дослідження, в якому взяло участь 46 дітей 4-х класів та вчителі. Визначалась мотиваційна готовність здобувачів та вчителів початкової освіти до впровадження ігрових технологій в учбовий процес та умови забезпечення руховою активністю молодших школярів. Встановлено, що введення в навчально-виховний процес молодших школярів запропонованої методики використання ігрових технологій, в тому числі і в процес дистанційного навчання, збільшило показники сформованості рухової активності та їх мотиваційну готовність.*

Ключові слова: *здобувачі початкової освіти, оптимізація рухової активності, ігрові технології, мотиваційна готовність, показники рухової активності.*

Рухова активність - найважливіша умова збереження та покращення здоров'я людини, яка позитивно впливає на всебічний розвиток особистості. Про

це в своїх працях зазначали зарубіжні (Т.Антипова, О. Заціорський, О. Котков) та вітчизняні вчені (І. Гранатовський, М.Зубалій, М. Козленко, І. Лискун, Д. Невегловський, В.Новосельський) та інші.

Проблема рухової активності набуває особливої актуальності в умовах пандемії Covid-19 та війни. Пошук шляхів її вирішення зумовили вибір цього дослідження та його мету. Ми проаналізували актуальні наукові рекомендації щодо оптимізації рухової активності здобувачів початкової освіти, вивчили державні документи з питань здоров'язбереження здобувачів початкової освіти.

За результатами анкетування вчителів початкової школи (8 респондентів), констатуємо такі результати: 50% вчителів вважають, що рухова активність у дітей досить висока, рухові завдання дітям цікаві, вони с задоволенням виконують завдання з фізичної активності; 20% респондентів спостерігали, що на уроках з фізкультури діти швидко втомлюються, спостерігається байдужість до рухової активності, діти дають перевагу іграм за партою в телефонах; 30% опитуваних вважає, що є нестабільна потреба в фізичній активності, діти не проявляють особливої зацікавленості до рухових завдань; 70% вчителів наголошують на тому, що більшість рухової активності припадає на урок фізичної культури і 30% - на інші види рухової активності. Забезпеченість достатньою руховою активністю здобувачів початкової освіти на досить низькому рівні, і основна частина її припадає тільки на урок фізичної культури. Проводилось пряме спостереження за 88 здобувачами початкової освіти 3-4-х класів, під час якого визначалися рівні забезпеченості оптимальної рухової активності (за результатами анкетування вчителів).

Рівні забезпеченості оптимальної рухової активності здобувачів початкової освіти

Рівні	**Кількість дітей**	**Відсотки**
Високий	44 дитини	50%
Середній	27 дітей	30%

Низький	17 дітей	20%

Також ми дізналися, яка мотивація у дітей до використання ігрових технологій на уроках фізкультури та в освітньому процесі. Було проведено опитування 46-ти дітей 4-х класів (адаптованого до нашої проблеми автора В.Кириленко методика «Виявлення мотивації»), де дітям зачитували твердження, а вони обирали позитивні відповіді, якщо вони з цим погоджуються, або негативні, якщо вони з цим не погоджуються. Позитивних відповідей, які характеризують мотиваційну готовність дітей до уроків фізичної культури 23.6% (11 дітей), негативних – 43,4% (20 дітей), взагалі не визначилися 33%-15 дітей. Це пояснюється тим, що дітям не цікаво на уроках, методика їх проведення застаріла та одноманітна. Для 39% (18 дітей) дітям цікаві завдання на уроках фізкультури, а 48% (22 дитини) відповіли, що їм не цікаві завдання. Відповіді дітей щодо відвідування фізкультурних гуртків, секцій взагалі дуже засмучує, бо 61% (28 дітей) взагалі не відвідує ніяких фізкультурних секцій, тобто рухлива активність в позаурочний час знаходиться на низькому рівні та потребує покращення. 39% (18 дітей) позитивно відносяться до рухової активності під час уроків та перерв, а 45.7% (21 дитина) не хочуть робити фізкультурні паузи, фізкультхвилинки, гратися в рухливі ігри, 15.3% (7 дітей) взагалі байдуже відносяться до рухливих активностей, виконувати їх не мають бажання.

За даними анкети-опитувальника констатуємо, що високий мотиваційний рівень сформованості рухової активності спостерігається у 22% дітей, середній – 49%, і 29% мають низький рівень.

З метою підтвердження гіпотези нашого дослідження використовувались різні засоби ігрових технологій – рухливі ігри, фізкультурні паузи, хвилинки, ігрові вправи для очей, рук, які були активно введені у весь учбовий процес – уроки, дистанційні уроки, перерви, особлива роль у використанні ігрових технологій надавалася урокам «Фізичної культури». Вчителі всіх класів

систематично та методично правильно використовувати засоби ігрових технологій, що дало нам право провести повторне анкетування. Було опитано 46 дітей двох 4-тих класів та виявлено, що на рівень оптимізації рухової активності дітей вплинули ігрові технології, які активно впроваджувалися в учбовий процес, уроки «Фізичної культури» та відпочинку, а саме використання ігор та ігрових ситуацій, які дозволяють урізноманітнювати навчальну діяльність дітей, а також відійти від чітких рамок стандартного уроку. Результати спостереження, анкетування практичної діяльності показали, що навчання з використанням ігрових технологій здійснює позитивний вплив на рівень сформованості рухової активності здобувачів початкової освіти. Проведення рухливих ігор, фізкультхвилинок та пауз робить процес навчання більш інтенсивним, створює атмосферу змагання, виховує вміння співпрацювати. Такий підхід сприяє розвитку фізичної активності, удосконаленню рухливих навичок та вмінь, розвитку творчого підходу, самоорганізації та дисципліни. Діти вчаться самостійно планувати, зіставляти, узагальнювати, систематизувати.

Оптимізація рухової активності в контрольній та експериментальній групі

Рівні	**Контрольна група**		**Експериментальна група**	
	К – ть дітей	**%**	**К – ть дітей**	**%**
Високий	6	25	9	41
Середній	10	42	8	36,3
Низький	8	33	5	22,7

Оптимізація рухової активності контрольної та експериментальної групи.

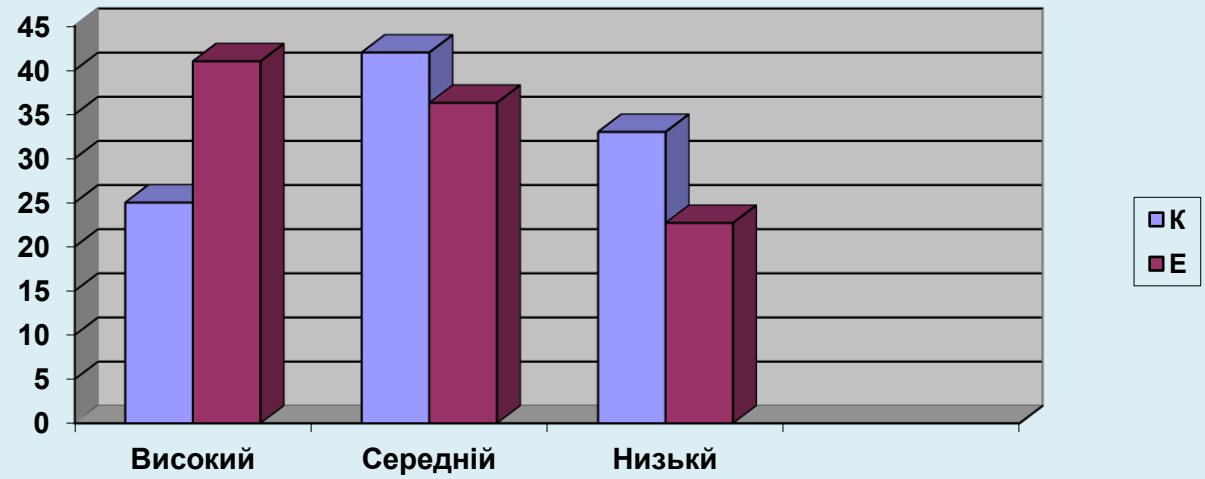

Список використаних джерел:

1. Лотоцька, Алевтина., Організація дистанційного навчання у початковій школі: (методичні рекомендації) / А. Лотоцька // Початкова школа : Науково-методичний журнал. - 2020. , С. 1-8.

2. Москаленко Н. В., Власюк І. В., Степанова І. В. та ін. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів : навч. посібник. Дніпро: Інновація, 2011. 238 с.

3. МОН України. «Організація дистанційного навчання у школі. Методичні рекомендації», електронна версія збірки.

4. Рухливі ігри як засіб фізичного виховання молодших школярів: Методичні рекомендації / Упорядник Кондратюк Л.В.-міський методичний кабінет, 2010. 77с.

5. “Освіта України в умовах воєнного стану”, Інформаційно-аналітичний збірник, Київ, 2022 р., 12-14 с.

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ульяна Оладько

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Губарєва Д. В.,
доктор філософії, старший викладач

Анотація. *В тезах розглянуто питання інтерактивного навчання як засобу розвитку творчих здібностей молодших школярів. Розкрито поняття інтерактивного навчання, творчих здібностей, а також їх взаємозв'язок у процесі навчання.*

Ключові слова: *інтерактивна педагогіка, творчі здібності.*

Сучасна освіта ставить перед собою завдання сприяти самореалізації кожної творчої особистості. Це вимагає створення сприятливого середовища, де кожен учень відчуває свою здатність до успіху та розвитку свого інтелектуального потенціалу. Також важливо розвивати природні здібності та моральні якості учнів. Метою є підготовка учнів до активної та творчої самодіяльності, яка відповідає їхнім духовним потребам та прагненням до самореалізації. Це сприяє комплексному розвитку особистості та виявленню її творчого потенціалу. Для досягнення цієї мети необхідно застосовувати інтерактивні методи навчання, оскільки вони сприяють активній взаємодії між учнями та вчителями.

Проблему морального виховання досліджували такі науковці як Лінда Кріза (американська педагог та дослідник, автор кількох книг та статей про використання інтерактивних методик у навчанні молодших школярів), Андрій Бабанський (український науковець, який зосереджується на дослідженні впливу інтерактивного навчання на розвиток творчих здібностей учнів початкової школи), Енн Марія Кіннамон (педагог та психолог, яка активно досліджує питання творчого розвитку у дітей та використання інтерактивних методів у

навчанні), Кеті Еріксен (відомий педагог та автор курсів з розвитку творчих здібностей дітей через інтерактивне навчання), Марк Мередіт (дослідник у галузі освіти, який зосереджується на інноваційних методиках навчання, включаючи інтерактивне навчання та його вплив на творчий розвиток молодших школярів) тощо.

Термін «інтерактивна педагогіка» ввів у 1975 році німецький дослідник Ганс Фріц. Лінгвістичне тлумачення слова, представлене в іншомовних словниках, свідчить, що поняття «інтерактивність», «інтерактив» прийшли до нас з англійської мови. «Inter» – поміж-, серед-, взаємо-, «act» – діяти, отже, Interact – взаємодіяти. Саме взаємодію учнів між собою, їхню бесіду, діалог, спільну діяльність можна вважати інтерактивністю. Суттю інтерактивного навчання є навчальний процес, який відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії всіх учнів [3].

Творчі здібності – це якості й властивості особистості, які виявляються у синтезі мотиваційної, інтелектуальної, організаційної та комунікативної сторін творчої діяльності, від яких залежить можливість та рівень її успіху [1].

Актуальними завданнями, визначеними Державним стандартом початкової загальної освіти, є виховання гармонійно-розвиненої, інтелектуально-творчої, духовної особистості учня. Для досягнення цих цілей, особливо в контексті молодших школярів, надзвичайно важливо використовувати методи інтерактивного навчання. Це дозволяє створити стимулююче навчальне середовище, де учні активно залучаються до процесу навчання, розвивають свою творчу уяву, критичне мислення та інші ключові навички. Інтерактивні методи сприяють залученню учнів до діалогу, співпраці та взаємодії, що сприяє їхньому особистісному зростанню та розвитку творчих здібностей. Такий підхід допомагає формувати у молодших школярів не лише знання, а й навички самостійного мислення, творчого розв’язання проблем та виявлення і реалізації свого потенціалу [2].

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії. Саме у таких ситуаціях розкривається творчий потенціал кожної дитини, обмін досвідом, розвивається нове або вдосконалене бачення розв'язання певної задачі тощо [5].

Загальний розвиток та творчі здібності молодшого школяра взаємопов'язані. У процесі навчання важливо, щоб учень отримав знання та розвинув свої здібності, у тому числі й творчі. Часто навчальний процес спрямований на відтворення матеріалу, що може обмежити можливості школярів у прояві творчості. Це може призвести до втрати інтересу учнів до виконання творчих завдань, таких як написання віршів, творів чи казок.

Одним із найпоширеніших методів розвитку творчих здібностей учнів є використання ігор. Цей метод не лише привертає увагу школярів та сприяє створенню позитивної атмосфери, але й включає такі елементи, як змагання, лідерство, неочікувані ситуації та наполегливість. Сама гра є творчим процесом, тому використання цього методу сприяє розвитку творчих здібностей та взагалі загального розвитку [4].

Ігровий процес передбачає активну участь учнів, взаємодію між ними та вчителем, а також створює сприятливе середовище для обміну інформацією, експериментування та вирішення завдань. Участь у грі спонукає учнів до активного вивчення матеріалу та розвитку різних навичок, таких як співпраця, критичне мислення, розв'язання проблем, творчість тощо. Тому використання ігор в навчальному процесі часто сприяє покращенню засвоєння матеріалу та загальному розвитку учнів.

Отже, у висновку можна сказати, що інтерактивне навчання сприяє розвитку творчих здібностей у молодших школярів. Воно активує їхню пізнавальну діяльність, що дає можливість учителю якісно та цікаво

організувати процес навчання, а також стимулює розвиток розумових здібностей за допомогою розкриття творчого потенціалу у процесі вирішення проблемних ситуацій, задач, вправ тощо.

Список використаних джерел:

1. Гуманізація процесу навчання в школі: Навчальний посібник / За ред. С. П. Бондаря. – 2-ге вид., доповн. – К.: Стислос, 2001. – 256 с.
2. Державний стандарт початкової освіти, від 21 лютого 2018 р. № 87, Київ.
3. Методичний посібник для вчителів початкової школи / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко, О. А. Біда та ін. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. — 304 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : Підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. – К. : Генеза, 1999. – 368 с.
5. Телячук В.П., Лесіна О.В. Інноваційні технології навчання в початковій школі.-Х.:Вид група "Основа": "Тріада +",2007.-240с.

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ

Олексенко Яна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Волошина В.В.,
кандидат філологічних наук, доцент

Анотація: *розкриті особливості формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів на уроках української мови, окреслене значення*

використання інтерактивних методів і прийомів у формуванні мовленнєвої компетенції молодших школярів.

Ключові слова: *компетентність, мовленнєва компетентність, інтерактивне навчання, інтерактивні прийоми та методи.*

Актуальність формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів на уроках української мови через інтерактивні методи полягає у важливості розвитку їхньої здатності до ефективної комунікації в сучасному світі. Це сприяє збагаченню мовленнєвого досвіду, підвищенню мотивації до вивчення мови та розвитку креативності. Інтерактивні методи створюють можливості для практичного використання мовленнєвих навичок, що сприяє їхньому закріпленню та засвоєнню. Використання таких методів сприяє активізації творчої діяльності учнів, створюючи при цьому стимулююче та захоплююче навчальне середовище.

Відповідно до концептів роботи Міжнародного департаменту стандартів для навчання та освіти (IBSTPI) компетентність визначається як здатність особистості якісно виконувати поставлені завдання. Це включає в себе знання, уміння, що дозволяють ефективно діяти чи виконувати певні функції, спрямовані на досягнення професійних стандартів у відповідній галузі або сфері діяльності [7]. І. Купіна розглядає мовленнєву компетентність як уміння ефективно спілкуватися, володіння мовленнєвими навичками, уміння виражати думки та розуміти мовленнєві контексти [4, 122]. О. Боровець трактує дану категорію як комплекс внутрішніх ресурсів, необхідних для ефективного спілкування в різних ситуаціях міжособистісної взаємодії [1, 205]. Мовленнєва компетентність охоплює здатність до взаємодії та припускає вміння ефективно спілкуватися, бути зрозумілим. Ця компетентність передбачає використання різноманітних мовленнєвих і невербальних засобів, уміння адаптувати рівень та стиль комунікації та розуміти невербальні сигнали інших людей і формується через

пряму взаємодію та є результатом накопиченого досвіду спілкування між співрозмовниками [6, 78].

Молодший шкільний вік є вагомим періодом для початку формування мовленнєвої компетентності. Ключова мета навчання рідної мови у початкових класах полягає у сприянні розвитку та покращенню вмінь та навичок виразності та комунікації [2, 12]. В основі формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів лежать навички активного слухання, розуміння, дослідження мовлення, уміння висловлювати та конструювати речення, а також аналізувати інформацію з метою задоволення власних потреб.

Важливу роль у формуванні мовленнєвої компетентності учнів початкових класів на уроках української мови відіграють інтерактивні методи та прийоми навчання. Термін «інтерактивний» походить від англійського слова «interact», що означає «взаємодія» та «спілкування». Ідея інтерактивного навчання полягає в організації процесу навчання таким чином, щоб максимальна кількість учнів була залучена до процесу пізнання, осмислення та аналіз власних знань, умінь та думок [5, 19]. Отже, основною характеристикою інтерактивних методів навчання є їхня здатність стимулювати активність учнів, що має позитивний вплив на процес засвоєння навчального матеріалу. Відзначимо, що інтерактивні методи та прийоми змінюють схему спілкування в навчальному процесі. Вони спрямовані на задоволення пізнавальних інтересів та потреб особистості, тому особлива увага приділяється організації ефективної взаємодії, де учасники процесу є більш мобільними, відкритими та активними [3, 8]. Використання інтерактивних методів та прийомів сприяє розвитку мовленнєвих навичок та вмінь учнів, їхній когнітивній активності, а також сприяє побудові емоційних зв’язків між учасниками навчально-виховного процесу.

Використання інтерактивних методів та прийомів у початковій школі вимагає від педагога особливої підготовки. Перш за все, він повинен розуміти суть кожного інтерактивного прийому та методу, умови їх застосування, уміти обирати найбільш доцільний прийом для досягнення конкретної мети. Також

вибір інтерактивних методів і прийомів для розвитку мовленнєвої компетентності на уроках української мови ґрунтується на певних критеріях, що поєднує психологічний, змістовий, соціокультурний, виховний та критерій інформаційно-комунікативного забезпечення.

На уроках української мови в початковій школі активно використовуються різноманітні методи інтерактивного навчання, а саме: рольові ігри, проєкти, конкурси. Крім цього, використовуються традиційні форми навчальної діяльності: робота в парах, мозковий штурм тощо [5, 21]. Особливу роль відіграють методи колективного та групового навчання, якими передбачене вивчення матеріалу через організацію групової роботи всього класу з метою пояснення, уточнення мовленнєвих аспектів та залучення уваги учнів до питань розвитку української мови [3, 9]. Також вагоме значення відіграють методи ситуативного моделювання, до яких належать імітаційні ігри, спрямовані на відтворення відомих учням процесів, дій та видів суспільно значущої діяльності.

Отже, формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів на уроках української мови шляхом використання інтерактивних методів має велике значення для формування здатності ефективно спілкуватися та адаптуватися в сучасному світі, сприяючи мотивації та розвитку креативності. Використання інтерактивних методів та прийомів навчання забезпечує активну участь учнів у навчальному процесі та сприяє формуванню їхньої мовленнєвої компетентності.

Список використаних джерел:

1. Боровець О. Комунікативна компетентність як умова ефективної професійної діяльності учителя початкової школи. Педагогічні науки: зб. наук. пр. Херсон: Айлант, 2011. Вип. 58. Ч.1. С. 203–208.

2. Вашуленко М. С. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання. Початкова школа. 2011. № 1. С. 11–14.

3. Горошкіна О. Особливості використання інтерактивних методів на уроках української мови. Українська мова і література в школі. 2013. №3. С. 7–11.

4. Купіна І. Шляхи підвищення комунікативної компетентності студентів факультету дошкільної освіти. Теорія та методика навчання та виховання. 2018. № 45 С. 117–127.

5. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

6. Слинько М. Формування комунікативної компетентності учнів початкової школи в умовах нової української школи. Педагогічні науки та освіта. 2022. Вип. XXXVIII–XXXIX. С. 77–82.

7. Міжнародний департамент стандартів для навчання та освіти (IBSTPI). Competencies. URL: https://ibstpi.org/

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ LEGO НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НУШ

Онопрієнко Тетяна,
Український державний університе
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Сенчило А.В.,
старший викладач

Анотація. *У статті аналізуються поняття «LEGO»-конструктор, LEGO-технологія та розглянуто основні положення, що стосуються питань застосування LEGO-технології на уроках математики в умовах НУШ.*

Визначено вплив LEGO-технології на розвиток молодших школярів, переваги та напрямки застосування.

Ключові слова: *математика, початкова школа, Lego, Lego технології*

Дитина – учень за своєю природою, від народження наділена потребою та здатністю рости, розвиватися, досліджувати та вивчати навколишній світ. Діти краще навчаються у процесі ігр-досліджень, що задовольняють допитливість дитини. Набори Lego дозволяють учням працювати як юні дослідники, інженери, математики. Учні збирають та програмують діючі моделі, а потім використовують їх для виконання завдань, які є вправами з курсів природничих наук, технології, математики.

Маленьким дітям важко працювати з абстрактними математичними поняттями. У той же час маніпулювання різними об'єктами допомагає пов'язати ці поняття з тактильним і моторним досвідом дитини.

Блоки Lego володіють дискретними властивостями, тому їх зручно класифікувати, порівнювати, виконувати арифметичні операції і будувати конструкції. Вони допомагають дітям зрозуміти найпростіші арифметичні дії, які учні спочатку повинні навчитися виконувати своїми руками, а пізніше і в розумі [1]. Lego забезпечує високу пізнавальну активність дітей. Робота з наборами сприяє вихованню особистостей з високим ступенем свободи мислення, розвитку самостійності і здатності учнів творчо підходити до вирішення будь-якої проблеми.

Робота із наборами Lego створює комфортну атмосферу на уроках математики, знімаються стресоутворюючі фактори навчального процесу. Навчання стає доступним та цікавим, насиченим для кожного учня, що є фундаментом усіх ключових компетенцій і, насамперед всього, бажання та вміння вчитися. В процесі використання Lego технологій на уроках математики у дітей формуються комунікативні навички, активно розвиваються словниковий запас, логічне мислення, вони осягають ази програмування, вчаться

встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, висловлювати гіпотези, планувати свої дії, вносити коригування, аналізувати результат, а якщо потрібно – шукати нові рішення [2]. Внаслідок застосування на уроках освітніх рішень Lego технологій:

- Підвищується мотивація до навчання.
- Засвоєнню навчальних матеріалів сприяє прояснення абстрактних понять, і діти вчаться розуміти суть процесу додавання і віднімання.
- Lego дозволяє індивідуалізувати підхід до засвоєння матеріалів дітьми з різними типами сприйняття.
- Технологія Lego дозволяє кожній дитині працювати в своєму власному темпі і дає достатньо часу для оволодіння необхідними знаннями і навичками, перш ніж приступити до наступного етапу навчання, де завдання дещо складніше і цікавіше.
- Технологія Lego дозволяє зробити уроки цікавими, барвистими і зрозумілими для всіх дітей.
- Діти молодшого шкільного віку краще розуміють і запам'ятовують те, що вони відчувають власними руками, «відкриваючи» себе в процесі діяльності, а не зі слів вчителя.

На уроках математики доцільно використовувати Lego-конструктор при вивченні тем: просторові уявлення, графічні диктанти, відношення, вище - нижче, стільки ж, більше, менше. Особливо захоплюючі теми з розділу «Арифметика»: зворотний рахунок, рахунок парами, склад числа, чіткі та переміщувальні властивості додавання, зміст математичних дій, складання таблиць додавання та віднімання, рахунок десятками, додавання круглих чисел, прийоми додавання та віднімання з переходом через десяток, складання та зміст таблиці множення, поділ із залишком [3].

Незвичайні можливості дають Lego-цеглинки при роботі над темами «Числові вирази», «Рішення завдань», «Усний рахунок», «Рівняння», вивчення найбільш складного розділу математики для молодших школярів, як Геометрія.

Складання Lego − це вид модельованої продуктивної та творчої діяльності, спрямованої на розумовий і сенсорний розвиток дітей. У процесі складання в дітей удосконалюється відчуття дотику, розвивається моторика, формуються уявлення про колір, форму та розмір предметів, розвивається інтерактивне та діалогічне мовлення. Крім того, активізуються всі психічні процеси, що сприяють розвитку творчих і технічних навичок у дітей молодшого шкільного віку.

Для організації занять з LEGO-конструювання, як правило, педагоги використовують такі форми:

• конструювання моделі за готовим зразком;

• конструювання моделі за заданою умовою;

• конструювання моделі за власним задумом;

• конструювання моделі за запропонованою темою

Наведемо характеристику представлених форм.

Конструювання за зразком передбачає, що дитині буде вже надано готову модель (зображення, схема, готова конструкція), яку їй потрібно буде побудувати. На основі використання даного способу конструювання діти молодшого шкільного віку вчаться встановлювати просторове розташування предметів, виділяти у предметі суттєві ознаки та називати його основні деталі. Крім того, через наслідувальну діяльність у дитини розвиваються технологічні здібності, які є основою для формування навичок творчо-пошукової діяльності.

При конструюванні за заданими умовам дітям пропонується створити споруду, яка має відповідати вимогам педагога та нести практичний характер. Цей вид конструювання не надає дітям чіткого способу вирішення поставленої перед ними проблеми, тим самим сприяючи формуванню у них вміння

здійснювати аналіз заданої умови, знаходити подібні предмети за структурою, висловлювати свою думку щодо побудови моделі і втілювати їх у реальність.

Конструювання за задумом на відміну від конструювання за зразком є творчим процесом, під час якого дитина отримує можливість самостійно без допомоги дорослого та будь-яких обмежень створити модель майбутньої споруди та реалізувати її з підручного матеріалу.

Конструювання за задумом сприяє розвитку вміння узагальнювати отримані уявлення про предмет, що конструюється, формування операцій узагальнення способів конструювання об'єкта і пошуку нових способів конструювання з раніше представлених форм (за зразком та за умовою).

Конструювання за темою нерозривно пов'язане з конструюванням за задумом, але ускладнюється тим, що дітям дають конкретну тему, і вони повинні вибрати в її рамках необхідні деталі та способи конструювання, а також самостійно реалізувати конкретні ідеї моделей. Цей метод найкраще підходить для розвитку творчих і технічних навичок.

Таким чином, використання педагогічної технології на основі Lego - конструктора дозволяє організувати процес з освоєння учнями початкової школи надпредметних знань щодо становлення особистості учня як суб'єкта освітнього процесу. Особливість технології – діяльнісне оновлення змісту освіти, яке розуміється як освоєння учнями способів творчої діяльності під час проведення різних видів занять, у різних предметних середовищах з використанням Lego-конструктора. Зазначимо, що коли діти працюють самостійно, своїми діями вони отримують нові результати і набувають нові навички, в процесі цього здібності дитини розвиваються швидше.

Список використаних джерел:

1. Дубровська Л. О., Дубровський В. Л. Використання лего-технологій на уроках математики в початковій школі Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи Випуск 81’2021 С. 67-73

2. Кошелєв О.Л., Грицай С.М. Компетентнісний потенціал lego education у початковій школі. Молодий вчений. 2017. Т. 9.2, № 49.2. С. 5–8

3. Романенко, Л., Воловенко, Н. Застосування lego-технології на уроках математики в початковій школі: теоретичний вимір. Молодий вчений, 2020. №10 (86), С.429-434

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ЗВО

Палясний Віктор,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Слабко В.М.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті розглянуто підходи до формування полікультурної компетентності майбутніх учителів у сучасній теорії та практиці ЗВО.*

Ключові слова: *формування, полікультурна компетентність, майбутні учителі.*

Сучасний світ характеризується високою динамікою змін і глобалізаційними процесами, що вимагають від педагогів нових підходів до навчання. Полікультурна компетентність є однією з ключових компетенцій, яку мають опанувати майбутні вчителі для ефективної роботи в мультикультурному середовищі.

Полікультурна компетентність включає в себе здатність розуміти, поважати та інтегрувати різні культурні особливості в навчальний процес. Вона сприяє

створенню толерантного та інклюзивного середовища для учнів з різними культурними бекграундами.

Формування полікультурної компетентності майбутніх учителів є важливим аспектом сучасної педагогічної освіти. У теорії та практиці закладів вищої освіти (ЗВО) існують різні підходи до цього процесу.

По-перше, одним із підходів є інтеграція полікультурного змісту в навчальні програми. Це включає вивчення історії, культури, мови та традицій різних народів, що сприяє розвитку толерантності та розуміння у майбутніх учителів.

По-друге, важливим підходом є організація міжкультурних комунікацій. Це можуть бути міжнародні студентські обміни, участь у конференціях, семінарах та воркшопах, що дозволяє студентам зануритися в інші культури та отримати безпосередній досвід міжкультурної взаємодії.

По-третє, розвиток полікультурної компетентності також здійснюється через практичні заняття та проекти, де студенти мають можливість застосовувати теоретичні знання на практиці. Наприклад, створення навчальних матеріалів для учнів з різних культурних середовищ або організація культурних заходів у школах.

Нарешті, важливу роль відіграє підготовка викладачів ЗВО, які повинні мати високий рівень полікультурної компетентності та бути здатними ефективно передавати ці знання своїм студентам.

Таким чином, формування полікультурної компетентності майбутніх учителів є багатогранним процесом, який вимагає систематичного підходу та тісної взаємодії теорії та практики.

Теоретичні підходи до формування полікультурної компетентності:

- *Когнітивний підхід:* Зосереджується на знаннях і розумінні культурних відмінностей. Студенти вчаться про історію, традиції, мови та соціальні норми різних культур.
- *Афективний підхід:* Підкреслює важливість емоційних аспектів, таких як емпатія, толерантність і відкрите ставлення до інших культур.

- *Біхевіоральний підхід:* Орієнтований на розвиток навичок та вмінь, що дозволяють ефективно взаємодіяти з представниками різних культур.

Практичні підходи до формування полікультурної компетентності:

- *Інтерактивні методи навчання:* Використання рольових ігор, дискусій, групових проектів, що сприяють активному залученню студентів у процес навчання.

- *Мобільність та обмінні програми:* Участь у міжнародних програмах обміну дозволяє студентам безпосередньо зануритися в інші культури.

- *Використання інформаційно-комунікаційних технологій:* Онлайн-курси, вебінари та відеоконференції з представниками інших культур допомагають розширити культурні горизонти студентів.

Отже, формування полікультурної компетентності є важливим аспектом підготовки майбутніх учителів у сучасних ЗВО. Комплексний підхід, що включає когнітивні, афективні та біхевіоральні методи, дозволяє створити інклюзивне та толерантне навчальне середовище. Практичні методи, такі як інтерактивні заняття, міжнародні обміни та використання ІКТ, сприяють ефективному формуванню цієї компетентності.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Микита Попов,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Драпушко Р.Г.,
кандидат філософських наук, доцент

Анотація. *Статтю присвячено висвітленню особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі початкової школи; моделюванню досліджуваного процесу; особливостям організації колективної та групової роботи; здійсненню контролю навчальних досягнень учнів; ефективним шляхам створення сприятливої атмосфери для спілкування.*

Ключові слова: *ІКТ, навчально-виховний процес у початковій школі, психологічні особистість молодшого школяра, інформатизація освіти.*

Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання як наука досліджує навчально-виховний процес з метою встановлення фактів, визначення зв'язків і закономірностей, прогно¬зування наслідків використання ІКТ в освіті, що дозволить покращити ефективність навчально-виховного процесу.

Проблемам використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті присвячені праці Б.С. Гершунского, І.Б. Горбунової, М.І. Жалдака, Н.В. Морзе, С.В. Патокової, С. Пейперта, І.В. Роберт, О.В. Смірнова та інших. Психолого-педагогічні та організаційні засади використання інформаційно-кому¬нікаційних технологій висвітлені в наукових дослідженнях Горячева О.В., Корольової Т.Н., Машбиця Ю.І., Первіна Ю.А. та інших.

Використання ІКТ потребує створення нової освітньої парадигми. Загальновизнано, що учень повинен бути активним учасником навчального процесу. Засобами інформаційних і комунікаційних технологій реально помістити цей принцип дидактики в основу всього навчально¬го процесу в початковій школі. У результаті повинні змінитися відно¬сини учень – учитель, учень – учень, учень – навколишнє середови¬ще, учень – джерела інформації. Головним завданням навчання стає не передача учневі певної суми знань, а формування вмінь здобувати й опрацьовувати інформацію, формування навичок мислення високого рівня: аналізувати, синтезувати, оцінювати.

Згідно зі статистичними даними, близько 80% навчальних занять в початковій школі організуються за системою: учитель розповідає – учень уважно слухає. Така система вимагає певних психологічних вла¬стивостей дітей. Такі діти максимально засвоюють інформацію від учи¬теля і стають «відмінниками». Але таких дітей не більше двадцяти від¬сотків. Інші – не можуть сприймати інформацію в такому вигляді і приречені стати «учнями з низьким рівнем навчальних досягнень». Ці учні орієнтовані на засвоєння знань через емпіричну практичну діяль¬ність. І на допомогу їм повинні прийти технології, засновані на дослід¬ницькій діяльності, у ході якої відбувається пошук рішень і висування та підтвердження гіпотез на основі спостережень, лабораторних експе¬риментів, соціологічних опитувань, вимірювань, дослідження тощо.

З точки зору дидактики ІКТ дозволяють:

–зробити навчання більш інтенсивним і, головне, ефективним за рахунок реалізації можливостей мультимедіа навчальних систем до дієвого і наочного подання навчального матеріалу;

–індивідуалізувати навчання для максимальної кількості дітей з різними стилями навчання і різними можливостями сприйняття;

–створювати сприятливу атмосферу для спілкування, обміну і взаємодії як окремих учнів, так і освітніх систем при збереженні націо-нальних і культурних особливостей країни [2].

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у початковій ланці – це не данина моді, а необхідність сьогодення, оскільки більшість дітей ознайомлюються з комп’ютером набагато раніше, ніж це їм може запропонувати школа. Ні для кого вже не є новиною необхідність широкого застосування електронних засобів навчання під час вивчення будь-якого предмету.

Це – навіть, не твердження, а практично догма, якої вимагає час. Адже вчителю у його прагненні зацікавити, сконцентрувати увагу учнів на вивчення свого предмету доводиться конкурувати з чудово організованим світом мас-медіа.

Основним шляхом використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання в умовах початкової школи є їх органічна інтеграція в певні уроки. У цікавій, динамічній, ігровій формі учні молодших класів опановують комп'ютерні засоби, набувають первинних навичок користування пристроями введення-виведення, початковими уміннями й навичками управління комп'ютером та одночасно удосконалюють свої знання з певних навчальних предметів, розвивають пам'ять, просторову уяву, логічне мислення, творчі здібності [1].

При підготовці до уроку з використанням ІКТ вчитель не повинен забувати, що вимоги щодо його структури, а значить складає план уроку виходячи з його цілей. При відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основні дидактичні принципи: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. При цьому комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його.

Як показує практика, застосування комп'ютера на уроках у початковій школі має декілька режимів: демонстраційний (демонстрація певної навчальної інформації); індивідуальний (організація індивідуальної роботи учнів); комбінований (застосування на одному уроці і демонстрації, і індивідуальної роботи).

Для роботи в демонстраційному режимі вчителю достатньо мати на уроці один комп'ютер і мультимедійний проектор, за допомогою якого потрібна інформація виводиться на екран, як правило, у вигляді слайдів.

Щоб організувати індивідуальну роботу, кожний учень має бути забезпечений персональним комп'ютером.

Як показують дослідження, якість знань учнів підвищувалася, коли вони самостійно засвоювали навчальний матеріал, використовуючи ПК, а вчитель при цьому виконував роль організатора і координатора навчального процесу.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах: як при підготовці уроку, так і в процесі навчання: при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі.

Тому можна визначити такі переваги ІКТ:

- застосування сучасних інформаційних технологій у початковій школі сприяє більш активному і свідомому засвоєнню учнями навчального матеріалу;
- оволодіння елементами комп'ютерної грамотності не викликає суттєвих труднощів у молодших школярів. При цьому, комп'ютерні ігрові програми сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, створюють позитивне емоційне ставлення учнів до діяльності, опосередкованої комп'ютером;
- навчаючі і контролюючі програми, програми-тести, програми-редактори стимулюють інтерес молодших школярів до навчальної діяльності, сприяють формуванню логічного, творчого мислення, розвитку здібностей учнів;
- використання інформаційних технологій на уроках в початковій школі є одним з найсучасніших засобів розвитку особистості молодшого школяра, формування інформаційної культури;
- використання методів науково-дослідницької роботи;
- застосування методів колективного вирішення дидактичних проблем;
- організація співпраці викладачів;
- робота з новим змістом, методами та формами організації навчання.

Таким чином, з точки зору дидактики ІКТ дозволяють забезпечити зворотній зв'язок в процесі навчання; зробити навчання більш інтенсивним, головне, ефективним за рахунок реалізації можливостей мультимедіа навчальних систем до дієвого і наочного подання навчального матеріалу; підвищити унаочненість навчального процесу; забезпечити пошук інформації із різноманітних джерел; індивідуалізувати навчання для максимальної кількості дітей з різними стилями навчання і різними можливостями сприйняття; моделювати досліджувані процеси або явища; організувати колективну й групову роботи; здійснювати

контроль навчальних досягнень; створювати сприятливу атмосферу для спілкування.

Список використаних джерел:

1. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. К.: Видавнича група ВНУ , 2006. 389 с.

2. Рівкінд Ф., Ломаковська Г., Колесніков С., Ривкінд Й. Сходинками до інформатики. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2006. № 1, С. 96 - 116.

ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗДАТНОСТІ СПІЛКУВАТИСЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ) УЧНІВ 6-7 РОКІВ У КРАЇНІ КОРОЛІВСТВІ ТАЇЛАНД

Тетяна Репкіна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Пхукет,
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У тезах розглянуті методи і технології за допомогою яких муніципальна школа у Королівстві Таїланд формує галузеві компетентності, а саме здатність спілкуватися англійською мовою, серед учнів 6-7 років. У тезах приводяться етапи для впровадження даних технологій. Приводиться опис інноваційної (для країни Королівство Таїланд) інтегрованої технології Brown Wings, що допомагає учням розвивати здатність спілкуватися англійської мовою.*

Ключові слова: *компетентності, освітні технології, англійська мова.*

Нове освітнє середовище передбачає сьогодні й новий зміст освіти, нові технології навчання, в тому числі й набуття здатності спілкуватися іноземною мовою.

Досвід іноземних колег сьогодні є одним з найпродуктивніших ресурсів, в питанні вивчення іноземної мови. Українській системі освіти, яка має травматичний пострадянський досвід, складно перейти до міжнародних методик. Саме тому, ми вважаємо обмін досвідом із колегами є важливим та **актуальним**.

Постановкою питання тайської освіти займалися такі видатні іноземні вчені як Фрай, Г.В. і Бі, Х., які критично проаналізували еволюцію освітньої реформи в Таїланді. Реформа мала чимало проблем і, нажаль, не всі її принципи стали реальними в умовах тайської школи.

Панаріт Сетакул та Наттакант Утакріт в університеті Бангкоку опублікували статтю «Виклики та майбутні тенденції для тайської освіти: концептуальні рамки в дії», яка детально пояснює проблематику в освіті та пропонує рішення. Але найбільше нас зацікавила стаття-дослідження Йокфар Пхунгпхол у якій розповідається, що «підхід, орієнтований на учня, — це не що інше, як підхід, орієнтований на бізона, оскільки недосвідчені учні можуть бути такими ж необізнаними, як будь-який бізон, і можуть бути абсолютно незнайомими з новими матеріалами, які їм потрібно вивчати.»

Остання цитата викликала в нас спротив, саме тому ми вважаємо своєю **ціллю** показати іншу, протилежну систему принципових методів та технологій в Таїланді, які кожного призводять до успіху усіх учасників освітнього процесу.

На нашу думку, формування здатності спілкуватися іноземною мовою у школі Phuket Municipal Kindergarten and school можливе завдяки сучасним системам технологій, які впровадило керівництво, а саме:

1. Технологія на основі функціонального процесу виробництва та управління ними – **аутсорсинг.**
2. Внутрішньо організаційні процеси – **інноваційні технології.**

Аутсорсинг в контексті школі Phuket Municipal Kindergarten and school – це зручна та продуктивна технологія, яка допомагає делегувати обов’язки пошуку співробітників та поставити у кожний ELS-клас викладача-носія іноземної мови. Завдяки цьому формування мовленнєвої компетенції відбувається швидше та якісніше (див табл. 1)

Таблиця 1

Етапи впровадження подібної технології

Аналітичний етап	Аналіз ринку рекрутингових компаній міста.
Планування та підготовка	Відкриття спеціального банківського рахунку, оформлення контракту.
Технологічний етап	Делегування обов'язків. Надання рекрутинговій компанії всіх необхідних документів для оформлення робочої візи іноземним вчителям.
Моніторинговий етап	Здійснення управління через представника.

Kids Brown Wings – це інтегрована освітня програма англійської мови. Учням надається персональний навчальний пакет, який складається з тематичної книги, де у формі оповідання описана ситуація, та робочого зошиту із стікерами, які поєднуються із системним забезпечення, відображеним на інтелектуальній дошці. Матеріали відповідають змісту семестру, віку і розвитку дитини.

В одну програму інтегрований навчальний контент із різних предметів, таких як: математика, наука, музика, суспільство, мистецтво, мислення, акустика. Навчання відбувається за допомогою розважально-наукових програм. Наприклад спів, гра, танці, казки, пісні, мультфільми, мультимедіа. Поступово відбувається розвиток знання англійської мови та водночас розвиток уяви та

креативного мислення. Варто зазначити, що технологія є інноваційною для шкіл Пхукета.

Отже, формування мовленнєвої компетенсності в учнів 6-7 років у Таїланді відбувається за допомогою інноваційнихї методик та аутсорсинговиї технологій, які дають можливість умням 6-7 років вільного спілкування.

Список використаних джерел:

1. Fry, G.W. and Bi, H. (2013), "The evolution of educational reform in Thailand: the Thai educational paradox", Journal of Educational Administration, Vol. 51 No. 3, pp. 290 319.

https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/09578231311311483/full/html?fbclid=IwAR2b12orAzPqEknxaHwMrrmvjoSU2qhbssjd9q0p5qu96ZxEP0KxPQztGv4

2. Challenges and Future Trends for Thai Education Conceptual Framework into Action

Panarit Sethakul, Nattakant Utakrit

https://www.learntechlib.org/p/208575/?fbclid=IwAR0KX-PKtZnis-Ax2iBl-VitB3iiXaRB_FGdFr3hF-G9yLF3VywWcJRIwb0

3. Learner-centeredteaching approacha paradigm shift in thai education ABAC Journal Vol. 25, No. 2 (May - August, 2005, pp. 5 - 16)

ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ

Аліна Савич,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Бобрицька В.І.,

доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *Обґрунтовано доцільність удосконалення методів навчання та розробки нових програм, які активно використовують LEGO-технології для формування ініціативності у молодших школярів; схарактеризовано значення створення стимулюючого ігрового середовища для дітей у початковій школі, де вони можуть вільно експериментувати, творити та розвивати свою ініціативність.*

Ключові слова: *інтерактивні технології, ініціативність молодших школярів, Lego-технології, інтерактивні ігри.*

Актуальність теми. Зростаючий інтерес до STEM-освіти (наука, технології, інженерія та математика) вимагає нових підходів до навчання, які сприяли б розвитку критичного мислення, проблемного розв'язання, творчого потенціалу та співпраці. LEGO-технології надають унікальну можливість поєднати гру з навчанням, створюючи стимулююче середовище, де діти можуть експериментувати, творити, спілкуватися та вирішувати завдання за допомогою конструктора LEGO. Це допомагає активізувати їхню ініціативність, оскільки вони відчувають себе учасниками процесу, а не просто слухачами. Такий підхід до навчання сприяє розвитку ключових навичок, необхідних для успішного функціонування в сучасному світі, а саме креативного мислення, комунікаційних здібностей, роботи в команді та адаптивності до змін.

Аналіз досліджень проблеми. Питання використання LEGO-технологій у початковій школі актуальне через зростаючий інтерес до інноваційних методів навчання та розвитку дітей. Багато науковців звертають увагу на цю тему, оскільки LEGO-конструктори стали популярними інструментами для стимулювання креативності та розвитку обчислювального мислення серед дітей. Оскільки навчання й виховання має забезпечувати потреби особистості у творчій самореалізації, здобутті додаткових знань, умінь, навичок за інтересами,

інтелектуальний розвиток, підготовку дітей до активної професійної діяльності, важливим є упровадження сучасних освітніх методів для поліпшення ефективності навчання в початковій школі і підготовки дітей до викликів сучасного світу.

Встановлено, що в теорії та практиці професійної підготовки майбутніх учителів накопичено значний потенціал: розроблено теоретичні й методичні основи неперервної професійної освіти (В. Луговий, Л. Лук'янова, С. Сисоєва та інші); досліджено проблеми професійної підготовки учителів у системі вищої педагогічної освіти (В. Бобрицька, Т. Олефіренко, В. Ягупов та інші). Різноманітні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи висвітлено у працях О. Матвієнко, С. Мартиненко, Л. Петухової, М. Севастюк, І. Шапошнікової, Л. Хомич та інших.[3; 4; 6].

Ґрунтовні наукові положення щодо використання LEGO-технологій у вихованні та навчанні висвітлено у працях дослідників, серед яких С. Пейперт, М. Резнік, М. Умаші Берс, Д. Гонтлетт. Проте теоретичні й методичні аспекти формування ініціативності у молодших школярів засобами LEGO-технологій в змінених соціотурбулентних умовах перебігу освітнього процесу в Україні не знайшли комплексного розв'язання у наукових дослідженнях [5; 8].

Мета публікації полягає в обґрунтуванні доцільності удосконалення методів навчання та розробки нових програм, які активно використовують LEGO-технології для формування ініціативності у молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодення надало вчителеві можливість вибрати інтерактивні технології, засоби, структуру побудови процесу навчання які сприяють розвитку та становленню творчої особистості вихованця, комфортному середовищу навчання.

Після проведення аналізу науково-методичної літератури стало очевидним, що школа не повинна лише готувати до життя, вона повинна стати самим життям. Для досягнення цієї мети необхідно створити інтерактивне навчальне середовище, використовуючи постійні, загальновідомі парні, групові та

колективні форми діяльності з додаванням сучасних та прогресивних засобів навчання та розвитку здобувачів освіти.

Сучасний педагог в освітньому процесі – інноватор, який досягає успіху й щодня спостерігає за вдосконаленням умінь та навичок учнів. Досягнення високих показників – це результат використання новаторської системи дій, яка дає можливість не тільки вдосконалювати свою роботу, а й побачити швидкі, проміжні результати навчання.

Визначення ініціативності в контексті розвитку дитини може варіюватися залежно від теоретичного підґрунтя. Деякі дослідники розглядають ініціативність як здатність до самостійних дій та прийняття рішень, інші – як здатність діяти активно та цілеспрямовано в певних ситуаціях.

Ігрові технології вважаються одним із ключових засобів розвитку особистості дитини. Гра дозволяє дитині експериментувати, вирішувати проблеми, спілкуватися та розвивати творчість. Використання ігрових технологій, таких як LEGO, може стимулювати ініціативність через активну участь у творчому процесі та самовираження. У наукових працях розглядаються різні методи та стратегії формування ініціативності у дітей. Це можуть бути методи активного навчання, розвитку творчості, стимулювання самостійності та відповідальності. Розуміння цих методів дозволяє педагогам ефективно впроваджувати їх у навчальний процес. Психологічні дослідження вказують на важливість позитивного ставлення до розвитку ініціативності у дітей. Самопочуття, мотивація, внутрішня мотивація та сприйняття дітей їхніх здібностей можуть впливати на їх готовність брати на себе ініціативу у навчальних та ігрових ситуаціях. Концепція навчання через гру підкреслює важливість активної участі дитини у освітньому процесі та створення навчального середовища, що сприяє самовираженню та ініціативності.

Отже, огляд теоретичних підходів до поняття ініціативності та методів її формування у дітей молодшого шкільного віку враховує широкий спектр

наукових праць з різних дисциплін, що допомагає зрозуміти роль ігрових технологій у цьому процесі та розробити ефективні стратегії навчання.

Успішне застосування ігрових технологій в освітньому процесі залежить від багатьох факторів, включаючи потенціал навчальних предметів, особливості учнів та їхньої емоційно-психологічної налаштованості. Тому вчителі повинні забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня та ініціативність для саморозвитку кожного з них.

Висновки. Рівень розвитку ініціативності молодших школярів в умовах НУШ підвищиться за умов врахування вікових особливостей дітей, особистісно-зорієнтованого характеру педагогічної взаємодії під час організації навчальної діяльності з використанням ігрових технологій навчання, застосування Lego-технологій на різних етапах уроку.

Використання LEGO-технологій є ефективним методом формування ініціативності у молодших школярів. Дитяча гра з цими конструкторами стимулює активність, творчість та розвиває вміння приймати самостійні рішення. LEGO сприяє підвищенню мотивації до навчання, розвитку комунікативних та співпрацьовувальних навичок у дітей. Такий підхід може зробити навчальний процес цікавішим і плідним, сприяючи загальному розвитку особистості молодших школярів.

Дослідження підтверджує важливість ігрового навчання та розвиток ключових навичок, таких як творчість, проблемне мислення, комунікативність та співпраця.

Перспективними є наукові розвідки з питань практичного розроблення методики використання Lego-технологій у професійної діяльності сучасного вчителя на різних етапах уроків у початковій школі.

Список використаних джерел:

1. Бобрицька В.І. "Ціннісно-мотиваційні аспекти професійної адаптації фахівців з вищою освітою". Проблеми освіти: збірник наукових праць. Вип. 84. Житомир-Київ, 2015. С. 64-68.

2. "Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: препринт (аналітичні матеріали)". В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петроє. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 147 с.

3. "Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України: монографія". В. Ю. Биков та ін.; наук. ред.: В. Ю. Биков, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий. Київ: Компринт, 2019. 214 с.

4. Лук'янова Л.Б. "Світовий досвід та європейські тенденції законодавчого врегулювання освіти дорослих". Педагогіка і психологія. Науково-теоретичний та інформаційний вісник національної академії педагогічних наук України. № 1 (86), 2015. С. 64–70.

5. Методичний посібник. Упорядник О. Ром. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.

6. "Теорія і практика вищої освіти: навч. посіб." С.О. Сисоєва, І. В. Соколова. — Київ-Маріуполь: 2016. — 338 с.

7. "Нова грамотність і ключові компетентності в умовах реформування початкової освіти". Хомич Л. О. та ін. ; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Г. В. Товканець; Мукачів. держ. ун-т. - Ужгород : Рік-У, 2022. - 247 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 232-245.

8. "Фундаменталізація змісту педагогічних дисциплін у підготовці майбутніх учителів початкової школи: теоретико-методологічні аспекти". В. В. Садова; Хомич Л. О.; Держ. ВНЗ "Криворіз. нац. ун-т", Криворіз. пед. ін-т. - Кривий Ріг : Роман Козлов, 2016. – 388 с. 281-337.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ У ПРИРОДІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Регіна Садовнічик,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Цвєткова Г.Г.,
доктор педагогічних наук, професор,

Анотація. *У даній роботі розкривається мета формування природничо-екологічної компетентності у дітей та використання методу спостережень у природі, як засобу її формування. Представлено види спостережень у природі та основні результати, яких можна досягнути, використовуючи вищевказаний метод для виховання екологічної свідомості у дітей.*

Ключові слова: *природничо-екологічна компетентність, пізнавальна активність дитини, спостереження в природі.*

Формування природничо-екологічної компетентності дитини старшого дошкільного віку – це одне з найважливіших завдань закладу дошкільної освіти (надалі ЗДО), основним змістом якого є вироблення у дитини правильного ставлення до природних явищ та об’єктів, тому що саме у природі людина народилася та живе. Побудова останнього здійснюється на сприйнятті природи, емоційно-ціннісному, бережливому ставленні до неї та вивченні особливостей життя, росту та розвитку окремих живих істот.

Проблемою формування природничо-екологічної компетентності старшого дошкільного віку розкрита у роботах В. Сухомлинського, Н. Лисенко, К. Крутій, І. Стеценко, Н. Гавриш, А. Богуш, Т. Поніманської, О. Максимової. Також

зазначена проблема висвітлюється в нормативно-правових документах, як: закон України ‹‹Про дошкільну освіту››, Базовий компонент дошкільної освіти, Освітніх програмах ‹‹Впевнений старт››, ‹‹Дитина››, ‹‹Українське дошкілля››.

У процесі формування природничо-екологічної компетентності важливу роль відіграє рівень пізнавальної активності дитини. Крім того, провідні науковці вказують на те, що фактичне знайомство дітей з природою під час спостережень сприяє: 1) розвитку в них любові до природи; 2) навичок бережливого ставлення до неї; 3) вихованню турботи про живих істот. Все це, у свою чергу, забезпечує не лише виникнення інтересу до природи, але й сприяє формуванню у дітей старшого дошкільного віку таких рис характеру, як: працьовитість, гуманність, повага до праці дорослих, ощадливе ставлення до природних багатств [1, 70].

Спостереження у природі – це спеціально організоване вихователем, цілеспрямоване, більш або менш тривале та планомірне активне сприйняття дітьми об’єктів та явищ природи [2, 106].

Сутність спостережень полягає у чуттєвому пізнанні дитиною природних об’єктів через різні форми сприйняття – зорове, слухове, тактильне.

У табл. 1.1 наведено основні види спостережень у природі, які проводяться з дітьми старшого дошкільного віку в ЗДО.

Таблиця 1.1. Види спостережень у природі

Вид спостережень у природі	**Зміст**
За кількістю учасників у спостереженні	Індивідуальні Групові Фронтальні
За тривалістю проведення	Епізодичні Довготривалі
За метою проведення	Первинні/вторинні Розпізнавальні

	(розпізнавання особливостей об’єктів природи, властивостей, ознак, якостей) Порівняльні (порівняння властивостей, якостей, об’єктів природи) Календарні (спостереження з використанням календарів) Заключні (узагальнюючі)
За методом проведення	Наочні (розглядання явищ, об’єктів) Словесні (бесіда, розповідь вихователя) Практичні (праця, досліди, моделювання) З використанням роздаткового матеріалу

Джерело: [3; 4,57; 5].

Головними результатами спостережень за природою як засобом розвитку природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку є:

– виникнення бажання у дітей спілкуватися (взаємодіяти) з природою та відображати свої враження через різні види діяльності;

– формування усвідомлено правильного ставлення до об’єктів та явищ природи;

– формування у дітей елементів екологічної культури;

– становлення основ екологічної свідомості та екологічного мислення у дітей старшого дошкільного віку;

– отримання практичних знань у сфері охорони природи та її багатств;

– розвиток мовлення у дітей, аналітичних здібностей, а також навичок нескладного експериментування та пошуково-дослідницької діяльності.

Отже, спостереження у природі – це один із найефективніших засобів формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку, оскільки вони можуть вивчати та розуміти природу,

спостерігаючи за рослинами, тваринами та їх життєвими процесами, що, у свою чергу, сприяє: 1) розвитку у дітей уваги, допитливості, спостережливості, пізнавальної активності; 2) вихованню любові до природи, ціннісного ставлення до неї, ощадливого ставлення до природних багатств; 3) формуванню естетичного смаку; 4) усвідомленню важливості охороняти та берегти природу; 5) становленню екологічного мислення та екологічної культури дітей та вихованню їх як екологічно свідомих громадян.

Список використаних джерел:

1. Бєлєнька Г.В., Науменко Г.С., Половіна О.В. Дошкільнятам про світ природи: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ: Київський університет Бориса Грінченка, 2013. 115 с.

2. Зайцева Л. Формування у старших дошкільників науково-практичного досвіду у сфері природно-предметного довкілля: теоретико-методичний аспект: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2019. 381 с.

3. Костюк О. Дослідницько-пошукова діяльність у формуванні пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку до природи. *Педагогічний пошук*. № 3 (83). 2017. С. 21-22.

4. Крутій К.Л., Стеценко І.Б. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеґрації та методичні поради. Запоріжжя: ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2017. 124 с.

5. Ошуркевич Н. Сучасні педагогічні технології формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. *Педагогічний процес: теорія і практика (серія: Педагогіка)*. 2018. № 1-2. С. 65–72.

STORYTELLING ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сергієнко Ірина
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Лубни
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент

***Анотація**: у статті обґрунтовано метод Storytelling як ефективний засіб розвитку комунікативної компетентності молодших школярів у середовищі сучасної початкової школи. Окреслено важливість формування комунікативної компетентності та її сутність. Розкрито поняття методу Storytelling. Розглянуто його завдання та визначено види та основні функції, що підтверджують актуальність використання даного методу в роботі з молодшими школярами.*

***Ключові слова:** метод storytelling, комунікативна компетентність, мовленнєва діяльність.*

Актуальність дослідження. У сучасних умовах розвитку української держави пріоритетним напрямом початкової школи, є виховання особистості, яка прагне до максимальної реалізації своїх можливостей, відкритої для сприйняття нових знань, здатної на усвідомлений та відповідальний вибір у різних життєвих ситуаціях. Формування комунікативної компетентності молодшого школяра – актуальна проблема початкової школи та освіти взагалі. Спілкування та розвиток мовленнєвої діяльності учнів/учениць – провідні завдання, які означені сучасною початковою освітою. Набуті учнями/ученицями в початкових класах знання, повноцінні мовленнєві вміння й навички, особистісні якості, стануть

фундаментом для подальшої мовної освіти в основній школі. Значною мірою забезпечать виховання, розвиток самовираження, зумовлять громадську та професійну діяльність у майбутньому.

Із запровадженням положень Концепції Нової української школи та Державного стандарту початкової освіти, перед педагогами постали ряд вимог щодо удосконалення своїх знань, умінь, застосовування нових методичних прийомів, технологій при організації освітнього процесу з учнями/ученицями. Педагогу необхідно вдаватися до використання інноваційних методів навчання, для того щоби розвивати вміння чітко та зрозуміло формулювати, висловлювати й аргументувати власні думки, зрозуміло доносити свої переконання. Особливу роль для розвитку комунікативних умінь учнів/учениць молодшого шкільного віку відіграє Storytelling. Це цікавий, інноваційний метод, який нині швидко завойовує популярність і активно впроваджується в освітній процес.

Останні дослідження та публікації: Storytelling досліджується науковцями різних галузей наук та з різних аспектів. Теоретичні засади, мету Storytelling, види і типи історій обґрунтували у статтях Н. Бондаренко, С. Дубовик, В. Наумець, М. Мазурок, О. Саприкіна, Л. Мафтин, Н. Бабич.

В Україні Storytelling, як методу майбутніх педагогів описано С. Паламар, М. Науменко, (2019); ознаки гарної навчальної історії Побідаш, (2019) та Булгакова І.М., (2020). Окремої уваги заслуговує ґрунтовний аналіз Storytelling, здійснений М. Лівіним (2020) та О. Подоляком (2020).

Вихідні передумови: у контексті початкової школи дана проблема, змістовно не висвітлена: недостатньо вивчений метод Storytelling як ефективний засіб розвитку комунікативної компетенції школярів в середовищі сучасної початкової школи, не вистачає методичних розробок щодо впровадження методу в освітній процес.

Формулювання мети статті: теоретично обґрунтувати метод Storytelling як ефективного засобу розвитку комунікативної компетентності школярів в середовищі сучасної початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із основних завдань, яке стоїть перед сучасною початковою школою є формування та розвиток комунікативної компетентності. Кожен вчитель має ставити собі за мету – формувати та розвивати мовну діяльність молодших школярів, навчити дитину точно та образно висловлювати свої думки, мислити і творити.

Подановська Г. вважає, що комунікативна компетентність - це здатність особистості застосувати в конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями [5, 39].

Комунікативна компетентність є однією з основних компетентностей, і розпочинати її формування необхідно саме в молодшому шкільному віці. Адже це період, протягом якого відбувається інтенсивний розвиток усіх сторін мовлення. Провідною мовленнєвою діяльністю молодших школярів є усне мовлення. Усне мовлення є основним засобом спілкування людей і має стати предметом особливої уваги вчителя. Тому взаємозв'язок різних мовних завдань та формування зв'язності висловлювань у цей період мають провідну роль. [7, 14].

На нашу думку, учителям необхідно використовувати дієві інноваційні методи. Особливу роль для розвитку комунікативних умінь учнів/учениць молодшого шкільного віку відіграє метод Storytelling. Він є досить ефективним і його успішно застосовують в багатьох сферах. Нині швидко завойовує популярність і активно впроваджується в освітній процес.

Storytelling у педагогіці відомий ще з 90- х років XX століття. Розробив і успішно впровадив в управління міжнародною корпорацією американець Девід Армстронг. Він звернув увагу, на те, що історії сприймаються краще, вони цікавіші, ніж логічні аргументи й сухі міркування, а тому здатні викликати у слухача довіру й мотивувати до певних дій.

Існують різні підходи до тлумачення суті цього методу. Побідаш І. під поняттям Storytelling розуміє ефективний метод донесення інформації до

аудиторії, мотивацію людини на вчинок, досягнення найвищих результатів діяльності — і все це завдяки розповіді історії. [4, 146]. Дослідивши його теоретичну основу, можна сказати, що Storytelling – це вміння подати інформацію, факти, наукові теми, навчальний матеріал особистістю через розповідання, складання історій.

Storytelling є сучасним інструментом комунікації, адже, як зазначає Марк Лівін: «історія – це найстаріша форма спілкування, у якій можна подати будь – який людський досвід, і вона має надзвичайну силу» [2, 2]. Що для вас історії? Для мене це казки з дитинства, легенди та міфи, які я чула на уроках з історії та різні оповідання та байки з уроків літератури. Незалежно від віку, статусу ми постійно взаємодіємо з історіями: дивимося кіно, читаємо книги, слухаємо життєві перекази чи розповідаємо щось про себе.

Мазурок М. та Саприкіна О. вважають, що завдання Storytelling - захопити увагу з першої секунди і тримати її протягом усієї історії, донести до учнів основну думку та водночас засвоїти теоретичний та практичний матеріал [3, 163]. Проте, на мою думку, метод Storytelling не обмежується лише цими завданнями. Метод допомагає розвинути комунікативні уміння сучасних молодших школярів, особливо якщо застосовувати Storytelling на уроках в різних формах.

Основним фактором успішності методу Storytelling є вдало підібрані та подані історії. Існує безліч видів методу, так Мазурок М. та Саприкіна О., зазначають, що Storytelling, буває такого виду:

- Культурний - розповідає про цінності, правила поведінки в суспільстві, передає знання про моральність та вірування.
- Соціальний – обмін новинами, життєві історії людей, яких ми гарно знаємо або відомих людей, які допоможуть уникнути помилок у власному житті або стануть гарним прикладом для наслідування.
- Міфи та легенди - відображають культуру. Вчать творити добро й вірити в диво, допомагають уникати зла і бути щасливими.

• Jump story – історії, які викликають і допомагають позбутися власного страху. Героями можуть бути різні містичні істоти.

• Сімейний – це повчальні розповіді про наших предків, які передаються від покоління до покоління.

• Дружній - це історії про пережитий разом досвід, які об'єднують друзів [3, 164].

На нашу думку, доцільно додати до переліку особистий вид Storytelling, який зазначала у своїй праці Бондаренко Н.. Особистий Storytelling - це історії про власний, особистий досвід та переживання, що допомагає розвиватися особистості та сприяє аналізу помилок і успіхів [1, 133]. Саме від учнів/учениць молодших класів залежить який слід застосовувати на уроці. Одним до вподоби власні історії або історії-казки, іншим — містичні історії.

Узагальнюючи погляди дослідників, на нашу думку, оптимальний перелік функцій методу Storytelling в аспекті розвитку комунікативної компетентності у Є. Федосеєнко: мотиваційна, об'єднуюча, комунікативна, інструмент впливу, утилітарна. Мотиваційна означає, що розповідання історій надихає, стимулює учнів на прояв ініціативи в навчальному процесі. Об'єднуюча представляє собою історію, яка сприяє розвитку дружніх, колективних міжособистісних стосунків у класі. Комунікативна, на мою думку, основна функція Storytelling. Завдяки історії підвищується ефективність спілкування учнів на різних рівнях. Утилітарна – можливість або спосіб донести до молодших школярів зміст поставленого перед ним завдання або проекту. Функція, як інструмент впливу дозволяє не впливати на учнів та формує в них суспільно корисні переконання і урізноманітнює мотивацію [8, 29].

Висновки. Отже, фундамент якісної комунікації має закладатися саме в середовищі сучасної початкової школи. Метод Storytelling один із найцікавіших та найпродуктивніших серед інноваційних методів навчання. Його варто вивчати, застосовувати та поширювати, адже він найбільш доступний для

сприйняття саме учнями молодшого шкільного віку, а головне сприяє у них розвитку комунікативної компетентності. Молодші школярі вчаться спілкуватися, удосконалюють навички культури та стилю мовної поведінки. Вони розширюють словниковий запас, збуджують емоції, а це в свою чергу підвищує рівень концентрації уваги та сприяє розвитку уяви.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. № 7. С. 130-135.

2. Лівін Марк. Сторітелінг для очей, вух і серця. Київ: Наш формат, 2020. 184 с.

3. Мазурок М., Саприкіна О.. Сторітелінг як ефективний інструмент формування комунікативної компетентності здобувачів освіти нової української школи. *Молодь і ринок*. 2022. №1 (199). С. 160–165.

4. Побідаш І. Л. Сторітелінг: ознаки «гарної» історії. *Обрії друкарства*. 2019. № 1(7). С. 135–140. URL: https://doi.org/10.20535/2522-1078.2019.1(7).169575 (дата звернення: 18.04.2023).

5. Подановська Г. Сутність і структура комунікативної компетентності особистості молодшого школяра. *Освітні обрії*. 2019. №2 (49). С. 36–40.

6. Подоляк О. Сторітелінг в освіті. Київ : «Видавничий дім «Перше вересня», Серія «Бібліотека «Шкільного світу». 2020. 152 с.

7. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с. URL: https://undip.org.ua/wpcontent/uploads/2021/07/posibnyk-ponomarova. pdf (дата звернення: 20.04.2023).

8. Федосеєнко Є.С. Застосування технології сторітелінг на уроках української мови в початковій школі. Сучасні світові тенденції розвитку науки та інформаційних технологій: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. 2021. С. 28-31.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Віталіна Сітнікова,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лук'янчук С. Ф.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *Стаття присвячена дослідженню теоретичних основ проблеми розвитку критичного мислення молодших школярів з використанням інтерактивних технологій навчання на уроках. Висвітлено зміст понять «критичне мислення» та «інтерактивні технології». Зроблено висновок, що розвиток критичного мислення молодших школярів потребує застосування інтерактивних технологій навчання.*

Ключові слова: *молодші школярі, критичне мислення, інтерактивні технології.*

У сучасній педагогічній науці актуальною є проблема розвитку в підростаючого покоління основних навичок, потрібних для життя в XXI столітті. Завдання розвитку критичного мислення молодших школярів підкреслюєтья в основних освітніх документах МОН України та концепції НУШ. Учителі мають навчати молодших школярів критично мислити щоб вчитися самостійно набувати необхідні знання, застосовувати їх на практиці, уміти бачити труднощі та шляхи їх подолання, працювати над своїм розвитком та для вирішення їх подальших життєвих ситуацій.

Варто зазначити, що питання розвитку критичного мислення не нове. Ним займались такі відомі в науковому світі дослідники, як Дж. Брунер, Д. Дьюї, М. Ліпман, Д. Клустер, Р. Пауль, Д. Халперн та ін. Серед вітчизняних науковців проблему формування вміння критичного мислення вивчали педагоги: К. Костюченко, О. Тягло, Л. Терлецька та ін.

Метою нашого дослідження є здійснити аналіз теоретичних джерел з проблеми розвитку критичного мислення в молодших школярів та використання інтерактивних технологій навчання в цьому процесі.

Аналіз наукових джерел показав, що поняття «критичне мислення» має різні трактування. Так, на думку М. Ліпмана критичне мислення визначається як навчання вмінню розмірковувати та доводити думку. Д. Клустер впевнений, що критичне мислення стає критичним лише тоді, коли має індивідуальний характер. Д. Халперн висуває думку, що критичне мислення – це використання когнітивних технік та стратегій, які дають змогу правильно вирішити будь-яку поставлену задачу.

Сучасні дослідники А. У. Бідл, Д. Х. Кларк під критичним мисленням розуміють «процес, за допомогою якого розум переробляє інформацію, щоб зрозуміти ідеї, що вже присутні, створити нові або вирішувати проблеми».

Д. Дьюї, Дж. Курфіс, Дж. Баррел визначають критичне мислення як «процес мислення, спрямований на прийняття рішень, на представлення своєї позиції в контексті дослідження, вирішення проблем, у формі певного судження, при розгляді можливих інших варіантів вирішення проблем». Д. Брукфілд – як «процес, спрямований на оцінку, перевірку припущень, дій, на створення альтернативних способів прийняття рішень». Визначаючи критичне мислення як раціональне, Р. Енніс, Е. Норріс, Е. Глассер, Д. Халперн під мисленням розуміють суму умінь і навичок з використання логічних процедур, що дозволяють мислити раціонально, рефлексуючи, контролюючи сам процес мислення [2, с 37].

Термін критичне мислення можна визначити як окремий тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлективністю та передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти. Тому варто опиратись на інтерактивне навчання та його технології [5 с. 9].

Інтерактивне навчання — це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності із цілком конкретними й прогнозованими цілями. Одна з таких цілей — створення комфортних умов навчання, таких, при яких учень відчуває, що робить продуктивним сам процес навчання. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі учні виявляються залученими у процес пізнання, вони знають і думають. Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію і залучення усіх учасників у пізнавальний процес.

Інтерактивні технології — це навчання, яке побудоване на основі спілкування та взаємодії, що реалізуються і в технологіях, і в методах, і в організаційних формах, спеціальна форма організації пізнавальної та комунікативної діяльності, у якій всі охоплені спілкуванням [1 с. 8].

Критичне мислення формується поступово, воно є результатом щоденної кропіткої роботи вчителя й учня з уроку в урок. Технології розвитку критичного мислення пропонують сучасному вчителеві НУШ набір конкретних методичних прийомів, які потрібні для використання на різних рівнях освіти, в різних предметних галузях, видах та формах роботи. Їх перевагою є орієнтація не на запам'ятовування, а на осмислений творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми перед молодшими школярами та її креативне розв'язання.

Технології розвитку критичного мислення молодших школярів сприяють розв'язанню проблеми освітньої мотивації, підвищення когнітивного інтересу та активного сприйняття навчального матеріалу [3 с. 13].

Дослідження показують, що найефективнішими інтерактивними технологіями, що допомагають у формуванні критичного мислення, є «Мозкова атака», «Асоціативний кущ», «Дерево рішень», «Запитання до автора», «Бортовий журнал», «Діаграма Венна» та ін.

Технології розвитку критичного мислення дають сучасному вчителеві набір конкретних прийомів, які потрібні для використання на різних рівнях освіти, в різних предметних галузях, видах та формах роботи. Так, рольові ігри розвивають здатність поставити себе на місце іншої людини, уявити себе в певній ситуації та діяти відповідно до обраної ролі впливає на розвиток аналітичного та творчого начал та дозволяти учням досліджувати та аналізувати різні варіанти дій; дискусії передбачають обговорення різних тем, використання доказів та аргументів й спільне знаходження оптимального рішення допомагає учням розвивати критичне мислення та здатність висловлювати свої думки; плакат думок - цей метод допомагає створити візуальний звіт про думки та питання учнів, які можна обговорити потім на наступних уроках. Подібна стратегія діє для активізації діяльності учнів, які не схильні брати участь в усній дискусії, та навчає балакучих школярів прислухатися до ідей інших. Їх перевагою є орієнтація не на запам'ятовування, а на осмислений творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми перед учнями та її креативне розв'язання [4].

Правильне використання відповідних технологій та методів у структурі уроку допоможе ефективно побудувати його методично правильну модель із розвитку критичного мислення молодших школярів. Технології розвитку критичного мислення у молодших школярів передбачають систему покрокової діяльності та допомагають учням почуватися впевненими й переконаними у праві на власну думку, оцінні судження та припущення. Упровадження технологій розвитку критичного мислення забезпечуватиме перехід від навчання,

орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення учнів.

Під час інтерактивного навчання вчитель має постійно заохочувати сильних та слабких учнів до активної участі в роботі на уроках, створювати ситуації успіху. Учителеві необхідно контролювати процес досягнення поставлених цілей, у випадку невдачі переглядати стратегії й тактику роботи, шукати та виправляти недоліки в них. У використані інтерактивних методів на уроках в початковій школі можна виокремити низку проблем, які виникають: неспроможність висловлювати власні думки; страх бути осміяним іншими; здатність об'єктивно оцінювати думки інших; йти на компроміс у прийнятті рішень.

Тому використання інтерактивного навчання має спонукати учнів ставати активними учасниками навчального процесу, залучати їх до вільного висловлювання власних думок, можливого відстоювання своєї позиції у розв'язанні навчальних задач, розвивати у них навички самостійного вирішення проблемних завдань.

Отже, можемо зробити висновок, що, розвиток критичного мислення молодших школярів потребує застосування інтерактивних технологій навчання на уроках.

Список використаних джерел:

1. Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник / За заг. ред. П.Шевчука і П.Фенриха. Щецін: Вид-во WSAP, 2005. 170 с.

2. Критичне мислення як необхідна складова професійної компетентності сучасного вчителя. URL: https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-kritichne-mislennya-yak-neobhidna-skladova-profesiyno-kompetentnosti-suchasnogo-vchitelya-344821.html (дата звернення: 17.03.2024).

3. Кроуфорд А. Методи викладання і навчання для розвитку критичного мислення учнів. Науково-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх

навчених закладів / А. Кроуфорд, Е. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер. Київ: Плеяди, 2004. 250 с.

4. Освітня платформа «Критичне мислення». URL: https://www.criticalthinking.expert/shop/nabirkartok-yak-rozvynuty-krytychne-myslennya-zadopomogoyu-spetsialnyh-metodiv/ (дата звернення: 18.03.2024).

5. Пометун О. Критичне мислення як педагогічний феномен». Український педагогічний журнал №2. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2018, с. 1-10.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Світлана Скумін,
Український ержавний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Тесленко Т.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *Дані тези присвячені проблемам формування здоров'язбережувального освітнього середовища в навчальному закладі. Шляхом порівняння виведені основні догмати та потреби для встановлення необхідного середовища, згідно діючих правил та норм законів України.*

Ключові слова: *здоров'я, здоров`язбережувальне освітнє середовище, режим освітнього процесу, технологія навчання.*

Потреба у формуванні здоров'я майбутнього покоління є необхідність переорієнтації системи освіти на збереження, розвиток здоров'я, формування у молодших школярів здорового способу життя. Особливе значення має стан

здоров'я молодших школярів, оскільки в цей період дитинства формується інтелектуальний та трудовий потенціал суспільства в майбутньому.

Турбота про зміцнення здоров'я дітей розглядається як один із пріоритетів у напрямках державної сфери охорони здоров'я та освітньої політики. На цьому наголошується у Законі України «Про освіту» [6], в Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти на період до 2029 року «Нова українська школа» [7], Державному стандарті початкової освіти [5]. Зокрема, Державний стандарт початкової освіти визначає серед пріоритетних завдань збереження здоров'я учнів і створення умов формування у них цінностей здоров'я та здорового способу життя в закладах освіти [5].

Здоров'я дітей тісно пов'язане з якістю освітнього процесу, з обсягом навчального навантаження, способами організації процесів освіти і виховання в яких вони здійснюються [3, с. 345]. Важливу роль відіграє освітнє середовище. Здоров'язбережувальна парадигма сучасної шкільної освіти актуалізує проблему створення здоров'язбережувального середовища у початкових класах, впровадження сучасних здоров'язбережувальних технологій. Створення середовища освітніх закладів, спрямованого на збереження і зміцнення здоров'я дітей, вивчалися вченими М. Башмаковим, Я. Береговим, Н. Гонтаровською, Н. Завгородньою, О. Ліннік, К. Приходченко, Г. Спіченко, А. Цимбалару та ін. Окремі напрямки організації та створення педагогом здоров'язбережувального середовища охарактеризовано у дослідженнях Т. Водолазської, С. Дудко, Н. Поліщук та ін.

Як зазначає Т. Андрющенко, що стан здоров'я дітей є дуже важливою психолого-педагогічною та медичною проблемою, що передбачає не тільки врахування відхилень у розвитку молодших школярів при організації освітнього процесу в школі, а й цілеспрямовану діяльність педагогів з формування свідомого ставлення молодших школярів до здоров'я, розвитку здоров'язбережувальних навичок, загальної здоров'язбережувальної компетентності [1, с. 123].

Відповідно до положень, регламентованих в Концепції НУШ, особливого значення в оновленій педагогічній теорії та практиці набуває компетентнісний підхід. При цьому основними результатами освіти відповідно до зазначеного нормативного документу є набуття здобувачем освіти сукупності ключових компетентностей, що включаються до всіх навчальних програм на різних рівнях освіти [7].

На сучасних учнів, крім стресових впливів нових обставин навчання, необхідності пристосовуватися до нових умов у початковій школі, спостерігається підвищений рівень тривожності через російсько-українську війну. Це зумовлено тим, що війна як деструктивним стресором, який негативно впливає на кожного українця, зумовлюючи його напруження, розгубленість, відсутність розуміння майбутнього, не можливість планувати свою діяльність протягом дня, тижня, місяця, року. За І. Корженко, запобігти погіршенню психо-емоційного здоров'я учнівської молоді можна тільки за умови формування свідомого ставлення дітей до власного здоров'я, розвитку у них здоров'язбережувальної компетентності [4, с. 245].

Здоров'язбережувальне освітнє середовище стає важливим аспектом в системі освіти в Україні. Нова українська школа визначає його як один з головних пріоритетів проєктування освітнього середовища, що сприяє забезпеченню фізичного і психічного здоров'я учнів та вчителів [2, с. 72]. Здоров'язбережувальне освітнє середовище включає в себе не тільки фізичні параметри приміщень, а й здоров'язберігаючі педагогічні технології, які допомагають зберегти здоров'я учнів та вчителів. Основні принципи такого середовища полягають у створенні комфортних умов для навчання, забезпеченні належного рівня освіти, підвищенні мотивації учнів до навчання та розвитку їх особистих якостей [2, с. 75-76].

Проєктування здоров'язбережувального освітнього середовища передбачає урахування таких факторів, як акустичні характеристики приміщень, рівень освітлення, кліматичні умови, якість повітря та води, організація фізичної

активності та харчування учнів [3, с. 350]. Важливим елементом здоров'язбережувального середовища є також розробка та впровадження здоров'язберігаючих методів та педагогічних технологій. Наприклад, активне використання інтерактивних технологій, проведення спортивних змагань та занять фізкультурою, здоров'язбережувальні паузи під час навчання, організація здорового харчування та раціонального режиму дня.

Отже, поняття «здоров'язбережувальне освітнє середовище» теж не має єдиного тлумачення. Ми розглядаємо його як сукупність управлінських, організаційних та навчальних умов, спрямованих на формування, зміцнення і збереження фізичного, психологічного, соціального та духовного здоров'я учнів і їх адаптацію. Це досягається за допомогою психологічних, соціально-педагогічних, валеологічних та медико-фізіологічних засобів і методів, які використовуються під час освітнього процесу, профілактики факторів ризику для здоров'я, а також організації комплексу позаурочних та позашкільних оздоровчих заходів.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2012. № 7. С. 123-127.

2. Бабюк Т. Й. Шляхи ефективного формування здорового способу життя дітей з використанням принципу наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2017. Вип. 10. С. 70-80.

3. Бахмат Н. Формування здорового способу життя та фізичний розвиток молодших школярів у Новій Українській школі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 3 (107). С. 345-362.

4. Бельорін-Еррера О. М., Корженко І. О. Концепція здоров'яорієнтованого світогляду. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / за заг. Ред. Проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. С. 244-250.

5. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. *Офіційний вісник України*. 2018. № 19. Ст. 637.

6. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 №2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. №38-39. Стор. 5. Ст. 380.

7. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. *Офіційний вісник України*. 2017. №1. Стор. 84. Ст. 22.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ТА ПОВНОЦІННОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОДЕЛЮВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Роман Скуратович,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: В цій статті розкривається проблема нерівномірної репрезентації різних напрямків інформатики у закладах середньої освіти, а також пропонується варіант вирішення цієї проблеми. Також автором наголошується важливість вивчення моделювання у школах та перспективи у дотичних професіях.

Ключові слова: Актуальність; інформатика; модульні програми; профорієнтація; дизайн; моделювання.

Мова в моїй статті піде про актуальність та необхідність надання більшої репрезентації всім сегментам ІТ у школі.

Для початку розберімося з тим, що таке ІТ і які види діяльності входять у цей термін. ІТ (інформаційні технології) – це загальна назва для методів, процесів та способів використання обчислювальної техніки для збору, передачі, обробки, створення та поширення інформації. Інформація ж своєю чергою – це будь-які дані у матеріальному чи електронному вигляді. Отож варто зрозуміти, що ІТ це не тільки про програмування, а загалом про збирання, обробку, створення та передачу будь-якої інформації. Таблиці обліку товарів – це ІТ. Написання коду – це ІТ. Створення сайту – це ІТ. Створення фізичних симуляцій матеріалу – це ІТ. Створення цифрових ілюстрацій – це ІТ. Створення тривимірних моделей – це ІТ. Усі ці сфери діяльності дуже різні та потрібні в різних індустріях, але їх значення та вплив на суспільство однаково важливі. Тепер я пропоную проаналізувати співвідношення виділеного часу на ознайомлення з цими сферами у закладах загальної середньої освіти.

Перше, що необхідно зазначити це те, що найновіша програма з інформатики на 5-9 й клас це програма за 2017 рік, яка фактично заснована на програмі 2015 року. Інформатика – це сфера, що стрімко розвивається, а актуальність ПО змінюється ледь не кожного року. Однак ця програма лише представляє розподіл годин між сферами діяльності.

Сфери діяльності розбиті на теми, в наступній діаграмі буде відображено розподіл годин відносно тем:

- Загальні відомості про інформатику та комп’ютер - 30 год
- Опрацювання текстових документів – 19 год
- Опрацювання числових (табличних даних) – 18год

- Створення презентацій – 15год
- Створення та опрацювання графічних зображень – 15год
- Створення та опрацювання об’єктів мультимедіа – 10год
- Моделювання – 9год
- Комп’ютерні мережі та програмування – 82 год
  - Виконання проєктів – 32год (зазвичай розділено на теми пропорційно годинам)

Як бачимо з даних наразі сфери інформатики репрезентовані з явною перевагою в бік програмування. Наступними будуть загальні знання на які виділено 30 годин, що є необхідним для ознайомлення дітей з базовими поняттями та навичками при роботі з комп’ютером. Що ж стосується конкретних сфер, то на опанування текстових та табличних документів, а також презентацій відведено 52 години. Графіка, мультимедіа та моделювання отримують разом 34 години. Оскільки я спеціалізуюсь саме у моделюванні, то хотів би окремо зазначити, що 9 годин для настільки складної та комплексної дисципліни це ніщо і за такий час учні не отримають жодного розуміння цієї дисципліни, її

перспектив, а лише сумбурні уроки за які вчитель буде намагатись видати величезну і не систематизовану кількість інформації. На моделювання виділяється вдвічі менше часу ніж на текстові редактори, при тому, гадаю всім очевидно, що моделювання вагомо складніше та комплексніше.

Тепер перейдемо до аргументації, чому необхідно давати учням ознайомитись з усіма сферами діяльності.

Перш за все це профорієнтація, вибір майбутньої спеціальності. Наразі програма каже учням: «загалом існує графіка, моделювання, мультимедіа, але все це неважливо, головне це менеджмент та програмування». Учні просто не встигають зрозуміти чи подобаються їм ті, чи інші спеціалізації, особливо якщо врахувати, що представлені дані стосуються всіх класів з 5-9й і час на окремі сфери часто розподіляється між роками, наприклад моделювання має 3 години у 7му класі та 6 у 9му.

По друге всі діти різні та мають схильність до різних видів діяльності, змушуючи творчих дітей до програмування, яке їм не дається ми відштовхуємо їх від ІТ загалом, хоча могли направити їх талант у цифрову ілюстрацію, анімацію, моделювання чи вебдизайн. Важливо дати дітям можливість розвиватись та досліджувати світ самостійно і в тому напрямку який їм подобається.

Через це я вважаю за необхідне запропонувати та наголосити на важливості нового підходу. Модульні програми можуть стати ідеальним інструментом для заохочення, вмотивування та отримання високих результатів у всіх дітей. Замість розподілення класу на групи, що вчать те саме, просто в різний час, чому б не створити групи за секціями інформатики (2д графіка, 3д моделювання, менеджмент, програмування, мультимедіа тощо) та не обмежувати вибір одним класом чи навіть паралеллю. Нехай діти самі обирають те, що вони хочуть з наявного списку. Загалом схожим чином на те, як працюють вибіркові дисципліни в університеті.

Тепер я хотів би презентувати вам результати роботи експериментальної програми за моїм авторством «3Д моделювання в САПР», а також показати які перспективи має моделювання у майбутньому дітей.

Тривимірне моделювання – дуже широка та різноманітна компетенція. 3Д застосовується у симуляціях, інженерному проєктуванні та виробництві, Архітектурі, Кінематографі, Спецефектах, Розробці відео ігор, загальному дизайні. Всі ці сфери наразі займають величезну частину ринку та діяльності людства, оскільки розваги та виробництво це основні потреби суспільства.

Програма «3Д моделювання в САПР» фокусується на проєктній та індивідуальній діяльності. Під час навчання завдання та методи роботи направлені на початкові інтереси учнів. Якщо учню подобається архітектура та він роздумує про вступ до відповідного університету, то в рамках роботи з ним буде приділено увагу особливостям архітектурного моделювання та інструментам, що найкраще підходять для цього. У випадку дизайнерів чи майбутніх розробників комп'ютерних ігор більша увага буде приділена рендеру та візуальному вигляду, а інженери познайомляться зі збіркою та симуляціями.

Також предмет викладався у рамках експерименту з модульного розділення, що дало важливі результати. Учні самі змогли обирати дисципліну, що позитивно вплинуло на їх мотивацію та результати. Подібний досвід вагомо розширить розуміння учнів про ІТ та можливі сфери діяльності, а це в свою чергу підвищить їх шанси на успіх під час навчання в університеті та на майбутній роботі.

Підсумовуючи все сказане я хочу звернути увагу на необхідність рівної репрезентації усіх видів інформатики, нам потрібно дати дітям якомога ширшу картину світу, щоб вони самостійно обирали свою спеціальність, а не йшли у професію тільки тому, що не знають про інші.

Список використаних джерел:

1) Інформатика, 5-9 клас. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (для учнів, які вивчали інформатику в 2-4 класах). За Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти від 2011 р.

2) Технології, 10-11 клас. Навчальна програма для загальноосвітніх закладів «3Д моделювання в САПР» (за технологічним профілем). Скуратович Роман Олексійович 2022р.

ПЕРЕВАГА ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ

Соловей Галина,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Комогорова М.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *У публікації висвітлено переваги використання інтерактивних технологій в формуванні комунікативних навичок молодших школярів. Визначено ефективність інтерактивних технологій в формуванні комунікативних навичок молодших школярів.*

Ключові слова: *комунікативні навички,інтерактивне навчання,інтерактивні технології*

Комунікація — це одна з потреб у житті людини, яке не може повноцінно існувати і розвиватися без соціуму. Спілкуючись люди обмінюються думками, висловлюють власні емоції, почуття, передають накопиченні знання та досвід новим поколінням. Зміни в соціально-економічному розвитку українського суспільства, прагнення до сучасного освітнього простору вимагають змін в

початковій школі. Мета шкільної освіти, традиційно, визначалась набором знань, умінь і навичок, якими мав оволодіти учень, але нині такий підхід недостатній.

Сьогодні суспільству потрібна особистість , яка здатна активно діяти, швидко приймати рішення, пристосовуватися до нових потреб життя, оперувати і керувати інформацією, навчатися протягом життя. Реалізація цих завдань потребує впровадження в освітній процес технологій, які формують життєві цінності, розвивають інтелектуальний і культурний рівні людини, сприяють набуванню комунікативних навичок спілкування. Сучасний вчитель початкової школи повинен не тільки давати знання, уміння, навички, а впершу чергу, створювати умови для розвитку учня як гармонійної особистості, спроможної успішно навчатися в закладі освіти. В. О. Сухомлинський писав: «Навчити дитину вчитися, дати їй уміння, за допомогою яких вона буде самостійно здійматися зі сходинки на сходинку довгого шляху пізнання, - це одне з найскладніших завдань вчителя. Саме у його здійсненні - ключ до тієї педагогічної мудрості, опанування якої робить нашу працю творчою» [4].

Концепції Нової української школи та Державного стандарту початкової освіти значна увага приділяється формуванню комунікативної компетентності учнів початкових класів. Важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння,взаємопов’язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації в житті, навчанні та праці» [2].

Питаннями формування комунікативних навичок молодших школярів активно займаються як видатні вчені, так і початківці. Формування комунікативних навичок займає особливе місце в мовній підготовці школярів.

Комунікативні навички займають особливе місце в навчанні молодших школярів. Вони вимагають розвитку таких складових літературно - творчих вмінь, як сприймання, мислення, творча уява, мовлення, розкриває емоційні та інтелектуальній здібності молодшого школяра. Саме у цьому віці активно

розвиваються дар фантазувати, помітно виявляється допитливість, формується вміння спостерігати, порівнювати, критично оцінювати діяльність.

Комунікативні навички - це вища здатність особистості, яка дає змогу розв'язувати проблеми, що виникають у різних життєвих ситуаціях; це конгломерат знань, мовних та позамовних умінь спілкування, набутих особистістю під час природної соціалізації, навчання та виховання.

Метою публікації визначено охарактеризувати переваги використання інтерактивних технологій в формуванні комунікативних навичок молодших школярів.

Формування комунікативних навичок у молодших школярів може бути реалізоване за допомогою інтерактивних технологій. Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «interact», де «inter» - взаємний і «act» - діяти. Тобто інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це форма організації освітнього процесу, яка спрямована на створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, розумову спроможність. Суть інтерактивних технологій в тому, що освітній процес відбувається за умови активної взаємодії всіх учасників навчального процесу, де учень і вчитель є рівнозначними суб’єктами навчання, це форма навчання, у процесі якого учні і вчитель перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою. Використовування інтерактивні технологій сприяє розвитку комунікативних навичок учнів, їхньої пізнавальної діяльності, встановленню емоційних контактів між учасниками освітнього процесу. Впровадження інтерактивних технологій передбачає моделювання життєвих ситуацій, рольових ігор, розв’язування проблем на базі аналізу, дають змогу створити ситуації пошуку, спільне розв’язання проблем.

Для формування навичок ефективного спілкування молодших школярів є виявлення та обґрунтування відповідних психолого-педагогічних передумов, однією з яких має стати широке використання інтерактивних технологій як ефективного засобу формування комунікативної компетентності школярів, що

найбільше відповідає психологічним особливостям сучасної дитини молодшого шкільного віку й найбільш актуальне для реалізації завдань сучасних Державних освітніх стандартів на основі застосування нових педагогічних технологій у системно-діяльнісному підході до навчання.

Інтерактивні методи навчання досліджували вчені Л. Варзацька, М. Вашуленко, О. Горошкіна, О. Караман, Л. Кратасюк, Т. Окуневич, М. Пентилюк, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Садовнікова, Т. Симоненко та ін.

Педагогічний досвід доводить, що інтерактивні технології, на відміну від традиційних методів навчання, які будуються здебільшого на однобічній комунікації (її організовує вчитель), принципово змінюють схему комунікації в освітньому процесі. Вони орієнтовані на розвиток пізнавальних процесів і потреб особистості, тому особливо увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, у якій учасники взаємодії більш відкриті й активні.

Залежно від мети уроку та форми навчальної діяльності учнів розподіляються інтерактивні технології на чотири групи:

•Інтерактивні технології кооперативного навчання. Варіанти технологій колективно-групового навчання: навчання в парах; ротаційні (змінювані) трійки; два - чотири - всі разом; "карусель", робота в малих групах, «акваріум».

• Інтерактивні технології колективно-групового навчання. Варіанти технологій колективно-групового навчання: обговорення проблеми в загальному колі; "мікрофон"; незакінчені речення; мозковий штурм; навчаючи - учусь; вирішення проблеми, «дерево рішень», «ажурна пилка», аналіз ситуації.

• Технології ситуативного моделювання. Варіанти технологій ситуативного моделювання: розігрування ситуацій за ролями.

•Технології опрацювання дискусійних питань. Варіантами технологій опрацювання дискусійних питань є: "займи позицію"; "зміни позицію"; неперервна шкала думок; дискусія; дебати, оцінювальна дискусія.

Сучасна дидактика, звертаючись до інтерактивних технологій навчання, справедливо передбачає формування необхідних комунікативних умінь і навичок молодших школярів, які дозволяють вільно спілкуватися та задовольняти свої потреби у будь-якій мовленнєвій ситуації.

Впевненні, що інтерактивне навчання є ефективним методом стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності та сприяє:

- формуванню організаторських і комунікативних здібностей
- формуванню відповідних життєвих і професійних компетенцій
- оволодінню етапами навчальної діяльності
- розвитку критичного мислення
- розвитку самостійності
- розвитку креативності
- зростанню успішності

Використовуючи інтерактивний метод навчання, вчитель обирає завдання, які визначають потенціал для досягнення мети уроку. Критерієм ефективності цього методу є його результативність. Особливость інтерактивних методів навчання це використання учнями власного досвіду під час освітнього процесу. Тому використання інтерактивних методів в навчанні є доцільним і методично виправданим в умовах реалізації компетентнісного підходу, через те що ці методи мають значний потенціал в формуванні школярів ключових компетентностей [1,5].

Тобто, інтерактивні технології - це дійовий засіб у формуванні комунікативних навичок молодших школярів. Застосування інтерактивного навчання не лише сприяє формуванню комунікативних навичок, водночас заохочує школярів до навчально-пізнавальної діяльності.

Перспективними та важливими напрямами подальших наукових розвідок є напрацювання шляхів застосування інтерактивних технологій в формуванні комунікативних навичок молодших школярів в освітньому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Інтерактивні технології навчання // Україномовні реферати.— Режим доступу: http://www.refotext.com/referat-text-16587-1.html.

2. Концепція Нової української школи / упорядники Гриневич Л., Калашнікова С., Коберник І., Ковтунець В., Шиян Р. та ін. заг. ред. М. Грищенко. Київ, 2016. URL: //https://mon.gov.ua/ua/ osvita/.../nova-ukrayinska-shkola

3. Пентилюк М. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови / М. Пентилюк, О. Горошкіна, А. Нікітіна // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 1. – С. 15-20.

4. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: Т.2. – К.: Рад. шк. – 1977. С.7 – 279.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Соломонюк Людмила,
Український державний університет
імені МихайлаДрагоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Телецька Л.І.,
кандидат біологічних наук, професор

Анотація. На сьогоднішній день, школа, має створювати умови розвитку творчої особистості. Пошук більш ефективних технологій для саморозвитку та самоосвіти створюється в освітньому процесі. Для вчителя проєктна діяльність — це вирішення проблемного завдання за допомогою дидактичних засобів. Для учнів — це можливість проявити себе та свої здібності, принести користь та використати свої знання для досягнення результату, як самостійно, так і в групі.

***Ключові слова*:** проєкт, компетентності, дослідницькі вміння, Державний стандарт,початкова школа, колектив, групові проекти.

Основним завданням на початку XXI століття стало формування та розвиток ключових компетентностей. Так як у світі стрімко зростає політичний, соціальний і технологічний розвиток, то від людей потребують здатності стати успішним, ефективно спілкуватися, відповідально приймати рішення та робити морально-духовний вибір. Це сприяє переосмисленню нового змісту освіти, визначення пріоритетів та більших можливостей для вчителя. Завдяки Державному стандарту загальної початкової освіти, концепції "Нова Українська школа", школи мають більше автономії, вчителя — більше можливості для самостійного вибору матеріалів, підручників та додаткових засобів, учитель — не лише навчає, але й розвиває здібності дитини та є умотивованим[1].

На сьогоднішній день, школа, має створювати умови розвитку творчої особистості. Пошук більш ефективних технологій для саморозвитку та самоосвіти створюється в освітньому процесі. Це дає можливість всім здобувачам освіти розкрити свої таланти та творчий потенціал, і є вимогами у навчальному процесі до проєктної діяльності. Для вчителя проєктна діяльність — це вирішення проблемного завдання за допомогою дидактичних засобів. Для учнів — це можливість проявити себе та свої здібності, принести користь та використати свої знання для досягнення результату, як самостійно, так і в групі.

Аналіз**у**ючи літературу з проблем формування дослідницьких умінь молодших школярів можна розділити на такі передумови:

До першої групи можна віднести аналіз особливостей дослідницької поведінки (Д.Б. Годовікова, М.І. Лісіна), та дослідницької діяльності (В.В. Давидов, І.А. Зимня). Специфіку навчально-дослідницької діяльності розглядали такі автори (А.М. Матюшкін, Г.І. Селевко).

До другої групи відносимо критеріально-рівневі характеристики даних умінь у молодшого школяра (І.Я. Лернер, В.М. Литовченко) та аналіз даних

творчих здібностей молодших школярів (П.І. Підкасистий), що покладенні в основу визначення рівнів сформованості дослідницьких умінь[4].

Формами організації дослідницької діяльності є індивідуальне, групове або колективне дослідження. У результаті проведених досліджень дитина отримує не тільки нові знання, але й переживання, особистий досвід практичної діяльності, вона аналізує свою діяльність, а тому в неї формуються рефлексивні вміння. Залучення учнів до участі в дослідницькій діяльності на уроках сприяє розвитку їхньої пізнавальної активності. Інтелектуальний, творчий розвиток школярів залежить від створених вчителем умов для повноцінного формування і розвитку дослідницьких умінь молодших школярів на уроках, використаних методів та прийомів організації дослідницької роботи, вмілого педагогічного керівництва цим процесом[5].

У зв`язку з введенням Державного стандарту загальної початкової освіти та запровадженням нових програм у навчально-виховному процесі молодших школярів засоби проєктних технологій стають більш актуальними.

Проєктна діяльність у початковій школі має свою специфіку : урахування вікової та психологічної особливостей учнів, увага приділяється самостійному пошуку інформації, а не репродуктивній діяльності. Проєктні роботи у початковій школі – короткотривалі. Але це дає можливість дітей, залучити до пошуку інформації та перевірити творчу здібність учнів. Участь у проектах сприяє формуванню до відбору та аналізу інформації, працювати з довідниками, енциклопедіями, літературою та інтернет-ресурсами.

Учні початкової школи вчаться спостерігати, брати інтерв’ю, систематизувати й узагальнювати отриману інформацію під час пошуку, висувати гіпотези та аргументувати висновки.

Теми проектів вчителі вибирають виходячи з предметів у школі. Її учні можуть корегувати разом з вчителем. Проєктна робота немає бути примусовою та вибагливою. Оскільки – це може призвести до негативної реакції дитини на

проектну діяльність та до даного предмету взагалі. Завдання вчителя – уникнути можливих недоліків.

Проектний підхід можна застосувати в початкових класах для вивчення будь-якої складної дисципліни. Він дозволяє наблизити навчальний процес до життя, до потреб дітей, навчальний матеріал адаптувати до реальних життєвих ситуацій, а головне – робить навчання молодших школярів цікавим і змістовним, а процес набуття знань простим і доступним. Отже, початкова освіта дає не тільки знання, що знадобляться в майбутньому дорослому житті, а й знання, уміння й навички, що допомагають уже сьогодні дитині розв'язати її нагальні життєві проблеми. Початкова школа – це місце, де дитина живе і вчиться жити в складному навколишньому світі, працювати і спілкуватися з іншими людьми, здобувати необхідні знання. Учителі й учні йдуть цим шляхом разом, від проекту до проекту[3].

Нормативно-правова база:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 №462.

2. Державний стандарт початкової освіти. (2018). URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogostandartupochatkovoyi-osvit

Навчально-методична, довідкова та інша література:

3.Андрійчук Б. І. Проектна діяльність учнів початкової школи [Електронний ресурс] / Б. І. Андрійчук, Н. Г. Данильченко // Таврійський вісник освіти. - 2013. - № 2. - С. 127-133. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tvo_2013_2_25.pdf (дата звернення: 21.10.2019). - Назва з екрана.

Електронні наукові видання:

4.http://dspace.idgu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1665/1/%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84.%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0_%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80_%D0%9C%D1%96%D1%85%D0%B0%D0%B9_%D0%9C._2022.pdf

5.https://lib.iitta.gov.ua/721288/1/%D0%92%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E._%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЦІ НУШ

Олена Тимофєєва,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Васютіна Т.М.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *Розвиток пізнавального інтересу учнів початкової школи у контексті Нової української школи (НУШ) надзвичайно важливий. Застосування сучасних цифрових освітніх технологій дозволяє зробити навчальний процес захопливим та ефективним. Використання інтерактивних програм, віртуальних екскурсій та ігрових платформ стимулює активну участь учнів у навчанні та сприяє їх пізнавальному розвитку.*

Ключові слова: *цифрові освітні технології, інтерактивні програми, віртуальні екскурсії, симуляції, ігрові платформи, пізнавальний інтерес, початкова школа, НУШ.*

У сучасному світі, де темпи змін є нормою, розвиток пізнавального інтересу учнів початкової школи стає актуальним завданням. У контексті впровадження Нової української школи (НУШ), використання цифрових освітніх технологій стає невід'ємною частиною процесу навчання, що забезпечує активну взаємодію

учнів між собою та з навчальним матеріалом, стимулює їхній інтерес та активність під час уроків [1].

Використання віртуальних екскурсій та симуляцій дозволяє учням перенестися в інші часи та простори, поглиблюючи їх знання та розуміння навчального матеріалу. Ігрові платформи (наприклад, Kahoot!, Wordwall, LearningApps), також відіграють важливу роль у освітньому процесі, оскільки вони дозволяють дітям вивчати матеріал у формі гри, що робить навчання цікавим та захопливим [3].

За допомогою онлайн-ресурсів учителі мають можливість індивідуалізувати навчання, зокрема, враховуючи особливості та потреби кожного учня. Цей індивідуальний підхід дозволяє оптимізувати процес навчання, забезпечуючи максимальну ефективність у засвоєнні знань та розвитку учнівських навичок. Така індивідуалізація стимулює пізнавальні здібності кожного учня, оскільки допомагає їм розкривати власний потенціал та досягати кращих результатів у навчанні [2].

Цей комплексний підхід до використання цифрових освітніх технологій має великий потенціал у стимулюванні пізнавального інтересу учнів початкової школи. Він не лише допомагає учням засвоювати навчальний матеріал більш ефективно, але й формує у них позитивне ставлення до навчання загалом. Такий підхід готує молодших школярів до викликів сучасного світу, де навички самостійного навчання та адаптації до нових технологій є ключовими. Разом із тим, він сприяє розвитку креативності, критичного мислення та проблемного розв'язання, що є важливими навичками для успіху в майбутньому.

Отже, застосування цифрових освітніх технологій у контексті Нової української школи має великий потенціал для стимулювання пізнавального інтересу учнів початкової школи. Ці технології дозволяють не лише ефективно засвоювати навчальний матеріал, але й формують позитивне ставлення до навчання та розвивають ключові навички, необхідні для успішного функціонування в сучасному світі. Такий підхід сприяє розвитку креативності,

критичного мислення та проблемного розв'язання, що є важливими для подальшого успіху у навчанні та житті. Підтримка та розвиток цього підходу можуть відігравати ключову роль у покращенні якості освіти та розвитку молодого покоління.

Список використаних джерел:

1. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А. Досвід інновацій загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів. *Дидактика.* Чернігів, 2021. Вип. 3. С.37-43.

2. Пометун О.І. Інтерактивні технології: теорія та методика. Київ: АПН, 2008. 94 с.

3. Швейгер Н. Р., Ройко Л. Л., Ройко О. О. Використання комп'ютерно-ігрових технологій як засобу формування позитивної мотивації до навчання. *Математика. Інформаційні технології. Освіта* Луцьк, 2023. № 10. С.173-180.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО ДОЗВІЛЛЯ В УКРАЇНІ

Аліна Тищенко,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Наталія Лещенко,
кандидат педагогічних наук, ст. викладач

Анотація: *автор розкриває особливості дозвіллєвої діяльності молоді на сучасному етапі. Увага закцентована на індивідуальній, груповій та колективній формах їх організації. До основних тенденцій розвитку молодіжної дозвіллєвої сфери віднесено: урізноманітнення форм організації, цифровізація та*

швидкість створення дозвілліємого простору, пріоритетність рекреаційних видів роботи.

Ключові слова: *молодь, дозвілля, вільний час, тенденції, сучасність.*

Дозвіллєва діяльність молоді в Україні є важливим аспектом її життя. Вона сприяє задоволенню духовних і культурних потреб, розвитку творчих здібностей і талантів, формуванню світогляду, соціальних установок та цінностей. За даними дослідження, проведеного Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка у 2022 році, більшість молоді (75%) вважають дозвілля значущою частину власного життя. 65% впевнені, що дозвілля допомагає їм відновлюватися, 55% запевняють про розвивальний потенціал дозвілля, 45% визначають останнє у якості простору для спілкуватися з друзями та однолітками. Це актуалізує досліджувану проблематику навіть в період повномаштабного вторгнення в країну.

Позитивними тенденціями функціонування молодіжна дозвіллєва сфера характеризувалося до 2022 року. Діяла значна кількість закладів культури, освіти, спорту, що пропонували різноманітні форми роботи із молодими особистостями.

Аналіз джерелознавчої бази показав, що розповсюдження набули такі форми дозвіллєвої активності молоді. Перш за все, індивідуальна. Зокрема, читання книг, журналів, газет; перегляд телепередач, фільмів; прослуховування музики; спілкування з друзями, близькими; заняття спортом, фізкультурою; проведення часу на природі тощо.

За сучасних умов означена форма інтерпретована за рахунок зростання ролі Інтернету та інших цифрових технологій у дозвіллєвому житті; збільшення кількості молодих людей, яка займаються самоосвітою та саморозвитком; збільшення інтресу до активного відпочинку та туризму.

Колективна форма дозвіллєвої діяльності молоді в Україні представлена такими видами, як: відвідування музеїв, театрів, концертів, виставок; участь у культурно освітніх заходах; заняття спортом, фізкультурою в команді; подорожі,

екскурсії тощо. У сучасних умовах колективна форма має наступні особливості: зростання ролі молодіжних громадських організацій як ініціаторів дозвілля; збільшення кількості молоді, яка займається творчістю та самодіяльністю; зростання популярності спортивних заходів та змагань.

Групова форма дозвіллєвої діяльності молоді в Україні представлена такими видами, як: пізнавальні ігри; творчі майстер класи; спортивні змагання; спілкування з однолітками тощо. На сьогодні, групова форма характеризується захопленістю екстремальними видами дозвілля; збільшенням кількості молоді, яка залучена до волонтерства; використанням соціальних мереж у якості засобу організації вільного часу.

Тож, основними тенденціями розвитку молодіжної дозвіллєвої сфери в Україні є: урізноманітнення форм організації, цифровізація та швидкість створення дозвілллєвого простору, пріоритетність рекреаційних видів роботи.

Список використаних джерел:

1. Колекція досвіду молодіжної роботи, що базується на підходах і стандартах Ради Європи, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України 23 рік. URL: https://rm.coe.int/experience-collection-27-04-23-4-/1680ab2181

2. Лещенко Н. Ціннісно-смислова взаємодія учасників освітньо-дозвіллєвого івенту. *Партнерство в освіті та соціальній роботі*: сучасні виклики та перспективи : матеріали міжвузів. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 22 лют. 2022 р.). Хмельницький: ПП «А.В.Царук», 2022. С. 118-120.

3. Мірчук Ірина. Дозвіллєві практики учнівської молоді. *Youth in Central and Eastern Europe Sociological Studies.* 2017. 2 (8).

4. Молодіжні центри: національні практики створення та організація роботи / за ред. І.В. Пєшої. Київ: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2019. 68 с.

ТЕХНОЛОГІЯ WEB-КВЕСТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Дарія Ткачук,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Чайченко В.Ф.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *У тезах висвітлено результати емпіричного дослідження впровадження технології web-квестів з метою формування медіакомпетентності молодших школярів.*

Ключові слова: *медіакомпетентність, початкова освіта, технології web-квестів.*

Віртуальна реальність, електронні підручники, навички створення медіа ресурсу та ведення блогу тощо – ті елементи в освітній системі, без яких неможливо уявити якісний навчальний процес, здатний прищепити учневі найважливіші сучасні компетентності. Саме тому одним з пріоритетів МОН України є пункт про діджиталізацію освіти, який передбачає доступність якісної Інтернет-мережі та використання сучасних технологій в освітньому процесі [4].

Реалізації цього надважливого завдання сприяє застосування web-квестів на уроках початкової школи. Використання квест-технології в освітньому процесі знайшло відображення при вирішенні широкого кола теоретичних і прикладних питань, пов’язаних із визначенням психолого-педагогічних засад розвитку професійної компетентності викладачів (О.Гура, І.Зимня, Н.Кузьмина, В.Сластьонін та ін.); виявленням особливостей використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі (Р.Гуревич,

А.Кучай, А.Панфілова та ін.).

Аналіз психолого-педагогічної літератури з питань впровадження технології web-квестів у початковій освіті дав змогу виділити базові поняття нашого дослідження, а також визначити різновиди та структурні компоненти навчальних вебквестів.

Web-квест (від англ. ***web*** — всесвітнє павутиння та ***quest*** — пошук, пошуки пригод). Тобто з англійської мови на російську "вебквест" (webquest) дослівно перекладається як "інтернет-вікторина" [3].

Технологія web-квестів – це поєднання завдання, що містить проблему, із рольовою грою. Для вирішення цього завдання учням необхідно самостійно шукати матеріали у всесвітній павутині, давати відповіді, знаходити ключі [3].

Ми цілком поділяємо визначення М.Гриневич, що тлумачить квест як технологію, яка має чітко поставлене дидактичне завдання, ігровий задум, обов'язково має керівника (наставника), чіткі правила та реалізується з метою підвищення в учнів знань і вмінь XXI століття [2].

Отже, *web-квест* – це практичний засіб навчання, під час якого учні збирають, аналізують, систематизують інформацію, яку знайшли в мережі Інтернет. Вони орієнтують свою діяльність на конкретну мету, яка постає перед ними, що часто пов'язана з однією чи декількома ролями. Іншими словами, це міні-проекти, в яких великий відсоток матеріалів здобувається через використання всесвітньої павутини. Веб-запити можуть бути зроблені учнями в залежності від навчальної діяльності, яку реалізовує вчитель. Часто web-квести доповнюються різними медіа (журнали, газети, постери, компакт-диски, відео тощо). Цей засіб створений, щоб вчити учнів працювати з отриманою інформацією з практичною метою, допомагає розвивати критичне мислення, аналізувати, синтезувати і оцінювати інформацію, а ці процеси в свою чергу є складовими медіакомпетентності молодших школярів.

Медіакомпетентність - рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту

функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства. Досягається через оволодіння медіаграмотністю, є показником рівня медіакультури [5].

Формування медіакомпетентності молодших школярів за допомогою технології web-квестів буде ефективним за таких оптимальних умов: поетапного формування медіакомпетентності молодшогошколяра; організації різноманітних форм роботи,навчальних завдань та вправ; готовності вчителя впроваджувати медіаосвіту в освітній процес; систематичного застосування інноваційного засобу web-квест.

У ході емпіричного дослідження було використано систему короткочасних веб-квестів «Квест-марафон» та фінальний довгостроковий веб-квест, реалізований у формі проєкту. Спочатку з поняттям веб-квесту та основними формами роботи учні ознайомились на уроках інформатики, після чого під час вивчення інших предметів було втілено розроблену систему короткочасних квестів. Мета цієї системи – пропедевтика знань та умінь, необхідних для довготривалого веб-квесту у формі проєкту.

Вивчення досвіду роботи вчителів-новаторів дає підстави стверджувати, що технологія використання веб-квестів у процесі освітньої діяльності – це ефективний метод навчання з використанням інформаційних ресурсів мережі Інтернет. В процесі застосування квест-технології добре реалізується пошук та використання учнями навчальної інформації, значимої з точки зору цілей навчання, проектно-дослідницької діяльності школярів, заснованої на взаємодії з ресурсами мережі Інтернет, використання комунікаційних компонентів для навчального спілкування учнів і педагогів. Дана технологія навчання особливо актуальна, тому що доступ учнів до інформаційних ресурсів мережі Інтернет забезпечує школярів основним і додатковим навчальним матеріалом, необхідним для навчання в школі, для виконання завдань вчителя, самостійного навчання і організації дозвілля.

Вагомих причин для використання веб-квестів на уроках у початковій школі досить багато. Це легкий спосіб включення Інтернету в освітній процес, удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності молодших школярів. Квест може виконуватися індивідуально, але ми обрали групову роботу при вирішенні квесту. При цьому досягаються дві основні мети навчання – комунікація та обмін інформацією. Квести розвивають критичне мислення, а також уміння порівнювати, аналізувати, класифікувати, мислити абстрактно. В учнів підвищується мотивація, вони сприймають завдання як щось «реальне» і «корисне», що веде до підвищення ефективності навчання. Участь в веб-квестах дає учням: нові знання, вміння користуватися глобальними інформаційними ресурсами, сучасними засобами телекомунікації, новими пакетами прикладних програм, удосконалюються навички ділового колективного спілкування, спільного вирішення проблем.

Таким чином, звертаючи увагу на ключові документи освіти України та світу у сфері медіа, можемо прослідкувати їх загальну мету: формування медійної компетентності сучасними засобами. На нашу думку, таким є засіб web-квест, який містить елементи проектної технології та проблемні завдання, що пропонуються учням, використовуючи рольову гру.

Список використаних джерел:

1. Впровадження квест-технології у освітній процес: навчальний посібник / І.М.Сокол. Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2014. 108 с.

2. Гриневич М. С. Медіаосвітні квести / М. С. Гриневич // Вища освіта України.Тем. вип. «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». К.: Гнозис. 2019. С. 153–155.

3. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: словник- глосарій / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр. Львів: «СПОЛОМ», 2011. 327 с.

4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2016) https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiyavprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/

5. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі: навчально-методичний посібник / за редакцією Стройна І.П., Волошенюк О.В., Мокрогуз О.П., Гник О.В. Київ: Пропарі, 2021. 160 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ КАЗКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Софія Холод,
КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
м. Прилуки.
Науковий керівник: Кочерга О.М.,
кандидат педагогічних наук

Анотація. *Стаття присвячена проблемі використання психологічної казки у освітньому процесі дітей молодшого шкільного віку. Автор акцентує увагу на розкритті технології використання психологічної казки у роботі з дітьми, аналізує функції, основні етапи, психотерапевтичні прийоми.*

Ключові слова: *казкотерапія, психологічна казка, молодші школярі, освітній процес.*

Розвиток психічних властивостей молодших школярів здійснюється у процесі навчання. Як правило, він відбувається у вигляді цілеспрямованої спрямовуючої дії вчителя на учня. У цьому випадку одним із важливих завдань є організація процесу спільної діяльності учня з учителем, що спрямована на

вивільнення власних психічних ресурсів учнів засобами психології. Спільна діяльність учня та вчителя може ґрунтуватись на будь-якому матеріалі, але найбільш близьким для учнів молодшого шкільного віку виступає форма казки. І тому в цьому випадку важливим є метод використання казки у навчальному чи виховному процесі. У педагогічній теорії та практиці він дістав назву казкотерапії.

Казкотерапія – це один із видів арт-терапії; терапія середовищем, особливою казковою атмосферою. Це читання або розказування дітям казок, які роблять так, що дитина бачить у них себе, свої клопоти та переживання та знаходить способи їх розв'язання [4]. Казкотерапія – це засіб представлення матеріалу у вигляді зрозумілих понять та близьких образів для молодших школярів.

Дослідження з казкотерапії широко представлені у роботах сучасних зарубіжних науковців І. Вачкова, Г. Малейчука, А. Наговіцина, Н. Оліфирович. Авторами здійснено спробу дати визначення казкотерапії, розроблено методичні та вікові підходи до її застосування. Українські науковці Ю. Алімова, О. Бреусенко-Кузнєцов, М. Заброцький, О. Мартиненко, Г. Мікляєва, В. Солодухов, Л. Терлецька, Р. Ткач ґрунтовно вивчають теоретичні та практичні аспекти роботи з казкою, форми й особливості її впровадження в індивідуальну та групову роботу.

В українській педагогіці роботу із застосуванням казкових образів та мотивів одним із перших запровадив В. Сухомлинський. Він зазначав, говорячи про застосування казкотерапії під час навчання дітей: «Уява – фантазія – казка – творчість – така доріжка, йдучи якою, дитина розвиває свої духовні сили» [6]. За твердженням В. Сухомлинського, завдяки казці дитина пізнає світ не лише розумом, але й серцем. Педагог наголошував на надзвичайному значенні створення казки у процесі роботи з дітьми: «Я не уявляю навчання в школі не тільки без слухання, але й без створення казки» [6]. Розробка власних казок сприяє розвитку комунікативних, творчих умінь, створює доброзичливу атмосферу в колективі, підвищує самооцінку дитини. Така робота, на думку

В. Сухомлинського, «є одним із найцікавіших для дітей видів поетичної творчості. Разом з тим, це важливий засіб розумового розвитку» [6].

Багато учених займалося вивченням казкотерапії з метою впровадження цієї технології у освітній процес, але найбільш ґрунтовні наробки з цього питання належать Т. Зінкевич-Євстігнєєвій і Т. Грабенко. Ними визначені принципи взаємодії вчителя з дитиною, теоретичні аспекти щодо організації казкотерапії, психокорекцію та психотерапію. Програми, розроблені вченими, спрямовані на психологічний розвиток дітей у діяльності, що передбачає ненасильницьку допомогу. На думку Т. Грабенко, казкотерапія є цінною тим, що вона не відокремлюється від освітніх завдань, оскільки проводиться робота з розвитку мовлення, в учнів формуються уміння висловлювати свої думки, доводити їх та робити висновки. Інша дослідниця казкотерапії як методу навчання і виховання молодших школярів С. Жила стверджує, що використання різних елементів казкотерапії на уроках концентрує внутрішню духовно-емоційну сутність особистості та її цінності й одночасно служить наймогутнішим засобом їх трансляції й комунікативного обміну [5].

Психологи вказують на важливу роль казкотерапії у виховному процесі молодших школярів: коли дитина не хоче щось робити або робить щось неправильно – її не потрібно сварити, наказувати. Простіше вигадати казку, в якій герой дуже схожий на цю дитину і попав у аналогічну ситуацію. Звичайно ж, він виходить з неї, прийнявши правильне рішення. Дитина обов’язково поставить себе на місце героя і буде намагатися наслідувати його вчинок. І найголовніше в цьому те, що дитина самостійно приймає рішення [5].

Потрібно зазначити, що казкотерапія має особливий вплив на соціальне та психічне здоров’я підростаючого покоління. Вплив казки на дітей відбувається на двох рівнях: вербальному і практичному. Вчені рекомендують починати роботу на вербальному рівні (сприймання казки), продовжувати на практичному (малювання, ліплення) і на завершальному етапі застосувати знову вербальні засоби (обговорення казки, дискусія) [1].

Дуже дієвою формою казкотерапії вчені вважають колективне створення казки, спрямоване на розв'язання спільної проблеми. Для учнів ця форма роботи є особливо цінною, оскільки кожна дитина є автором. А це, в свою чергу, дає можливість з'ясувати проблеми, які є в учнів, і вирішити їх.

Казкотерапія передбачає використання у роботі з молодшими школярами різних видів казок, серед яких особливе значення має психологічна казка.

Психологічна казка – це розповідь про певні ситуації, схожі з тими, в які часто потрапляє дитина; в ній описуються почуття, що виникають у дитини, які можуть бути пов'язані з абсолютно різними подіями життя. Кожна з психологічних казок має певну спрямованість. Особливістю психологічних казок є те, що вони дозволяють дитині зосередитися на вирішенні проблеми, показують можливість її вирішення, але не дають жорстких рекомендацій. Адже якщо немає двох однакових життів, значить і немає загальних на всіх способів наближення до щастя.

Психологічна казка допомагає вчителю реалізувати кілька функцій, а саме: діагностичну, яка передбачає виявлення вже наявних життєвих сценаріїв і стратегій поведінки дитини; сприяє виявленню стосунків або стану дитини, про які вона не хоче говорити вголос; прогностичну, коли діагностується потенційний розвиток подій, розкривається суть та особливості майбутнього життєвого сценарію дитини; терапевтичну (корекційну або коригувальну), завдяки якій відбуваються позитивні зміни у психічному стані і поведінці дитини; виховну, що передбачає позитивні зміни в поведінці дітей після роботи над казкою.

Робота над казкою не потребує попередньої підготовки, вона проходить поетапно.

І етап – аналітичний (ознайомлення зі змістом казки). Зазвичай, робота над казкою починається з ознайомлення дітей зі змістом казки, бесіди про те, що знаходиться на поверхні. Читаючи казку, треба слідкувати за тим, як дитина слухає казку. Якщо збуджена дитина заспокоїлась – це говорить про актуальність теми казки. Якщо спокійна дитина починає нервувати – казка важка для

сприйняття дитини. У процесі читання можна дозволяти дітям висловлювати власну точку зору про дії героїв, щось додавати своє.

II етап – оперативний (обговорення казки). Після читання казки необхідно обговорити її зміст. Дитині треба дати змогу висловитися. Вона повинна чітко знати, що жоден вислів не буде підлягати осудженню. Однак не бажано затримувати обговорення. Якщо дитина стомилася – то це значить, що тривала емоційна активність, складна для дитини. Тому обговорення треба перенести на наступний день. Якщо дитина не хоче нічого говорити – не примушуйте її. Після обговорення можна запропонувати дитині намалювати малюнок.

III етап – виведення морального правила (висновки). На цьому етапі роботи з казкою діти обирають гуманне правило, яким надалі будуть користуватися у житті. Доцільно також перетворити казку у виставу. Звичайно, це забере чимало часу, але драматизація дуже ефективна для дитини, дасть можливість переказати зміст казки так, як їй схочеться.

У роботі з психологічною казкою використовуються різні психотерапевтичні прийоми: аналіз; розповідь; складання; інсценування; драматизація; лялькотерапія; арт-терапія; психодинамічні медитації і т.п.

Аналіз казок. Мета – усвідомлення, інтерпретація того, що стоїть за казковою ситуацією, конструкцією сюжету, поведінкою героїв. Наприклад, для аналізу обирається відома казка або казка, створена психологом чи вчителем для індивідуальної роботи з учнями. При цьому дітям пропонується відповісти на ряд запитань: «Як ви думаєте, про що ця казка?», «Хто з героїв найбільше сподобався і чому?», «Як герой знайшов вихід із складної ситуації?» тощо. *Розповідання казок* – це прийом спрямований на розвиток фантазії та творчої уяви. Дитині або групі дітей пропонується розповісти казку від першої або третьої особи, а також від імені інших казкових героїв. *Переписування казок.* Переписування і дописування авторських і народних казок має сенс тоді, коли дитині не подобається щось у сюжеті казки, поворот подій, певні ситуації, в які потрапляють герої, кінець казки тощо. Це – важливий діагностичний матеріал.

Переписуючи казку, дописуючи свій кінець або вставляючи інші персонажі у казку, дитина сама обирає найбільш відповідний її внутрішньому стану сюжет і знаходить той варіант руйнування ситуацій, який дозволяє звільнитися їй від внутрішньої напруги. *Постановка казок із допомогою ляльок*. Працюючи з лялькою, дитина бачить, що кожна її дія негайно позначається на поведінці ляльки. Це допомагає їй самостійно коригувати свої рухи і робити поведінку ляльки максимально виразною. Робота з ляльками дозволяє удосконалювати і проявляти через ляльку ті емоції, яких зазвичай дитина з якихось причин не може собі дозволити проявляти. *Малювання за мотивами казки.* Вільні асоціації дитини виявляються в малюнку. Малюнки аналізуються, обговорюється поведінка і мотиви дій персонажа, діти дають їм оцінку: добре – погано. *Програвання епізодів казки.* Програвання епізодів казки дає можливість дитині відчути деякі емоційно значущі ситуації і пережити певні емоції. *Складання казок*. Цей вид діяльності дуже подобається дітям. З одного боку цей процес сприяє розвитку уяви, з іншого – дозволяє дитині повідомити оточуючим про свої проблеми. Краще не втручатися в те, про що та як вигадує дитина. Хоча на початковому етапі, щоб показати приклад, можна скласти казку разом з нею. Почута від дитини казка допоможе усвідомити її проблеми і труднощі.

Отже, у роботі з молодшими школярами доцільним є використання психологічних казок. Казкотерапія – це проста, цікава та ефективна психолого-педагогічна технологія, яку психологи і педагоги рекомендують використовувати під час здійснення освітньої діяльності в сучасній школі для ефективного формування ключових компетентностей у молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Василевська О., Дворніченко Л. Казкотерапія як засіб психологічної роботи з рідними віковими категоріями / Вісник Львівського університету. Серія Психологічні науки. 2020. Випуск 6. – С. 24-31. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/6_2020/6.pdf (Дата звернення: 26.03.2024).

2. Застосування методики казкотерапії до учнів початкової школи. URL: https://naurok.com.ua/zastosuvannya-metodiki-kazkoterapi-do-uchniv-pochatkovo-shkoli-377117.html (Дата звернення: 26.03.2024).

3. Казкотерапія на уроках у початковій школі. URL: https://vseosvita.ua/library/kazkoterapia-na-urokah-u-pocatkovij-skoli-343592.html (Дата звернення: 25.03.2024).

4. Казкотерапія, історії, що лікують. URL: https://holdyou.net/news/kazkoterapya-stor-scho-lkuyut (Дата звернення: 25.03.2024).

5. Матвейко О.В. Застосування методу казкотерапії з дітьми молодшого шкільного віку. URL: https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.04.23.html (Дата звернення: 26.03.2024).

6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – Т. 3. – К. : Рад. шк., 1977. – С. 7–279.

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА КРИЗИ

Даніїл Ципнятов,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті розглядаються виклики, з якими стикаються управлінці в сфері соціокультурної діяльності в умовах військової агресії та глобальних криз, таких як пандемія COVID-19. Аналізується роль керівників у пошуку нових підходів до організації та впровадження соціокультурних*

проєктів, а також необхідність адаптації освітніх програм для студентів. Війна та кризи виступають каталізаторами інновацій у креативній індустрії, культурній дипломатії та мистецькій діяльності.

***Ключові слова**: війна, соціокультурна діяльність, менеджмент, криза, креативна індустрія, освіта, культурна дипломатія.*

Військова агресія Росії проти України, як і пандемія COVID-19, принесла масштабні виклики для управлінців, особливо в сферах соціокультурної діяльності та креативної індустрії. В умовах війни керівники стикаються з невизначеністю щодо майбутнього, коли проблеми сьогодення накладаються на нові виклики, які можуть виникнути згодом. Однак керівники, які проактивно готуються до цих викликів, мають більше шансів ефективно адаптувати свої організації до змін та забезпечити їх стійкість. Одним із основних інструментів подолання кризових ситуацій є безперервна самоосвіта управлінців та оновлення освітніх програм для студентів, що навчаються в сфері менеджменту соціокультурної діяльності, відповідно до сучасних умов, включаючи ті, що спричинені війною.

Війна особливо сильно вдарила по реальній економіці, креативному бізнесу та культурній спадщині України. Закриття театрів, музеїв, бібліотек, руйнування інфраструктури та обмеження в туристичній сфері значно ускладнили функціонування соціальних інститутів. Культурний простір також зазнав серйозних змін, оскільки безпекові загрози обмежили доступ до багатьох форм культурної взаємодії та творчості. Разом з тим, як і будь-яка криза, війна стала каталізатором появи нових підходів до управління, мистецьких форм та методів комунікації, стимулюючи креативні інституції до пошуку нових рішень.

Поняття «соціокультурна діяльність» охоплює широкий спектр проблем, включаючи і культурну дипломатію в умовах війни, і психологічну підтримку населення. Немає однозначного визначення цього терміна, але кожне існуюче тлумачення додає глибини до його змісту, подібно до багатогранного поняття

«культура». Соціокультурну діяльність можна розглядати в двох ключових аспектах:

– у загальному розумінні це спосіб існування людини, система переданого досвіду, а також матеріальне й духовне середовище, яке сприяє розвитку та вдосконаленню особистості;

– у вузькому розумінні це конкретний спосіб організації життя, що охоплює збереження і використання культурної спадщини (музеї, бібліотеки, архіви, національні та місцеві традиції), художню освіту, творчість, організацію дозвілля, етнографію, ремесла, а також підтримку їх функціонування і розвитку (управління, економіка, інформаційні технології, підготовка та перепідготовка спеціалістів), спрямованих на формування їх професійної орієнтації в межах соціокультурної діяльності. Етимологічний аналіз поняття «соціокультурна діяльність» вказує на дієвий характер процесів, які відбуваються в цій сфері, сприяючи розвитку професійних орієнтацій [1].

Як зазначає автор [2], «Менеджмент соціокультурної діяльності», що активно розвивається в останні роки, вже вийшов за рамки окремих дозвіллєвих та просвітницьких технологій, які раніше відображали переважно приватні інтереси дослідників.

Освітні програми з менеджменту соціокультурної діяльності сьогодні набувають рис цілісної системи знань, що охоплює широкий спектр наукових, соціально-гуманітарних, культурологічних, економічних та управлінських уявлень.

Менеджмент у соціокультурній сфері є видом діяльності, що включає прогнозування, планування, облік, контроль, координацію та стимулювання процесів. Основною метою цієї діяльності є виявлення наявних або потенційних можливостей для організації та впровадження соціокультурних проєктів з урахуванням їх економічної та соціальної доцільності.

У Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років підкреслюється необхідність системної реформи освіти, яка має бути об’єктом

суспільного консенсусу. Освіта визнається одним з ключових інструментів цивілізаційного прогресу та економічного розвитку. Головною метою освітнього процесу є адаптація змісту освіти до сучасних потреб і викликів, створення умов для його постійного оновлення та перетворення освіти на рушійну силу економіки знань [3].

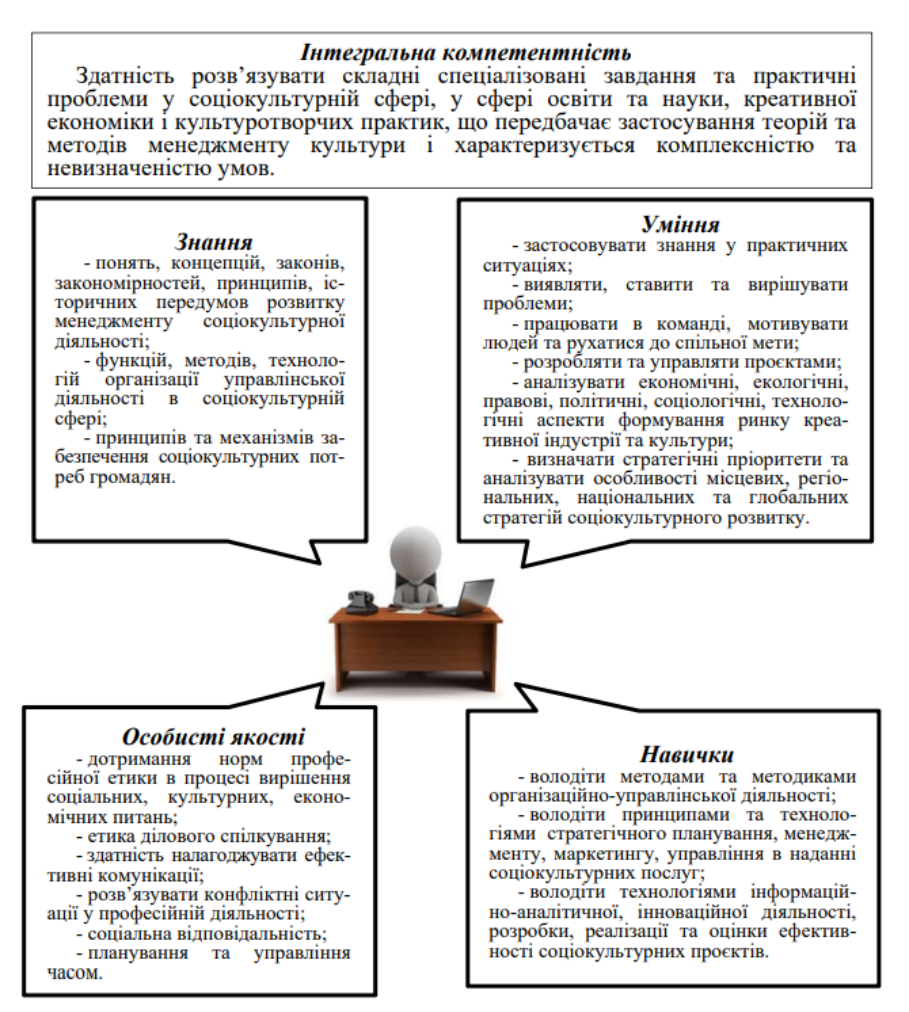

Рис. 1. Портрет менеджера соціокультурної діяльності

Метою практичної підготовки менеджерів у сфері соціокультурної діяльності є оволодіння необхідними професійними компетенціями та науковими знаннями для ефективної організації цієї діяльності. Основні завдання цієї підготовки включають формування уявлень здобувачів вищої освіти про соціокультурну діяльність (творчість, соціальна сфера, педагогіка, психологія,

PR) та менеджмент (генерація та реалізація ідей, управління, маркетинг, прогнозування, планування, проєктування, ухвалення рішень) як системи різних видів професійної діяльності (рис. 1).

За словами В.В. Любарець [4], важливим аспектом є усвідомлення студентами ролі соціокультурної діяльності та менеджменту в сучасному суспільстві як виробництва, організованого за економічними законами. Це включає закріплення розуміння сутності соціокультурного виробництва як бізнес-сфери, а також здобуття знань щодо перших кроків у створенні власного робочого місця у сфері соціокультурного менеджменту. Також студенти вивчають історичні й сучасні технології менеджменту через призму їх авторства та ринкових методів реалізації соціокультурної продукції.

На завершення можна зазначити, що сучасний менеджер соціокультурної діяльності повинен володіти системними знаннями не тільки в соціально-гуманітарній та культурологічній сферах, але й у правовій, економічній та управлінській галузях. Швидкі зміни й непередбачуваність інформаційного суспільства вимагають розробки нових форм освітньої діяльності в сфері «Менеджмент соціокультурної діяльності», заснованих на аналізі, прогнозуванні, плануванні та оперативній реакції на виклики.

Список використаних джерел:

1. Інформаційно-освітнє середовище професійно-технічних навчальних закладів: посібник / Карташова Л.А., Юрженко В.В., Гуралюк А.Г. та ін.; за наук. ред. П.Г. Лузана. Київ : ІПТО НАПН, 2017. С. 24–32.

2. Щербина-Яковлева О.Ю. Обґрунтування метода начальних дисциплін професійного циклу у підготовці студентів напряму «Менеджмент соціокультурної діяльності». Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали V Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників, м. Суми, 20–21 квітня 2017 р. Суми : СумДУ, 2017. С. 237–240.

3. Проект Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років. URL:https://osvita.ua/news/43501/

4. Любарець В.В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища: дис.... д-ра. педагогічних. наук 13.00.04 / Любарець Владислава Вікторівна; НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ, 2019. 504 с.

ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТЕХНОЛОГІЇ ФЛЕШ-КАРТОК ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Катерина Чорна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

***Анотація**. У тезах наголошено на важливості розвитку інтелектуальний вмінь та здібностей учнів початкової школи. Аргументовано необхідність використання інноваційних методик та технік в освітніх процесах, до яких відносяться і флеш – картки. Охарактеризовано три мобільні додатки, які користуються найбільшою популярністю серед педагогів при розробці флеш-карток.*

***Ключові слова:** інтелектуальний розвиток, інтелектуальні вміння, мотивація, освітні технології, флеш-картки, мобільні додатки.*

Інтелектуальний розвиток є характеристикою рівня сформованості та швидкості розумових процесів у дитини: розвиток та поглиблення вмінь до

порівняння предметів, структур та явищ в оточуючому середовищі, вмінь проявляти інтерес до будь-чого нового, узагальнювати отриману інформацію, робити відповідні висновки та приймати відповідні рішення. Інтелектуальні вміння забезпечують повноцінне функціонування інтелекту як інтегрального утворення в особистості.

Рівень інтелектуального розвитку тісно пов'язаний із мовленнєвим розвитком, розвитком критичного та логічного мислення. Це все визначає загальний рівень сформованості навичок, здібностей та вмінь дитини. Ці навички, вміння та знання потрібно розвивати з дошкільного дитинства, адже від цього залежатиме в подальшому успішність навчання дитини у школі. Отже, важко переоцінити важливість розвитку інтелектуальних умінь та здібностей у молодших школярів, що наголошує на актуальності обраної теми.

Освітня система перебуває в постійному розвитку, враховуючи сучасні виклики (пандемія, повномасштабна війна) та вимоги до якості освітніх послуг. Розробляються та впроваджуються в практику освітньої діяльності інноваційні методики викладання навчальних дисциплін, це стосується всіх ланок освітньої системи, початкової ланки зокрема. До інноваційних методів та технологій викладання навчальних дисциплін слід віднести і флеш-картки.

Флеш-картки – це зручний інструмент, за допомогою якого педагог може швидко та ефективно підвищити рівень уваги школярів, прискорити темпи вивчення нових понять та термінів, а також і перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу. Флеш – картки привертають увагу школярів початкової школи, для яких важливо, щоб заняття проводились в ігровій та цікавій формі, адже початкова школа – це перший рівень шкільного життя дитини після дошкільної освіти, і дитині важко адаптуватись до нових умов та вимог своєї життєдіяльності [2].

Класичні флеш-картки - це двосторонні аркуші, одна сторона яких містить запитання, а інша – лаконічну відповідь (хоча можливі різні варіанти комбінацій характеристик карток). Проте паперові картки класичного формату не завжди

зручні – вони швидко втрачають форму, оскільки часто використовуються, при дистанційному навчанні їх неможливо використовувати в навчальній діяльності, тому альтернативою паперовим карткам є віртуальні, що створюються у спеціальних додатках [5]. Важливо також зазначити, що до створення таких флеш – карток педагог може залучати і дітей.

Найбільш популярними в педагогічній діяльності для створення флеш – карток є наступні мобільні додатки [5; 8; 9; 10]:

Tinycards by Duolingo - . До особливостей роботи сервісу слід віднести наступні: безкоштовний вхід; англомовний інтерфейс (адаптація іспанською та португальською мовами); створений профіль можна поєднати із акаунтом в Duolingo; можливості роботи у мобільному додатку та на офіційному сайті.

Lexilize Fleshcards - . До особливостей роботи сервісу слід віднести наступні: безкоштовний вхід; англомовний інтерфейс; працює без підключення до мережі Інтернет, що важливо за умов відсутності електропостачання.

Quizlet - . До особливостей роботи сервісу слід віднести наступні: безкоштовний вхід (проте є окремі платні розширені версії); адаптується 18 мовами; передбачений тип облікового запису – учень або вчитель; платформою можна користуватися, використовуючи гаджет та комп'ютер (при цьому відбувається автоматична синхронізація інформації).

Отже, задача педагога початкової школи полягає не лише у навчанні дитини, педагог повинен вдосконалювати техніки, методики і моделі, робити заняття цікавим та мотивуючим, що сприятиме якісному та швидкому засвоєнню знань.

Досягнути цього можливо, використовуючи інноваційні освітні технології, до переліку яких відносяться і флеш – картки.

Список використаних джерел:

1. Гордійчук О. Ю. Використання флеш-карток на уроках української мови та літератури. URL: https://vseosvita.ua/library/embed/01005mke-989c.docx.html.

2. Кирилюк В. С. Матеріали «Використання флеш карток на уроках». URL: https://naurok.com.ua/materiali-vikoristannya-flesh-kartok-na-urokah-210275.html.

3. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю.. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Випуск 1 : Навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 117 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/metodychni-rekomendacziyi.pdf

4. Наливайко А. Ю. Флеш-картки: ефективний спосіб запам'ятовування ключової інформації. URL: https://vseosvita.ua/news/flesh-kartky-efektyvnyi-sposib-zapamiatovuvannia-kliuchovoi-informatsii-16394.html.

5. Три мобільні застосунки для створення флеш-карток. URL: https://vseosvita.ua/news/try-mobilni-zastosunky-dlia-stvorennia-flesh-kartok-19399.html

6. Флеш-картки у навчальному процесі: коли знання можна побачити. URL: https://naurok.com.ua/post/flesh-kartki-u-navchalnomu-procesi-koli-znannya-mozhna-pobachiti

7. Чернявська З.П. Специфіка розвитку інтелектуальних здібностей у дітей молодшого шкільного віку. Таврійський вісник освіти. 2013. №3(43). С.163-169.

8. Tinycards by Duolingo. База онлайн флеш-карток, можливість розробки власних карток з різних предметів. URL: tinycards.duolingo.com

9. Lexilize Fleshcards. База онлайн флеш-карток, можливість розробки власних карток для вивчення мови. URL: https://lexilize.com/

10. Quizlet. База онлайн флеш-карток, розробка власних карток з різних предметів та дидактичних ігор. URL: https://quizlet.com/24377133/18-%D0%A3%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%B0-flash-cards/

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Шеремет Катерина,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Олефіренко Т. О.,
кандидат педагогічних наук, професор

Анотація: *У статті роглянуто сутність поняття «пізнавальний інтерес». Розглянуто види та рівні розвитку пізнавального інтересу, визначено умови та фактори щодо його формування. Досліджено особливості використання інформаційно-комп'ютерних технологій в освітньому процесі початкової школи як засобу формування пізнавального інтересу учнів.*

Ключові слова: *засоби навчання, інформаційно-комп'ютерні технології, мотивація до навчання, навчально-пізнавальна діяльність, пізнавальний інтерес.*

Актуальність дослідження. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) у навчальному процесі є невід'ємною складовою сучасної освіти. Однак, окрім технічних можливостей, ІКТ можуть мати важливу роль у формуванні пізнавального інтересу учнів початкової школи. У зв'язку зі зростанням використання ІКТ в освіті, важливо зрозуміти, як вони можуть впливати на формування пізнавального інтересу учнів. Дослідження в цій області

може допомогти вчителям та педагогам краще розуміти, як використовувати ІКТ, щоб зробити навчання цікавим та привабливим для учнів. **Метою статті** є дослідження особливостей використання інформаційно-комп'ютерних технологій як засобу формування пізнавального інтересу учнів початкової школи. Для досягнення поставленої мети було виконано наступні **завдання дослідження:**

- провести огляд теоретичних джерел з теми дослідження;

- з’ясовати суть та значення використання засобів інформаційно-комп'ютерних технологій у формуванні пізнавального інтересу молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пізнавальний інтерес представляє собою емоційно усвідомлену, спрямованість особистості, звернену до певного предмета або діяльності, що супроводжується відчуттям внутрішнього задоволення особистості результатами цієї діяльності. Пізнавальний інтерес є головною умовою розвитку творчого потенціалу особистості.

На основі проведенного аналізу наукової літератури з проблематики формування пізнавального інтересу у дітей узагальнимо основні теоретичні відомості. Отже, інтерес особистості до певного предмета або заняття, або навіть галузі знань, може бути:

- прямим,

- непрямим [1].

У випадку виникнення прямого інтересу особу цікавить сам предмет або діяльність певного виду. Але нерідко відбуваються ситуації, коли прямого інтересу до певного предмету особа не відчуває, але вона може цікавитися суміжною галуззю знань та розуміти, що для оволодіння предметом, що викликає цікавість також необхідно оволодіти іншими галузями знань, що до того не викликали в неї особливого зацікавлення. В цьому випадку до предмета,який є

суміжним і допоміжним щодо оволодіння цікавим для особи предметом, проявляється непрямий інтерес.

Знання учителем безпосередніх і непрямих інтересів учнів допомагає здійсненню індивідуального підходу в навчанні учнів.

У розвитку пізнавального інтересу дитини можна виділити ряд наступних рівнів, запропонованих І.Г. Кличко - українським педагогом, психологом та методистом в галузі освіти [2]:

- рівень цікавості,
- рівень допитливості,
- рівень власне пізнавального інтересу,
- рівень творчого інтересу.

Зазначені рівні визначають міру впливу пізнавального інтересу на особу.

Пізнавальний інтерес є одним з постійних сильнодіючих мотивів начання. Пізнавальний інтерес - інтерес до навчально-пізнавальної діяльності - є потужним стимулом в навчанні. Наявністю пізнавального інтересу в процесі навчання забезпечується самостійно здійснюваний зустрічний процес в діяльності учня, посилюється ефект виховання, розвитку, навчання [5].

З метою формування в учнів пізнавального інтересу необхідно використовувати різноманітні методи та прийоми, створювати позитивну мотивацію до вивчення нового матеріалу та враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Одним з таких методів є метод застосування інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) в освітній процес учнів початкової школи.

Розглянемо основні напрямки використання сучасних ІКТ в освітньому процесі. Можна виділити наступні шість напрямків:

1. Використання ІКТ дозволяє здійснити перехід на оформлення основної документації в електронному форматі: складання календарно-тематичного планування з усіх предметів початкової школи, створення методичних предметних комплексів.

2. Використання ІКТ дає можливість оперативно вносити зміни, доповнення, полегшує зберігання та доступ до інформації. Зокрема, вчитель отримує можливість роботи з інформацією про учнів свого класу, яку можна отримати в результаті проведення відповідного моніторингу [3].

Моніторинг дає важливу інформацію вчителю, батькам про місце учня у відповідній віковій групі з погляду рівня підготовки з певної дисципліни. Результати виконання учнями контрольних робіт, діагностичних обстежень, представлені в електронному додатку, дозволяють вчителю та батькам побачити наочно результати засвоєння програмного матеріалу з кожного предмета, кожного учня окремо і класу загалом, що дозволяє проводити системний аналіз якості навчання учнів. Таке уявлення дозволяє зробити навчання відкритим і доступним всім учасникам освітнього процесу.

3. Використання ІКТ дозволяє враховувати перевагу візуального сприйняття над слуховим у більшості учнів. Частковому вирішенню цієї проблеми сприяє застосування у процесі навчання електронних наочних посібників [3].

Даний напрямок полегшує процес запам'ятовування матеріалу, що вивчається учнями, дозволяє зробити урок більш цікавим і динамічним, допомагає «занурити» учня в предмет вивчення, створити на уроці ілюзію співприсутності, співпереживання з об'єктом, що вивчається, сприяти становленню об'ємних і яскравих уявлень.

4. Використання ІКТ дозволяє більш активно включати учнів у проектну діяльність.

5. Використання ІКТ дає можливість здійснювати дистанційну освіту учнів початкових класів.

6. Використання ІКТ дозволяє ефективно здійснювати самоосвіту та саморозвиток, що є важливою складовою професійної діяльності кожного сучасного педагога [4].

Висновки. Таким чином, засоби інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) є ефективним інструментом у формуванні пізнавального інтересу молодших школярів.

Зокрема, використання інтерактивних екранів, відеоуроків, комп'ютерних ігор та симуляцій може сприяти залученню учнів до вивчення нового матеріалу і підвищенню їхнього інтересу до навчання. Крім того, ІКТ можуть допомогти учням розширити свої знання про світ, використовуючи різноманітні джерела інформації, такі як Інтернет, електронні бібліотеки та бази даних.

Також, використання ІКТ може стимулювати творчість учнів, допомагаючи їм розвивати критичне мислення та розв'язувати складні завдання. Наприклад, можна використовувати програми для створення мультимедійних презентацій, відео та аудіозаписів, що дозволить учням висловлювати свої ідеї та показувати свої здібності у новій формі.

Застосування ІКТ у навчальному процесі може бути корисним засобом у формуванні пізнавального інтересу молодших школярів, допомагаючи їм більш ефективно вивчати нові матеріали та стимулюючи їхню творчість і розвиток.

Список використаних джерел:

1. Гнетецька О. Пізнавальний інтерес як критерій розвитку дослідницьких здібностей дітей старшого дошкільного віку. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія.2013.Вип. 29. С. 135-139.

2. Кличко І.Г. Психологія навчання: навч. посіб. 5-те вид. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. 303 с.

3. Мартинюк І. В. Особливості використання ІКТ в освітньому процесі початкової школи. Всеукраїнська науково-практична конференція "Методика викладання української мови в сучасній школі: теорія та практика". 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://genezum.org/library/osoblyvosti-vykorystannya-ikt-v-osvitnomu-procesi-pochatkovoi-shkoly

4. Свириденко О.С. Навчання XXI століття: ІКТ – компетентність педагогів. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. № 1. С. 7 – 10

5. Терлецька Л. П. Пізнавальний інтерес як вирішальний чинник діяльнісної активізації учнів. Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні та історичні науки .2013. №111. С.172-178.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ СТВОРЕННІ ВІЗУАЛЬНОГО СУПРОВОДУ У ВИГЛЯДІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Олексій Юхно,

Комунальний заклад «Нікопольський фаховий педагогічний коледж» Дніпропетровської обласної ради»

м. Нікополь

Науковий керівник: Борисьонок М.О.

методист навчально-методичного кабінету,

викладач педагогічних дисциплін

Анотація. *У статті проаналізовано особливості використання учасниками освітнього процесу штучного інтелекту при створенні візуального супроводу у вигляді презентації. Зосереджено особливу увагу на сервісах штучного інтелекту: Gamma. app, Slidesgo та Pitch. Окреслено переваги та недоліки використання штучного інтелекту в освітньому процесі.*

Ключові слова: *комп'ютерні технології, штучний інтелект, цифровий інструмент, бот.*

Комп'ютерні технології набувають стрімкого застосування в усіх сферах людської діяльності, освіта та наука не є виключенням. Одним із ключових напрямків в даному контексті є штучний інтелект (ШІ), який здатний швидко

аналізувати інформацію, оперативно приймати рішення що робить його цінним інструментом для створення мультимедійних презентацій.

Проблема впровадження в освітній процес цифрових інструментів, які генеруються штучним інтелектом (ШІ) є надзвичайно актуальною. Це зумовлено тим, що ШІ може сприймати та опрацьовувати значно більше інформації, ніж людина. Включення штучного інтелекту в навчальну та науково-дослідну діяльність надає ряд переваг, а саме:

– персоналізувати освітній процес;

– актуалізувати форми самоосвіти;

– спрогнозувати, відобразити та здійснити аналіз результатів наукових досліджень;

– з'ясувати співзалежність між освітньою та науково-пошуковою сферами;

– спростити повсякденні технічні завдання [1].

Сучасні науковці приділяють значну увагу вивченню проблеми використання штучного інтелекту в освітньому процесі. На думку англійського вченого Джона Маккарті, штучний інтелект – «це наука та технологія створення інтелектуальних машин, комп'ютерних програм. ШІ пов'язаний із завданням використання комп'ютерів для розуміння людського інтелекту, але не обов'язково обмежується біологічно правдоподібними методами» [2]. Ця цитата демонструє важливість і актуальність досліджень у даній галузі. Зазначимо, що штучний інтелект у сфері освіти має значний науковий потенціал, який постійно зростає, і його важливість потребує практичного втілення.

Останнім часом з'явилось чимало цифрових інструментів що полегшують процес навчання та викладання. Пропонуємо перелік безкоштовних сервісів штучного інтелекту, які стануть незамінними помічниками при створенні сучасної мультимедійної презентації, а саме: Gamma. app, Slidesgo та Pitch.

Бот Gamma. app – це інноваційний сервіс, що використовує штучний інтелект для створення візуального супроводу у вигляді презентацій. Він працює на основі алгоритмів машинного навчання та нейронних мереж, які дозволяють

автоматично генерувати графічні елементи, текст та ілюстрації, що відповідають змісту презентації. Однією з головних переваг даного сервісу є його здатність адаптуватися до потреб користувача, швидко відтворюючи ідеї та концепції у візуальному форматі. Зображення інтерфейсу сервісу подано на (рис.1).

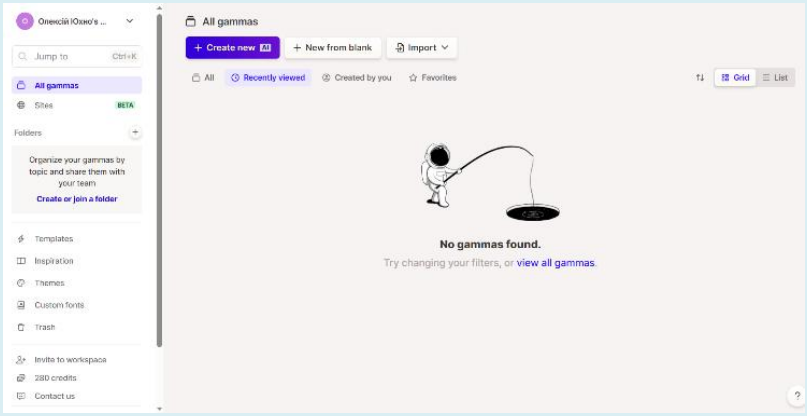

Рис. 1. **Зображення інтерфейсу сервісу Gamma. app**

Бот Slidesgo – це цифровий інструмент, який за допомогою штучного інтелекту дозволить користувачу швидко та якісно створити креативну презентацію. Бот пропонує широкий вибір готових дизайнів та шаблонів презентацій, розроблених з використанням передових технологій штучного інтелекту. Користувачі можуть самостійно обирати дизайн для власної презентації, що значно допоможе заощадити час та зусилля при її створенні. Зображення інтерфейсу сервісу подано на (рис.2).

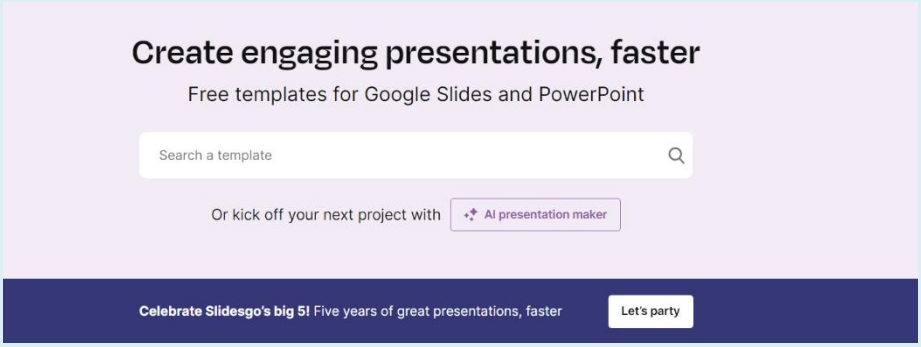

Рис. 2. **Зображення інтерфейсу сервісу Slidesgo**

Сервіс Pitch. Особливістю даного сервісу є можливість здійснювати автоматичний аналіз змісту презентації для створення найбільш ефективного

візуального матеріалу. Такий підхід дозволяє підкреслити ключові моменти та зробити презентацію більш зрозумілою для аудиторії. Зображення інтерфейсу сервісу Pitch подано на (рис. 3).

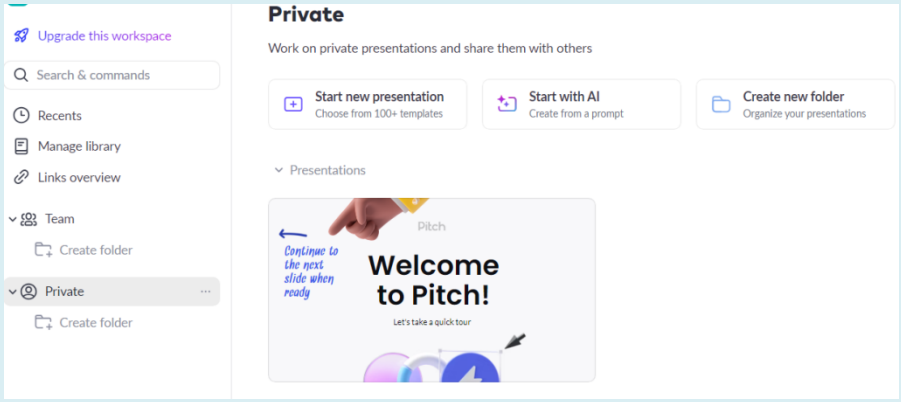

Рис. 3. **Зображення інтерфейсу сервісу Pitch**

Застосування вище зазначених сервісів штучного інтелекту під час навчання та викладання мають ряд переваг для учасників освітнього процесу, зокрема: економія часу – сервіси штучного інтелекту дозволяють автоматизувати процес створення презентацій, що значно заощаджує час користувача; професійний вигляд – завдяки передовим технологіям, презентації, створені за допомогою таких сервісів, мають професійний вигляд і допомагають створити привабливе зображення; підвищення ефективності – штучний інтелект допомагає аналізувати інформацію та контент презентації, що дозволяє створювати ефективний візуальний матеріал. Однак, серед ряду переваг, існують певні недоліки щодо використання штучного інтелекту в освітньому процесі, а саме: віддалена індивідуалізація – хоч сервіси штучного інтелекту здатні адаптуватися до потреб користувача, але вони не завжди можуть забезпечити необхідний рівень індивідуалізації; залежність від технологій – користувачі можуть стати залежними від цифрових сервісів ШІ та втратити навички створення презентацій вручну.

Отже, використання сервісів штучного інтелекту, дозволить учасникам освітнього процесу швидко та професійно створити креативні презентації з мінімальною витратою зусиль і часу. Але необхідно розуміти, що штучний

інтелект – це лише допоміжний корисний інструмент, який допоможе автоматизувати та оптимізувати багато різноманітних процесів. Тому, важливо пам'ятати про переваги та недоліки використання даних сервісів, а також забезпечувати розвиток навичок користувачів у цій галузі.

Список використаних джерел:

1. Панухник О. (2023). Штучний інтелект в освітньому процесі та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти: відповідальні межі вмісту ШІ. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42652

2. Маккарті Дж., Мінські М. Л., Рочестер Н. та Шеннон К. Е. (2006). Пропозиція щодо Дартмутського літнього дослідницького проекту зі штучного інтелекту, 31 серпня 1955 р. AI Magazine , 27 (4), 12.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ІГРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ірина Ярим,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *Актуальність дослідження зумовлена низкою кардинальних змін у системі освіти, зокрема, реформуванням, модернізацією та цифровізацією системи освіти. Формування математичної компетентності у молодших школярів є однією з ключових завдань сучасної освіти. Використання ігрового*

потенціалу цифрових освітніх технологій може стати дієвим засобом досягнення цієї мети. Цей підхід поєднує в собі інноваційні методи навчання та зацікавленість учнів, сприяючи більш ефективному засвоєнню знань.

Ключові слова: *математична компетентність, математична компетентність молодших школярів, ігровий потенціал сучасних цифрових освітніх технологій.*

Сучасне суспільство формує нові норми цінностей, в яких людині ставиться завдання орієнтуватися в потоках інформації, вивчати нові технології, самовдосконалюватися, шукати та використовувати нові знання, розвивати якості, такі як гнучкість мислення та мобільність. Сучасна українська початкова школа не залишилася відстороненою від процесів освітньої модернізації, що відбуваються зараз у всьому світі.

Особливу увагу Нова Українська Школа приділяє поняттю «математична компетентність». Державний стандарт початкової освіти визначає математичну компетентність як таку, що передбачає виявлення простих математичних залежностей у навколишньому світі, моделювання процесів і ситуацій за допомогою математичних співвідношень і вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини [1].

Варто зауважити думку Ю. Степанчука, який вважає, що центральним завданням початкового курсу математики є опанування молодшими школярами предметними математичними компетенціями: обчислювальними, інформаційно-графічними, логічними, геометричними, алгебраїчними [6].

О. Онопрієнко ж навпаки виокремлює складові математичної компетенції – обчислювальну, інформаційну-графічну, логічну, геометричну. І вважає, що це свого роду внутрішній ресурс предметної математичної компетентності [4].

Проблема формування математичної компетентності є предметом досліджень таких українських науковців: М. Бурда, Д. Васільєва, І. Зіненко, О. Онопрієнко, С. Раков, С. Скворцова, Н. Тарасенкова, які в своїх підсумках

зазначають, що математична компетенція учнів сприяє адекватному застосуванню математики для вирішення виникаючих в повсякденному житті проблем.

У Концепції Нової української школи підкреслюється важливість формування математичної компетентності [3], оскільки курс математики в початковій школі є основою для осмисленого засвоєння математичних знань, формування навичок і умінь у наступних класах та отримання загальної математичної освіти. Це підтримує необхідність впровадження сучасних цифрових освітніх технологій, що дозволяє змінити методологію навчання, надає нові можливості для організації та проведення навчального процесу в умовах НУШ.

Однією з переваг використання цифрових технологій у навчанні є можливість вивчати математику через ігровий процес, що допомагає зробити навчання цікавішим і захопливішим для учнів. Ігрові елементи стимулюють дітей до активної участі в процесі, сприяють розвитку логічного мислення, творчих здібностей та вміння працювати у команді.

Цифрові технології дозволяють створювати віртуальні моделі математичних завдань, інтерактивні вправи та ігри, які допомагають учням краще зрозуміти матеріал, а також заохочують до вирішення завдань і досягнення поставлених цілей. Адже засвоєння основ математичної компетенції в початковій школі вимагає великого розумового напруження, активності думки, високого ступеня абстрагування й узагальнення. Розуміння і зацікавленість ними є головною рушійною силою ефективного навчального процесу.

Відомо, що гра є найбільш природнішою та привабливішою діяльністю для молодших школярів. Гра сприяє формуванню у дітей навичок концентрації, розвиває уважність, пам’ять та бажання отримувати нові знання. Під час гри дитина навіть не помічає, що вчиться - вона запам’ятовує, орієнтується у різних ситуаціях, пізнає нове, розширює світогляд і розвиває свою уяву.

Психологи визначили, що розумно організована гра виступає ефективним засобом для розвитку характерних якостей особистості, таких як дисциплінованість, винахідливість, кмітливість, стриманість, рішучість та організованість. Вчасно грамотно підібрані ігри сприяють у формуванні у дітей логічного мислення, просторового уявлення, багатої уяви, фантазії, інтуїції, конструктивних навичок, волі, пам'яті та уваги. Крім цього, вони розвивають уміння аналізувати і синтезувати інформацію, абстрагувати та конкретизувати знання, здатність узагальнювати та робити протиставлення. У процесі гри активізуються творчі здібності дитини, вона навчається напружувати розумові здібності, керувати собою та дотримуватися правил [5].

Використання ігрового потенціалу сучасних цифрових освітніх технологій може бути важливим засобом формування математичної компетентності молодших школярів. Нижче розглянемо декілька найважливіших аспектів, це:

- залучення та мотивація: інтерактивні ігри можуть зробити навчання математики цікавим і захоплюючим для учнів, стимулюючи їх бажання вивчати новий матеріал.

- розвиток практичних навичок: ігри допомагають учням відпрацьовувати практичні математичні навички, такі як розв'язання задач, обчислення та розуміння математичних концепцій.

- практичне застосування: деякі ігри допомагають учням усвідомити застосування математики у реальних ситуаціях, що допомагає їм розуміти, навіщо вони вивчають певні математичні концепції.

- зростання самостійності: ігри можуть сприяти самостійному дослідженню та вирішенню математичних завдань, розвиваючи самостійність та проблемні навички.

- групова гра: деякі інтерактивні ігри дозволяють учням грати разом з іншими, навчаючи співпраці та комунікації під час розв'язання завдань.

- відстеження прогресу: інтерактивні ігри мають систему відстеження прогресу, яка дозволяє оцінити рівень засвоєння математичних навичок та виявити області для покращень [2].

Отже, поєднання математики і цифрових ігор у процесі навчання може стати ефективним інструментом для формування математичної компетентності у молодших школярів, стимулюючи їх інтерес до вивчення предмету та розвиток необхідних навичок і вмінь для сучасного світу.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text

2. Захарова Г.Б., Левченко В. О. Формування математичної компетентності учнів початкових класів за допомогою інструментів дистанційного навчання. Світ дидактики: дидактика у сучасному світі: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет конференції Інституту педагогіки НАПН України. м. Київ 2022.

3. Концептуальні засади реформування середньої школи. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

4. Онопрієнко О. В. Предметна компетентність як дидактична категорія. Початкова школа. 2010. №5. С. 47-49.

5. Салань Н. В. Застосування ігрових технологій на уроках математики та інформатики у початковій школі. *Фізико-математична освіта.* 2016. Вип. 4. С. 108-111.

6. Степанчук Ю. С. Формування математичної компетентності молодших школярів засобами інтегрованого навчання. Освіта і наука, 2021. Вип. 1. Режим доступу: https://e-journals.npu.edu.ua/index.php/on/article/download/457/378

ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

Ван Ся,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті розглянуто історичний перебіг розвитку методу проектів. Висвітлено вплив методу проектів на результативність знань учнів на уроках мистецтва.*

Ключові слова: *проект, метод проектів, діяльнісний підхід, технологія навчання, мистецтво.*

У сучасному швидкозмінному соціальному середовищі рівень освіти, її вплив на особистісний розвиток дитини, значною мірою залежить від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання. Національна системи освіти має відповідати викликам часу і потребам особистості, яка здатна реалізувати себе в суспільстві, що постійно змінюється. Такі цілі зумовлюють пріоритетність досліджень у напрямки впровадження інноваційних технологій навчання, зокрема методу проектів, які були б спрямовані не лише на формування в учнів знань, умінь та навичок, а й на

розвиток особистості, яка б характеризувалась високою освіченістю, творчістю та практичністю мислення, сміливістю думки, незалежністю суджень, конкурентоздатністю, готовністю до ризику.

Здійснюючи могутній емоційний вплив на людину, мистецтво займає важливе місце у процесі її формування, і є не лише джерелом її художнього виховання, а й універсальним механізмом стимулювання творчої активності особистості, розвитку її творчих здібностей [2, 3]. Саме тому уроки музичного мистецтва з їх великими потенційними можливостями у становленні особистості учня як суб'єкта і проектувальника власного життя потребують сьогодні пошуку нових методик і технологій навчання, а також широкого використання мультимедійних засобів.

Ідея проектної діяльності учнів в освітньому процесі була запропонована американським педагогом і філософом Джоном Дьюї ще століття тому. Детально розроблено цю форму навчання в працях таких зарубіжних учених як У.Х. Кілпатрік, Е. Колінгс та ін. У вітчизняній педагогіці цю тему вивчали практично паралельно з розробками американських педагогів під керівництвом російського педагога С.Т. Шацького. Під його керівництвом була організована група співробітників-однодумців, які намагалися активно використовувати проектні методи в практиці викладання.

У Великій Британії, США, Бельгії, Фінляндії, Німеччині та багатьох інших країнах ідеї Джона Дьюї знайшли широкий відгук і втілення.

Сьогодні з'являється велика кількість педагогів-музикантів, які ефективно використовують проектні технології у своїй професійній діяльності (О. Москвітіна, З. Майборода, С. Вишневська).

Враховуючи широке розповсюдження на практиці проектної технології навчання, варто окреслити її основні поняття.

Слово «проект» у перекладі з латинської мови означає «кинутий уперед, задум, план». Цей термін уперше використав у 1908 році завідувач відділу виховання сільськогосподарських шкіл США Д. Снедзен, під яким розумів

сукупність завдань для виконання вдома, які діти фермерів через нерегулярне відвідування школи, отримували від учителів. У 1911 році Бюро виховання узаконило цей термін.

«Метод проектів» народився у 20-х роках минулого століття, впродовж останнього десятиліття набув «нового дихання» і як загально педагогічна технологія став предметом багатьох наукових досліджень.

Робота над проектами дає неабиякий позитивний заряд енергії для розвитку творчих здібностей учнів, а ще – стимулює пошукову діяльність щодо реалізації особистості, яка намагається самоствердуватися.

Метод проектів містить певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють у результаті самостійної діяльності учнів вирішувати ту чи іншу проблему з обов'язковим представленням отриманих результатів. Розуміння методу проектів як педагогічної технології передбачає поєднання пошукових, дослідницьких та проблемних методів навчання. Всі вони є творчими за своєю сутністю.

У педагогічній енциклопедії метод проектів характеризується як «система навчання, за якої учні здобувають знання і набувають уміння в процесі планування та виконання завдань проектів, які поступово ускладнюються» [1, 215].

В основі методу проектів лежить креативність, уміння орієнтуватись в інформаційному просторі й самостійно конструювати свої знання.

Діяльність учнів може бути індивідуальною, парною або груповою. Робота виконується протягом певного (заданого) відрізка часу й спрямована на розв'язання конкретної проблеми. Мається на вазі, що проект може бути короткостроковим (розроблений на декількох уроках); середньостроковий (від тижня до місяця); довгостроковим (від одного до декількох місяців)[4,56]. Важливо зауважити, що у початковій школі доцільно розробляти короткотривалі проекти, оскільки для учнів молодшого шкільного віку характерним є нестійкість уваги. Воля у дітей розвинена ще недостатньо. Їм важко передати велику

кількість прочитаного, чи почутого, тому що малий словниковий запас. Для навчання у школі І ступеня слід застосовувати активні форми навчання до яких і відноситься метод проектів, оскільки проектування - це діяльність. Принцип проектної діяльності можна розкрити народною мудрістю: «Скажи мені – і я забуду. Покажи мені – я зможу запам'ятати. Дозволь мені зробити це самому – і це стане моїм назавжди» [3,95].

На наше велике переконання, «проектом» треба «захворіти», щоб співпраця з дітьми стала святом, щоб кінцевий продукт не був банальним і примітивним.

Існують такі види проектів: дослідницький (пошуковий), творчий, ігровий, інформаційний, практично орієнтований, навчально-телекомунікаційний. Також можна працювати над змішаними типами проектів. На уроках музики ми пропонуємо розробляти інформативно-пошукові та творчі проекти.

Інформативно-пошукові проекти на уроках музичного мистецтва можуть проводитися з метою вивчення творчості композиторів, музичних епох, жанрів і стилів, історії створення опер, розвитку музичних інструментів тощо. Кінцевим результатом таких проектів можуть стати публічний захист опрацьованих тем з опорою на ілюстративний і звуковий матеріал.

Творчі проекти на уроках музичного мистецтва – це складні комплексні розробки, серед яких можна виділити так звані віртуальні лабораторії та творчі середовища моделювання, результатом роботи яких є аранжування музичних творів, створення композицій і музичних проектів. Такий вид роботи сприяє розвитку творчої активності, початкових умінь імпровізації та інтерпретації.

Проект є творчою роботою, але не всяка творча робота є проектом. Творча робота – більш вільний вид діяльності ніж проектування. Він не передбачає такої чіткої структури в роботі. Перш за все, про це слід пам'ятати вчителю-початківцю та не плутати ці типи завдань.

Відмінною рисою проектної методики є особлива форма організації. Організовуючи роботу над проектом, на нашу думку, важливо дотримуватись таких умов: тематика музичного проекту має бути актуальною; проблема, що

пропонується учням, повинна орієнтувати їх на необхідність залучення фактів із суміжних галузей знань і різноманітних джерел інформації; необхідно задіяти всіх учнів під час організації проектної діяльності, запропонувавши кожному завдання з урахуванням рівня його музичних компетенцій. Щоб домогтися від школярів активної діяльності, необхідно запропонувати цікаву і значущу проблему. Метод проектів дозволяє школярам перейти від сприймання готових знань до їх усвідомленого засвоєння.

Проектна діяльність - одна з найперспективніших складових освітнього процесу, тому що створює умови саморозвитку та самореалізації учнів. Під час використання проектної технології формуються компетентності, яких потребує життя: соціальні (навички роботи в групі); інформаційні (уміння самостійно здобувати інформацію); комунікативні (вдосконалення спілкування в групі).

Активні форми і методи навчання, безперечно, мають багато переваг. Активність, як риса особистості, передбачає, що учень стає суб'єктом діяльності й керує своїм розвитком з урахуванням загальнолюдських цінностей, вимог суспільства.

Отже, становлення творчо активної особистості, проектувальника власного життя є тим процесом, який потребує особливого підходу в організації навчання та застосуванні ефективних технологій і методик. Тому впровадження у мистецьку освіту методу проектів із використанням інноваційних технологій є необхідною умовою, що дозволить зробити процес навчання музики результативним, захоплюючим та ефективним.

Список використаних джерел:

1. Освітні технології: навч.-метод. Посіб. О.М. Пєхоти, А.З. Кіктемко, О.М. Любарська та ін. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 255с.

2. Чайковська О. Комп'ютерні технології в практиці музичного навчання загальноосвітньої школи. Методика викладання мистецтв. 2010. № 1. С. 25—28.

3. Ісаєва Г.М. Метод проектів – ефективна технологія навчання учнів сучасної школи. Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати. Практико зорієнтований збірник. К.: Департамент, 2003. 207-211 с.

4. Романовська М.Б. Метод проектів у навчальному процесі (методичний посібник) – Х.: Веста: Ранок, 2007. 160с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ТАКТУ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Ван Ци,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *Педагогічна діяльність породила елементи педагогічного такту. Враховуючи моральні принципи випливає можливість систематичного викладу вимог педагогічного такту в житті та праці вчителя. Хоча педагогічний такт кожного вчителя є індивідуальним, проте його формують безліч факторів. Саме психологічні фактори формування педагогічного такту в процесі становлення вчителя являються: адекватна самооцінка вчителя; позитивний емоційний стан; сформовані цінності особистості вчителя (визнання цінності та гідності учня, повага до особистості взагалі); загальний рівень культури особистості вчителя; розвинутість інтуїції та емпатії; знання основ психології спілкування; характеристика соціального середовища .*

Ключові слова: *суспільство, вчитель, педагогічний такт, фактори впливу, підвищення педагогічного такту.*

Потреба суспільства передавати свій досвід і знання підростаючим поколінням викликала потребу системи шкільного навчання і породила особливий вид суспільно необхідної діяльності - професійну педагогічну діяльність. Елементи педагогічного такту з'явилися разом з виникненням педагогічної діяльності як особливої суспільної функції.

Педагогічний такт можна викласти в системі взаємин учителя з тими категоріями людей, з якими він стикається в процесі своєї праці і які є об'єктом його педагогічного впливу. Професійна діяльність учителя являє собою його навчально-педагогічне спілкування з учнями, їхніми батьками, колегами і адміністрацією школи, які разом з учителем виконують функцію навчання і виховання. Виклад специфіки стосунків, що складаються між учителем та учнями, розкриває систему вимог педагогічної етики, такту і повніше показує її особливості.

Розроблена сутність формування стилю педагогічної діяльності, яка представляє собою цілеспрямований, протирічний та багатофакторний педагогічний процес оволодіння вчителем професійно-важливими знаннями, навиками та вміннями, розвитку й вдосконалювання педагогічно-цілісних особистісних якостей та звичок поведінки, найбільш адекватно забезпечуючих погодження індивідуальності молодого педагога і умов діяльності. Уточнена структура процесу формування стилю педагогічної діяльності вчителя, включаюча цілі, задачі, суб’єкт, об’єкт, зміст, форми та методи, відношення до процесу й результат. Виявлені психологічні фактори формування педагогічного такту в процесі становлення вчителя: адекватна самооцінка вчителя; позитивний емоційний стан; сформовані цінності особистості вчителя (визнання цінності та гідності учня, повага до особистості взагалі); загальний рівень культури особистості вчителя; розвинутість інтуїції та емпатії; знання основ психології спілкування; характеристика соціального середовища .

Педагогічний такт - це професійна якість вчителя. Він являться складовою педагогічної майстерності і набувається разом з педагогічною освітою і

педагогічною практикою. Повага до учнів, бережливе ставлення до їх особистості лежить в основі педагогічного такту.

Тактовний педагог володіє великим і активним запасом різноманітних способів впливу на школярів. Це і сила волі, стриманість, уважність, послідовність, кмітливість, гумор і іронія, усмішка, погляд, десятки відтінків голосу. Вчителі, які із широкого діапазону способів впливу користуються лише незначними, втрачають багато можливостей встановити контакт із учнями.

Педагогічний такт як форма взаємин з учнями визначається багатьма сторонами особистості вчителя, його ідейними переконаннями, культурою поведінки, загальною і спеціальною освітою, запасом відповідних умінь і навичок.

Оволодіти педагогічним тактом, не маючи педагогічної майстерності, неможливо. Педагогічний такт не засвоюється шляхом заучування, запам'ятовування чи тренування. Він є наслідком творчості вчителя, показником гнучкості його розуму. Педагогічний такт не буває стереотипним.

Педагогічний такт виховують, його набувають разом з педагогічною культурою і він виявляється в педагогічній діяльності. Він є показником зрілості педагогічного працівника як майстра своєї справи. Це великий засіб, за допомогою якого учнів можна перетворити на своїх спільників.

Педагогічний працівник має володіти певним набором особистісних якостей, серед яких доброзичливість, гуманність, принциповість, толерантність, моральність, дисциплінованість, порядність, творчість, спостережливість, співчутливість, емпатія, самовладання, оптимістичність, уважність наполегливість, ініціативність, натхненність, комунікативність, людяність, вимогливість, скромність.

Узагальненим виявленням стилю спілкування педагога є педагогічний такт, у якому акумульовано всі складові педагогічної культури педагога і який є одним із основних показників педагогічної майстерності.

Сутність педагогічного такту полягає в педагогічно доцільному ставленні та впливі педагога на учнів у вмінні налагоджувати продуктивний стиль спілкування.

Психологічними фактори які впливають на формування педагогічного такту виявилися: адекватна самооцінка вчителя; позитивний емоційний стан; сформовані цінності особистості вчителя (визнання цінності та гідності учня, повага до особистості взагалі); загальний рівень культури особистості вчителя; розвинутість інтуїції та емпатії; знання основ психології спілкування. Тому, якщо активно користуватися цими факторами, то можна досягнути значного підвищення педагогічного такту.

Список використаних джерел:

1. Маланк Ю.Л. Педагогічний такт - ознака майстерності вчителя. Початкова школа. 1980. №10. С.74-79.
2. Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.А. Зязюн. К.: Вища школа, 1997. 349 с.
3. Синиця Ї.О. Про педагогічний такт вчителя. К., Учпедгиз : Радянська школа. 1963. 188с.
4. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю. Вибрані твори: У 5 т. Т.2.- К.1976 . С.425-432

ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА РІВНІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Ольга Волошенко,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Митник О.Я.,

доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, професор

Анотація. *У представленому матеріалі доведено, що комунікативна компетентність практичного психолога є ключовою складовою його професійної діяльності. Надане власне визначення комунікативної компетентності практичного психолога, визначені її структура та рівні розвитку.*

Ключові слова: *комунікативна компетентність, комунікативні вміння, емоційний інтелект, соціальний інтелект.*

В сучасній науковій літературі багато уваги приділено терміну «комунікативна компетентність». Визначається, що він є багатофакторним, включає в себе декілька аспектів та складових. При цьому відсутня єдина думка, щодо визначення даного терміну. Проаналізувавши різні точки зору вітчизняних та зарубіжних видатних вчених, ми сформували власне визначення терміну комунікативна компетентність практичного психолога. На нашу думку, комунікативна компетентність практичного психолога – це властивість особистості, яка здатна ефективно вибудовувати спілкування залежно від обставин.

Комунікативна компетентність практичного психолога формується протягом всього його життя, включає в себе систему знань про мову та використання мовних засобів, розуміння емоцій власних та співрозмовника та вміння керувати ними, а також дотримання системи оптимальної моделі міжособистісної взаємодії і контроль комунікативної поведінки. Все це визначає структуру комунікативної компетентності практичного психолога, яка включає в себе наступні компоненти: комунікативні вміння, емоційний та соціальний інтелект.

Для розвитку комунікативної компетентності практичного психолога важливі різні складові комунікативних умінь. Особливе значення надається знанню мовних засобів та вмінню їх використовувати, а також здатність до

спілкування у різних мовленнєвих ситуаціях та лідерства у групі. Слід зазначити, що здатність до лідерства особливо важлива при проведенні групової терапії практичним психологом.

Що стосується емоційного інтелекту, то ми в своєму дослідженні звернулися до визначення Д. Гоулмана. Він визначає емоційний інтелект як здасть розуміти не тільки власні емоції, а й емоції інших людей, вміння керувати цими емоціями, а також взаємодіяти з оточуючими.

Виділяються такі обов'язкові складові емоційного інтелекту:

1. Емоційна обізнаність. Вона дозволяє практичному психологу розуміти емоції клієнтів, що у свою чергу сприяє побудові довірливої атмосфери та безпечного простору. А це в рази збільшує ефективність терапевтичного процесу [1, 34].

2. Управління своїми емоціями. Практичному психологу важливо вміти керувати власними емоції, тому що це допомагає підтримати емоційну стабільність під час психотерапевтичної сесії, а також збільшує терапевтичний ефект у стресових ситуаціях [1, 48].

3. Самомотивація. Самомотивація допомагає практичному психологу організувати свій робочий час, захистити себе від емоційного перенавантаження та зберегти стійкість та стабільність у стресових ситуаціях [1, 106].

4. Емпатія. К. Роджерс у своїх дослідженнях приділяє особливу увагу значенню емпатії для практичного психолога. Він зауважує, що психолог повинен аналізувати власні емоційні реакції, щоб краще розуміти емоції своїх клієнтів і бути змозі надати їм підтримку. Емпатія включає в себе щире прийняття та інтерес до клієнта, активне слухання, вираження співчуття та підтримку [4, 242].

У своїх працях, зокрема у роботі «Клієнтсько-орієнтована терапія», К. Роджерс розвинув ці ідеї і поділився своїми висновками щодо емпатії та її ролі у взаємодії психолога і клієнта [3].

5. Розпізнавання емоцій інших людей. Здатність розпізнавати емоції своїх клієнтів допомагає психологу діагностувати такі стани як депресія, стрес або тривога, що прискорює лікування та робить терапевтичний процес більш ефективним [2, 103].

Також складовою комунікативної компетентності практичного психолога є соціальний інтелект. У науковій літературі вперше про важливість соціального інтелекту в роботі психолога говорить Д. Гоулман. Без розвиненого соціального інтелекту неможливо побудувати успішну взаємодію між людьми. Він включає в себе вміння вирішувати конфлікти, здатність сприймати різні точки зору, а також успішно адаптуватися до різних комунікативних ситуацій та контекстів [1, 236].

Враховуючи все вищесказане, можна виділити три рівні розвитку комунікативної компетентності практичного психолога: високий, середній та низький.

Високий рівень комунікативної компетентності практичного психолога характеризується виразним мовленням, ефективністю спілкування у різних контекстах не тільки з клієнтами, а й з колегами, що включає в себе в тому числі керування емоціями, здатністю вирішувати конфлікти, сприйманням та розумінням різних точок зору, а також вмінням співпрацювати з різними групами людей.

При середньому рівні розвитку комунікативної компетентності практичний психолог здатен до розпізнавання та керування власними емоціями, володіє емпатією та вміє співпереживати. Цього рівня достатньо для повсякденного спілкування, але при професійній роботі можуть виникати труднощі у складних життєвих ситуаціях, наприклад, кризовому стані.

Практичний психолог з низьким рівнем комунікативної компетентності володіє обмеженими мовленнєвими засобами, у нього можуть виникати труднощі при вираженні власних думок та емоцій. Також можуть спостерігатися нерозуміння емоцій інших людей та неспроможність взаємодіяти з оточуючими.

Таким чином, розвиток комунікативної компетентності є ключовим для успішного виконання професійних обов'язків практичного психолога. Ця компетентність включає у себе розвинуті навички спілкування, високий рівень емоційного і соціального інтелекту. Рівні розвитку комунікативної компетентності визначаються на основі вмінь та навичок психолога у кожному з цих складових, від низького до високого рівня. Врахування цих складових є важливим для досягнення успішних результатів у взаємодії з клієнтами та інших аспектах професійної діяльності практичного психолога.

Список використаних джерел:

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект: чому він може бути важливіший за IQ. – Нью-Йорк: Bantam Books, 1995. – 393 с.

2. Екман П. Емоційний інтелект. Переклад з англійської. – Київ: Видавництво «Дух і Літера», 2003. – 284 с.

3. Rogers C. Client-centered therapy // Comprehensive textbook on psychiatry / ed. by H. I. Kaplan, B. J. Sadock. – Baltimore : Williams & Wilkins, 1988. – P. 3–40.

4. Rogers C. The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change // Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training. – 2007. – Vol. 44 (3). – P. 240–248.

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Маріанна Грін,

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника,

м. Івано-Франківськ,

Науковий керівник: Клепар М.В.,

доктор педагогічних наук, професор

Постановка проблеми. В сучасних умовах становлення та розвитку НУШ - стає актуальною необхідність підготовки педагогів які спроможні до раціональної взаємодії з сім'ями молодших школярів котрі навчаються в НУШ на засадах гуманізму, демократії та загальнолюдських цінностей. Це важливо для того, щоб покращити навчальний процес, клімат у класі та і взаємини між учнями і педагогами. А тому сутність проблеми зводиться до пошуку оптимальних шляхів взаємодії школи та сімей дітей молодшого шкільного віку.

Мета статті – полягає в тому, щоб розкрити особливості взаємодії школи та сім'ї в НУШ.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день освітні реформи в Україні загострюють увагу на проблемі побудови якісно нових взаємовідносин між учасниками освітнього процесу. Найбільш важливим є те, що у взаємовідносинах між батьками учнів початкових класів та школою посилюється наявність суперечності між суспільно-економічними трансформаціями українського суспільства та реальною практикою партнерства освітян та батьків, їх готовністю об'єднувати зусилля для створення нового покоління громадян. Нині актуалізується ця проблема пожвавленим вивченням європейського досвіду у розрізі концепції реформування НУШ та впровадження її ідей у систему національної освіти [3, с. 258].

Звернемо увагу на те, що сучасні педагоги мають розуміти, що в основі взаємодії школи та сім'ї лежить спілкування, взаємодія та співпраця між учителем і батьками. Батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Слід враховувати, що вчитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини. Взаємодія школи та сім'ї істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість. Саме цієї взаємодії потрібно

навчатись та приділяти особливу увагу під час практичних занять та практики в загальноосвітніх навчальних закладах [2, с. 236].

На додачу всього вищезгаданого, ми хочемо ілюструвати на рисунку 1 форми взаємодії школи і сімей дітей молодшої школи.

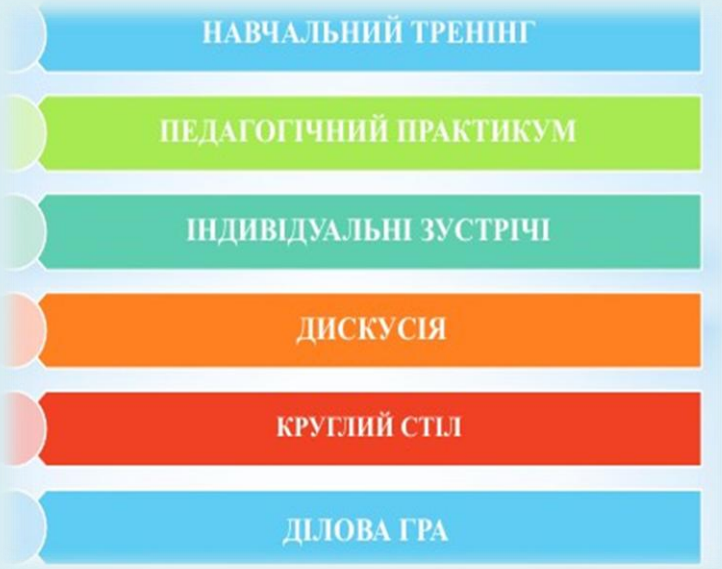

Рис. 1. Форми взаємодії школи і сімей дітей молодшої школи

Джерело [1]

Слід звернути увагу на те, що ці форми взаємодії з сім'ями допоможуть вирішити багато конфліктних ситуацій, які виникають у навчальному та виховному процесі молодшої школи.

Крім того варто сказати, що у педагогічній науці найчастіше звертається увага не стільки на взаємодію, скільки на способи впливу педагога на дитину, в результаті якого відбуваються зміни в особистості останнього у вигляді набутих компетентностей, необхідних для успішної самореалізації у суспільстві. У нашому розумінні педагогічна взаємодія, може розглядатись як взаємний вплив педагогів, дітей та батьків один на одного, в результаті чого відбувається особистий розвиток учнів. Це завдання реалізовується у спільній діяльності учителя, учнів у співпраці з батьками і передбачає їх взаєморозуміння, спільність інтересів, прагнень[6].

В свою чергу, взаємодія сім'ї та школи визначається як процес спільної діяльності за погодженням цілей, форм і методів сімейного та шкільного виховання. Ціннісна основа такої взаємодії – створення умов для успішної самореалізації дитини, її особистісного зростання, формування мотивації до навчання, збереження фізичного та психічного здоров'я, соціальної адаптації. Взаємодію «вчитель-батьки» як процес характеризують партнерські взаємини, спільна діяльність, інформаційний зв'язок, взаємовплив, взаєморозуміння.

До основних проблем, на яких потрібно акцентувати увагу педагогів у взаємодії з сім'ями учнів є [1, с. 272]:

- низький рівень педагогічної культури батьків;
- недостатній інтерес до шкільних справ дитини, її успішності;
- неготовність батьків активно співпрацювати з учителями.

Також звернемо увагу на чинники, що позитивно впливають на процес взаємодії сім'ї та школи, є [5]:

1) активність педагогів школи, використання різних методів співробітництва з сім'ями учнів, продумане планування роботи з батьками;

2) розуміння батьками зв'язку між наявним у них рівнем підготовленості до взаємодії зі школою, рівнем педагогічної культури та успіхами в особистісному становленні дитини;

3) встановлення особистих контактів між батьками та вчителями як підґрунтя для створення рівноправних відносин у шкільному співтоваристві;

4) створення в школі середовища, спрямованого на сім'ю, з метою досягнення більшої відповідності її культурним, економічним та соціальним особливостям, що значною мірою впливає на рівень досягнень дітей у школі.

Усе сказане означає те, що педагоги повинні бути ініціаторами в створенні взаємодії з батьками, адже взаємодія починається з підготовки орієнтації помічників у класі. Спочатку вчитель планує та проводить спеціальну підготовку батьків-помічників, а потім вже налагоджує всю взаємодію з ними.

Висновки. Сутність вищевикладеного зводиться до того, що взаємодія школи та сім'ї має свої певні особливості, які ми в межах розгляду статті ми постаралися максимально точно висвітлити. Зі сказаного раніше випливає, що взаємодія між учителем та батьками включає такі елементи: постійну комунікацію, яка дозволяє оперативно реагувати на будь-які зміни та проблеми; неформальне спілкування; усебічну допомогу й участь батьків у організації та проведенні свят, тематичних та позашкільних заходів; участь батьків у навчальному житті своїх дітей.

На закінчення скажемо, що залучення батьків допомагає вчителям досягти мети індивідуалізації. Завдяки спілкуванню з батьками вчителі збирають інформацію про кожну дитину в класі. Залучення батьків дає вчителю шанс бути менш ізольованим. Учителі та батьки можуть взаємно підтримувати один одного у забезпеченні цікавої діяльності та реалізації проектів дітей, що було б неможливо здійснити лише одному вчителю. Коли батьки відчувають, як позитивно впливають результати вивчення дітей, вони приходять віддячити зусиллям учителя, підказуючи новий шлях впливу. Їх зворушливість породжує нові ідеї та позитивні сподівання вчителя.

Хоча і рамки даної статті не комплексно висвітлюють всю проблематику взаємодії школи та сім'ї, проте стає основою для подальшого дослідження та більш повного розкриття.

Список використаних джерел:

1. Архипенко І.Л. Педагогіка партнерства – невід'ємна складова уроботі з батьками. Досвід роботи вихователя закладу початкової освіти: традиційні підходи та інновації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Ужгород: Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020. С. 271-277.

2. Байда М. Використання технологій кооперативного навчання в контексті гуманістичної парадигми освіти: постановка проблеми. Полтава: Дивосвіт, 2019. 236 с.

3. Басюк Н.А. Партнерська взаємодія вчителя Нової української школи з батьками молодших школярів. Житомир: ФОП Левковець, 2019. 258 с.

4. Бутенко О. Г. Моральне виховання молодших школярів: педагогіка партнерства в Новій українській школі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць*. 2019. № 71. С. 42-45.

5. Бучма В.В. Діалогічна взаємодія як складова педагогіки партнерства в концепції нової української школи. URL: http://www.psyh.kiev.ua/.

6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І АДМІНІСТРУВАННЯ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Загарій Дмитро,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ

Науковий керівник: Олефіренко Т.О.,
кандидат педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті розглянуто проблеми формування комунікативної культури майбутніх фахівців з публічного управління й адміністрування у науковому дискурсі.*

Ключові слова: *формування, комунікативна культура, майбутні фахівці з публічного управління і адміністрування.*

У сучасному світі, де комунікація відіграє ключову роль у всіх сферах життя, особливо важливою є комунікативна культура для фахівців з публічного управління і адміністрування. Комунікативна культура впливає на ефективність управлінських рішень, якість взаємодії з громадянами та іншими організаціями, а також на успішність у реалізації державних програм. Метою цієї статті є аналіз підходів до формування комунікативної культури у майбутніх фахівців з публічного управління і адміністрування в науковому дискурсі.

Формування комунікативної культури майбутніх фахівців з публічного управління і адміністрування є важливим аспектом їх професійного розвитку. У науковому дискурсі виділяються різні підходи до цього процесу. Одним з ключових підходів є інтеграція теоретичних знань з практичними навичками, що дозволяє студентам розвивати ефективні комунікативні стратегії. Значну роль також відіграє міждисциплінарний підхід, який забезпечує більш глибоке розуміння складних соціальних процесів і вміння адаптувати комунікаційні методи відповідно до різних контекстів. Важливою є також роль інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання, які сприяють формуванню сучасних комунікативних компетенцій. Таким чином, комплексний підхід до формування комунікативної культури майбутніх управлінців забезпечує їх готовність до ефективної професійної діяльності.

Підходи до формування комунікативної культури:

- *Теоретичні підходи*. Основою формування комунікативної культури є теоретичні підходи, які включають вивчення фундаментальних принципів і концепцій комунікації. Це дозволяє майбутнім фахівцям зрозуміти сутність комунікації, її роль у суспільстві та управлінні, а також розвинути навички критичного мислення і аналізу інформації. Теоретичні підходи також включають вивчення різних моделей комунікації, таких як вербальна і невербальна комунікація, міжкультурна комунікація та етика комунікації.

- *Практичні підходи*. Практичні підходи до формування комунікативної культури включають різноманітні тренінги, семінари, воркшопи та практичні заняття. Ці методи дозволяють майбутнім фахівцям застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, розвивати навички ефективної комунікації, вирішення конфліктів, ведення переговорів та прийняття рішень. Важливим елементом практичних підходів є симуляційні ігри та рольові ігри, які допомагають моделювати реальні ситуації і відпрацьовувати комунікативні навички в умовах, наближених до реальності.

- *Інноваційні підходи*. Інноваційні підходи до формування комунікативної культури включають використання сучасних технологій і методик, таких як онлайн-курси, вебінари, віртуальні симуляції та інтерактивні платформи. Ці методи дозволяють забезпечити доступ до сучасних знань і практик, розширити можливості для самонавчання і самоосвіти, а також створити умови для постійного вдосконалення комунікативних навичок. Інноваційні підходи також включають використання соціальних мереж і медіа для розвитку навичок публічної комунікації та взаємодії з аудиторією.

Формування комунікативної культури у майбутніх фахівців з публічного управління і адміністрування є складним і багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу. Теоретичні, практичні та інноваційні підходи доповнюють один одного і створюють основу для розвитку ефективних комунікативних навичок, необхідних для успішної професійної діяльності. Важливим аспектом є постійне вдосконалення комунікативної культури, що забезпечить високу якість управлінських рішень і ефективну взаємодію з громадянами та іншими організаціями.

Список використаних джерел:

1. Іваненко, О. (2019). Теоретичні основи комунікативної культури: сучасні підходи. Київ: Наукова думка.

2. Петрова, Л. (2020). Практичні аспекти формування комунікативної культури у фахівців з публічного управління. Харків: Видавництво Харківського національного університету.

3. Сидоренко, М. (2021). Інноваційні методи в розвитку комунікативної культури. Львів: Видавництво Львівського національного університету.

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ВПРАВИ З РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ «DEMOCRACY CAKE» У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НА БАЗІ УНІВЕРСИТЕТУ ОСЛО (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)

Тетяна Золотаренко,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Васютіна Т.М.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У цій публікації проаналізовано практичний потенціал вправи «Democracy Cake». Описано її зміст, особливості проведення та досвід упровадження на базі норвезького Університету Осло у процесі підготовки фахівців різних спеціальностей. Представлено перспективні дослідження у рамках запропонованої проблеми.*

Ключові слова: *«Democracy Cake», громадянська освіта, Королівство Норвегія, Університет Осло.*

Університет Осло – це найбільший, найпрестижніший та найстаріший заклад вищої освіти Королівства Норвегія, який був заснований 2 вересня 1811 року. Відтоді він став важливим центром вищої освіти та досліджень у країні. Університет Осло пропонує широкий спектр програм навчання за різними

галузями знань, включаючи гуманітарні науки, природничі науки, соціальні науки, медицину, право, технології та багато інших. Різноманітні студентські організації, які функціонують на базі цього ЗВО, забезпечують можливості для всебічного розвитку здобувачів вищої освіти та надають інструменти для пошуку занять задля задоволення інтересів кожного студента [2].

Вагомою складовою організації процесу навчання в Університеті Осло є демократія. Її основи закладено як у підходи до навчання, так і у теоретико-практичний матеріал до занять. На практиці перший аспект упроваджується шляхом надання можливості обирати курси, працювати у волонтерських хабах та можливість впливати на увесь виборчий процес університету та держави загалом. Другий компонент забезпечує теоретичну обізнаність здобувачів вищої освіти у питаннях демократії та дозволяє впроваджувати отримані знання на практиці.

За останні роки усе більшої популярності, у норвезьких закладах освіти різних рівнів, набуває вправа «Democracy Cake» [3]. «Democracy Cake» – це набір навчальних матеріалів, розроблений Rafto Foundation, що має на меті підвищення рівня розуміння здобувачів освіти у питаннях демократії. Незважаючи на те, що «Democracy Cake» схожий на настільну гру, він швидше є настільною вправою. Основна відмінність між грою та вправою полягає в тому, що вправа не оформлена як змагання між гравцями і не передбачає перемоги одного з них.

«Democracy Cake» складається з двох дощок: державного торта та торта демократії. Вони виготовлені у вигляді круглих пластин, які поділені на шість «скибочок» з колом посередині та трьома наборами «інгредієнтів»: 6 «інгредієнтів» для державного торта, 21 «інгредієнт» для хорошої демократії та 13 «інгредієнтів» для поганої демократії. Короткі визначення всіх інгредієнтів подано на звороті кожної картки. У табл.1. представлено можливі «інгредієнти» «Democracy Cake», які були використані під час проведення цієї вправи на базі Університету Осло.

Таблиця 1

Картки для вправи "Democracy Cake» [3]

«Інгредієнти» державного торта	Гарні «інгредієнти» демократії	Погані «інгредієнти» демократії
• Communal identity (Суспільна ідентичність); • Delimited territory (Розмежування території); • Executive power (Виконавча влада); • State monopoly of violence (Державна монополія на насильство); • State apparatus (Державний апарат); • Common currency (Єдина валюта).	• Free and fair elections (Вільні та чесні вибори); • Formal consultations (Офіційні консультації); • Referendum (Референдум); • Legislative branch (Законодавча влада); • Due process (Належні правові процедури); • Judicial branch (Судова гілка влади); • Ombudsmen (Омбудсмен); • Public transparency (Прозорість для громадськості); • Anti-discrimination laws (Антидискримінаційне законодавство); • Freedom of speech (Свобода слова); • Freedom of association (Свобода об'єднань); • Freedom of the press	• Terrorism (Тероризм); • Anti-democratic political organisations (Антидемократичні політичні організації); • Abuse of power (Зловживання владою); • Suppression of organisations (Придушення діяльності організацій); • Censorship (Цензура); • Discrimination (Дискримінація); • Extremism (Екстремізм); • Political repression (Політичні репресії); • Corruption (Корупція); • Contempt of politicians (Неповага до політиків);

	(Свобода преси); • Freedom of assembly (Свобода мирних зібрань); • The right to privacy (Право на недоторканність приватного життя); • Freedom of religion or belief (Свобода релігії або переконань); • Welfare services (Соціальні послуги); • The right to education (Право на освіту); • Media diversity (Різноманітність засобів масової інформації); • Affirmative action (Позитивні дії); • Universal suffrage (Загальне виборче право); • Public access to decision-making (Доступ громадськості до процесу прийняття рішень.	• Governmental surveillance (Державний нагляд); • Lack of trust in the democratic system (Відсутність довіри до демократичної системи); • Election fraud (Фальсифікація виборів).

Коли учасники вправи отримали картки їхнім завданням стає створити демократичну державу шляхом творення національної ідентичності та додання необхідних компонентів демократичної системи оминаючи ті, які шкодять її

розвитку. Уся вправа супроводжується дискусією, у межах якої здобувачі освіти намагаються знайти шляхи подолання «поганих інгредієнтів демократії».

Варто зауважити, що робота з вправою «Democracy Cake» проводиться у групах із 3-4 здобувачів освіти. На початку роботи варто наголосити, що це не гра, де буде визначено переможців, а вправа для обговорення та спільного пошуку рішень на шляху до побудови демократичної системи. Наступна діяльність відбувається так: спочатку здобувачі освіти будують державу, розміщуючи шість «інгредієнтів» в порядку їхньої пріоритетності. Групи обґрунтовують свій вибір та обговорюють подібності та відмінності на так званому «пленарному» засіданні. Далі, учасники вправи створюють демократію, вибираючи шість хороших компонентів демократії та розміщуючи їх на торті демократії в порядку пріоритетів. Знову ж таки, вони повинні обґрунтувати свій вибір. Після цього, організатор вправи дає кожній групі компонент «поганої» демократії. Групи обговорюють, який «корисний інгредієнт» із використаних і невикористаних частин може протидіяти поганому «інгредієнту». Вибір кожної групи обговорюється усіма учасниками. Нарешті, на пленарному засіданні, учасники порівнюють демократії, які були розвинені під час вправи, з демократією у їхній країні та обговорюють, чи можна коли-небудь повністю розвинути демократію.

Після завершення вправи, працівниками університету Осло було здійснено висновок щодо цінності «Democracy Cake» у контексті розвитку у здобувачів освіти знань про демократичну систему та особливостей її становлення. Їхні висновки базувалися на основі спостережень, а також на базі вражень здобувачів вищої освіти, які брали участь у проведенні вправи.

Важливо зазначити, що матеріали для проведення вправи «Democracy Cake» доступні багатьма мовами світу, у тому числі й українською, як це представлено на рис.1.

Рис.1. Матеріали до вправи «Democracy Cake» [1]

Нами було проаналізовано практичний потенціал вправи «Democracy Cake», яка була проведена на базі Університету Осло (Королівство Норвегія). З'ясовано, що вправа позитивно впливає на розвиток громадянської компетентності здобувачів освіти. Перспективними вважаємо подальші дослідження «Democracy Cake» та практичне впровадження цієї вправи у закладах освіти України.

Список використаних джерел:

1. На Львівщині презентували гру «Democracy Cake» – рецепт демократії». URL: https://tvoemisto.tv/news/na_lvivshchyni_prezentuvaly_gru_democracy_cake_ _retsept_demokratii_113679.html

2. Home - University of Oslo – UiO. URL: https://www.uio.no/english/

3. Mathé N. E. H. Preparing to Teach Democracy: Student Teachers' Perceptions of the «Democracy Cake» as a Set of Teaching Materials in Social Science Education. JSSE - Journal of Social Science Education, 19(3). 2020. URL: https://www.jsse.org/index.php/jsse/article/view/1243

СТАН ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Карась Олег,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Маркусь І.С.,

кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у статті розглянуто стан фахової підготовки вчителів у Республіці Польща у контексті цифровізації.*

Ключові слова: *фахова підготовки, вчителі, Республіка Польща, цифровізація.*

Цифровізація стала невід'ємною частиною сучасного світу, впливаючи на всі сфери життя, включаючи освіту. У Республіці Польща процес цифровізації освіти активно розвивається, що вимагає відповідної підготовки вчителів до роботи в нових умовах. Стаття розглядає стан фахової підготовки вчителів у Польщі, аналізує основні виклики та перспективи.

З розвитком цифрових технологій змінюються вимоги до вчителів. Вони повинні не лише володіти традиційними педагогічними методами, а й бути обізнаними у використанні сучасних цифрових інструментів. Це включає роботу з інтерактивними платформами, проведення онлайн-уроків, використання електронних ресурсів тощо.

У Республіці Польща підготовка вчителів здійснюється у вищих навчальних закладах, де студенти отримують як теоретичні знання, так і практичні навички. Програми навчання включають педагогіку, психологію, методику викладання та інші дисципліни.

Окрім базової підготовки, вчителі мають можливість проходити курси підвищення кваліфікації, які часто організовуються міністерством освіти або іншими освітніми установами. Такі курси допомагають вчителям вдосконалювати свої знання та навички, зокрема у сфері цифрових технологій.

Аналіз наукової літератури дозволяє визначити наступні виклики цифровізації:

- *Технічні умови.* Одним з основних викликів є забезпечення необхідної технічної бази для вчителів та учнів. У багатьох школах відсутні сучасні комп'ютери, інтерактивні дошки та інші необхідні засоби.

- *Психологічна готовність***.** Не всі вчителі готові до змін, які несе цифровізація. Часто зустрічаються випадки, коли педагоги відчувають страх перед новими технологіями або не впевнені у своїх силах.

- *Недостатнє фінансування.* Фінансування освітніх програм та курсів підвищення кваліфікації залишається проблемою. Не всі вчителі мають можливість брати участь у таких заходах через їх високу вартість або відсутність фінансової підтримки з боку держави.

Перспективи та рекомендації:

- *Інвестування у технічну базу***.** Необхідно забезпечити школи сучасними технічними засобами. Це дозволить вчителям використовувати новітні технології у навчальному процесі.

- *Підвищення кваліфікації вчителів.* Розробка та впровадження нових програм підвищення кваліфікації, орієнтованих на цифрові технології, є важливим кроком. Важливо, щоб такі програми були доступними для всіх вчителів.

- *Психологічна підтримка.* Необхідно надавати вчителям психологічну підтримку, допомагаючи їм адаптуватися до нових умов праці. Це може бути здійснено через консультації, тренінги та інші заходи.

Цифровізація освіти у Республіці Польща є важливим та необхідним процесом, який вимагає відповідної підготовки вчителів. Забезпечення технічної бази, підвищення кваліфікації та психологічна підтримка є ключовими складовими успішної адаптації педагогів до нових умов. Лише комплексний підхід дозволить досягти високих результатів у цифровізації освіти та підготовці вчителів у Польщі.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Аліна Кириченко,
КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І .С. Нечуя-Левицького»,
м. Богуслав
Науковий керівник: Погрібняк Г.А.,
викладач вищої категорії, методист

Анотація. *В статті розглянуто питання формування психологічної грамотності студентів фахового коледжу, розкрито деякі шляхи забезпечення ресурсного стану педагога через самоконтроль його емоційної та поведінкової сфер. Вказано на значення емоційного інтелекту педагога в освітньому процесі.*

Ключові слова: *психологічна культура, психологічна грамотність, стресостійкість, самопізнання, психічний ресурс.*

Значимою складовою професійної культури педагога є формування його психологічної культури. Психологічна культура — це якісно-професійна характеристика особистості людини, в основі якої — система усвідомлених спеціальних психологічних цінностей, що творчо використовуються та примножуються в процесі професійної діяльності.[3, 79]

Діяльність майбутнього вчителя багато в чому залежить від його уявлення про простір професійної діяльності, про механізми педагогічного спілкування, обумовленість психологічних особливостей учнів. Педагогічна діяльність особистості ґрунтується на певних психологічних поглядах різного ступеня оформленості та усвідомленості.

Деяка частина цих поглядів формується як стихійно — під впливом сімейного виховання, відвідування закладів освіти, так і цілеспрямовано — в процесі знайомства студента з теоретичними та практичними підходами, сформованими в психологічній науці, процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін, під час проходження педагогічних практик, самоосвіти, спілкування з практичним психологом при вирішенні особистісних проблем тощо.

В свою чергу, однією зі складових психологічної культури є психологічна грамотність, яка забезпечує психологічну компетентність та можливість саморегуляції власної поведінки і власних емоційних станів. Формування професійної самосвідомості, самопізнання, прагнення до саморозвитку, забезпечує у майбутніх педагогів здатність протидіяти синдрому емоційного вигоряння та психофізичному виснаженню.

Виклики сьогодення вимагають освіченості у сфері керування власною емоційною сферою всіх громадян країни, але особливо це потрібно тим, хто формує психіку дитини, її психічне і ментальне здоров'я – батькам, педагогам. Емоційний стан та стресостійкість вчителя безпосередньо впливають на емоційний стан учнів та атмосферу в класі. Саме тому освітянам вкрай важливо піклуватися про себе в часи високої невизначеності та стресогенності, віднаходити власні ресурси стійкості та життєвої енергії.[1, 11]

Стрес та перенапруження призводять до того, що люди починають сумніватися у правильності своїх дій та рішень, або ж, навпаки, беруть на себе забагато відповідальності. Протягом воєнного часу такий дисбаланс у поведінці яскраво виражений, адже людина перебуває в умовах невизначеності та втрачає здатність контролювати ситуацію. Повернути баланс допоможе звернення до особистісних сенсів. Варто згадати, чому було обрано саме професію вчителя, у чому цінність такої діяльності, що в ній надихає та мотивує. Якщо записати своє професійне кредо та розмістити на рівні очей у робочому просторі, то це буде додатковим мотиваційним фактором.

Студенти починають усвідомлювати, що не на всі процеси та проблеми у професійному і особистому житті можна впливати, є ті, що знаходяться поза зоною контролю. Приходить розуміння про значимість зміни власної поведінки через вироблення позитивних звичок які наповнюють людину ресурсом, через аналіз ситуацій з точки зору їх розміщення в зоні контролю вчителя, через використання нових ідей в методиці навчання і способів вирішення проблемних виховних ситуацій.

Студенти починають розуміти, що педагогічну діяльність треба здійснювати враховуючи особливості контингенту учнів кожного класу, використовувати цікаві методичні знахідки, включати вправи для саморегуляції та елементи арт-терапії в план уроку.

Дослідження психологів доводять, що головною цінністю для людей є щирі стосунки з близькими людьми. Тому ще зі студентських років варто приділяти достатньо часу спілкуванню з близькими та друзями, підтримувати емоційний зв'язок, піклуючись один про одного, а надалі розбудовувати коло своїх професійних контактів, долучатися до професійних спільнот та платформ обміну досвідом. Включеність у спільноту, підтримка близьких та однодумців допомагають пережити стресову ситуацію, пов'язану з війною, крім того, соціальна підтримка допомагає відновити життєву безперервність.[1, 11]

Педагогічна робота емоційно досить виснажлива, тому треба знаходити час для відпочинку. Цю звичку також варто формувати ще зі студентських років - віднаходити кілька годин для малювання, прогулянок, спортзалу, спілкування з друзями. Тимчасове відсторонення від соціальних мереж дає можливість упорядкувати думки, осмислити актуальні події в своєму житті, спланувати поведінку. В процесі навчання варто ставити чіткі цілі, вони повинні бути конкретними, вимірними, досяжними, актуальними та своєчасними. Сам освітній процес в фаховому коледжі, система форм контролю сприяє веденню щоденника, в якому можна фіксувати види завдань, терміни їх реалізації та

відмічати виконані. Такі своєрідні чек-листи допомагають унаочнити реалізацію діяльності і посилюють мотивацію. Треба відзначати свої невеликі та значні успіхи, нагороджувати себе. Формування культури самоповаги сприяє налагодженню і підтримці спілкування з учнями, колегами.

Частиною самопізнання є розпізнавання педагогом власних емоцій. Вчитель має усвідомлювати, яку він переживає емоцію ще до того, як він починає говорити чи діяти. Зокрема, він має точно назвати для себе ту емоцію, яку переживає.[2, 224] Управління емоціями полягає в здатності обирати оптимальну для себе лінію поведінки в конкретний час при переживанні усвідомленої емоції. Емоційний стан вчителя має «працювати» на користь освітнього процесу.

Оскільки емоції є правдивим показником інтересів та потреб учнів, то вміння розпізнавати та називати ті емоції, які переживають учні, створює передумови для плідної роботи в на уроці. Зниження або підвищення емоційного фону навчального заняття залежить від того, яке завдання виконується на певному його етапі. Сукупність указаних умінь розпізнавати власні і чужі емоції та керувати власними і чужими емоціями ще називають емоційним інтелектом.[2, 225]

Різноманітні виклики сучасного суспільства не повинні призводити до «вигоряння» педагогів, до зниження якості їх роботи. Тому фахові коледжі вже сьогодні мають формувати у студентів уміння раціонально використовувати свій психічний ресурс та володіння навичками саморегуляції, давати розуміння необхідності постійного самоаналізу і самовдосконалення в процесі педагогічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни» — посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти, розроблений Громадською організацією «GoGlobal» спільно з

Центром «Розвиток КСВ» та експертною платформою Career Hub у рамках програми «Мріємо та діємо». 50 с.

2. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с.

3. Мельник І. С. Педагогічна психологія: дошкільний вік. Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 128 с.

ПРОФІЛАКТИКА АСОЦІАЛІЗАЦІЇ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: РОЛЬ ПЕДАГОГІКИ ЦИФРОВОЇ БЕЗПЕКИ

Оксана Коханко

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти

та інноваційної педагогіки

Валерій Матвієнко

здобувач третього (освітньо-наукового)

рівня вищої освіти

Український держаний університет

імені Михайла Драгоманова

Анотація. *У тезах досліджується проблема асоціалізації молоді в умовах цифровізації суспільства та роль педагогіки цифрової безпеки у її профілактиці. Автори аналізують негативні явища, такі як кібербулінг, інтернет-залежність та дезінформація, що впливають на соціалізацію молоді. Запропоновано інтеграцію принципів цифрової безпеки в освітній процес, зокрема через тренінги, інтерактивні уроки та залучення батьків до формування цифрової грамотності. Підкреслюється важливість психологічної підтримки та*

розвитку критичного мислення для гармонійного розвитку особистості в цифрову епоху.

Ключові слова: *асоціалізація молоді, педагогіка цифрової безпеки, кібербулінг, інтернет-залежність, цифрова грамотність*

Сучасне суспільство переживає епоху стрімкої цифровізації, яка докорінно змінює спосіб життя, навчання та комунікації молодого покоління. Разом із численними перевагами, які пропонують цифрові технології, постає низка викликів, що безпосередньо впливають на соціалізацію молоді. Виникнення таких явищ, як інтернет-залежність, кібербулінг, дезінформація та порушення конфіденційності, сприяє зростанню ризику асоціалізації серед молоді [1]. Цей феномен проявляється у втраті особистістю здатності ефективно взаємодіяти з суспільством, що може призводити до ізоляції, зниження самооцінки та погіршення психоемоційного стану.

В умовах посилення цифрового впливу особливої уваги заслуговує роль педагогіки цифрової безпеки, яка спрямована на формування в молоді навичок відповідального користування технологіями, критичного мислення та розуміння ризиків, що супроводжують онлайн-діяльність. Педагогіка цифрової безпеки не лише допомагає запобігти негативним наслідкам асоціалізації, але й сприяє формуванню етичної культури поведінки в цифровому середовищі, що є необхідним для гармонійного розвитку особистості в сучасному світі.

Асоціалізація в молодіжному середовищі є багатофакторним явищем, яке потребує комплексного підходу до його аналізу та профілактики. Однією з основних причин асоціалізації є кібербулінг — систематичні психологічні атаки на особистість у цифровому середовищі. Жертви кібербулінгу часто відчувають страх, сором та безпорадність, що негативно впливає на їхнє бажання взаємодіяти з іншими. Для профілактики цього явища важливо проводити систематичну роботу з молоддю, спрямовану на розвиток емоційного інтелекту, взаємоповаги та розпізнавання ознак булінгу. Наприклад, учнів слід залучати до

тренінгів із симуляційними завданнями, які дозволяють відпрацьовувати навички реагування на кібербулінг та формувати позитивні способи комунікації [2].

Іншою суттєвою загрозою є інтернет-залежність, яка виражається у надмірному використанні цифрових пристроїв і платформ, що замінює реальну комунікацію та інші аспекти соціального життя. Залежність від соціальних мереж чи відеоігор може призводити до ізоляції, порушення режиму дня, зниження академічної успішності та навіть розвитку тривожних станів. Для протидії цьому явищу важливо запроваджувати освітні програми, які навчають молодь ефективного тайм-менеджменту та відповідального користування цифровими ресурсами. Наприклад, інтерактивні уроки з управління часом та плануванням можуть сприяти усвідомленому використанню технологій [3].

Дезінформація та маніпуляції в інтернеті є ще одним суттєвим ризиком. Молодь, яка не має достатньої інформаційної грамотності, може стати жертвою пропаганди, фейкових новин або шахрайських схем. Це може спричинити формування викривленого уявлення про реальність та зниження довіри до суспільних інституцій. У цьому контексті педагогіка цифрової безпеки відіграє ключову роль, навчаючи молодь навичкам критичного аналізу інформації та розпізнавання дезінформації. Школярам необхідно пояснювати, як працюють алгоритми соціальних мереж, і як вони можуть маніпулювати контентом, який бачить користувач [4].

Ефективна профілактика асоціалізації можлива через інтеграцію принципів цифрової безпеки в освітній процес. Наприклад, уроки інформатики можуть включати теми, присвячені основам цифрової етики, конфіденційності, розпізнаванню шахрайських повідомлень та методам захисту персональних даних. Важливим компонентом є використання інтерактивних методів навчання, таких як симуляції та тренінги, що моделюють реальні ситуації в цифровому середовищі. Учні можуть навчатися реагувати на кібербулінг, розпізнавати фішингові атаки або безпечно поводитися у соціальних мережах.

Позакласна діяльність також є потужним інструментом профілактики асоціалізації. Організація клубів цифрової безпеки, семінарів і воркшопів допомагає молоді отримати практичні знання про безпеку в інтернеті та розвинути навички самозахисту. Наприклад, молодіжні дебати на тему "Свобода слова в інтернеті: межі та відповідальність" сприяють формуванню критичного мислення та обговоренню актуальних етичних питань цифрового суспільства.

Не менш важливим аспектом є залучення батьків до процесу формування цифрової грамотності у дітей. Інформаційні сесії для батьків можуть допомогти їм зрозуміти основні загрози цифрового середовища, навчити їх розпізнавати ознаки кібербулінгу чи інтернет-залежності у своїх дітей, а також надавати рекомендації щодо контролю часу, проведеного в мережі. Батьки, які володіють знаннями про цифрову безпеку, можуть ефективніше підтримувати дітей у цьому аспекті. Крім того, корисним є впровадження спільних проектів для дітей та батьків, які сприяють побудові довірливих відносин і спільному розвитку цифрових компетенцій.

Психологічна підтримка є важливою складовою профілактики асоціалізації. Шкільні психологи, працюючи в тісній співпраці з педагогами, можуть допомагати учням долати стрес, викликаний негативним досвідом у цифровому середовищі. Наприклад, індивідуальні консультації та групові тренінги з розвитку емоційного інтелекту сприяють покращенню психоемоційного стану молоді та їхньої здатності протистояти негативному впливу інтернету.

Серед успішних прикладів реалізації педагогіки цифрової безпеки можна відзначити програму "Цифрова грамотність для всіх", яка впроваджується в Україні та включає спеціалізовані курси для школярів, педагогів і батьків. Щорічна європейська ініціатива Safer Internet Day привертає увагу молоді до важливості безпеки в інтернеті та сприяє обговоренню актуальних викликів цифрового простору.

Профілактика асоціалізації через педагогіку цифрової безпеки є невід'ємною складовою сучасної освіти. Формування навичок відповідального використання цифрових технологій, розвиток критичного мислення та забезпечення психологічної підтримки сприяють зниженню ризиків асоціалізації. Успішна реалізація цих завдань вимагає спільних зусиль педагогів, батьків, психологів та суспільства в цілому. Педагогіка цифрової безпеки стає важливим інструментом гармонійного розвитку молоді у цифрову епоху, допомагаючи їм не лише уникати ризиків, але й ефективно використовувати можливості, які надають сучасні технології.

Список використаних джерел:

1. Гавлюк Ф. Л. Профілактика кібербулінгу в роботі з молодшими школярами : кваліфікаційна робота / Ф. Л. Гавлюк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. – 46 с. – Режим доступу: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11361/m_educ_2025_050.pdf?isAllowed=y&sequence=1

2. Журба К. О., Канішевська Л. В., Малиношевський Р. В., Харченко Н. В., Федоренко С. В. Виховання дітей та молоді у цифровому просторі : посібник / за ред. К. О. Журби. – Київ, 2022. – 124 с. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733779/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%80%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81_.pdf

3. Кремень В. Г. (ред.) Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі / за заг. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Ін-т проблем виховання НАПН України, 2021. – 48 с. – Режим доступу: https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Kontseptsiia-vykhovannia-ditey-ta-molodi-v-tsyfrovomu-prostori.pdf

4. Удалова О., Швед О., Кузнєцова О. та ін. Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями. – Київ : Україна, 2010.

– 72 с. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/osvita-2/pozashkilna-osvita/vikhovna-robota-ta-zakhist-prav-ditini/bezpeka-ditey-v-interneti

СУТЬ ПОНЯТТЯ «АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА» У ФАХОВИХ ДЖЕРЕЛАХ

Кушнір Степан,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у статті розглянуто суть поняття «академічна культура педагогічного працівника» у фахових джерелах.*

Ключові слова: *академічна культура, академічна культура педагогічного працівника.*

Академічна культура педагогічного працівника є ключовим аспектом успішної освітньої діяльності. Вона включає в себе сукупність етичних, професійних та академічних норм, які визначають поведінку та діяльність педагога. У цій статті ми розглянемо основні компоненти академічної культури, її значення для педагогічної діяльності та способи її формування.

Академічна культура педагогічного працівника складається з кількох важливих елементів:

- *Етичні норми:* Це правила та принципи, які регулюють поведінку педагога в навчальному процесі. Вони включають в себе чесність, відповідальність, повагу до учнів та колег, а також дотримання академічної доброчесності.

- *Професійні стандарти:* Вони визначають рівень знань, умінь та навичок, які повинен мати педагог. Професійні стандарти також включають в себе вимоги до професійного розвитку та підвищення кваліфікації.

- *Академічна доброчесність*: Це дотримання принципів академічної чесності та уникання плагіату. Академічна доброчесність вимагає від педагогічного працівника чесного та прозорого виконання своїх професійних обов'язків.

- *Комунікативні навички*: Вміння ефективно спілкуватися з учнями, колегами та батьками є важливою складовою академічної культури. Комунікативні навички включають в себе вміння слухати, аргументувати свою точку зору та вести конструктивний діалог.

Академічна культура має велике значення для педагогічної діяльності з кількох причин:

- *Формування моральних цінностей*: Педагогічний працівник є прикладом для учнів, тому його поведінка та етичні норми впливають на формування моральних цінностей у молодого покоління.

- *Підвищення якості освіти*: Дотримання професійних стандартів та академічної доброчесності сприяє підвищенню якості освіти. Педагоги, які дотримуються високих стандартів, забезпечують краще засвоєння знань та розвиток учнів.

- *Створення позитивного навчального середовища*: Академічна культура сприяє створенню сприятливого навчального середовища, де учні відчувають себе захищеними та мотивованими до навчання.

- *Професійний розвиток педагога*: Академічна культура стимулює педагогів до постійного самовдосконалення та підвищення кваліфікації. Це сприяє їхньому професійному зростанню та підвищенню ефективності їхньої роботи.

Формування академічної культури педагогічного працівника є складним та багатогранним процесом, який включає кілька важливих аспектів:

- *Професійна освіта:* Важливою складовою формування академічної культури є професійна освіта педагогів. Вона повинна включати курси з етики,

педагогіки та методики викладання, а також забезпечувати можливості для практичного застосування отриманих знань.

- *Підвищення кваліфікації:* Регулярне підвищення кваліфікації сприяє професійному розвитку педагогів та підтримує їх у курсі новітніх досягнень у галузі освіти. Це може включати участь у семінарах, конференціях та тренінгах.

- *Система наставництва*: Наставництво є ефективним способом передачі знань та досвіду від більш досвідчених педагогів до молодих спеціалістів. Це сприяє формуванню професійних стандартів та академічної культури у нових педагогів.

- *Внутрішньоорганізаційні заходи*: Внутрішньоорганізаційні заходи, такі як тренінги, семінари та робочі групи, сприяють формуванню та підтримці академічної культури. Вони дозволяють педагогам обмінюватися досвідом, обговорювати актуальні проблеми та знаходити спільні рішення.

Академічна культура педагогічного працівника є важливим аспектом успішної освітньої діяльності. Вона включає в себе етичні норми, професійні стандарти, академічну доброчесність та комунікативні навички. Формування академічної культури сприяє підвищенню якості освіти, створенню позитивного навчального середовища та професійному розвитку педагогів. Для досягнення цих цілей важливо забезпечити професійну освіту, регулярне підвищення кваліфікації, систему наставництва та внутрішньоорганізаційні заходи. Таким чином, академічна культура педагогічного працівника стає основою для забезпечення високих стандартів освіти та виховання моральних цінностей у молодого покоління.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Ірина Лігус,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Євтушенко І. В.,

кандидат психологічних наук, доцент

Анотація. *Розкрито поняття професійної самосвідомості як складової самосвідомості. Розглянуто компоненти структури професійної самосвідомості. Проаналізовано різні погляди вчених на ці поняття. Виявлено загальні характеристики.*

Ключові слова: *самосвідомість, професійна самосвідомість, структура професійної самосвідомості.*

У зв'язку зі збільшенням довіри та кількості звернень до фахівців у галузі психічного здоров'я (згідно даних МОЗ України), доцільним постає питання дослідження професійної самосвідомості практичних психологів, що надають таку допомогу.

Поняття «самосвідомість» цікавило науковців ще з початку XX століття. Так, у 1934 році Піаже розробив теоретичну модель про вродженість самосвідомості в її тілесному вимірі, що мала значний вплив на подальші дослідження Мерло-Понті. Приблизно в той самий час завдяки Л. Вигоцькому з'явилося інше розуміння самосвідомості, яке ґрунтувалося на тому, що формування індивідуальності залежить від присутності іншого та впливу на особистість навколишнього середовища.

Серед науковців, що займалися означеною проблематикою варто виділити: питаннями самосвідомості (У. Джемс, Дж. Ловінджер, В. Кайгер, С.Рубінштейн); питаннями самоставлення, саморозуміння та самооцінки (У. Джемс, А. Бандура, С. Рубінштейн, Т. В. Дмитрова, В. Н. М'ясищев); дослідженням Я-концепції (А.Маслоу, У. Джемс, Р. Бернс, К. Роджерс, Л. Венгер, Т. В.Дмитрова, В. Сатір).

Важливо зазначити, що термін «професійна самосвідомість» в наукових дослідженнях і науковій літературі використовується порівняно недавно і розглядається поряд з такими поняттями як «професійне становлення» (Л.Подоляк, В. Юрченко), «самореалізація» (Дж. Роттер, Ф. Хоппе), «професійне самовдосконалення» (Н. Пророк), «самопроектування, самоідентифікації» (Н.Чепелєва), «професійний розвиток та професійна зрілість» (Д. Сьюпер).

Вивченням питань професійної самосвідомості практичного психолога займався ряд вітчизняних науковців. Так, наприклад, дослідженням професійного становлення – Т. Титаренко, О. Бондаренко, Ж. Вірна, І. Зязюн, Т. Ільїна, Н. Пов'якель, Л. Уманець; проблемою підготовки та підвищення кваліфікації – О. Бондаренко, Ж. Вірна, В. Панок; дослідженням професійних якостей практичних психологів – С. Максименко, Н. Чепелєва, О.Бондаренко, В. Панок.

Аналіз наукових джерел з проблеми дослідження показав, що в психологічній літературі немає чіткого і однозначного розуміння поняття «професійна самосвідомість».

Так, психологічний словник визначає «самосвідомість» як вищий рівень розвитку свідомості; як образ себе і відповідне ставлення до себе, що формує прагнення особистості до змін та самовдосконалення, спроб відшукати сенс власної діяльності, а згодом може призвести і до пошуку сенсу власного життя. В свою чергу, психологічний словник Американської Психологічної Асоціації трактує поняття "самосвідомість" як особистісну рису за допомогою якої стає можливою саморефлексія.

Професійна самосвідомість є складовим компонентом самосвідомості дорослої людини, центром уваги якого виступає зміст професійної діяльності.

Наприклад, С. Васьковська визначає професійну самосвідомість як окремий феномен людської психіки, що обумовлює саморегуляцію дій в професійній сфері на основі пізнання професійних вимог, своїх професійних можливостей та емоційного відношення до себе як до суб'єкта професійної діяльності [5, 6].

В свою чергу, А. Деркач, Г. Зазикін, Л. Орбан-Лембрик та ін. наголошують, що професійна самосвідомість формується на основі співвіднесення образу професії з образом «Я» на певній сходинці розвитку особистості за наявності розвиненого самоконтролю і рефлексії, власних вчинків і дій, усвідомлення повної відповідальності за них [1, 36].

Я. Катюк вважає, що професійна самосвідомість пов'язана, насамперед, із самовизначенням особистості. Особистість, визначена в професійному плані, усвідомлює свої життєві цілі, що поєднані з самореалізацією в професійній сфері, професійні наміри; свої особистісні, фізичні якості; свої можливості, таланти; висунуті професійною діяльністю вимоги [2, 136].

Серед науковців немає спільного і єдиного бачення структури професійної самосвідомості. Так, наприклад, Я. Швень вбачає її в реалізації когнітивного, емоційного, мотиваційно-ціннісного та операційного компонентів.

На думку А. Деркач, О. Москаленко професійна самосвідомість складається з: когнітивної складової, що реалізується в самопізнанні, мотиваційної – в самоактуалізації, емоційної – в саморозумінні та операційної складової, що реалізується в саморегуляції.

В свою чергу, П. Чамата виділяє три основні компоненти: когнітивний (пізнавальний), емоційно-оцінний (уявлення та знання про себе) та поведінковий (регулятивний) компонент.

Деякі дослідники в структурі самосвідомості виділяють такі її компоненти, як «Я-реальне» (уявлення про самого себе в певний момент часу), «Я-ідеальне» (мотиви та прагнення до самовдосконалення, а також бажання та мрії щодо майбутнього) і «Я-минуле» (минулий досвід людини, що є фундаментом в побудові майбутнього) [3].

У педагогічній науці професійна самосвідомість має сформовану структуру, в якій провідну роль відіграють самопізнання, саморозуміння, самоактуалізація та саморегуляція.

Крім того в науковій літературі поняття «самосвідомість» можна зустріти як опис терміну «Я-концепція». Це прослідковується в роботах Р. Бернса, який виділив три основні її структурні компоненти: когнітивний, афективний та поведінковий.

Отже, орієнтуючись на висновки науковців, можемо сформулювати поняття «*професійна самосвідомість*» як складне особистісне утворення, що формується під впливом професійного середовища й активної участі суб'єкта в професійній діяльності, тобто усвідомлене ставлення людини до своїх професійних потреб, мотивів, здібностей і поведінки [4, 27].

В результаті здійненного аналізу наукової літератури та наукових досліджень з означеної проблематики постає питання актуальності подальших досліджень структурних компонентів професійної самосвідомості та питань розвитку професійної самосвідомості практичного психолога в реаліях сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Видолоб Н. О. Професійна самосвідомість майбутніх психологів: аналітичний огляд проблеми. *Науковий вісник Херсонського державного університету.*

URL: https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/174/162 (дата звернення: 24.03.2024).

2. Катюк Я. Л. Особистісно орієнтовані засади розвитку професійної самосвідомості майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти: посібник / П. В. Лушин, Н. Ю. Волянюк, О. В. Брюховецька та ін. К.: НАПН України, Ун-т менедж. освіти, 2015. С. 127-152.

3. Клюйко Л. Самосвідомість як провідний чинник Я-концепції особистості. *Inforum. Science for the future.*

URL: https://www.inforum.in.ua/conferences/20/56/412 (дата звернення: 24.03.2024).

4. Кокун О. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2012. 200 с.

URL: https://lib.iitta.gov.ua/1651/1/Кокун_Моногр_12.pdf (дата звернення: 24.03.2024).

5. Косцова М. Формування професійної рефлексії у студентів технічних спеціальностей: автореф. дис. … канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2013. 24 с.

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Роман Нікіфоров

кандидат фізико-математичних наук, доцент,

завідувач кафедри математичного аналізу,

диференціальних рівнянь та теорії ймовірностей

Іван Ведмеденко

здобувач третього (освітньо-наукового)

рівня вищої освіти

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

Анотація. *У тезах розглядається використання статистичних методів для об'єктивного оцінювання ефективності інноваційних педагогічних технологій у вищій школі. Автори акцентують увагу на контент-аналізі як засобі виявлення прихованих стратегій навчання в цифровому середовищі, а також на інтеграції кількісних методів, таких як дисперсійний аналіз, регресійне моделювання та розрахунок величини ефекту. Підкреслюється важливість валідності та надійності інструментів оцінювання, а також застосування метааналізу для узагальнення результатів досліджень. Тези*

сприяють формуванню доказової бази для впровадження адаптивних освітніх систем.

Ключові слова: *статистичні методи в освіті, контент-аналіз, цифрове навчання, ефективність педагогічних технологій, метааналіз.*

У сучасній системі вищої освіти значно зростає роль науково обґрунтованого підходу до впровадження та оцінювання інноваційних педагогічних технологій. Активне запровадження цифрових платформ, змішаного навчання, навчання на основі проєктів, колаборативного навчання, елементів штучного інтелекту, мікронавчання та інших моделей обумовлює потребу в чіткому аналізі їхньої результативності не тільки в емпіричному, а й у статистично достовірному вимірі. Саме статистичні методи забезпечують основу для об'єктивної оцінки змін у навчальних досягненнях студентів та дозволяють верифікувати ефективність педагогічних інновацій в умовах складного та динамічного освітнього середовища.

Упродовж останніх десятиліть в освітній науці спостерігається зсув у бік доказового підходу до формування й апробації педагогічних рішень (evidence-based education). Цей підхід передбачає не тільки формальну наявність інновацій, а й обов’язкове обґрунтування їх ефективності за допомогою репрезентативних досліджень, які спираються на статистичну інтерпретацію емпіричних даних. У межах такої парадигми доцільність застосування інновацій повинна підтверджуватись даними, зібраними за суворими правилами методології досліджень: формування гіпотез, визначення змінних, вибору типу експериментального дизайну, збору даних, їх обробки та інтерпретації з урахуванням статистичних закономірностей.

Однією з першочергових задач у статистичному аналізі освітніх інновацій є визначення рівня валідності та надійності застосовуваних інструментів. Будь-який тест, анкета або шкала, яка використовується для оцінювання результатів нововведення, має відповідати критеріям внутрішньої узгодженості (оцінюється,

зокрема, за допомогою коефіцієнта α Кронбаха), а також зовнішньої валідності, тобто мати зв'язок із незалежними джерелами оцінювання результатів навчання. Варто підкреслити, що надійність інструментарію є критично важливою умовою точності подальших статистичних обчислень. Саме з цього починається етап підготовки до аналізу даних [1].

У випадку використання експериментального або квазіекспериментального дизайну дослідження ключовим завданням є побудова такої моделі, яка дозволить достовірно встановити причинно-наслідкові зв'язки між впровадженням інноваційної технології та змінами в освітніх результатах. Рандомізовані контрольовані дослідження є золотим стандартом у педагогічній науці, однак в умовах вищої школи вони не завжди досяжні через етичні, адміністративні або організаційні причини. Тому важливу роль відіграють методи статистичного контролю сторонніх змінних, зокрема використання коваріаційного аналізу (ANCOVA), регресійного вирівнювання та зіставлення за шкалою схильностей (propensity score matching), які дозволяють компенсувати нерівномірність у вибірках і зменшити вплив змішувальних змінних.

Основними інструментами перевірки статистичних гіпотез у дослідженнях результативності інновацій виступають t-критерій для незалежних та пов'язаних вибірок, ANOVA (дисперсійний аналіз), MANOVA (багатовимірний дисперсійний аналіз), χ^2-критерій відповідності, непараметричні аналоги (U-критерій Манна–Уїтні, критерій Вілкоксона), а також сучасні моделі багаторівневого регресійного аналізу. У випадках, коли розглядається взаємозв'язок кількох змінних, доречним є застосування кореляційного аналізу (коефіцієнти Пірсона або Спірмена) та множинної регресії.

Проте статистична значущість ($p < 0,05$) не може вважатися достатнім критерієм успішності впровадження інновації. Необхідною умовою інтерпретації результатів є розрахунок величини ефекту (effect size). Особливу увагу на цю проблему звертав Джейкоб Коен, який наполягав на важливості поєднання статистичної і практичної значущості результатів. У педагогічних

дослідженнях часто використовуються такі показники, як d Коена (різниця між середніми значеннями в одиницях стандартного відхилення), η^2 (частка варіації, поясненої фактором), а також коефіцієнти детермінації (R^2) у моделях регресії [2].

Сучасні статистичні пакети значно розширили можливості обробки та візуалізації даних у педагогічних дослідженнях. Наприклад, застосування R або Python дозволяє здійснювати автоматизований аналіз великих освітніх даних, виявляти тренди, візуалізувати структурні зміни у поведінці студентів при впровадженні інноваційних підходів. Багаторівнева регресія, латентно-класовий аналіз (LCA), аналіз виживання (survival analysis) — усе це сьогодні дедалі частіше інтегрується в освітні дослідження [3].

Досить перспективним напрямом є використання структурного моделювання (SEM), що дозволяє не лише перевіряти гіпотези про зв'язки між змінними, а й будувати складні моделі взаємодії педагогічних чинників, у тому числі таких, що не піддаються прямому вимірюванню. Наприклад, моделі, що описують вплив емоційного залучення студентів, задоволеності навчанням чи рівня когнітивного навантаження, можна реалізувати лише з використанням латентних конструкцій, які підтверджуються через індикатори у спостережуваних змінних.

Окрему увагу слід приділити проблемі узагальнюваності результатів. Дослідницькі висновки, отримані в окремому університеті чи на одній академічній вибірці, не завжди реплікуються в інших умовах. Для подолання цієї обмеженості застосовується метааналіз – методологія, що дозволяє поєднати результати низки незалежних досліджень, стандартизувати їхні ефекти та отримати усереднене уявлення про реальну дієвість інновації [4]. Саме цей підхід застосовував, наприклад, Ерік Хенусек, доводячи економічну обґрунтованість інвестування в освітні реформи на основі великомасштабних емпіричних баз.

Узагальнюючи викладене, слід наголосити, що статистичні методи сьогодні є не просто інструментом перевірки освітніх гіпотез, а повноцінним

фундаментом для формування обґрунтованих педагогічних рішень. Вони забезпечують точність, надійність і об'єктивність результатів, дозволяючи уникнути інтуїтивних або упереджених суджень. Проте ефективне використання статистики в освітньому дослідженні вимагає високої культури дослідника, що поєднує глибоке знання математичних процедур із чутливістю до педагогічного контексту. Саме в цьому полягає сучасна відповідальність ученого-педагога — діяти не лише як аналітик даних, а як гуманіст, що шукає істину на перетині науки і людської сутності освіти.

Список використаних джерел:

1. Columbia Public Health. Content Analysis Method and Examples [Електронний ресурс]. – URL: https://www.publichealth.columbia.edu/research/population-health-methods/content-analysis – Назва з екрана.

2. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement / J. Hattie. – London : Routledge, 2009. – 392 p. URL: https://inspirasifoundation.org/wp-content/uploads/2020/05/John-Hattie-Visible-Learning_-A-synthesis-of-over-800-meta-analyses-relating-to-achievement-2008.pdf

3. Kraft M. A. Interpreting Effect Sizes of Education Interventions / M. A. Kraft // Educational Researcher. – 2018. – Vol. 47, № 4. – P. 241–253. – DOI:10.3102/0013189X20912798.

4. OECD. Measuring Innovation in Education 2023 [Електронний ресурс]. – Paris : OECD Publishing, 2023. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/measuring-innovation-in-education-2023_a7167546-en.html

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАТИВНИХ ПРАКТИК У РОБОТІ ПСИХОЛОГА З ПОЧУТТЯМ ПРОВИНИ, ОБУМОВЛЕНИМ ВІЙНОЮ

Сар'ян Дмитро,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ
Науковий керівник: Войналович О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *Висвітлено основні передумови стабільного розвитку психологічної освіти в Україні. Окреслено найбільш проблемне поле роботи майбутніх психологів – із почуттям провини, що виникло внаслідок війни. Наведено можливості застосування напрацювань медіації під час роботи з ним.*

Ключові слова: *психологічна освіта, медіація, провина, наслідки війни, усвідомленість, розв'язання конфліктів, нормативно-правове забезпечення*

Наукові традиції українських психологічних шкіл розпочали виокремлюватись ще на початку XX сторіччя. Таким чином стало закладене підґрунтя для того, що саме в Україні, шукали прихистку видатні психологи (Божович Л. І., Лурія О. Р., Леонтьєв О. М., Запорожець О. В. та ін.) радянського часу й було відкрито один з небагатьох факультетів психології у вищому навчальному закладі. Після набуття Незалежності у 1991 році українські психологічні школи дістали бурхливого розвитку, запозичуючи кращі світові надбання. Високий кваліфікаційний рівень вітчизняних психологічних шкіл підтверджують численні наукометричні показники, що є у відкритому доступі в міжнародних базах даних. Відповідно, українські науковці та освітяни, без праці яких, власне не можлива поява ані дослідників, ані практиків у царині психології, попри численні соціально-економічні кризи, у всі часи демонстрували прагнення

до вдосконалення та здатність бути на рівні кращих представників світової науки. Опосередкованим підтвердженням цього слугує стабільний розвиток нормативно-правової бази, покликаної сприяти появі психологічної допомоги та врахуванню психо-емоційних особливостей під час здійснення життєдіяльності людини на будь-якому з етапів її онтологічного розвитку [1, 2].

Основою будь-якої наукової школи є окремі люди, власне – їх особистості, що великою мірою сформовані на гносео-та аксео-логічних надбаннях певного народу. З огляду на історію як України, так і її психологічних шкіл, можливо стверджувати, що повномасштабні бойові дії, розпочаті росією у 2022 році, не стануть на заваді подальшому розвитку психологічної освіти та фундаментальних й прикладних досліджень у психологічних науках в нашій країні. Втім, війна з росією, що триває з початку окупації у 2014 році територій України, формує нові виклики. З плином часу, вони лише загострюються, становлячи все більше ризиків для гармонійного розвитку особистостей. Одним з найбільш поширених викликів війни є стрімке розповсюдження почуття провини, переважно без раціонального аргументування [3, 4]. «Просто» за те що зроблено не достатньо, за бажання свята, за факт життя, за посмішку – тисячі причин і за кожною – горе, те, що завжди усвідомлюється як власне.

Здебільшого, почуття провини не є усвідомленим та спотворює психо-емоційне сприйняття навколишнього світу напів- або ж повністю підсвідомо. Воно може виникати в осіб поза залежністю від їх біологічних або соціальних ознак. У тривалому перебігу, це відчуття деформує риси особистості, сприяє виникненню токсичних та/або абьюзивних відносин й може опосередковано сприяти як фізіологічним, так і комунікативним розладам. У свою чергу, останні, також тяжіють до загострення, за відсутності кваліфікованої допомоги, насамперед – психологічної. Відповідно, наразі актуалізується пошук нових можливостей для вдосконалення наявної психологічної освіти. В першу чергу – з метою найбільш адекватного вирішення завдань, що їх формує війна. Перспективним у вищезгаданому згаданому контексті може бути застосування

медіативних практик у роботі психолога з конфліктами, обумовленими почуттям провини [4, 5, 6].

Медіативні практики в Україні характеризуються достатньо розвинутим нормативно-правовим забезпеченням та високими темпами визнання в суспільстві й популяризації у життєдіяльності різновікових груп осіб [1, 2, 7]. У проміжок часу менше 20 років, станом на початок повномасштабних бойових дій вони широко застосовувались під час вирішення питань взаємодії громадських та державних організацій, у сферах бізнесу та політики. Водночас, світовий досвід пропонує їх застосовувати під час психологічної допомоги у вирішенні конфліктів, які виникають у родині, між подружжям або дитиною та батьками чи навчальним колективом [5, 6, 7]. Ознайомлення з медіативними практиками майбутніх психологів допоможе не лише підвищити їх кваліфікаційний рівень, але й сприятиме розвантаженню судової системи та інтеграції у міжнародну наукову спільноту. Водночас, вищезгадана імплементація не зустріне зайвих перешкод, адже засадничі принципи роботи психолога-практика та медіатора є вельми схожими [7, 8].

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України. (2020). Закон України “Про медіацію” Взято з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text

2. Верховна Рада України. (2004). Закон України “Про Загальнодержавну программу адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу”. Взято з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text

3. Пінкер С. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. Київ: Наш формат, 2019.

4. Burton, J. (1990). Conflict: Resolution and Provention. NY : St. Martins Press.

5. Clarke, G. R., Davies, I. T. (1991). ADR – Argument For and Against Use of the Mediation Process Particularly in Family and Neighbourhood Disputes.

Queensland University of Technology Law Journal, 12, 81-95.

6. Boulle, L. & Nesic, M. (2001). Mediation: principles, process, practice. UK: Butterworths.

7. Кодекс етики медіаторів Національної асоціації медіаторів України, затверджений рішенням Загальни зборів ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 7 грудня 2017 р., протокол №1. Взято з http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhyny-pyeekakhsua/

8. European Code of Conduct for Mediators. (2009). Retriwed from http://www.euromed-justice-iii.eu/document/eu-european-code-conduct-mediators

ЗДАТНІСТЬ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ПОКАЗНИК ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Севретник Станіслав,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті розглянуто пробему здатності до проведення педагогічних досліджень як показник фахової компетентності вчителя.*

Ключові слова: *здатність, педагогічні дослідження, компетентність, вчитель.*

У сучасному світі освіти все більша увага приділяється фаховій компетентності вчителя. Одним із ключових показників цієї компетентності є

здатність до проведення педагогічних досліджень. Це вміння дозволяє вчителю не лише виконувати свої функціональні обов'язки, але й розвиватися професійно, удосконалювати навчальний процес та сприяти покращенню якості освіти.

Педагогічні дослідження є фундаментом для розробки нових методик навчання та виховання. Вони дозволяють виявляти найефективніші підходи до викладання, аналізувати успішність учнів та прогнозувати результати навчального процесу. Крім того, дослідження допомагають визначити основні проблеми та бар'єри, що виникають у процесі навчання, а також розробити шляхи їх подолання.

Існують різні методи педагогічних досліджень, які вчителі можуть використовувати у своїй роботі. До найбільш поширених належать:

- **Спостереження**. Цей метод дозволяє вчителю безпосередньо спостерігати за навчальним процесом, аналізувати поведінку учнів та їх взаємодію з однолітками.
- **Анкетування та інтерв'ю**. Ці методи допомагають зібрати інформацію про думки, ставлення та очікування учнів, їхніх батьків та колег.
- **Експеримент**. Вчитель може проводити експериментальні дослідження, впроваджуючи нові методики та оцінюючи їх ефективність у порівнянні з традиційними підходами.
- **Аналіз документів**. Цей метод включає вивчення навчальних планів, програм, звітів та інших документів для отримання додаткової інформації про навчальний процес.

Фахова компетентність вчителя включає в себе не лише знання предмету, але й здатність до постійного самовдосконалення та розвитку. Проведення педагогічних досліджень сприяє підвищенню рівня цієї компетентності, оскільки дозволяє вчителю:

- **Глибше розуміти потреби та особливості учнів**. Дослідження допомагають вчителю краще зрозуміти, як учні сприймають матеріал, які методики ефективні для різних вікових груп та індивідуальних особливостей.

- **Розвивати критичне мислення**. Здатність до аналізу та інтерпретації даних є важливою складовою фахової компетентності вчителя. Дослідження допомагають розвивати ці навички, що сприяє більш обґрунтованим рішенням у навчальному процесі.
- **Інноваційність**. Проведення досліджень стимулює вчителів до пошуку нових, креативних підходів у викладанні, що робить навчальний процес більш цікавим та ефективним.

Одним із прикладів успішних педагогічних досліджень є вивчення впливу інтерактивних технологій на навчальний процес. Вчителі, які впроваджували інтерактивні методи навчання, помітили значне покращення успішності учнів, підвищення їх зацікавленості та активності на уроках.

Іншим важливим напрямом є дослідження мотивації учнів. Вчителі, які проводили анкетування та інтерв'ю з учнями, змогли виявити основні фактори, що впливають на їх мотивацію до навчання. Це дозволило розробити більш ефективні методики для підвищення інтересу до навчального процесу.

Здатність до проведення педагогічних досліджень є важливим показником фахової компетентності вчителя. Вона сприяє підвищенню якості навчального процесу, розвитку критичного мислення та інноваційних підходів у викладанні. Вчителі, які активно займаються дослідженнями, демонструють високий рівень професіоналізму та готовність до постійного самовдосконалення. Таким чином, розвиток цієї здатності є ключовим фактором у підвищенні якості освіти в сучасному світі.

НОРМАТИВНА БАЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У США ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Спітковський Дмитро,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

Науковий керівник: Харламенко В.Б.,

кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у статті зроблено порівняльний аналіз нормативно-правової база організації позашкільної освіти у США та Україні.*

Ключові слова: *позашкільна освіта, позашкільна освіта США, позашкільна освіта Україні.*

Позашкільна освіта є важливою складовою всебічного розвитку дітей та молоді як у США, так і в Україні. Ці організації забезпечують додаткові можливості для навчання, розвитку навичок та соціалізації поза межами традиційної шкільної програми.

У США існує широкий спектр організацій, які надають позашкільну освіту. Серед них найбільш відомі:

- *Boy Scouts of America (Скаути Америки*): Організація, що пропонує програми для дітей та підлітків, зосереджені на розвитку лідерських якостей, навичок виживання та громадської активності.

- *4-H Clubs*: Програми, спрямовані на розвиток молоді в сільській місцевості, акцентуючи увагу на сільському господарстві, науці та техніці.

- *YMCA (Young Men's Christian Association*): Широка мережа молодіжних центрів, що пропонують спортивні, освітні та культурні програми.

В Україні також існує багато організацій, що займаються позашкільною освітою. Серед них:

- *Центри творчості дітей та юнацтва*: Організації, що пропонують різноманітні гуртки та секції з мистецтва, спорту, науки та техніки.

- *Скаутські організації*: Громадські об'єднання, що займаються вихованням патріотизму, лідерства та навичок виживання серед молоді.

- *Молодіжні центри*: Місця, де молодь може брати участь у різних заходах, спрямованих на розвиток їхніх талантів та навичок.

Обидві країни мають багатий досвід у сфері позашкільної освіти. Спільними рисами є акцент на розвиток особистісних якостей, навичок співпраці та лідерства. Водночас, існують і відмінності. У США більше уваги приділяється індивідуальним досягненням та участі у міжнародних програмах, тоді як в Україні значну роль відіграють патріотичне виховання та культурні традиції.

Позашкільна освіта в обох країнах відіграє важливу роль у формуванні майбутнього покоління. Хоча підходи можуть відрізнятися, головною метою залишається всебічний розвиток молоді, який допомагає їм стати успішними та відповідальними громадянами.

Позашкільна освіта є важливим елементом загальної системи освіти, спрямованим на всебічний розвиток особистості дитини. У різних країнах світу підходи до організації позашкільної освіти можуть суттєво відрізнятися, що зумовлено історичними, культурними та соціальними факторами. У цій статті ми розглянемо нормативну базу організації позашкільної освіти у США та Україні та проведемо їх порівняльний аналіз.

У США позашкільна освіта організовується на федеральному, штатному та місцевому рівнях. Основні законодавчі акти, які регламентують цю сферу, включають:

- *Закон про освіту початкової та середньої школи (ESEA):* Забезпечує фінансування програм позашкільної освіти, спрямованих на підвищення рівня академічних досягнень учнів.

- *Закон про освіту для всіх дітей з інвалідністю (IDEA):* Гарантує доступ до позашкільної освіти для дітей з особливими потребами.

- *Місцеві акти та програми*: Кожен штат та місцеві органи влади розробляють свої програми та нормативні акти, які регламентують позашкільну освіту.

В Україні позашкільна освіта регулюється низкою законів та підзаконних актів. Основні з них включають:

- *Закон України "Про освіту":* Визначає загальні принципи організації освітнього процесу, включаючи позашкільну освіту.

- *Закон України "Про позашкільну освіту"*: Спеціальний закон, який детально регламентує діяльність закладів позашкільної освіти, їхні права та обов'язки.

- *Постанови Кабінету Міністрів України*: Встановлюють порядок фінансування, ліцензування та акредитації закладів позашкільної освіти.

Порівняльний аналіз організації позашкільної освіти у США та Україні.

Спільні риси:

- *Фінансування*: У обох країнах позашкільна освіта фінансується з державного та місцевих бюджетів.

- *Інклюзивність:* І США, і Україна забезпечують доступ до позашкільної освіти для дітей з особливими потребами.

Відмінності:

- *Рівні регулювання*: У США позашкільна освіта регулюється на трьох рівнях (федеральний, штатний, місцевий), тоді як в Україні основне регулювання здійснюється на державному рівні.

- *Зміст освіти*: У США велика увага приділяється академічній успішності та розвитку навичок, необхідних для майбутньої кар'єри, тоді як в Україні позашкільна освіта часто спрямована на всебічний культурний та спортивний розвиток.

Позашкільна освіта є важливою складовою освітніх систем як у США, так і в Україні. Незважаючи на відмінності у нормативній базі та підходах до організації, обидві країни прагнуть забезпечити доступ до якісної позашкільної освіти для всіх дітей. Порівняльний аналіз дозволяє виявити як спільні риси, так і унікальні особливості кожної системи, що може бути корисним для подальшого вдосконалення позашкільної освіти.

Позашкільна освіта в обох країнах відіграє важливу роль у формуванні майбутнього покоління. Хоча підходи можуть відрізнятися, головною метою залишається всебічний розвиток молоді, який допомагає їм стати успішними та відповідальними громадянами.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ВИМОГА ЧАСУ

Спітковський Станіслав,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у статті розглянуто проблему професійної мобільність учителів іноземних мов як вимога часу*

Ключові слова: *мобільність, професійна мобільність, учитель іноземних мов.*

У сучасному світі, який характеризується постійними змінами та глобалізацією, професійна мобільність стає однією з ключових вимог до спеціалістів різних галузей. Особливо це стосується учителів іноземних мов, які повинні бути готовими до швидкої адаптації, постійного вдосконалення та інтеграції нових методик у свою викладацьку діяльність.

Професійна мобільність учителів є важливим аспектом сучасної освітньої системи. Здатність педагогів адаптуватися до нових умов, змінювати місце роботи і успішно інтегруватися в нові колективи сприяє підвищенню якості освіти та професійному зростанню самих учителів.

Професійна мобільність дозволяє вчителям розширювати свої знання та навички, знайомитися з новими методиками викладання і досвідом колег з інших шкіл та регіонів. Це сприяє їхньому професійному розвитку і підвищенню рівня компетенцій.

Існує кілька факторів, які впливають на професійну мобільність учителів:

- *Професійний розвиток*: Участь у семінарах, тренінгах та конференціях сприяє підвищенню мобільності.

- *Підтримка адміністрації*: Сприяння керівництва школи у підвищенні кваліфікації та зміні місця роботи.

- *Особисті якості:* Гнучкість, відкритість до нового досвіду та готовність до змін.

Не зважаючи на численні переваги, професійна мобільність учителів стикається з певними викликами:

- *Соціальна та економічна стабільність:* Багато вчителів не готові змінювати місце проживання через сімейні обставини або фінансові причини.

- *Професійне вигорання*: Постійні зміни можуть призвести до стресу та вигорання.

Професійна мобільність учителів є ключовим фактором успішного функціонування освітньої системи. Вона сприяє професійному розвитку педагогів і підвищенню якості освіти. Для підтримки мобільності необхідно створювати умови для професійного розвитку, забезпечувати підтримку адміністрації та враховувати особисті потреби вчителів.

Професійна мобільність учителів іноземних мов включає в себе декілька аспектів:

- *Академічна мобільність*: можливість навчання і роботи за кордоном, участь у міжнародних конференціях та семінарах.

- *Технологічна мобільність*: використання нових технологій, онлайн-ресурсів та платформ для викладання.

- *Методична мобільність*: здатність впроваджувати інноваційні методи навчання, адаптувати їх до потреб учнів.

Учителі іноземних мов стикаються з рядом викликів, пов'язаних з мобільністю:

- Необхідність постійного підвищення кваліфікації.
- Пошук можливостей для міжнародного співробітництва.
- Адаптація до нових технологій та методик.
- Проте ці виклики також відкривають нові можливості:
- Розширення професійного кругозору.
- Зміцнення міжкультурних зв'язків.
- Підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.

Професійна мобільність учителів іноземних мов є необхідною умовою для їх успішної діяльності в сучасному світі. Вона дозволяє не лише підвищити якість викладання, але й сприяє особистісному та професійному розвитку вчителів, роблячи їх більш адаптивними та підготовленими до викликів часу.

ХАРАКТЕРИСТИКА КОРЕКЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Тарасова Ірина,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Митник О.Я.,
доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, професор

Анотація. *У статті висвітлено проблему необхідності проведення корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими внаслідок військової агресії. Розглянуто основні психологічні наслідки, яких набувають люди, що*

стали свідками або учасниками травмуючих подій війни. Розглянуто основні методики проведення корекційно-відновлювальної роботи, в тому числі й метод когнітивно-поведінкової терапії, заснований на принципі інтердисциплінарності.

Ключові слова: *корекційно-відновлювальна робота, посттравматичний стресовий розлад, стрес, когнітивно-поведінкова терапія, емоційно-сфокусована терапія, інтердисциплінарність.*

Актуальність дослідження. В останні роки зростає увага до проблеми корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими від військової агресії в умовах збройних конфліктів. Період війни, який, на жаль, триває на території України, наголошує на необхідності вивчення та впровадження ефективних методів допомоги та підтримки для тих, хто постраждав внаслідок військових дій. Повномасштабна війна в Україні створила ряд викликів, зокрема в площині психологічного здоров'я та психологічної реабілітації. Враховуючи тривалість конфлікту та його наслідки, важливо розглянути питання психологічних проблем, з якими стикаються постраждалі, такі як посттравматичний стресовий розлад, соціальна фрустрація, депресія та тривожні розлади. Тому наукове дослідження в галузі корекційно-відновлювальної роботи здобуває все більшу актуальність та важливість для забезпечення психологічного благополуччя та соціальної адаптації постраждалих від війни.

Аналіз досліджень та публікацій в цьому напрямку. Проблеми вивчення змісту корекційно-відновлювальної роботи психолога висвітлені в роботах таких вітчизняних науковців та науковиць як: Т. М. Титаренко, І. В. Куц, С. О. Козлова, О. В. Петренко, А. О. Шевченко. Серед іноземних дослідників, які теж вивчали тему корекційно-відновлювальної роботи психолога, її особливостей та методології, можна виокремити: Р. Міллера, К. Вільсона, Л. Мюллер, Х. Шмідт, А. Ліндберг. Серед дослідників, котрі вивчали проблему посттравматичних

стресових розладів та їх корекцію можна виокремити Б. Гоука, Ш. Рауз, Дж. Сміта, Е. Джонсона, Л. Карі, М. Гомеса, Й. Вагнера.

Мета статті: провести системний аналіз методів та підходів корекційно-відновлювальної роботи психологів з постраждалими від військової агресії.

Виклад основного матеріалу. Війна є складним феноменом, що має серйозний вплив на психічне здоров'я та психологічний стан індивідуумів. Вона провокує появу та розвиток різноманітних психологічних травм, які можуть виникати у будь-яких верствах населення та соціальних групах. Серйозною проблемою, що виникає внаслідок війни є соціальна фрустрація, котра порушує соціальні зв'язки та стабільність спільноти, що може призводити до роздратованості, розчарування та втрати надій на майбутнє. Варто зазначити, що вплив військової агресії на психіку людини також виявляється у порушенні міжособистісних стосунків. Це може спричинити почуття самотності, відчуженості та безпорадності, що, в своєю чергою, може призвести до нових або поглиблення вже існуючих психологічних проблем та загострення якості життя.

Тривожні розлади також набувають поширення в умовах війни: невизначеність майбутнього, постійний страх та небезпека можуть призводити до панічних атак, гіпервигідності та фобій. Ще однією серйозною психологічною травмою, що виникає внаслідок війни, є депресія, яка характеризується глибоким почуттям безнадійності, втрати інтересу до життя, низькою самооцінкою та ізольованістю. Учасники військового конфлікту, особливо ті, хто був свідком насильства або втратив близьких людей, часто стикаються з цією психічною проблемою. Особливість депресії, спровокованої війною, полягає в тому, що вона включає в себе не лише реакцію на стресові події, пов'язані з насильством, травматичними втратами, а й постійними загрозами для особистої безпеки, які практично неможливо усунути.

Однією з найпоширеніших психологічних травм, спричинених військовою агресією, є посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Він виникає внаслідок досвіду шокуючих, тривожних або небезпечних військових подій і може

проявлятися у вигляді повторних спогадів, кошмарів, гіпервигідності, панічних атак та відчуття ізольованості. Стрес, втрата близьких та невизначеність майбутнього можуть призводити до почуття безнадійності, зневіри та втрати інтересу. Досліджуючи проблему посттравматичного стресу, Т. М. Титаренко, зокрема, розглядає три стадії стресу і наголошує: на третій стадії (виснаження) особливо небезпечними є «повторення дії інтенсивного стресора», що як раз і відбувається в умовах війни. За таких обставин, на думку дослідниці, людина не може справитися з подоланням стресу самотужки і потребує допомоги психолога [5, 11].

У військових конфліктах роль психолога виявляється надзвичайно важливою у забезпеченні психологічної допомоги та підтримки для військовослужбовців, цивільного населення та учасників конфлікту. Психологи працюють на передовій фронту, в гуманітарних місіях та в лікарнях, громадських організаціях та благодійних фондах, надаючи психологічну першу допомогу, діагностуючи та лікуючи психічні порушення, а також працюючи над попередженням та мінімізацією психологічних наслідків війни.

Особлива увага приділяється корекційно-відновлювальній роботі психолога. Науковців, котрі вивчали сутність поняття «корекційно-відновлювальна робота», такі як А. Бек, А. Адлер, К. Роджерс, у своїх працях наголошують на неодмінній спрямованості такої роботи на виправлення, відновлення функцій психіки, віднайдення гармонії [4, 173]. Досягається таке відновлення через застосування спеціальних технік та методів психокорекції.

Психологи, які проводять корекційно-відновлювальну роботу, здійснюють широкий спектр дій, спрямованих на відновлення психічного здоров'я учасників конфлікту. Ці дії включають в себе проведення психологічної діагностики та оцінки психічного стану постраждалих, розробку і реалізацію індивідуалізованих програм психотерапії та реабілітації, а також надання консультацій та психологічної підтримки.

Одним з важливих аспектів корекційно-відновлювальної роботи є врахування індивідуальних потреб та характеристик кожної постраждалої особи. Корекційно-відновлювальна робота здійснюється як на індивідуальному, так і на груповому рівнях. Психологи співпрацюють з постраждалими, їх родинами та соціальними службами для розробки та впровадження ефективних стратегій адаптації та відновлення.

Під час військових конфліктів психологи використовують різноманітні наукові методи корекційно-відновлювальної роботи. Деякі ключові методи корекційно-відновлювальної роботи є наступними: сенсорно-практичні, групова терапія, емоційно-сфокусована терапія (ЕФТ), когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) та інші.

Робота в групах може бути корисною для людей, які пережили воєнні травми, оскільки вони можуть отримати підтримку та навчитися стратегіям подолання стресу. Аналіз цього методу показує, що в контексті війни групова терапія має перевагу: створення спільної підтримки та взаєморозуміння серед учасників, що може сприяти подоланню травм та стресу.

Емоційно-сфокусована терапія спрямована на регулювання емоцій, пов'язаних із травмами та стресом. Психологи допомагають клієнтам виразити свої емоції, що сприяє подоланню психічних травм. Аналіз цього методу показує, що у військовому контексті наголос на висловленні та врегулюванні емоцій може допомогти військовослужбовцям ефективніше подолати стрес та травми.

Когнітивно-поведінкова терапія базується на усвідомленні впливу думок на почуття та поведінку. Психологи застосовують КПТ для зміни негативних думок та переконань, що можуть виникати внаслідок воєнних травм, з метою полегшення психічної стійкості. Аналіз цього методу показує, що він довгий час вважається ефективним у практиці психологічної допомоги. У військових умовах цей метод може допомагати військовослужбовцям змінювати негативні думки та поведінку, сприяючи адаптації до стресових ситуацій. КПТ залишається важливою складовою військової психологічної допомоги, а його адаптація до

конкретних умов війни дозволяє забезпечити підтримку в екстремальних ситуаціях [2, 218].

Вищеозначені методики корекційно-відновлювальної роботи були застосовані в рамках реалізації авторського проєкту Громадської Організації «Therapy of win», пов'язаного з формуванням мобільних бригад допомоги. Особливістю таких бригад є їх інтердисциплінарність. Вперше інтердисциплінарний підхід у корекційно-відновлювальній роботі почали застосовувати в середині XX століття, після обґрунтованого розуміння, що складність психологічних проблем потребує більш комплексного підходу до їх вирішення. Особливо актуальною ця теза є під час військової агресії, коли люди стикаються з низкою взаємопов'язаних і взаємозалежних проблем.

Інтердисциплінарний характер корекційно-відновлювальної роботи виявляється у використанні методів та підходів, які поєднують знання та практики з різних дисциплін, таких як психологія, медицина, соціальна робота, освіта та інші [1, 94]. У випадку роботи мобільних бригад допомоги «Therapy of win» йдеться про залучення до корекційно-відновлювальної роботи не лише психологів, а й соціальних працівників, юристів, напутників, конфліктологів-медіаторів.

В алгоритм роботи мобільних бригад закладено низку методик корекційно-відновлювальної роботи, які дозволяють провести опитування військових, проаналізувати інформацію та спланувати виїзд мобільної бригади. Робота мобільної бригади безпосередньо на виїзді має наступні етапи: знайомство з військовими та встановлення зв'язку, налаштування на діалог, визначення ознак складнощів із соціальною реабілітацією та психологічним станом, нативне надання рекомендацій щодо самостійного подолання наявних проблем, інформування про можливість отримання психологічної допомоги від фахівців «Therapy of win». Робота мобільних бригад була апробована на військовослужбовцях різних частин, а також на цивільному населенню в зонах бойових дій.

Висновки. Проведення корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими від війни має велике значення для підтримки не лише окремих особистостей, а психологічного здоров'я суспільства в цілому. Подолати соціальну фрустрацію, посттравматичний стресовий розлад, тривожність та інші наслідки впливу військової агресії можна за допомогою низки методик корекційно-відновлювальної роботи, яку можна проводити як індивідуально, так і у групах. Важливою складовою успішної корекційно-відновлювальної роботи є інтердисциплінарний підхід, який допомагає вирішити комплекс взаємопов'язаних і взаємозалежних проблем.

Список використаних джерел:

1. Бек А. Т. Когнітивна терапія: основи й не тільки. Нью-Йорк, Лондон: Гілфорд Прес, 2011. 380 с.

2. Кларк Д. А., Бек А. Т. Когнітивна терапія тривожних розладів: наука та практика. Нью-Йорк, Лондон: Гілфорд Прес, 2010. 628 с.

3. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник / О. М. Кокун та ін. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.

4. Тарасова І. О. Стан дослідження проблеми готовності психолога до корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими внаслідок війни // Освітньо-науковий простір. Науковий журнал. 2023. №5. С. 168-176. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/43631/Tarasova.pdf?sequence=3&isAllowed=y

5. Титаренко Т. М., Дворник М. С., Климчук В. О. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практ. посіб. ./ за ред. Титаренко Т. М. Кропивницький: : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДЛЯ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Товстий Олександр,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Маркусь І.С.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у статті розглянуто значення інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх вчителів для їхньої професійної діяльності.*

Ключові слова: *інформаційно-комунікативна компетентність, майбутні вчителі, професійної діяльності.*

У сучасному світі, що динамічно розвивається, інформаційно-комунікативна компетентність (ІКК) є невід'ємною складовою професійної діяльності сучасного вчителя. Враховуючи стрімкий розвиток технологій, здатність ефективно використовувати інформаційні ресурси та комунікаційні технології стає критично важливою для успішного виконання вчительських обов'язків.

ІКК охоплює не лише вміння працювати з сучасними засобами комунікації, але й здатність аналізувати та критично оцінювати інформацію. Це також включає навички створення та розповсюдження освітніх матеріалів, що сприяють ефективному навчальному процесу. Вчителі, які володіють цими навичками, можуть легко адаптуватися до нових освітніх вимог та забезпечувати високий рівень навчання.

Сучасні інформаційні технології надають вчителям безліч інструментів для підвищення ефективності навчального процесу. Використання інтерактивних

дошок, онлайн-платформ для дистанційного навчання, мультимедійних презентацій та інших засобів дозволяє зробити уроки більш цікавими та залучати учнів до активної участі у навчанні.

Комунікативна компетентність є ще одним важливим аспектом професійної діяльності вчителя. Здатність ефективно комунікувати з учнями, батьками та колегами сприяє створенню позитивного навчального середовища. Вчителі, які вміють чітко та доступно передавати інформацію, можуть краще мотивувати учнів, а також вирішувати конфлікти та розвивати співпрацю.

Інформаційно-комунікативна компетентність є ключовим елементом професійної діяльності сучасного вчителя. Розвиток цих навичок дозволяє вчителям ефективно використовувати інформаційні ресурси та комунікаційні технології, що сприяє підвищенню якості навчання та створенню сприятливого навчального середовища. В умовах сучасного світу, здатність до адаптації та використання нових технологій є необхідною для успішної професійної діяльності вчителя.

ІКК відіграє ключову роль у професійній діяльності сучасних вчителів. В умовах швидкої зміни інформаційного середовища та зростання вимог до якості освіти, вчителі повинні бути готові ефективно використовувати новітні технології та методи комунікації для досягнення навчальних цілей.

ІКК включає в себе здатність вчителя знаходити, оцінювати, використовувати та передавати інформацію з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Це передбачає не лише володіння технічними навичками, але й розуміння педагогічних аспектів використання ІКТ у навчальному процесі.

Значення ІКК у педагогічній діяльності:

Підвищення якості навчання: Використання ІКТ дозволяє створювати інтерактивні та індивідуалізовані навчальні матеріали, що сприяє кращому засвоєнню знань учнями.

Розширення доступу до інформації: Інтернет та інші цифрові ресурси надають можливість швидкого доступу до великої кількості навчальних матеріалів, що сприяє саморозвитку та самонавчанню як учнів, так і вчителів.

Покращення комунікації: ІКТ забезпечують нові форми взаємодії між вчителями, учнями та їхніми батьками, що сприяє побудові відкритого та ефективного навчального середовища.

Підготовка до майбутнього: Сучасний світ вимагає від учнів навичок роботи з інформацією та технологіями. Вчителі, які володіють ІКК, здатні краще підготувати своїх учнів до викликів майбутнього.

Незважаючи на очевидні переваги, розвиток ІКК серед майбутніх вчителів стикається з низкою викликів:

Недостатня технічна база: Багато навчальних закладів все ще не мають достатнього технічного забезпечення для повноцінного використання ІКТ.

Потреба в постійному навчанні: Технології швидко змінюються, і вчителі повинні постійно вдосконалювати свої навички.

Спротив змінам: Деякі вчителі можуть мати упередження або страх перед новими технологіями.

Отже, ІКК є невід'ємною складовою професійної діяльності сучасного вчителя. Розвиток ІКК сприяє підвищенню якості освіти, розширенню доступу до знань та підготовці учнів до викликів сучасного світу. Тому важливо забезпечити майбутніх вчителів необхідними знаннями та навичками для ефективного використання ІКТ у їхній професійній діяльності.

ІКК є ключовим елементом професійної діяльності сучасного вчителя. Розвиток цих навичок дозволяє вчителям ефективно використовувати інформаційні ресурси та комунікаційні технології, що сприяє підвищенню якості навчання та створенню сприятливого навчального середовища. В умовах сучасного світу, здатність до адаптації та використання нових технологій є необхідною для успішної професійної діяльності вчителя.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ ТА САМОРОЗВИТКУ В МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Фадєєва Анна,
Український державний університет
імені Михйла Драгоманова,
м. Київ
Науковйи керівник: Співак Д.М.,
старший викладач

Анотація: *тема дослідження "Формування мотивації до професійного росту і саморозвитку у майбутніх психологів" висвітлює важливі аспекти психологічної підготовки студентів-психологів у контексті їхнього професійного росту та розвитку. Ця проблема особливо актуальна в умовах швидкої зміни соціального, економічного та технологічного середовища, де професійні навички й компетенції постійно оновлюються.*

Дослідження орієнтується на вивчення основних факторів, які впливають на формування мотивації студентів-психологів до професійного зростання, таких як внутрішні та зовнішні мотиватори, особистісні характеристики, навчальне середовище та соціокультурні чинники. Дослідження може сприяти розробці ефективних стратегій підвищення мотивації студентів-психологів до самовдосконалення й професійного розвитку, що в свою чергу сприятиме покращенню якості психологічної практики та збільшенню її впливу на суспільство.

Також важливо зазначити, що стаття може бути корисним для дослідження у практикуючих психологів, педагогів і керівників навчальних закладів, оскільки воно може допомогти зрозуміти механізми та фактори, які впливають на мотивацію студентів-психологів, та розробити стратегії для її підвищення.

Ключові слова: *мотивація до професійного росту, саморозвиток, майбутні психологи, психологічна освіта, формування мотивації, стимулювання саморозвитку, педагогічні методи, професійний розвиток, цінності та цілі, самосвідомість та самооцінка.*

Професійний розвиток майбутніх психологів є ключовим аспектом їхньої освіти та підготовки. Особливо важливою складовою цього процесу є мотивація до професійного росту та саморозвитку.

Мотивація, спрямована на досягнення особистих та професійних цілей, визначає напрямок та інтенсивність зусиль студентів у досягненні успіху у своїй кар'єрі. Розуміння факторів, що впливають на мотивацію майбутніх психологів до професійного зростання, а також розробка стратегій та методів формування цієї мотивації, має велике значення для успішної підготовки кваліфікованих фахівців у сфері психології.

У цьому контексті проведення наукових досліджень та практичних заходів є важливою складовою розвитку освітньої системи та підвищення якості підготовки майбутніх психологів. Дана робота присвячена теоретичному аналізу формування мотивації до професійного росту і саморозвитку у майбутніх психологів, з метою визначення ключових чинників, що впливають на цей процес, та розроблення рекомендацій для підвищення ефективності навчання та підготовки студентів-психологів.

Так як в цю сферу входить достатньо багато напрямків щодо аналізу та вдосконалення, можна узагальнити основні:

1. Концепція мотивації в психології: розглядання основних теорій мотивації, таких як теорія дефіциту, теорія очікувань, теорія самореалізації та інші. Визначення ключових понять та принципів мотивації та їх застосування в контексті професійного росту психологів. Наприклад, теорія самореалізації Карла Роджерса може бути використана для пояснення того, як прагнення до

власного розвитку може стимулювати мотивацію до професійного росту у майбутніх психологів.

2. Фактори, що впливають на мотивацію до професійного росту: розглядання зовнішніх та внутрішніх факторів, таких як соціальні умови, культурні чинники, особистість, професійні цінності, психологічні потреби тощо, які впливають на формування мотивації. Наприклад, дослідження може виявити, що стрес та втома від навчання можуть пригнічувати мотивацію студентів до професійного росту.

3. Теорії професійного росту і саморозвитку: аналіз різних теорій професійного зростання, таких як теорія "Ступенів розвитку" А. Маслоу, теорія "Внутрішньої мотивації" Д. Пінк, теорія "Самореалізації" К. Роджерса та інші, і їхнє застосування в контексті майбутніх психологів. Наприклад, можна дослідити ефективність програми неперервної освіти для психологів, яка сприяє їхньому професійному розвитку, порівняно зі студентами, які не беруть участь у таких програмах.

4. Стратегії та методи формування мотивації до професійного росту: розглядання ефективних методів і прийомів, таких як планування кар'єри, самомотивація, встановлення цілей, самоаналіз, професійна рефлексія та інші, які сприяють розвитку мотивації у майбутніх психологів. Наприклад, проведення тренінгів з розвитку цілей та самодисципліни може підвищити мотивацію студентів до професійного росту.

5. Практичні аспекти розвитку мотивації: огляд сучасних практик, програм та інструментів, що використовуються для стимулювання мотивації та саморозвитку у майбутніх психологів. Наприклад, порівняльний аналіз різних навчальних програм може показати, які з них стимулюють більшу мотивацію до професійного росту у студентів-психологів.

6. Аналіз емпіричних досліджень: огляд наукових досліджень, які досліджують мотивацію до професійного росту та саморозвитку у майбутніх психологів. Це дає більш ширше розуміння цієї теми та знаходження методів

роботи щодо покращення можливих результатів. Наприклад, подальші дослідження можуть досліджувати ефективність нових підходів до стимулювання мотивації студентів-психологів до професійного росту, таких як впровадження програми менторства або створення спеціалізованих курсів з саморозвитку.

Отже, дослідження з питання формування мотивації до професійного росту і саморозвитку у майбутніх психологів виявилося актуальним та перспективним. Основні висновки здійсненого аналізу вказують на значущість розуміння та впливу різноманітних факторів на мотиваційні процеси студентів психологічних спеціальностей.

Серед ключових визначень виокремлюється роль самоідентифікації з професійною діяльністю, підтримка від педагогічного колективу, можливості для самореалізації та професійного зростання. Підвищення свідомості та стимулювання інтересу до саморозвитку сприяє формуванню внутрішньої мотивації, що є важливим фактором у процесі навчання та подальшої кар'єрної діяльності.

Для ефективного формування мотивації до професійного росту студентів-психологів важливо враховувати їхні індивідуальні потреби та цілі, забезпечувати можливості для саморозвитку та самовдосконалення. Розробка та впровадження спеціальних програм та методик, спрямованих на підтримку мотивації до професійного зростання, може стати важливим кроком у підготовці якісних фахівців у галузі психології.

Список використаних джерел:

1. Олійник В. В. Особливості формування професійної мотивації у майбутніх практичніх психологів. URL: https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Features-of-professional-motivation-of-the-students-V.-V.-Oliinyk.pdf

2. Затворнюк О. М. Формування у майбутніх психологів готовності до професійного самовдосконалення. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41351/Zatvorniuk_dis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Іващенко А. І. Професійна рефлексія як механізм саморозвитку майбутніх психологів. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39575/Ivashchenko_dis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРА ДОЗВІЛЛЯ» ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗВО ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Хоркін Дмитро,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Кушнірук С.А.
доктор педагогічних наук, професор

Анотація: *у статті розглянуто сутність поняття «культура дозвілля» та його адаптація до освітнього процесу у педагогічному ЗВО під час воєнного стану.*

Ключові слова: *культура, дозвілля, культура дозвілля».*

Культура дозвілля є важливою складовою сучасного суспільства, яка впливає на якість життя та рівень задоволення людей. Це поняття охоплює різноманітні форми та види діяльності, якими люди займаються у свій вільний час з метою відпочинку, розваги, саморозвитку та соціалізації.

Перш за все, культура дозвілля включає в себе різні види мистецтва, такі як музика, театр, кіно, література та візуальне мистецтво. Ці форми культурної діяльності дозволяють людям відволіктися від повсякденних турбот, зануритися у світ творчості та отримати естетичне задоволення. Відвідування концертів, вистав, кіносеансів або художніх виставок є важливою частиною культурного дозвілля багатьох людей.

Крім того, культура дозвілля включає в себе різноманітні форми спорту та активного відпочинку. Спортивні заходи, такі як футбол, теніс, біг, плавання та йога, сприяють фізичному здоров'ю та загальному благополуччю. Вони також можуть бути засобом соціалізації, оскільки люди часто займаються спортом у групах або командах, що сприяє зміцненню зв'язків з іншими людьми.

Ще одним важливим аспектом культури дозвілля є хобі та захоплення. Люди займаються різними хобі, такими як колекціонування, садівництво, рукоділля, кулінарія або фотографія, щоб виразити свою індивідуальність, розвивати навички та отримувати задоволення від процесу. Хобі можуть бути як індивідуальними, так і колективними, що додає додатковий елемент соціалізації.

Не можна не згадати і про роль технологій у культурі дозвілля. Сучасні технології, такі як інтернет, соціальні мережі, відеоігри та стрімінгові сервіси, значно розширили можливості для дозвілля. Вони дозволяють людям взаємодіяти з іншими, дізнаватися нове, розважатися та відпочивати, не виходячи з дому.

Таким чином, культура дозвілля є багатогранним явищем, яке включає в себе різні форми діяльності, спрямовані на відпочинок, розваги, саморозвиток та соціалізацію. Вона відіграє важливу роль у сучасному суспільстві, сприяючи фізичному та психічному здоров'ю, а також загальному благополуччю людей.

Однією з ключових складових культури дозвілля є творчість, яка розвиває уяву, креативність та критичне мислення. Заняття мистецтвом, музикою, театром і танцями не лише додають різноманітності до навчального процесу, але й допомагають студентам віднайти свої таланти та захоплення.

Спортивні активності також є важливим елементом культури дозвілля. Вони сприяють фізичному розвитку, зміцненню здоров'я та навчанню командної роботи. Завдяки участі у спортивних змаганнях студенти вчаться ставити цілі, долати труднощі та працювати разом з іншими.

Соціальні заходи, такі як клуби за інтересами, волонтерські програми та екскурсії, сприяють розвитку комунікативних навичок та розширенню кругозору. Вони допомагають студентам знайомитися з новими людьми, вивчати різні культури та набувати нових знань.

Культура дозвілля є невід'ємною частиною освітнього процесу. Вона забезпечує гармонійний розвиток особистості, сприяє фізичному та духовному здоров'ю та допомагає студентам ставати всебічно розвиненими та соціально активними громадянами.

У сучасних умовах воєнного стану в Україні особливо актуальним стає питання організації дозвілля студентів у закладах вищої освіти (ЗВО). Культура дозвілля є важливим елементом освітнього процесу, оскільки сприяє всебічному розвитку особистості, знімає психоемоційне напруження та формує позитивний настрій.

У період воєнного стану студенти часто стикаються з підвищеним рівнем стресу та тривожності. Тому особливу увагу слід приділити організації психологічної підтримки, яка може включати індивідуальні та групові консультації, арт-терапію, релаксаційні техніки тощо.

З метою збереження соціальних зв'язків та підвищення морального духу важливо організовувати інтерактивні заходи, такі як онлайн-концерти, вікторини, майстер-класи та інші форми віртуального спілкування. Це дозволить студентам відволіктися від негативних новин і зосередитися на позитивних аспектах життя.

Підтримка фізичної активності є невід'ємною частиною культури дозвілля. Умови воєнного стану можуть обмежувати можливості для занять спортом, проте важливо знайти альтернативні форми фізичної активності, які можна виконувати в обмежених умовах, наприклад, домашні тренування, йога, танці тощо.

Організація культурно-освітніх програм, таких як лекції, семінари, книжкові клуби, може сприяти інтелектуальному розвитку студентів і допомогти їм зберегти інтерес до навчання навіть у складних умовах. Важливо забезпечити доступ до якісного контенту, який сприятиме розвитку критичного мислення та самостійного навчання.

Культура дозвілля відіграє важливу роль у освітньому процесі, особливо під час воєнного стану. Її адаптація до сучасних умов дозволяє підтримувати психологічне та фізичне здоров'я студентів, сприяє їхньому всебічному розвитку та формуванню позитивного настрою. Важливо, щоб педагогічні ЗВО активно впроваджували різноманітні форми дозвілля у свою роботу, забезпечуючи комфортні та безпечні умови для студентів.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПОРУШЕНЬ ЗОРУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Цимбал Віталій,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Маркусь І.С.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація: *у статті розглянуто пробеми готовності майбутніх учителів до профілактики порушень зору учнів початкової школи*

Ключові слова: *готовність, майбутні вчителі початкової школи, профілактика порушень зору, учні початкової школи.*

Нині загроза здоров’ю людини є однією з найгостріших проблем

глобального масштабу. Соціальні, економічні реалії вказують на те, що стан здоров'я населення України погіршується: скорочується тривалість життя; зменшується приріст населення; збільшуються показники смертності; набувають поширення хронічні, соціально небезпечні захворювання та шкідливі звички.

В умовах загострення медико-соціальних та демографічних проблем суспільства виникла потреба в підготовці фахівців оздоровчого спрямування. Їхня діяльність має допомагати кожній людині усвідомити цінність здоров'я, основні закони та принципи функціонування людського організму, уникати руйнівних для здоров'я впливів середовища, дотримуватися основних правил здорового способу життя. До таких фахівців належать і вчителі початкової школи, одним з головних завдань яких є збереження здоров'я та профілактика захворювань дітей молодшого шкільного віку. Їхня професійна підготовка у ЗВО повинна забезпечити формування професіоналізму, важливою складовою якого є високий рівень валеологічної грамотності.

Аналіз науково-педагогічних джерел з проблем формування здорового способу життя та культури здоров'я дітей і молоді (В. Бобрицької, О. Вакуленко, В. Горащука, С. Добротворської, О. Дубогай, С. Ланаєнко, В. Оржеховської) дозволяє констатувати наявність спільного розуміння науковцями необхідності спеціальної підготовки до здоров'язбережувальної діяльності фахівців педагогічної сфери.

Зір є одним із найважливіших органів чуття, які забезпечують людині можливість пізнання світу. Від стану зору школяра залежить його успішність у навчанні, здатність до соціальної адаптації та загальний рівень розвитку. Особливо важливо звертати увагу на зорове здоров'я учнів початкової школи, адже саме в цьому віці формується їхній зоровий апарат.

Проблема порушень зору серед дітей шкільного віку стає все більш актуальною. За даними досліджень, кількість дітей з порушеннями зору постійно зростає. Це пов'язано з низкою факторів, таких як тривале

використання електронних пристроїв, недостатнє освітлення, неправильна постава під час навчання та інші. У зв'язку з цим, велику роль відіграє готовність майбутніх учителів до профілактики цих порушень.

Майбутні вчителі повинні володіти знаннями та навичками для виявлення та профілактики порушень зору у своїх учнів. Вони мають знати основні ознаки зорових порушень, методи їх попередження та корекції, а також вміти організовувати навчальний процес таким чином, щоб мінімізувати ризики для зорового здоров'я дітей, а саме:

- *bІнформування та освіта*: Вчителі повинні проводити регулярні бесіди з учнями та їх батьками про важливість зорової гігієни та методи її дотримання.

- *Організація навчального простору:* Забезпечення правильного освітлення, ергономічних меблів та достатньої кількості перерв для зняття зорового напруження.

- *Вправи для очей:* Введення у розклад навчального дня спеціальних вправ для зміцнення очних м'язів та профілактики зорових порушень.

- *Співпраця з медичними фахівцями*: Регулярні огляди учнів офтальмологом та консультації для вчителів щодо виявлення та корекції зорових порушень.

Отже, готовність майбутніх учителів до профілактики порушень зору у учнів початкової школи є надзвичайно важливою складовою їхньої професійної компетентності. Володіння знаннями та навичками в цій сфері дозволить вчителям забезпечити здоровий розвиток своїх учнів та покращити їхні навчальні досягнення. Тому питання підготовки майбутніх педагогів до профілактики зорових порушень повинно бути одним із пріоритетних у системі педагогічної освіти.

ПОКАЗНИКИ ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ «ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ» У ПЕДАГОГІВ

Чжан Цзін,

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *Проаналізовано проблеми представників комунікативних професій, вчасності педагогів, що стосується їх значного перевантаження під час своєї роботи. Розглянуто термінологічне поняття синдром «емоційного вигорання» та з'ясовано причини цього явища і розроблено шляхи зниження показників вигорання.*

Ключові слова: *резистенція, емоційне вигорання, виснаження, аморальна поведінка, девіантна поведінка, комунікативні професії, стрес, синдром, профілактика.*

Уже протягом багатьох років психологи займаються вивченням синдрому «емоційного вигорання» педагогів, що викликане багатьма стресовими чинниками з якими зустрічається педагог кожного дня у своїй роботі. І як наслідок цього, у професіонала виникають проблеми зі здоров'ям та відбуваються негативні зміни у житті. З'являються проблеми у стосунках з рідними, колегами та людьми, що потребують його допомоги.

Згідно проаналізованого матеріалу учених, можна говорити, що вигоряння прирівнюється до дистресу в його крайньому прояві або до третьої стадії загального синдрому адаптації - стадії виснаження; проте момент, коли стрес переходить у вигоряння, не є чітко визначеним. У вітчизняній і зарубіжній психології проводилися багато численні дослідження вченими: американський психіатр Г. Фрейденбергером (займався особистісними розладами у здорових людей, що виникають внаслідок емоційного навантаження спілкування в процесі професійної діяльності), Г. Сельє (займався дослідженням стресових процесів),

О.О. Рукавішікова (розробила методику визначення психічного вигорання вчителів) [2,178]. За В.В. Бойко, «емоційне вигоряння» - динамічний процес і виникає поетапно, у повній відповідності до механізму розвитку стресу, у наявності - усі три фази стресу: нервове (тривожне) напруження - його створюють хронічна психоемоційна атмосфера, обстановка, що дестабілізувала, підвищена відповідальність, складність контингенту; резистенція, тобто опір, - людина намагається більш-менш успішно захистити себе від неприємних вражень; виснаження - зубожіння психічних ресурсів, зниження емоційного тонусу, яке настає внаслідок того, що проявлений опір виявився неефективним.

Представники так званих, «комунікативних» професій, зокрема педагоги, зазнають значного перевантаження під час своєї роботи. У дослідженнях психологів з 1974 року з'явився термін «синдром емоційного вигорання» і став добре знайомим явищем в школі та закладах освіти взагалі. Таким чином, не зважаючи на те, що феномен професійного вигорання відомий понад 30 років, його дослідження в умовах сучасної школи з метою запобігання негативним наслідкам залишаються актуальними. Серед причин цього явища - соціальна невлаштованість педагогів (низька заробітна платня, побутові проблеми, гостре квартирне питання), перевантаження під час уроків і спілкування з дітьми. Професія педагога насичена багатьма стресогенами, серед яких такі, як невизначеність, повсякденна рутина тощо [1,27.]. Проте найважливішою причиною є невміння педагогів опанувати сучасні методи швидкого відновлення своїх психічних сил і наявність шкідливих емоційних звичок (таких, як образливість, фрустрованість, підвищена тривожність, виснаженість, дратівливість, гнів та ін.). Таким чином, не зважаючи на те, що феномен професійного вигорання відомий понад 30 років, його дослідження в умовах сучасної школи з метою запобігання негативним наслідкам залишаються актуальними.

За методикою рівня емоційного вигорання В.В. Бойко: кількість опитаних - 40 педпрацівників СЗШ м. Києва з них: жінок – 36, чоловіків – 4;середній вік -

50,педагогічний стаж в середньому -27 років. З'ясувалося, що найбільший показник складає фаза «резистенція», що включає симптоми: неадекватне вибіркове емоційне реагування, розширення сфери економії емоцій, редукція професійних обов'язків, а також симптом переживання психотравмуючих обставин із фази «напруження». Було проаналізовано твердження, що склали симптоми фаз «резистенція» та «напруження». В свою чергу на основі цих тверджень були створені запитання, що лягли в основу опитувальника. Метою опитувальника було дослідити особливості професійного вигорання особистості в яких склалася фаза або високий показник симптому. В результаті якого було отримані дані у процентному співвідношенні. Ці дані і є показником того, що спричинює професійне вигорання вчителя в сучасних умовах освітнього процесу:

- 35% - проблеми у стосунках між колегами(організація певної спільної діяльності; тяжко працювати колективно і після цього дороблятиробоу самому; необ'єктивність керівництва щодо розподілу обов'язків між вчителями…);
- 15% - байдужість батьків щодо виховання їх дітей; учні живуть сьогоденням і не мають мотивації щодо навчання;
- 24% - недостатня матеріальна забезпеченість (сучасний підхід до навчання вимагає новітніх технологій, а саме роботи з комп'ютером, інтерактивною дошкою, а школа не може цим забезпечити; отримання заробітної плати і розуміння того, що це не коштує тих зусиль);
- 26% - аморальна поведінка учнів (коли учень не знаючи матеріалу хоче демонстративно довести, що він знавець всього; не бачать різниці між однолітками та дорослими).

Отже, проаналізувавши дослідження можна зробити наступний висновок, що особливостями «емоційного вигорання» є повсякденні, одноманітні справи вчителів. Тому нинішньому вчителеві потрібно багато зусиль та вмінь, що дозволили зменшити неприємні випадки, що трапляються в процесі роботи та певні зміни самого вчителя, які спонукали б до бачення проблем та ситуацій з

іншої сторони, тим самим знижуючи напруження та невдоволення, що виникають в роботі та повсякденному житті людини в цілому. Тому сьогодні ми повинні вирішувати проблеми вчительського здоров'я не вживанням лікарських препаратів, а сприяти створенню психологічних умов для відновлення та стабілізації душевної рівноваги спеціалістів. А допоможуть нам в цьому елементарні та достатньо дієві рекомендації, що не потребують додаткових матеріальних коштів і фізичних зусиль:

- достатньо тривалий і якісний сон (важливо провітрювати приміщення перед сном, дотримуватися режиму сну: засипати і прокидатись в один і той самий час);
- збалансоване, насичене вітамінами і мінералами харчування (особливо проти стресовими вважаються мінерал магній і вітамін Е, а плитка темного шоколаду швидко покращить ваш настрій);
- фітотерапія (сприяє заспокоєнню чай з м'яти, настоянка з кореню валеріани; підвищує життєвий тонус настоянка женьшеню, родіоли рожевої);
- аромотерапія (запахи апельсину, бергамоту діють на нервову систему збуджуючи, з'являється відчуття приливу сил; запахи лаванди, анісу, шавлії діють заспокійливо, допомагають зняти нервове напруження);
- музика найкраще сприяє гармонізації психоемоційного стану (прослуховування класичної музики, хоча у малих дозах рок теж буває корисним, він допомагає вивільнитись від негативних емоцій);
- заняття улюбленою справою (комп'ютер, книжки, фільми, в'язання, садівництво, рибальство, туризм і т. д.);
- спілкування з природою(природа завжди дає людині відчуття приливу сил, відновлення енергії) [5,146-149].

Адекватне відношення до роботи і відведення їй належного місця у житті – найкраща профілактика професійного вигорання. Нажаль, у житті ми не завжди маємо змогу робити тільки те, що нам подобається, приносить радість. А робота без радості пришвидшує вигорання в багато разів. Якщо ж користуватися

настановою : «Не можеш робити те, що любиш – навчись любити те, що робиш», то ніяке професійне вигорання нам не загрожуватиме!

Образа, злість , невдоволення, критика себе та інших – все це найшкідливіші для нашого організму емоції. Наш мозок викидає гормони стресу на будь-які подразники, що загрожують нашому спокою. При цьому йому зовсім байдуже, реальні вони чи вигадані. Тому і на надуману проблему організм відреагує, як на справжню. Отже, важливо навчитись контролювати свої думки і емоції. Відомий дослідник стресу Г. Сельє зазначав, що має значення не те, що з вами відбувається, а те, як ви це сприймаєте.

Список використаних джерел:

1. Альохіна І. Психологічне здоров’я педагогів. Відкритий урок. 2010 . №2 С.26 – 29.

2. Емоційне «вигорання». Посібник: на допомогу практичному психологу. Під ред. Дудяк В. К.: Главник, 2007. 149с.

3. Єргієва Л. Стрес: причини, ознаки й техніки подолання. Шкільний світ. 2006. №41. С. 19- 21.

4. Кузьміна Т.І. Як допомогти вчителю зберегти своє здоров'я. Шкільному психологу. 2009.№6. С.24 - 30.

5. Ніколаєнко Д.Ф. Психологія особистості радянського вчителя. К.: МО УРСР, 1973. 394с.

6. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівник освітніх організацій: гендерні аспекти. За ред. Максименка С.Д., Карамушки Л.М., Зайчикової Т.В. К., 2006. 365с.

ЗНАЧЕННЯ ОРАТОРСЬКИХ УМІНЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Ян Цзінвень,

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Матвієнко О.В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У даній статті розкривається значення ораторських умінь у педагогічній професії; необхідність для вчителя володіти красномовством, вміти виступати перед аудиторією.*

Ключові слова: *ораторські уміння, риторика, оратор, промова, слухачі, публічний виступ, педагог.*

Нині, у часи формування нашої молодої демократичної держави зростає інтерес до відродження риторичної спадщини, адже риторика як наука і мистецтво в сучасних умовах сприяє формуванню риторичної особистості з ефективним мисленням, якісним мовленням і оптимальним спілкуванням у різних сферах діяльності.

Риторика, як відомо, це наука про способи переконання, ефективні способи мовного впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей.

У нашому більш широкому розумінні — це наука і мистецтво переконуючої комунікації, що є фундаментом професіоналізму політика, юриста, журналіста, вчителя та ін.., тобто всіх спеціалістів гуманітарного напрямку.

Значення ораторських умінь у професійній діяльності фахівців різних сфер і педагогічної зокрема розглядаються у працях зарубіжних та вітчизняних науковців: Г Апресяна, Г.Сагач, Л.Мацько, М.Хлебнікова та ін..

Учитель як оратор у професійній діяльності прагне, щоб кожне його слово дійшло до учнів, було повністю сприйняте, почуте, засвоєне. Вчитель майже завжди виступає лідером комунікації. Комунікативні уміння як складові ораторського мистецтва виявляються в таких професійних та особистісних

якостях: культура мислення; культура мовлення; культура спілкування; культура поведінки.

Проте практика свідчить, що сьогодні в чималої кількості студентів виявляються труднощі у спілкуванні: обмежений словниковий запас, невиразне мовлення, невміння висловлювати свої думки, відстоювати власну позицію й розуміти інших. На жаль, розвитку цих самих здібностей приділяється недостатньо уваги.

Раніше, у класичній риториці Давньої Греції та Риму образу оратора надавалося провідне значення. Проте вся увага ораторів була звернена переважно на те, якою має бути переконлива промова. З розвитком риторики, коло проблем дослідників риторики і вчителів у риторичних школах зосереджується на трьох невід'ємних складових риторики: оратор — промова — слухачі.

Риторика як наука і мистецтво виявляється в різних сферах суспільної діяльності. Науковці і практики в різний період намагалися класифікувати ораторське мистецтво, враховуючи то вид діяльності, то мовно-стильові особливості виступів, то наявність аргументів і фактів доказовості тощо. Так Поль Сопер розрізняв лише два види риторики: інформаційну та агітаційну. Російська школа ораторства виділяє 10 видів.

Наші вітчизняні дослідження, враховуючи надбання попередників, схильні класифікувати красномовство за родовими і жанровими різновидами.

Так, Г.З. Апресян у своїй праці «Ораторське мистецтво» розрізняє такі види красномовства за сферами використання: громадсько-політичне(лекції на громадсько-політичні теми, доповіді, політичні промови, огляди, виступи на мітингах, агітаційні промови); академічне ораторське мистецтво (наукова доповідь, лекція, реферативне повідомлення); судове ораторське мистецтво (виступ судді, адвоката, прокурора); суспільно-побутове (ювілейні промови або поздоровлення, тости); церковне (проповіді, молитви). І це далеко не весь список різновиду ораторських стилів.

Виступ перед аудиторією вимагає від оратора особливого підходу. По-перше, треба чітко усвідомити, тему свого виступу, по-друге, добре продумати виступ, скласти план основних думок, тез. Щоб думка сприймалася, треба, щоб вона була добре оформлена, адже краса стилю — в багатстві думок. Точно сформулювати думку — завдання не таке вже й просте, але не легше і висловити її, передати слухачам під час публічного виступу. Насамперед це вимагає від промовця вміння точно визначити логічну паузу і виділити найбільш важливі для передачі думки слова. Крім цього, потрібне і точне інтонування речення. Природа мови така, що логічна пауза однаково потрібна і тому, хто говорить, і тому, хто слухає. Протягом паузи промовець готує нову думку, а слухачі осмислюють те, що почули.

Є й суто практичні застереження: вступ має бути не швидким, щоб слухачі могли зрозуміти суть справи, висновки — не повільними й не затягнутими; хто говорить коротко і стримано, може повідомити про щось, але не схвилювати; ненависть приборкують доброзичливістю, озлоблення знищується співчуттям; вправно використані веселий жарт, дотепний гумор також викликають прихильність слухачів, пом'якшують суворість, показують оратора людиною освіченою й дотепною.

Оратор силою слова повинен вплинути на слухача, викликати в нього негайний внутрішній відгук. Його слово хвилює, запалює, організовує. Адже виступ — це не просто інформація, це процес переконування, а часом і суперечка.

Оратор має передбачити, як не втратити прихильних, здобути байдужих, заспокоїти агресивних. Цицерон вважав, що «вся міць і мистецтво красномовства полягають у тому, щоб або заспокоювати, або збуджувати душі слухачів». Досягти цього може тільки той, хто розуміє людську душу і знає причини, які викликають спалах чи заспокоєння.

Аудиторія слухачів — це те, заради чого виникала й розвивалася риторика як наука і як педагогічна майстерність, заради чого красномовство сягало вершин

словесного мистецтва, а оратор працював у поті чола і «згорав» у полум'ї слави або безслав'я. Слухачі є першою рушійною силою для риторики і в риториці, як учні — для педагогіки і в педагогіці.

Слухачі бувають різні: за суспільною роллю, за фахом, за освітою, за віком, за мораллю, нахилами й уподобаннями, зрештою, за внутрішньою і зовнішньою готовністю слухати чи ні, сприймати чи відхиляти оратора. Проте промовцю слід пам'ятати головне: слухачі завжди його судді, хоч і в переносному значенні. І постійним його завданням завжди має бути намагання досягти переваги над слухачами. Те, що ми нині бачимо й чуємо безславних промовців, свідчить, що вони не прагнуть до перемоги над слухачами і не дбають так, як дбали про це оратори доби класичної риторики.

У своєму житті людині доводиться повсякчас спілкуватися з іншими людьми, тваринами, природою тощо. Спілкування відбувається за певними законами, етичними нормами. Людина спостерігає, слухає, звертається до когось, до чогось і одночасно реагує, оцінює, відгукується.

Для промовця початок виступу — це ніби стрибати у крижану воду. Не можна показати свого хвилювання, страху. Треба зайняти зручну позу, подолати внутрішнє напруження, кілька разів удихнути повітря і лише потім починати повільно та спокійно говорити.

Під час виступу важливо правильно дихати. Кожен читець та промовець повинен керувати диханням під час читання чи виступу так, щоб воно не заважало йому читати, а публіці — слухати. Процес дихання у кожної людини дещо відмінний: він залежить від напруження голосу, тривалості пауз, темпу читання (промови), музичної організації твору і навіть від психо-фізичного стану читця. Повітря набирається у перервах між словами й фразами без напруження та шуму. Правильно організоване, треноване дихання сприяє нормальному походженню життєвих процесів організму, знімає втому як загальну, так і апарату мовлення, розвиває його.

Емоційний стан — важливий елемент в ефективності тренувальних вправ. Промовець повинен одержувати задоволення від кожного тренування.

Найбільш правильний шлях до спілкування — це увага. Без неї не може бути спілкування однієї людини з іншою. Спілкування може бути безпосереднім, самоспілкуванням, з уявним чи відчутним об'єктом. Кожен вид спілкування має свої особливості, проте у кожному з них має діяти одна закономірність: щоб спілкуватися, треба мати те, чим можна спілкуватися, тобто насамперед власні пережиті почуття та думки. Щоб навчитися говорити з аудиторією, треба добре знати її, адже точно визначений адресат розмови робить мовлення виразним, дохідливим і переконливим.

Як відомо, в оволодінні ораторським мистецтвом велику роль відіграє виразне читання творів художньої літератури. Під час читання художнього тексту читець стає співавтором літературного тексту, переживає, співчуває і поступово вводить у коло своїх думок і емоцій слухачів, підкоряє їх у тому, про що говорить. Образи, події, які з'являються в уяві, читець прагне передати слухачам, намагається, щоб вони повірили йому, адже в мистецтві художнього читання все призначено для аудиторії.

Саме тому розвиток ораторських здібностей у студентів педагогічного вузу є не просто забаганкою, а ключовою необхідністю, від втілення якої цілком і повністю залежить виховання підростаючого покоління — майбутнього нашої держави. Адже саме в наших руках навчання молодшої ланки освіти. То чому ж ми їх навчимо, якщо самі не володітимемо «мистецтвом говорити» досконало?

Список використаних джерел:

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч посібник. К.:ВЦ"Академія", 2006. 256с.

2. Зубенко Л.Г. Культура ділового спілкування: навч. Посібник. К.: ЕксОб, 2000. 200с.

3. Кострица Н.М. Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 272с.

4. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях та відповідях: навч. посібник/А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. К.: Знання, 2006. 311с.

5. Онуфрієнко Г.С. Риторика: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 592с.

6. Педагогічна майстерність: підручник/ за ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 1997. - 349с.

7. Томан І. Мистецтво говорити. К.: Політвидав України, 1989. 293с.

8. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: навч. посібник. К.: ВД "Професіонал", 2007. 464с.

СЕКЦІЯ 7

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО: ЗМІСТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ІЛЮЗІЯ ПРОБЛЕМ В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ

Наталія Афанасьєва,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Н.М. Титова
доктор педагогічних наук, професор,

Анотація. *Цікавість до проблем образотворчого мистецтва в сучасному світі зростає, адже воно відображає складність та різноманіття сучасної культури та сприяє глибшому розумінню світу навколо нас. Адже такі факторами як, інтернет та соціальні медіа, що роблять мистецтво більш доступним та видимим для широкої аудиторії, також сучасна культура стає все більш різноманітною, що дозволяє розглядати мистецтво з різних кутів зору, і навіть сучасні проблеми, такі як соціальна справедливість, гендерна рівність та інші, стають джерелом натхнення для багатьох митців і не можуть бути не поміченими. Вони використовують свої твори для висвітлення власних поглядів на ці проблеми і спонукають глядачів до роздумів.*

Ключові слова: *Проблеми образотворчого мистецтва, Сучасний світ мистецтва, роль мистецтва у розумінні сучасності.*

Сучасне мистецтво часто стає предметом жвавих обговорень та дебатів. З одного боку, воно захоплює, вражає та надихає своєю неординарністю та виразністю, з іншого - стає об'єктом для спекуляцій та критики. У сучасному світі, художня творчість часто привертає увагу через відтворення абстрактних та

побутових об'єктів, які набувають нових сенсів завдяки творчій інтерпретації митця. Однак, подібні алегорії можуть бути абсолютно не зрозумілими для звичайних людей, що призводить до неправильної інтерпретації звичайних предметів як творів мистецтва.

Це ставить під сумнів традиційне уявлення про мистецтво, адже воно тепер існує не лише у витворах з музейних колекцій, але й у найбанальніших об'єктах нашого оточення. З одного боку, можна вважати, що розширення меж мистецтва на повсякденні об'єкти привносить новий рівень доступності та розуміння для широкої аудиторії. Тепер кожен може відчути себе частиною мистецького світу, оцінюючи інтерпретації навколишньої реальності через призму художньої творчості. Проте, в музейному середовищі ці самі об'єкти можуть викликати певне непорозуміння або невпевненість у глядачів, особливо якщо вони не мають достатнього контексту чи пояснень щодо їхнього мистецького значення[1].

Тонка межа між реальністю та мистецтвом зникає, викликаючи певний дисонанс. Розвиток нового мистецького уявлення про світ відображається у різноманітних течіях та концепціях митців, які пропонують нестандартні, емоційно насичені способи візуалізації навколишнього світу. Складний парадокс, який спостерігається у багатьох країнах, включаючи Україну, полягає у тому, що сучасне мистецтво, хоч і існує і розвивається, проте поки лишається невизнаним і маловідомим. Це може бути наслідком різних причин, такі як: недостатньої уваги до культурного сектору з боку уряду через пріоритети в інших сферах, недостатньої мистецької інфраструктури, бюрократичних перешкод у отриманні фінансування та дозволів. Саме для вирішення цих проблем можуть допомогти збільшення фінансування культурних проектів, розвиток мистецької інфраструктури, спрощення бюрократичних процедур та активна міжнародна промоція. Також важливо проводити дослідження, систематизацію та структуризацію українського сучасного мистецтва для його визнання як в Україні, так і за її межами [2]. В цілому, розглядаючи сучасне мистецтво під різними кутами, можна зазначити що сучасні митці насправді почали відходити

від класичного підходу і приділяють більше уваги натхненню, певному імпульсу і спонтанному прояву емоцій, що є більш правдивою і реальною картиною. Такі твори стають часто відображенням свого часу і є досить цінними для нащадків. Вони можуть вражати як своєю технікою виконання, естетичністю так і мати глибокий емоційний сенс, викликаючи роздуми над сучасними проблемами [3]. Сучасне мистецтво, яке ми спостерігаємо сьогодні, є свідченням творчого імпульсу нашого часу. Воно відображає складність, різноманіття та динаміку сучасної культури, а також відбиває важливі аспекти нашого суспільства, його проблеми, цінності та амбіції. Сучасні митці не обмежуються стандартними формами і техніками, вони експериментують, шукають нові способи виразності та відображення світу, що оточує їх. У цьому процесі вони можуть використовувати навіть повсякденні об'єкти, які перетворюються в мистецькі твори через їх творче втручання [4].

Проте, відзначаючи розмаїття інновацій та креативності, які характеризують сучасне мистецтво, важливо також зазначити, що не всі твори залишаться у пам'яті історії мистецтва. Плин часу буде вимагати відбору, відсіюючи твори, які не зможуть витримати його випробування. Тільки найбільш значущі, історично важливі й впливові твори зможуть пройти через цей відбір і залишитися як витвори мистецтва, які відображають нашу епоху. Таким чином, сучасне мистецтво переживає своєрідний відбірний процес, де лише найкраще та найвпливовіше може пережити випробування часом і залишитися в пам'яті нащадків як важлива складова сучасної культури та мистецтва.

Тож сучасне мистецтво переживає період інтенсивного розвитку і творчого пошуку як в Україні так і у світі. Через експерименти, інновації та використання різноманітних технік та концепцій, митці відображають складність сучасної культури та висвітлюють важливі аспекти нашого суспільства. Однак, не всі твори зможуть пройти через випробування часом і залишитися як важлива частина культурної спадщини. Вибір найбільш значущих та впливових творів відбуватиметься в процесі часу, що на сьогодення підкреслює важливість

збереження та підтримки сучасного мистецтва як невід'ємної складової культурного розвитку в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Збаражська Анна, Чому руйнують сучасне мистецтво. 2020.- URL:https://plomin.club/why-destroy-contemporary-art/

2. Сидоренко Віктор, Візуальне мистецтво Від авангардних зрушень до новітніх спрямувань. Розвиток візуального мистецтва України XX—XXI століття. Київ: Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва, 2008, С. 9-15

3. Булавіна Наталія, Сучасне мистецтво, Академія мистецтв України Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ. Науковий збірник II. 2005, С. 9-14

4. Дяків О.В., Самостійна робота з навчальної дисципліни Актуальні проблеми сучасного образотворчого мистецтва, Івано-Франківськ – 2021, С. 3

ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Меланія Галкіна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Дорогая А.Є.
доктор філософських наук, доцент

Анотація. *Розглянуто особливості формування активної мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці засобами театралізованої діяльності. Визначено основні структурні компоненти мовлення та закономірності*

розвитку мовлення дитини, встановлено місце театралізованої діяльності у формуванні мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці.

Ключові слова: *мовленнєва діяльність, ранній вік, театралізована діяльність, компетенція.*

Найважливішим досягненням дітей у ранньому віці є оволодіння мовленням, яке означає опанування навичками рідної мови, формування уміння використовувати її як засіб пізнання оточуючого світу, засвоєння історичного досвіду людства, отримання навичок спілкування, саморегуляції та взаємодії.

Слід відмітити, що активна мовленнєва діяльність – це не тільки говоріння, але й слухання та сприйняття мовлення. Тому необхідно з раннього віку привчати дітей до активного розуміння та сприйняття мовлення оточення.

Ранній дошкільний вік характеризується інтенсивною активізацією мовлення – переведенням елементів мовленнєвої діяльності з пасивного словника в активний. Мовлення перетворюється в основний засіб спілкування, але залишається ситуативним. Ситуативність проявляється в тому, що дитина може зовсім випускати підмет, замінювати його займенником, при цьому не вказано, кому цей займенник належить; у мовленні переважають прислівники та слово «такий», яке супроводжується жестикуляцією. У наочній ситуації ситуативність підвищується, а без наочності з’являються перші початкові форми контекстного мовлення [1, с. 29].

Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку передбачає формування різних структурних компонентів мовлення. Серед таких компонентів вчена визначає:

– мовленнєву компетенцію як одну з базових характеристик особистості;

– мовленнєвий розвиток – формування у дитини певних мовленнєвих вмінь і навичок, якими забезпечується функціонування мовлення;

– навчання мови, яке пов’язане із засвоєнням певного обсягу початкових знань про мову та мовлення, які формуються у дитини на основі розвитку мовного чуття та одночасно обумовлюють цей розвиток;

– мовленнєве виховання, тобто виховання мовленнєвої культури особистості дитини [5, с. 326].

Мовленнєвий розвиток дитини у ранньому віці зумовлюється певними особливостями умов життя і виховання, які можуть сприяти його розвитку або, навпаки, його гальмувати. Науковцями встановлено, що вирішальне значення для розвитку мовлення дитини мають перші роки життя. До основних закономірностей, які мають важливий вплив на мовленнєвий розвиток дитини у ранньому віці є: зв’язок розуміння дитиною змісту мовлення від засвоєння нею граматичних та лексичних мовних значень різного рівня узагальненості; залежність можливості дитини до сприймання мови від стану натренованості її м’язів органів мовлення; розвитку почуття мови; залежність оволодіння виразністю мови дитини від розвитку її сприйнятливості до засобів виразності; залежність опанування дитиною психічного мовлення від розвитку у неї координації між усним і писемним мовленням [3].

У процесі формування активної мовленнєвої діяльності дитини у ранньому віці важливе місце займає театралізована діяльність, як особливий вид мистецтва, що органічно поєднує драматичну дію, художнє слово, поетику, музику, живопис, літературу. Засоби театралізованої діяльності допомагають дитині більш глибоко пізнати себе, спонукають її до творчості, самовдосконалення, удосконалення мовних навичок, викликаючи у неї естетичні почуття й емоції під час театралізованого дійства [2, с. 65].

Театралізована діяльність об’єднує в собі різні види роботи дітей раннього дошкільного віку:

– образотворчу – ліплення, малювання, аплікація;

– мовленнєво-творчу – складання казок, міні-творів, загадок, віршів;

– музичну – відтворення театрального образу в іграх, танцях, пантомімі, складання пісень тощо;

– драматичну – підготовка і проведення театральних дійств, свят, театр природи, вікторини, ляльковий театр, концерти, конкурси) [3].

Театралізована діяльність у ранньому дошкільному віці звертає увагу на мовленнєвий розвиток дітей, адже кожен складник такої діяльності, такий як засвоєння засобами театру літературних творів, театралізована гра, виконує важливі завдання з активізації словника дитини, вдосконалення звукової культури мовлення, інтонації. Під час театралізованої діяльності дитина оволодіває монологічним мовленням, зрозуміло та чітко промовляючи текст. У неї покращується діалогічне мовлення та його граматична будова [4, с. 136].

Значну роль в успішному розв'язанні завдань формування активної мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці відіграє раціональне поєднання різних видів театралізованої діяльності (заняття театрального гуртка, заняття з розвитку мовлення, заняття по ознайомленню з літературними творами) й типів занять (індивідуально-групові, групові, фронтальні).

Планомірна мовленнєва робота проводиться з дітьми на заняттях з розвитку мовлення, ознайомлення з літературними творами, заняттях театрального гуртка, на комплексних літературно-мовленнєвих заняттях, на заняттях синтетичного типу, які поєднують різні види театралізованої діяльності, а також під час театралізованих, сюжетно-рольових ігор, спілкування, підготовки театральних вистав, свят. Усе це дає можливість вихователю досягнути органічного включення елементів мовленнєвої діяльності в різні ігрові, навчальні, побутові ситуації.

Таким чином, зважаючи на важливість формування активної мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці, в цьому процесі необхідно використовувати засоби театралізованої діяльності, які чинять значний вплив на розвиток мовленнєвої діяльності, розширюють словник, удосконалюють звуковимову та розвивають мовний слух, що сприяє оволодінню засобами звукової виразності.

Список використаних джерел:

1. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна; за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС - ЛТД, 2021. 226 с.

2. Древаль В. О., Зелінська-Любченко К. О. Театралізована діяльність як засіб розвитку мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення. *Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні проблеми логопедії та реабілітації» (15 лютого 2019 року, м. Суми).* Суми, 2019. С. 64–67.

3. Мельник І. Ю. Музично-театралізована діяльність як засіб творчого розвитку дітей старшого дошкільного віку. URL : http://www.ird.npu.edu.ua/files/melnuk.pdf

4. Пихтіна Н. П., Черевко Л. М. Використання театралізованої діяльності у попередженні негативних проявів у поведінці дітей дошкільного віку. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 5. С. 134–140.

5. Чекаліна В. А. Формування мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі навчання переказу літературних творів. *Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ 11 квітня 2014 р.). Київ, 2014. С. 325-331.

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ КОМПОЗИЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В НУШ.

Дячук Софія,

ВСП «Сарненський педагогічний фаховий коледж

Рівненського державного гуманітарного університету»,

м. Сарни,

Науковий керівник: Тарасюк В.В.,

викладач вищої категорії

Анотація. *Стаття присвячена одній із основних освітніх проблем на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах - композиції. Автор висвітлює головні напрями композиційної діяльності, які можуть стати ефективним методом набуття здобувачами початкової освіти композиційних компетентностей, сприяти всебічному розкриттю творчої особистості школяра.*

Ключові слова: *композиція, образотворчі компетентності, засоби виразності.*

Навчання мистецтва - процес багатогранний, що включає в себе навчання всіх аспектів образотворчої грамоти необхідних для формування мистецької компетентності здобувачів початкової освіти.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21 лютого 2018 року, «метою мистецької освітньої галузі є формування культурної та інших компетентностей , цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо – творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини». [1,2]

Залучення молодших школярів до образотворчого мистецтва як до естетичної діяльності, розвиток та виховання учнів її засобами – одна із важливих і складних проблем НУШ.

З давніх часів художники і теоретики мистецтва вважали, що в процесі навчання образотворчого мистецтва необхідно постійно спиратися на науку.

Учитель початкових класів повинен досконало володіти основами образотворчої грамоти, знати методику образотворчого мистецтва, адже діти

дуже чутливі до яскравих кольорів, цікавих форм навколишніх предметів. Учителю початкових класів слід постійно удосконалювати методику викладання образотворчого мистецтва, впроваджувати інноваційні методи , цікавитись відповідною літературою, дбати про належне обладнання уроків і високий науково-методичний рівень класних занять та позакласної роботи.

У навчанні дітей образотворчої грамоти важливу роль відіграє вміння вчителя методично правильно провести словесне пояснення про послідовність виконання завдання, спираючись на основні закони композиції, правила компонування. Крім того, слід супроводжувати це пояснення зарисовками на класній дошці чи аркуші паперу.

Усі види діяльності з композиції і ознайомлення з кращими творами образотворчого мистецтва сприяють розвитку розумових дій , творчій уяві та художніх інтересів, естетичних почуттів і образотворчих здібностей, суджень і узагальнень. Знання, уміння і навички, здобуті ними в процесі навчання композиційній діяльності, широко застосовуються на заняттях з інших предметів.

Мистецтво стимулює не тільки загальний естетичний розвиток, а й творчі здібності та мислення, здатність до художнього самовираження, рефлексії.

У процесі занять образотворчим мистецтво здобувачі початкової освіти вчаться бачити і розуміти прекрасне як в оточуючій дійсності , так і в безпосередньо в творах мистецтва. Уроки образотворчого мистецтва сприяють розвитку в учнів образного мислення, зорової пам’яті, уяви, художніх здібностей.

До основних навчальних проблем з образотворчого мистецтва, незалежно від навчальних програм, належать: форма (графічна, пластична, декоративна тощо); колір (емоційний стан і настрій кольорових співвідношень); композиція (площинних, об'ємних і просторових форм, перспектива, динаміка і статика, ритм, симетрія, силові лінії). Головна увага в усіх навчальних програмах приділяється композиційній діяльності, яка є складним феноменом як в природі , так і в мистецтві.

Тейяр де Шарден П. у відомій праці «Феномен людини» писав: «Кожен елемент космосу буквально зітканий з інших елементів: знизу він створюється таємним явищем «композиції», являючи собою ніби вершину організованої сукупності; згори — впливом єдностей вищого порядку, які, охоплюючи його, підпорядковують своїм власним цілям». [3, 75]

Загальні для природи і мистецтва закономірності композиції — ритм, гармонійність, пропорційність, рівновага, симетрія та асиметрія, динаміка та статика, контраст і нюанс — визначають чимало дослідників.

Термін «композиція» застосовується як до багатофігурних , так і до малофігурних картин, ілюстрацій, пейзажів, натюрмортів, до малюнків окремих предметів, де композиція залежить від формату(картинної площини) і відіграє велику роль.

Щоб успішно засвоїти навчальний матеріал з розділу композиції , слід виконувати ескізи сюжетних композицій.

Тематичне малювання – один із основних видів занять з образотворчого мистецтва в школі. Об’єднуючись з іншими видами робіт (малювання з натури, декоративне малювання, сприймання та інтерпретація творів мистецтва), тематичне малювання вирішує всі завдання по формуванню у здобувачів початкової освіти предметних компетентностей в галузі образотворчого мистецтва.

Змістом уроків тематичного малювання є малювання по пам'яті, за уявою певних тем , сюжетів із оточуючого життя, ілюстрування літературних творів, мультиплікаційних фільмів тощо.

Зображаючи в тематичному малюнку явища , події оточуючого життя , здобувачі початкової освіти отримують можливість активно вивчати і пізнавати характерне, закономірне в тих подіях і явищах. В процесі тематичного малювання відбувається закріплення формотворчих, просторових, композиційних , кольорознавчих компетентностей , розвивається емоційне відношення до оточуючого світу та творів мистецтва.

В типових освітніх програмах з мистецтва велика увага приділяється зображенню ілюстрацій до літературних творів та на теми з оточуючого життя : «Моє довкілля», «Святковий феєрверк», «Дитячі захоплення», «Танок сніговиків», «Ілюстрації(декорації) до казки «Плескачик» «Бережіть птахів !», «Подорож до далеких країн», «Космічна подорож» , «Людина і природі - єдині», «Мандрівка у світ фантастики», «Картинки з виставки», «Політ фантазії», «Гумор у мистецтві» (створення коміксів), «Мистецтво та здоров'я». Розкриття змісту зображуваного , як правило, сприяє звернення уваги дітей до свого малюнка, зацікавлює їх, сприяє активізації пізнавальної активізації пізнавально – творчої діяльності здобувачів початкової освіти.

Тут необхідна передача змістового зв'язку предметів і, для більшої композиційної насиченості, використання «загороджування » одних предметів іншими ,передавання сюжету , удосконалення вміння передавати простір, засобами зменшення предметів , які віддаляються від глядача, вироблення вміння передавати світловий тон, шляхом розбілення фарб, вибирати формат (горизонтальний чи вертикальний).

Здобувачі початкової освіти активно використовують такі виразні засоби малюнка як композиційний центр, тональні та кольорові контрасти , елементарні закони повітряної та лінійної перспектив. Вони впевнено передають просторове положення предметів, виразно показують образи в сюжетних малюнках.[4, 25]

Щоб малюнки учнів були більш виразними , учитель повинен зорієнтувати учнів на цілеспрямовані спостереження .

Найважливішими і найскладнішими завданнями в тематичному малюванні є композиційні завдання, які знаходяться в тісній взаємодії з іншими завданнями. Адже , між закономірностями і принципами композиції в образотворчому мистецтві і прийомами виконання сюжетних малюнків школярів існує пряма залежність. Сюжетний малюнок школяра – це картина, в якій він відображає конкретний «шматочок» життя, або політ своєї фантазії, уявну дійсність, і намагаються зробити це якомога найкраще, використовуючи всі свої знання та

вміння, підбираючи доступні засоби. Розуміння основ композиції дає здобувачам початкової освіти можливість , так , як і професійним художникам , зробити свій малюнок виразнішим.

Розкриття основних закономірностей композиції під час бесід проводимо по певним творам українського та зарубіжного мистецтва. Пропонуємо виконати пошукову роботу для створення артбуку «Композиція», де вони самостійно добирають художні твори , в яких чітко можна визначити і сюжетно – композиційний центр, закони, та засоби.Також створюють меми до слова «композиція» та інтелектуальні карти.

Велике значення для виразності композиції має техніка виконання. Учні на заняттях з тематичного малювання працюють різними матеріалами. Вони працюють на тонованому папері, в техніці акварелі, гуаші, восковими та кольоровими олівцями , вугіллям, гелевими та кульковими ручками, акварельними олівцями та комбінованими техніками. Це розширює творчі можливості виконання завдань.

Отже, ознайомлення здобувачів початкової освіти з основними законами композиції і композиційними прийомами розвиває творчу активність , сприяє створенню грамотних та виразних малюнків.

Список використаних джерел:

1. *Державний стандарт початкової освіти (МОН України).* URL: https: // zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF (дата звернення:19.03.24).

2. *Типові освітні програми (МОН України).* URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi- dlya-pochatkovoyi-shkoli (дата звернення: 19.03.2024).

3. *Кириченко М.А.,Кириченко І.М.* Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. – 2 – ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк., 2002.- 190 с.

4. Силко Є.М. Композиція: Навчально-методичний посібник (для студентів спеціальності 6010102). – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2015. – 53 с.

ТЕХНІКИ ІМПРЕСІОНІСТИЧНОГО ЖИВОПИСУ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Олена Князєва,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Шевнюк О.Л.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті презентоване дослідження значення технік імпресіоністичного живопису в умовах пленерної практики студентів закладів вищої освіти. Запропоновано принципи використання імпресіоністичного живопису як основної базу для створення навчальних програм і завдань під час навчання на пленері. Доведено, що оволодіння техніками живопису імпресіонізму стимулює студентів звільнитися від методу копіювання натури у бік вільної трансформації, допомагає розуміти особливості роботи над пейзажем в різних умовах освітлення.*

Ключові слова: *імпресіонізм, імпресіоністичний живопис, техніки живопису, навчання образотворчого мистецтва студентів закладів вищої освіти.*

На Україні досягнення імпресіоністів увійшли до основ викладання живопису в навчальних планах закладів вищої освіти. Імпресіоністи остаточно вивели живопис на відкритий простір. Пленерна практика є невід'ємною

частиною успішного навчання студентів. Завдяки художникам-педагогам та художникам, які вивчали пленер як навчальну практику студентів, він займає важливе місце у навчанні. Тому покращення навчальних програм з практики пленеру залишається актуальним.

Аналіз останніх публікацій показує, що цей напрямок образотворчого мистецтва вивчали такі науковці як С.Плахта [3], Г.Скляренко [5], О.Карпенко [2], а його значення в роботі студентів на пленері висвітлювали у своїх роботах Є. Коваленко [1], О.Сова [4]. Однак використання технік імпресіоністичного живопису в роботі студентів закладів вищої освіти під час проходження пленерної практики залишається недостатньо розкритим, що потребує більш детального вивчення.

Метою статті є дослідження значення технік імпресіоністичного живопису в умовах пленерної практики студентів закладів вищої освіти. Для досягнення цієї мети доцільно розглянути і використовувати імпресіоністичний живопис як основну базу для створення навчальних програм і завдань під час проходження пленерної практики студентів.

В образотворчому мистецтві Франції в XIX столітті індивідуальна творчість художників була обмежена суворою академічною системою. Молоді художники в пошуках нового в мистецтві були не прийняті офіційним журі на виставку та організували свій Салон знедолених. На цій виставці було представлено роботу Е.Мане «Сніданок на траві». Е.Мане зустріли вороже офіційні академічні кола, оскільки він не дотримувався класичних традицій Надихнувшись тим, що глядачі виявляють інтерес до їхньої творчості молоді художники таки, як Клод Моне, Огюст Ренуар, Каміль Піссаро, Поль Сезанн, Едгар Дега, Берта Морізо в 1867 році влаштовують власну виставку. Їхнє єднання було засновано на незгоді з панівним офіційним мистецтвом, бажанням знайти нові форми у образотворчому мистецтві. Вони акцентували «не лише нові можливості, що відкривалися перед живописом, але і його вплив на зміни глядацьких смаків» [5, с.33]. Після першої виставки у фотоательє Надара,

скориставшись назвою одного з пейзажів Клоду Моне, їх назвали імпресіоністами. Імпресіоністи прагнули передати у своїх роботах враження від довкілля, створивши мальовничими засобами ілюзію повітря та світла. «Імпресіонізм об'єднував новаторів, які шукали інших шляхів втілення мистецького відчуття і виступали проти салонності» [2, с.194]. Цей напрямок мистецтва зберіг свою значимість протягом наступних десятиліть. І в наш час він залишається цінним і може бути корисним у навчанні студентів роботи на пленері.

Музей Оранжері пишається картинами Клода Моне, Огюста Ренуара, Поля Сезанна. Дивлячись на їхні картини нас охоплює мимовільні відчуття тремтливості води, трепету вітра, сонячних відблисків на хвилях. Жива природа виражена через таку художню форму, котра може пробудити відчуття свіжості повітря, теплоту сонячного дня. Овальний зал «Водяних лілій» Клода Моне – головна гордість музею. Критик Луї Жиле зазначав, що це дивовижний живопис без чітких форм і країв. Миттєвий образ реальності не лише виражає сприйняття автора, але й впливає на хід сприйняття твору глядачами. «Вдивляючись в окремі предмети у цьому творі, глядач неодмінно зіткнеться із неясністю деталей. Натомість сукупне враження, одночасність акту сприйняття дозволяють оцінити красу цілого, сам твір» [3, с. 254] завдяки мерехтінню барв і мазків. На думку Альфреда Сіслея потрібно, щоб картина викликала у глядача почуття, які переповнювали художника, коли він дивився на цей пейзаж.

Зловити мить, стан природи, що змінюється і живе своїм життям – для цього художник сміливо усуває непотрібні деталі й застосовує роздільні швидкі мазки. Образ в мистецтві – це результат творчого перетворення дійсності. Для К.Моне краса природи стає дивом і вінцем божественного творіння (на відміну від ренесансу, де людина вінець творінь). Нескінченне схиляння та захоплення перед природою, красу якої він умів передати у своєму тонкому та чуттєвому стилі. Це оригінальне художнє бачення стало основою мальовничої манери цілого напряму

в мистецтві. Спілкування з природою ще одна важлива грань імпресіонізму, що передбачає вміння відчувати себе частиною первозданної краси.

Естетика імпресіонізму має точки дотику із мистецтвом Японії. Бачити красу «в простих, чуттєво-достовірних явищах» [1, с.255] і сюжетах, використовувати кроповані фрагменти, зменшувати кількість виражальних засобів. Одним із його творців є Клод Моне. М Кузнецов в одному з інтерв'ю казав, що «Імпресіонізм – це протест проти рутини. Я визнаю лише красу та індивідуальність» [5, с.33]. Це є головне, на що потрібно звернути увагу студентів при роботі на пленері при проходженні практики. Важливо зображувати миттєве враження від побаченого в природних умовах у своїй вільній манері. Різні стани погоди та освітлення створюють гарну базу для різних практичних завдань. «Пленер є основним джерелом творчих і життєвих вражень студентів-образотворців і є невід'ємною складовою навчального процесу педагогічного вищого навчального закладу» [4, с. 234].

Нове бачення вимагало і нової техніки зображення побаченого. Імпресіоністи працювали на пленері і створювали форми з мазків і плям яскравих, чистих кольорів. Приділяючи велику увагу дії кольору й світлу, імпресіоністи стали створювати не просто етюд з натури, а закінчений твір. Так як освітлення в природі постійно змінюється, вони працювали над картиною в один і той же час. Цей досвід буде корисний студентам, які працюють на пленері – роботу треба запланувати та виконувати по 2-3 години впродовж 2-3 днів. Погоду теж треба обирати, коли вона не буде змінюватися. При роботі на пленері слід враховувати різноманітність сонячного освітлення та повітряного середовища. З метою швидкого виконання роботи студентам можна рекомендувати писати роздільними мазками, також звернути увагу на фактуру як живописно-пластичний фактор. Техніка мазка може бути пастозною, вільною.

Клод Моне як засновник імпресіонізму дійшов до ідеї створення циклу робіт, де той самий мотив змінюється при різному освітленні. Передаючи ранкове, денне та вечірнє освітлення, він працював над кількома полотнами

одночасно («Руанський собор», «Стіжки сіна», «Тополя»). Колір стає основним засобом його художньої мови. Цей досвід можна використати студентами під час практики, коли студентам треба виконати творче завдання- зобразити природу при вечірньому, розсіяному, денному освітленні, враховуючи, що темні картини викликають відчуття невпевненості, тривоги, а яскраві кольори картини навпаки – оптимістичний настрій. У творчості такого художника-імпресіоніста як Альфреда Сіслея вода та небо стають основними елементами пейзажу. Малювати на пленері тільки небо або воду також буде корисною вправою, домагаючись «під впливом вражень від натури гри світло-повітряних ефектів» [2, с.196]. створення колірної поверхні, яка пульсує сплесками холодних і теплих мазків, відображення мерехтіння й мінливість стану природи.

Отже, ознайомлення з особливостями живопису імпресіонізму стимулює студентів звільнитися від методу копіювання натури у бік вільної трансформації, збагачує їхні знання з історії образотворчого мистецтва. Як викладачу-методисту, так і студенту використання досвіду художників-імпресіоністів допомагає розуміти особливості роботи над пейзажем в різних умовах освітлення, використовуючи технічні прийоми імпресіонізму при виконуванні навчальних та творчих завдань. Це є базою для формування навчальних завдань студентам в умовах роботи на пленері.

Список використаної літератури:

1.Коваленко Є.В. Характеристика основних естетичних параметрів імпресіоністичної техніки у пленерному живописі. Гілея: Науковий вісник. 2014. Випуск 86. С.253-256.

2.Карпенко О.В. Ремінісценції імпресіонізму в творчості українських авангардистів. Культура і сучасність: альманах. 2021. С.194-199.

3.Плахта С.Л. Імпресіоністичне світобачення та естетика в українському живописі другої половини 20 ст. Гілея: Науковий вісник Нац. пед. ун. ім. М. Драгоманова. 2017. Випуск 102. С.252-256.

4.Сова О. Історичний огляд зародження художньої роботи на пленері. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2017. Випуск 2. С. 227-235.

5.Скляренко Г. Особливості інтерпретації імпресіоністичних тенденцій в українському мистецтві. Народна творчість та етнографія. 2022. С.30-43.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ КОМПЕТЕНТНОГО ДИЗАЙНЕРА

Вікторія Коваленко,
КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»,
м. Богуслав,
Науковий керівник: Коваленко В.Л.,
викладач образотворчого мистецтва вищої категорії

Анотація: *у статті розглядаються проблеми розвитку дизайнерської освіти, особливості запровадження пропедевтики дизайну; формування світогляду майбутнього дизайнера, опираючись на креативність та потреби суспільства, де в результаті формується нове суспільство, нова нація, яка вміє креативно мислити, трансформувати, співставляти, інтерпретувати.*

Ключові слова: *дизайн-освіта, проектно-художня діяльність, дизайн-ситуація, етнодизайн.*

На сьогодні Україна, приєднавшись до єдиного європейського освітнього простору, знаходиться у процесі модернізації. Саме тому перед системою дизайнерської освіти гостро стоїть питання радикальної перебудови до вимог сучасного суспільства. Але головним завданням є її перебудова з урахуванням духовних, національно-культурних цінностей та соціально-економічних потреб.

Саме завдяки дизайн-освіті формується інтелект нації, розвивається наука і техніка, зберігається і примножується культурна спадщина. У вихованні і формуванні світогляду громадянина, патріота, фахівця, і, звичайно культурної людини в дизайн-освіті має відводитися пріоритетне місце, на неї покладаються функції рушія прогресу [2].

Сучасний фахівець в галузі дизайну повинен володіти рядом специфічних професійних характеристик, серед яких затребуваними є такі, як почуття краси, почуття міри, стилю, інтуїція. Але цей перелік відразу ж стає повним, якщо ми будемо міркувати про підготовку фахівця, який вміє самостійно приймати рішення в нестандартних ситуаціях, здатного реагувати на виклики соціальних змін, що володіє емпатією, толерантністю, вмінням вступати в діалог.

Тож, важливим є саме пропедевтика дизайну, починаючи зі школи, фахових коледжів, технікумів і закінчуючи ВНЗ, опираючись на креативність та потреби суспільства. Саме так формується нове суспільство, нова нація, яка вміє креативно мислити, трансформувати, співставляти, інтерпретувати, не втративши при цьому сутності та приналежності своєї держави.

Особливості «нового реального» дизайну показують, що поступово йде його трансформація, яка пов'язана зі зміною поглядів, переконань дизайнерів нового покоління на своє місце на ринку послуг, на ціль і власний підхід до професійної діяльності. Дизайнер створює свої роботи не заради мистецтва, а для цілей конкретного замовника.

В даний час проблему розвитку вищої дизайнерської освіти можна представити як рух до двох основних якостей: до утворення відкритого, громадянського і до утворення креативного, творчого. Цілі відкритої освіти: виховання і освіта дизайнера не тільки як проектувальника, але і як мислителя (філософа, методолога), як вченого-першовідкривача (соціолога, психолога, еколога), як інженера-дослідника (конструктора, технолога, економіста), як менеджера, як художника-новатора і т. д. [3, с.112].

Дизайнер має бути всебічно розвиненим та патріотично спрямованим. Креативна освіта означає, що студенти повинні не тільки прагнути до творчості, а й постійно перебувати у творчому бутті спочатку і завжди. Це можливо при такому світогляді, яке не вступає в конфлікт із сучасними суспільно-історичними умовами. Тому нові освітні цілі припускають і новий предмет дидактичних досліджень в сфері дизайн-освіти. Головним предметом педагогічних пошуків стає уніфікація предметного змісту - «що» вивчати здобувачам освіти, а пошук форм методу відкритого буття майбутніх фахівців в дизайні - «як» самовдосконалюватися в дизайні, якими шляхами йти до власного творчого методу.

У сучасній дизайн-освіті найбільш розроблена теорія і методика проектно-художньої діяльності. Однак шляхи розвитку дизайнерського світогляду і ціннісних орієнтацій, що впливають на ставлення студентів до життя, естетичну оцінку, на розвиток його професійних якостей недостатньо представлені в сучасних дослідженнях. Основа світогляду будь-якого фахівця, в тому числі і в сфері дизайну - це свіжий, неупереджений погляд на предмет, процес або ситуацію.

Аналіз існуючої ситуації показав, що світогляд майбутнього дизайнера можна і необхідно формувати, а також піддавати корекції через систему вправ, тренування в процесі вирішення незвичайних, заплутаних, дотепних дизайн-ситуацій, пропонуючи учасникам процесу «проживати їх, перебуваючи в творчості».

Дизайн-ситуація - це метод вправи студентів у вирішенні різних дизайнерських завдань, що містять проблему і відрізняються один від одного використовуваним навчальним матеріалом, а також ступенем складності завдань.

Включаючись в навчальну проектно-художню діяльність, здобувачі освіти постійно стикаються з новими ситуаціями, в яких велика ступінь невизначеності, немає заздалегідь відомих способів дизайнерських дій, гарантовано ведуть до успішно і добре виконаному дизайн-проекту. Метод дизайн-ситуацій як

комплексний метод, має на увазі розвиток у студентів життєвої позиції, що припускає відмову від шаблонності, стереотипності в судженнях і діях, бажання сприймати і створювати щось нове, змінюватися самому і змінювати світ навколо себе, високу цінність свободи, активності і розвитку [4, с. 56].

Проблематика національної ідентичності в дизайні розглядається мистецтвознавцями та дизайнерами-практиками впродовж останніх 150-ти років, з різним ступенем інтенсивності та коливаннями між захопленням локальністю і тяжінням до глобального. Основна мета цих науково-практичних розвідок - осмислення та переосмислення традиційних культурних коренів задля формування унікальних інновацій у локальних осередках та презентації конкурентних пропозицій у міжнародному просторі.

В Україні періоду незалежності цей рух триває близько 20-ти років. До недавнього часу питанням національної ідентифікації українського дизайну опікувалися переважно науковці. Відбулася численна кількість наукових конференцій із того чи іншого аспекту теми, надруковано наукові дослідження, захищено дисертації. У науковий обіг твердо увійшов термін «етнодизайн», хоча й досі не припиняються дискусії щодо предмету та об’єкту досліджень у цій галузі, та, власне, існують розбіжності й у розумінні того, чим є етнодизайн як такий.

Публікації можна поділити на умовні групи: огляд артефактів традиційного мистецтва; теоретизування щодо рекомендацій дизайнерам-практикам; критика. Справді, багато матеріалів присвячено критиці тих спроб, які робилися в практичній площині - площині безпосереднього проєктування. Адже донедавна, за виключенням окремих розробок, переважна більшіть продукції дизайну з позначкою «етно» грішила відвертим запозиченням елементів традиційного мистецтва та грубим внесенням їх у проєкт. Через такий підхід не лише значно знижувався рівень розробок, але й нівелювалася сама ідея національно ідентифікованого дизайну. Такі роботи асоціювалися з примітивом, несмаком, кітчем та отримали ненаукове визначення «шароварщини».

Теоретичні пошуки і дискусії тривали. Не можна оминути увагою досвід педагогічних закладів, які проводять підготовку майбутніх дизайнерів, адже більшість науковців-дослідників пов'язані з освітньою діяльністю. У рамках результатів навчальних завдань можна зустріти грамотні оригінальні рішення. Не зважаючи на те, що ці завдання залишалися на рівні ідейних стартапів, вони також робили внесок у скарбницю спільного руху роботи над розбудовою в Україні вектору національної ідентичності в дизайні.

І ось кількість перейшла в якість. Революція Гідности стала перемогою не лише в політичній площині, а й в площинах дизайн-свідомості і проєктної культури. Один за одним виникали й виникають гучні проєкти в сфері дизайну інтер'єру, рекламі, айдентиці, дизайні упаковок, фешн-індустрії [5, с. 4].

Список використаних джерел:

1. Бушман Ірина Олександрівна. Система освіти як засіб модернізації української культури: дис... канд. філос. наук: 09.00.10 / АПН України; Інститут вищої освіти. – К., 2005.

2. Проблеми та перспективи розвитку дизайн освіти в Україні [електронний ресурс] – Режим доступу. - http://composition.in.ua/blog/problemi-ta-perspektivi-rozvitku-dizayn-osvti-v-ukran.html (дата звернення 24.03.2024).

3. Тименко В. П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості : монографія / В. П. Тименко. – К. : Пед. думка, 2007. – 381 с.

4. Фурса О. Розвиток дизайн-освіти в Україні і Зарубіжжі: Історико-порівняльний аспект: порівняльна професійна педагогіка / О. Фурса. – К. : [б. в.], 2011. – 118 с.

5. Удріс-Бородавко Н. Графічний дизайн з українським обличчям / Наталя Удріс-Бородавко. Київ : ArtHuss, 2023. 204 с.

ІМПРЕСІОНІЗМ ЯК СПОСІБ ВІДТВОРЕННЯ МОМЕНТУ: ВПЛИВ НА КОНЦЕПЦІЮ ЧАСУ ТА РУХУ У СУЧАСНОМУ ЖИВОПИСІ

Анастасія Колісна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Шевнюк О.Л.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У дослідженні презентовано імпресіонізм як художню течію зосереджену на відтворенні миті, що переосмислює уявлення про час та рух у мистецтві, тим самим впливаючи на сучасний живопис. Сучасні художники використовують техніки імпресіонізму для створення живих, емоційно насичених образів, які передають динаміку та перетинання часових пластів.

Ключові слова: *живопис, імпресіонізм, простір, час*

Імпресіонізм як спосіб відтворення моменту та його вплив на концепцію часу і руху в сучасному живописі став важливим етапом для подальшого розвитку мистецтва. Враховуючи швидкість змін у сучасному світі, розуміння, як митці відображають перехідні моменти та динаміку у своїх творах, є ключовим для вивчення культурних трансформацій. Імпресіонізм як мистецький рух визначався своєю спроможністю зафіксувати мінливу емоційність моменту, а не статичний образ. Такий підхід відображення реальності відкрив нові горизонти в мистецтві, акцентуючи на атмосферності та відчуттях, які виникають у спостерігача. Зокрема, імпресіоністи використовували світлові та колірні ефекти для відтворення вражень від миттєвих сцен природи та міського життя. Це сприяло створенню нового способу сприйняття часу, який відображався в їхніх полотнах. Аналізуючи їхні твори, ми можемо краще розуміти, як сприймається час та рух у сучасному світі через призму мистецтва.

Аналіз публікацій підтверджує загальний інтерес таких науковців як Фартінг С. [1], О. В. Вольська [2], Плахта С. Л. [3], Ю. Р. Марина [4], до вивчення впливу імпресіонізму на подальший розвиток сучасного мистецтва, водночас поза увагою дослідників залишилася тема дослідження концепції часу та руху, спровокована художниками імпресіонізму.

Метою статті є дослідження ролі імпресіонізму у зміні уявлення про простір і час, що відкривали нові можливості для відтворення руху та динаміки.

«Імпресіонізм» виник як образа. Критик Луї Леруа (1812-1885) ухопився за назву морського пейзажу Клода Моне (1840-1926) «Враження. Схід сонця» і написав: “Враження (фр. Impression)… Шпалерний папір на стадії ескізу – і той видаватиметься завершеним, ніж цей пейзаж!». Він і назвав свою сатиричну статтю «Виставка імпресіоністів». Так ця назва й прижилася [1, с. 316].

Імпресіонізм заснований на уважності художника до деталей та його вмінні відтворювати враження від дійсності через власний візуальний досвід. Художники цього напряму використовують закони оптичного сприйняття, щоб зробити свої роботи більш переконливими. Спосіб, яким вони сприймають світ, відображається в структурі їх творів і активно впливає на глядачів. Однак імпресіонізм, який часто пов'язують з емпіризмом, може обмежувати можливості художнього пізнання реальності. Хоча більшість робіт імпресіоністів вражають своєю життєрадісністю та захопленістю красою світу, у деяких творах Е.Дега та Е.Мане можна помітити гіркоту та саркастичний настрій.

Художники імпресіонізму поступово винайшли нові методи та техніки, щоби краще передати текучість світла. Шляхом нанесення фарб мазками та розмиттям обрисів предметів вони змогли злити їх з навколишнім середовищем, створивши враження рухомості та вібрації світла на полотні. Імпресіонізм прагнув відтворити красу повсякденної реальності в усій її різноманітності кольорів та постійної мінливості. Художники розвинули систему пленеру, щоб передати блискуче сонячне світло та вібрації середовища. Як справедливо

зазначає О. В. Вольська [2], їхні роботи характеризуються розкладанням складних тонів на чисті кольори та різноманіттям відблисків та кольорових тіней.

Проте імпресіонізм водночас має спільне з реалізмом у тому, що обраний художником індивідуальний, суб'єктивний підхід співіснує з бажанням об'єктивно сприймати світ. Тому митець імпресіоніст розглядає навколишнє середовище так, ніби воно з'являється перед ним вперше. Він прагне відкинути свої попередні уявлення про світ і, замість цього, довіряє сучасним зоровим враженням. Тому ми погоджуємося із Плахтою С. Л. [3], що одним з основних ідеологічних принципів імпресіонізму є здатність бачити реальність як живу, тут і зараз.

Як відомо, перше враження має найбільший вплив. Проте це було не просто особистим враженням моменту: специфіка імпресіоністичного ідеалу полягає у загальному емоційному ставленні до мінливості світу. Суть розуміння імпресіонізму як нового напрямку у мистецтві полягала в прагненні художників до утворення узагальненого, типового моменту, що втілює характерні риси конкретної події, дійства, природи тощо. Основна ідея їхньої роботи - у створенні єдиного образу цієї "миттєвості", гармонія якого базується на контрасті швидкоплинних елементів і рівновазі швидкоплинної композиції. Художники майстерно відтворювали цей образ, зважаючи на швидкість оптичної та емоційної реакції глядача. Високий рівень життя світла і кольору вимагав глибокого знання теорії кольору та безперервних спостережень, щоб якнайточніше і природніше передати те, що сприймає око художника. Імпресіоністи вирішили якомога точніше фіксувати відтінки, які створює швидко змінюване освітлення. Таким чином, їхнім творчим методом став, як зазначає Ю. Р. Марина [4], етюд, який дозволяв докладно відтворювати певні стани природи.

Кардинально змінила правила гри революція виготовлення туб з фарбами, що дала можливість на пленерах писати де хочеш, і як хочеш. Це дало можливість не тільки візуально переказати історію, а й закарбувати свої враження від неї. Можливість працювати швидко через обмеженість часу, оскільки світло

змінювало свої тональності, а об’єкти навкруги не стояли на місці, зробила момент та час головною метою імпресіонізму. Цю концепцію відтворено в роботі П'єра-Огюста Ренуара (1841-1919) «Танці в Мулен де ла Галетт» (1876). Основна дія відбувається на терасі кафе, яке було популярним місцем для відпочинку та розваг паризьких буржуа. Ренуар утримується від створення ідеальних образів, а замість цього намагається передати миттєвість, динаміку та атмосферу місця. На передньому плані ми бачимо групу людей, які танцюють. Рухливість та енергія відтворені за допомогою швидких, світлих мазків, що розчиняються в повітрі. Це дає враження музичності та життєрадісності. На задньому плані люди розмовляють, п'ють та спостерігають за танцями. Ці фігури менш деталізовані, затемнені та розмиті, що підкреслює їхню віддаленість від головної дії. У картині відчувається романтичне сприйняття життя, його радісність та енергія, а також домашність та інтимність моменту, що передаються за допомогою світла, кольорів та композиції.

Хорошим прикладом закарбовування моменту та часу є картина Е. Дега «Танцювальний клас» (1871–1874) [1]. Дега вдало використовує композиційні та технічні прийоми для створення враження спонтанності та живості, уміло втілюючи динаміку руху, зафіксувавши моменти, коли танцівниці перебувають у непередбачуваних позах. Важливим елементом є вибір перспективи: глядач практично знаходиться на рівні танцівниць, що створює враження, ніби ми самі стоїмо в залі. Колірна гама поєднує теплі та холодні відтінки, що надає роботі різноманітності та глибинності. Використання світла додає образам реалістичності, підкреслюючи їхні рухи та виразність. Завдяки такому підходу, картина не лише відображає естетичний бік балетного мистецтва, але й презентує його фізичну напруженість та вимогливість. Можна відзначити також інтимність сцени: художник занурюється у світ танцівниць, розкриває їхні почуття та емоції, що додає картині глибини та душевності. Можна стверджувати, що «Танцювальний клас» не лише відображає майстерність художника в засобах

живопису, але і стає відмінним прикладом відображення миті через відтворення повсякденних сцен.

Таким чином, імпресіонізм певною мірою є «фотографією» власних вражень художників від швидкоплинного потоку довколишнього. Рух та динаміка в мистецтві - це танець життя. Головною ідеєю імпресіонізму стала фіксація пережитих вражень від звичайних буденних подій. Імпресіоністи чудово розуміли, що час є основною валютою життя, тому і здійснили справжній прорив у мистецтві, відкривши для всіх живий простір і реальний час поза межами замкненого кола майстерень художників.

Список використаних джерел:

1. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Харків : Vivat, 2023. 576 с.

2. Вольська О. В. Значення творчості імпресіоністів у світовому мистецтві. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2012. № 11 (246). Ч. І. С. 48–53.

3. Плахта С. Л. Імпресіоністичне світобачення та естетика в українському живописі другої половини XX ст. Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». 2015. № 102. С. 253–255.

4. Марина Ю. Р. Естетико-культурологічні особливості художнього простору в живописі імпресіонізму. МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. 2014. № 10. С. 255-269.

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ РІЗНИХ ХУДОЖНІХ ТЕХНІК У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЛИ НА ТЕРИТОРІЇ БОЙОВИХ ДІЙ

Вікторія Наговіцина,

Комунальний заклад «Балтський педагогічний фаховий коледж»,

м. Балта,

Науковий керівник: Буяновська В.В., викладач методики навчання мистецької освітньої галузі, спеціаліст вищої категорії;
Щур В.А., викладач циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін, старший вчитель.

Анотація: *В даній статті висвітлено актуальність застосування арт-терапевтичних можливостей різних художніх технік в роботі з дітьми, які перебували на території бойових дій. Арт-терапія є ефективним методом психотерапії, що використовує мистецтво для вирішення психологічних та емоційних проблем. Діти, які перебували на території бойових дій, можуть бути серйозно травмовані психічно та емоційно. Використання різних художніх технік може допомогти їм знайти вихід зі складної ситуації, зменшити стрес та покращити емоційний стан. В статті наведено деякі з художніх технік, які можуть бути використані у роботі з дітьми: ізотерапія, глинотерапія, казкотерапія, піскова терапія.*

Ключові слова: *арт-терапія, художні техніки, діти, психологія дітей, діти з території бойових дій.*

У лютому 2022 року українська родина постала перед обличчям тотальної війни, розпочатої Російською Федерацією. Сьогодні понад 11 мільйонів українців були змушені переселитися в безпечніші райони країни або мігрувати за її межі. Велика кількість людей, серед них і діти, залишилися там, де велися інтенсивні бойові дії та у місцях, що були окуповані. Сьогодні, в умовах війни, діти – найбільш вразлива категорія населення. Нині десятки тисяч дітей в Україні живуть у важких фізичних умовах, вони переживають різного роду травми та стають жертвами жахливих злочинів. Тому питання психосоціальної реабілітації всього населення і дітей зокрема стоїть дуже гостро. Загальновідомо, що одним із ефективних способів відновлення психічної рівноваги є використання засобів мистецтва. Вищеописане визначає крайню необхідність вивчення проблеми арт-

терапевтичних можливостей різних художніх технік у роботі з дітьми, які перебували на території бойових дій.

Загальні психолого-педагогічні особливості розвитку арт-терапії викладені в працях вітчизняних дослідників: А. Гришиної, Б. Карвасарського, О. Копитіна, Л. Лебєдєвої та ін. Теоретико-методологічні аспекти арт-терапії аналізували такі українські вчені як О. Вознесенська, Л. Калініна, О. Смілянець, О. Сорока та ін. Значно поглибили розуміння досліджуваних явищ зарубіжні арт-терапевти, зокрема цінними є роботи Е. Крамера, М. Лібмана, М. Наумбурга та ін. Проте, в умовах сьогодення, науковці не дійшли спільної згоди щодо трактування поняття «арт-терапія».

Відтак, ставимо за мету здійснити теоретичний аналіз поняття «арт-терапія» та дослідити можливості різних художніх технік у роботі з дітьми, які перебували на території бойових дій.

«Арт-терапія» у Великому тлумачному словнику сучасної української мови розглядається як «метод лікування нервових і психічних захворювань засобами мистецтва та самовираження в мистецтві» [1, 41].

Так, британський художник А. Хілл, що вважається основоположником арт-терапії, як окремого напрямку науки, вперше використав сам термін «арт-терапія» у 1942 році. Він встановив, що заняття мистецтвом можуть не тільки допомогти пацієнтам відвернути увагу від своєї хвороби або травми, але й допомогти їм уникнути психічних розладів [2, 276].

О. Вознесенська розглядає арт-терапію як «метод зцілення за допомогою творчого самовираження. Не терапія або лікування, а саме зцілення – досягнення цілісності. Зцілення передбачає духовну цілісність, гармонію духа і тіла» [3, 2].

На думку А. Солнишкіної арт-терапія – це «механізм відкриття Себе, соціально-педагогічний та соціально-психологічний інструмент побудови довіри, допомагає в пошуках ідентичності. За допомогою арт-терапії дитина може розкрити свої проблеми, які не може проговорити» [4, 187].

«Основне завдання арт-терапії полягає в тому, щоб посередництвом символів, образів, метафор, через які інформація кодується на несвідомому рівні психіки, «витягнути» певну проблему, що захована за ними, спроєктувати її на свідомий рівень та пропрацювати пов'язані з нею емоції та переживання і звільнитися від застарілих чи витіснених емоцій» [5, 7-8].

На сьогоднішній день є велика кількість методів арт-терапії. Найбільш широко застосовуються в роботі з дітьми ізотерапія (малювання допомагає дитині відобразити свої емоції, а використовуючи кольори, форми та текстури, виразити свої почуття та думки), глинотерапія (допомагає відновити пошкоджене емоційне благополуччя), казкотерапія (сприяє розвитку фантазії та творчого мислення дитини), піскова терапія (робота над дитячими страхами, агресивністю, конфліктністю, покращенню соціальних контактів, розвитку пізнавальних та творчих здібностей дитини).

«Людська психіка – а особливо дитяча – має колосальний потенціал до відновлення. Необхідно лише створити для цього відповідні умови. Зважаючи на те що діти проявляють себе через творчість (або гру). У такий спосіб вони самостійно знаходять внутрішній ресурс, щоби впоратися з проблемою, яка їх турбує. Якщо з дорослими ми можемо проговорити якісь моменти, то з дітьми все інакше. Ми комунікуємо з ними невербально, часто на символічному рівні. І це допомагає не нашкодити їм» [6, 111]. Якщо це груповий процес, то у нас є певні ритуали початку та завершення уроку. Наприклад, перед тим, як почати, ми ділимося своїм настроєм. Але основна частина уроку – коли дитина творить. Вона інстинктивно вибирає інструменти, які їй підходять. Правильним є рішення – довіряти дитині.

Отже, у творчості кожна людина, тим паче дитина, має багато можливостей для самовираження своїх почуттів та емоцій. Арт-терапія здатна простим способом розкрити внутрішній потенціал кожної особистості, тому останнім часом все частіше використовується як ефективний спосіб психокорекції.

Опираючись на вищесказане, висновимо, що на сьогоднішній день виникає крайня необхідність вивчення окресленої проблеми. Як свідчить теоретичний аналіз наукових джерел, арт-терапія є ефективним методом у роботі з дітьми, що пережили травматичні події чи перебувають у ситуації невизначеності та напруги. Саме арт-терапевтична робота з дітьми є природною формою корекції емоційного стану, що м'яко зцілює психіку дитини, шляхом налагодження відносин із собою та світом. Тому дана проблема вирізняється сьогодні особливою актуальністю та потребує подальшого широкого вивчення.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Видавництво «Перун». уклад. і голов. ред. Бусел В. Т. Київ, 2007. С. 1736.

2. Головатюк І. Г. Теоретичні основи застосування арт-терапії у процесі професійної підготовки фахівців. *«Молодий вчений». Педагогічні науки.* 2017. лип. № 7 (47) С. 276-278.

URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/7/60.pdf (дата звернення: 06.04.2023)

3. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в Україні: стан та перспективи розвитку. *Wydawnitcywo uniwersytetu rzeszowskiego. Львівсько-Ряшівські наукові зошити : Культура – Мистецтво – Освіта – Терапія в міждисциплінарній перспективі.* 2014. Вип. 2. С. 93-103. URL: http://mediaosvita.org.ua/book/art-terapiya-v-ukrayini-stan-ta-perspekt/ (дата звернення: 06.04.2023)

4. Солнишкіна А. А. Використання креативного потенціалу арт-терапії в соціально-педагогічній роботі з дітьми біженців та внутрішньо переміщених осіб. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2022. Серія 5. Вип. 88. С. 186-190. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38400 (дата звернення: 06.04.2023)

5. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. С. 232

URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3301/1/%D0%90%D1%80%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F-19-10-20.pdf (дата звернення: 07.04.2023)

6. Маркова Н. В. Можливості арт-терапії у системі комплексної допомоги дітям, які постраждали від локального військового конфлікту. *Підтримка та реабілітація учасників АТО в Україні: досвід та перспективи: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Хмельницький, 2016. С. 110-112. URL: http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3627 (дата звернення: 06.04.2023).

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕЙЗАЖНОГО ЖИВОПИСУ

Карина Пашкіна,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Шевнюк О.Л.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті досліджено сучасний український пейзажний живопис в контексті глобальних трендів образотворчого мистецтва Виокремлено особливості художньої стилістики провідних майстрів пейзажного живопису та їхні творчі здобутки. Окреслено узагальнену характеристику тенденцій сучасного українського пейзажного живопису.*

Ключові слова: *пейзаж, українській пейзаж, пейзажний живопис, сучасні художники України, тенденції пейзажного живопису.*

Нові реалії життя українського суспільства висувають особливі вимоги до розвитку національної культури загалом та до образотворчого мистецтва зокрема. Важливою складовою сучасного образотворчого мистецтва є пейзажний жанр. Стимулом для створення пейзажу є реальний світ. У пейзажі художників зазвичай приваблює неприборкана сила стихії в природі, переважно непідвладна людині. Саме у пейзажах особисте світосприйняття художника гармонійно поєднується з неповторністю втілення його в окремому творі. Сучасні українські пейзажисти спонукають суспільство до розуміння: культурні цінності нації невід'ємно пов'язані з людиною, її почуттями, та водночас, з довкіллям, природним і соціальним.

Аналіз публікацій [1-4] засвідчує, що численні дослідники аналізують провідні тенденції мистецтва сучасного українського пейзажу. Водночас є необхідність структурувати основні напрямки його розвитку.

Метою нашої статті є дослідження творчості сучасних українських пейзажистів у контексті провідних тенденцій розвитку образотворчого мистецтва.

Твори сучасних українських художників-пейзажистів виставляються у провідних галереях світу. Українські автори стають все більш відомі широкому загалу прогресивної світової спільноти, тим самим поширюючи знання про Україну, її своєрідність, самобутність, культурні цінності далеко за межі нашої держави**.**

Особливе місце в контексті розвитку українського пейзажного мистецтва посідає творчість Миколи Глущенка. За рейтингом науково-дослідницького історичного проєкту «Локальна історія» його картина «Зловісне море» (1974) увійшла до числа 6-ти найдорожчих картин українських художників під № 3. Полотно було продане у 2008 за $165 тис. на аукціоні «Золотого перетину». Довгий час художник жив за кордоном. В цей період мав 10 персональних виставок у Парижі. Був особисто знайомий та виставлявся поряд з Пабло Пікассо

та Анрі Матісом у кращих галереях Європи. Художник став своєрідним мостом між українською та європейською культурами [4].

"Дайте мені тисячу років – я розмалюю небо і не повторюся!" [1]., – це відомий вислів Івана Марчука, видатного художника українського живопису, який створив близько 5 000 робіт, відкрив понад 150 монографічних та 50 колективних виставок і придумав свій власний стиль "пльонтанізм" (походить від українського слова "пльонтати" – плести)

Його роботи знаходяться у музеях на п'яти континентах. Марчук потрапив до списку "100 найкращих живих геніїв", складеного британською газетою Daily Telegraph. Міжнародна академія сучасного мистецтва в Римі прийняла його до Золотої гільдії (до якої входить 51 художник зі всього світу) та обрала почесним членом наукової ради академії [1].

У найкращих музейних та приватних колекціях світу можна побачити роботи Анатолія Криволапа – українського майстра нефігуративного живопису та пейзажу. Він є одним із найвідоміших і найдорожчих (за версією журналу Forbes) художників українського сучасного мистецтва: у 2013 році його картину "Кінь. Вечір" було продано в Лондоні за $186 тис.

Анатолій Криволап використовує техніку нефігуративного живопису. Характерний стиль цього митця – експресивні пейзажі, написані яскравими фарбами на великих полотнах. Його картини — це абстрактно-плоскі пейзажі, досить барвисті, яким властива певна узагальненість.

Для Анатолія Криволапа творчість – це самоаналіз своїх почуттів і можливостей. Його мистецтво направлене не на глядача, а на взаємодію із собою. «Це така лабораторна робота при якій ти сам є і предметом вивчення, і тим, хто вивчає» - пише А. Криволап [1]. Його роботи – це уява, сповнена спостереженнями й аналізом баченого. Довго експериментуючи з кольорами, він виявив, що певні кольорові сполучення викликають нові незнайомі емоції, дуже широкий і глибокий спектр почуттів. В його творчості природа і мистецтво максимально зближені. У своїх пейзажах митець використовує мінімум деталей,

а відповідний настрій створює кольоровими плямами та горизонтальними смугами. При цьому обов’язково є невеличка деталь, яка окреслює той стан, який він хотів передати, пов’язуючи з реальністю: єдине небо, поле, ставок, сонце, місяць. За допомогою елементарних прийомів живопису художник створює неповторний духовний зміст українського пейзажу.

В пейзажах Анатолія Криволапа українська земля – це чиста; вічна природа, де зникають усі виміри та об'єкти, окрім сили кольору, що заворожує глядача. Художник нерідко використовує два полярні кольори: зверху фіолетовий та знизу червоний (кольори заходу сонця). Сам Криволап розповідав, що опанував понад 50 відтінків червоного. "Кажуть, що червоний колір — агресивний, збуджувальний, а мене, навпаки, він заспокоює", — каже художник [2]. Творчість Анатолія Криволапа – це новий погляд на пейзаж, який формується не на споглядальному, а на емоційно-психологічному рівні.

У зовсім іншій манері, десь навіть протилежній, працює сучасна пейзажистка Валерія Лісогор. На відміну від Анатолія Криволапа у Валерії немає величезних полотен. Вона любить працювати з маленьким форматом.

Натхненням її творчості стало місто Львів, де художниця народилася і працює. Міський пейзаж – бруківки, церкви, театри, старі кам’яні споруди, складають основу її творчості. В її картинах простежується ретро-напрямок та прагнення поєднати на одному полотні сучасне і минуле.

Специфікою робіт Валерії Лисогор є додавання золотої акрилової фарби в полотна, намальовані олією. За допомогою позолоти художниця виокремлює окремі деталі, що додає картинам позитивного сонячного настрою [3].

Отже, сучасні українські пейзажисти володіють широким спектром динамічного й пластичного самовираження. Митці активно використовують у своїй творчості національні традиції, надбання попередніх поколінь та досягнення сучасного світового мистецтва. Основні акценти їхніх робіт – експресивність, складні колірні рішення, увиразнена образність, складність і неординарність стилістики зображення. Пейзажний жанр сьогодні стає

синтетичним мистецтвом. Художники постійно розширюють системи засобів художньої виразності, експериментують з багатьма техніками, зокрема, фотографіями, інсталяціями, інтерактивними проєктами. Багатоманітність навколишнього природного середовища, відображена у творах сучасних пейзажистів, потужно впливає на чуттєву сферу молодого покоління, виховуючи глибоке почуття любові до рідної землі.

Список використаних джерел:

1. Феномен Анатолія Криволапа: як продати захід сонця за 200 тисяч доларів. Суспільне-культура: 10 геніальних українських художників, яких знає увесь світ. веб-сайт: URL:https://suspilne.media/culture/181929-10-genialnih-ukrainskih-hudoznikiv-akih-znae-uves-svit/.

2. Анатолій Криволап. «Якби політики мали зв'язок з мистецтвом, то була б інша Україна». Інтерв'юєр: Анна Луценко. Українська правда: життя.16 листопада 2018.

3. Лісогор Валерія. UAGALLERY: вебсайт. URL: https://www.uagallery.com.ua/uk/brands/lisogor_valeriya

4. Микола Петрович Глущенко. Галерея НЮ АРТ: вебсайт: URL:https://www.gallery.pl.ua/mikola-petrovich-glushhenko.html

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ В ПРОЦЕСІ ТВОРЧОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Романюк Софія

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

м. Бориспіль

Науковий керівник: Коваль Тетяна Василівна,

кандидат педагогічних наук,доцент

Формування мистецьких компетентностей у молодшому шкільному віці може бути ефективним через використання творчої проєктної діяльності. Ось кілька ключових підходів до цього процесу:

• **Інтегрований підхід**: Об'єднання мистецьких предметів (малювання, музика, театр тощо) у проєктні завдання сприяє комплексному розвитку мистецьких навичок.

• **Стимулювання творчості**: Забезпечення учасникам проєкту можливості висловлювати свої ідеї та думки, експериментувати та шукати нетрадиційні рішення.

• **Колаборація та комунікація**: Спільна робота в групах під час проєктів сприяє розвитку комунікативних навичок, вміння працювати в команді та обміну ідеями.

• **Реальність та контекст**: Задачі проєктів можуть бути пов'язані з реальними ситуаціями або проблемами, що допомагає учням бачити зв'язок мистецтва з життям.

• **Оцінка та відзвітування**: Важливо забезпечити систему оцінки, яка враховує не лише результат, але й процес та участь учнів у творчому проєкті.

Ці підходи допоможуть створити стимулююче середовище для розвитку мистецьких компетентностей у молодших школярів через творчу проєктну діяльність.

Завдання проєктної діяльності можна адаптувати для формування різних аспектів мистецьких компетентностей у молодшому шкільному віці. Ось деякі конкретні ідеї:

• **Мистецька імпровізація**: Дозвольте дітям експериментувати зі звуками, рухами та образами через імпровізаційні вправи в музиці, танцях або мистецтві.

• **Мистецький колаж**: Створення колажів з різних матеріалів (папір, тканини, нитки тощо) для вираження своїх почуттів та ідей.

• **Театралізація казок**: Учні можуть створювати власні інтерпретації казок, ролі та декорації для постановки міні-вистав.

• **Музичні експерименти**: Вивчення різних музичних інструментів, створення музичних композицій або ритмічних п'єс.

• **Творчі проекти на тему природи**: Розробка мистецьких проектів, що відображають красу та важливість природи, наприклад, малюнки природних пейзажів, виготовлення макетів тварин і рослин тощо.

• **Цифрове мистецтво**: Використання комп'ютерних програм для створення цифрових мистецьких творів, анімації, відеороликів або інтерактивних ігор.

Ці активності допоможуть дітям розвивати свої творчі здібності, експериментувати з різними мистецькими формами та виражати свої почуття та думки через мистецтво.

Список використаних джерел:

1. Лобова,О., Сбруєва, А., Бойченко, М. (2022). Формування культурної компетентності школярів у процесі мистецької освіти в «Новій українській школі». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології,1 (115), 226-276.

2. Масол, Л. М. (2006). Компетентнісно-орієнтований підхід до загальної мистецької освіти.Теорія і практика естетичного виховання в умовах соціокультурної трансформації,2, 25–31.

3. Янковська, І.М. (2021). Формування компетентностей молодших школярів в мистецькій освітній галузі.Теорія і практика мистецької освіти: збірник наукових праць. Житомир: О. О. Євенок, ч. ІІ,93 – 98.

ТРАФАРЕТНИЙ РОЗПИС В ОЗДОБЛЕННІ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ ПІВДЕННОГО ПОДІЛЛЯ

Аліна Сенчак,

Комунальтний заклад «Балтський педагогічний фаховий коледж»,

м.Балта,

Науковий керівник: Буяновська В.В,,

викладач методики навчання мистецької освітньої галузі,

спеціаліст вищої категорії

Анотація. *У роботі досліджено мотиви стінопису житлових споруд Південного Поділля, охарактеризовано технологію і техніку трафаретного розпису, творчість майстрів с.Гольма, Подільського району, Одеської області.*

Ключові слова: *трафаретний розпис, візерунок, кант, інтер'єр.*

Здавна українці прикрашали свої житла різноманітними художніми техніками. Широковідомими є декоративні розписи різних регіонів України, які відображають стилістичні особливості краю, вірування людей, їх естетичні смаки та вподобання.

Дослідниками оздоблення подільських хат були Данилюк А.Г., Косміна Т.В., Смолій Ю.О., Студенець Н.В. [1,2]. Вчені зазначують, що печі, стіни, стелю та навіть підлогу своїх помешкань жителі Поділля щедро оздоблювали розписами. Для цього використовували натуральні барвники – глину чи сік рослин. Основна роль у стінописах Поділля належала рослинним мотивам. Один з найулюбленіших образів у хатньому малюванні – квітка. Звідси і «квітчати» хату, тобто оздоблювати розписом.

Автентичні розписи житлових будинків зустрічаємо на світлинах, зроблених у 1909 році мистецтвознавцем і фольклористом Костянтином Широцьким під час експедиції Поділлям. Серед них є унікальний знімок, на якому відображено інтер'єр будинку Балтського повіту Подільської губернії [3]. Для Південного Поділля характерним є декорування житлових споруд технікою трафаретного розпису.

Трафарет – особлива техніка нанесення малюнка на стіну. Зображення попередньо вирізається із листа щільного матеріалу (картону або лінолеуму),

потім отриманий трафарет прикладають до стіни і наносять на нього шар фарби. Фарба потрапить на стіну тільки в вирізаних місцях, що становлять собою малюнок.

Розглянемо трафаретні оздоблення будинків на зразках інтер'єрів житлових споруд с. Гольма, Подільського району, Одеської області.

Традиція трафаретного розпису в Гольмі побутувала з середини XX до початку XXI ст. Вона пов'язана з творчістю місцевого майстра Івана Стоноги. Трафаретний розпис «під шпалер» І.Стонога розміщував на всіх стінах хати. Таке малювання в більшості випадків імітувало паперові шпалери. При створенні складних композицій майстер використовував трафарет, за допомогою якого наносив на поверхню стіни візерунки. Для трафаретного розпису майстер вирізав лекало-шаблон, який прикладав до поверхні та наносив фарбу. Таким чином утворював запланований малюнок. Використовуючи такий спосіб малювання, художник легко створював ту кількість повторених елементів, які заплановані в ескізі.

Трафарети Іван Стонога виконував на попередньо підготовленому тлі, пофарбованому у блакитний, зелений, сірий, жовтий кольори. Художник власноруч виготовляв трафарети, які використовував у різних варіантах поєднання елементів і кольорів. У трафаретних розписах житлових будинків с.Гольма зустрічаємо квіткові мотиви, а саме – ружі, півонії, мальви, гвоздики, тюльпани, лілії тощо. Рідше зустрічається зображення берізки, гілочки калини, грибочків. Майстер використовував фарби для оформлення, в які додавав клей для дерева. Цей компонент робив малюнки стійкими до механічного пошкодження та вигоряння.

Залежно від площі оздоблення робота художника займала від трьох днів до декількох тижнів. Ціна варіювалася від 70 до 100 карбованців. Попит на трафаретні розписи хат був дуже високий, тому майстер почав виготовляти трафарети на смугах паперу, які місцеві жителі почали називати «кант». Кант коштував дешевше та продавався на метр.

Великою різноманітністю вирізнялися малюнки «під шпалер», які прикрашали не тільки стіни. В будинках зустрічаємо орнаментовані стелі частково, або повністю вкриті трафаретними візерунками. Центровані розетки під люстрою, трикутні композиції по кутах стелі тощо.

Учнем Івана Стоноги був його син Василь, який не тільки допомагав батькові, а також виконував власні роботи. Серед послідовників знаходимо імена Ніни Томін, Євгенії Мороз, Олександра Маринчука. Останній є майстром, який зберігає традиції техніки трафаретного розпису, додаючи нову техніку аерографії, яку створює акриловими фарбами.

Особливо цінну інформацію дає дослідження приміщень, які збереглися у структурі житлових будинків та створюють цілісне враження про інтер'єр споруди. Автентичних гольмянських трафаретних розписів багато не збереглося через зміну власників, побутове призначення приміщень, сучасні віяння епохи. Саме тому важливим є збереження кожного такого віднайденого об'єкту, як цінного зразка історичного формування культурної спадщини України.

Список використаних джерел:

1. Данилюк, Архип Григорович. Українська хата / А. Г. Данилюк. – Київ: Наук. думка, 1991. – 108, [2] с.: 2 арк. кольор. іл.

2. Смолій Ю., Студенець Н. Хатнє малювання // Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. Т. 4. Народне мистецтво та художні промисли XX століття. К., 2011.

3. Студенець Н. Традиційний стінопис Поділля кінця XIX – першої половини XX століття. К., 2010.

НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ 1930-Х РОКІВ У КИЇВСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ІНСТИТУТІ

Чжан Мен

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

м.Київ

Науковий керівник: Кравченко Н.І.,

кандидат мистецтвознавства, доцент

Анотація: *У 1930-ті роки Київський художній інститут переживав ідеологічні зміни, де акцент був зроблений на соціалістичний реалізм у мистецтві. Нові факультети та спеціалізації були введені з метою підготовки мистецьких кадрів для культурної будови соціалістичного суспільства. Цей період відобразився на суті художньої освіти, стимулюючи пошук нових форм виразності та адаптацію до змінюваних соціальних реалій.*

Ключові слова: *Київський художній інститут,Спеціалізації,Мистецька освіта,Соціалістичний реалізм,Викладання,Розвиток мистецтва,Академічні засади,Педагогічні методи,нововведення*

В історії української художньої освіти 1930-ті роки є важливим періодом змін, які суттєво вплинули на майбутнє українського мистецтва. Осередком, а подекуди й ключовим майданчиком всієї мистецької сфери був саме Київський художній інститут.

Вагомий внесок в дослідження цієї теми, зокрема вивчень окремих положенньь та рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу в українських закладах освіти, зробили такі науковці, як В. Гриньова, В. Євдокимов, О. Іонова, В. Лозова, І. Прокопенко, А. Троцко. Різні аспекти з історії художньої освіти вивчали: В. Бейер, Є. Бєлютіна, В. Веретенников, О. Голубець, О. Гладун, В. Даниленко, О. Кашуба-Вольвач, О. Ковальчук, Я. Кравченко. Такі науковці, як Н. Авер'янова, О. Бабченко, О. Бугайченко, М. Безхутрий, М. Гаврилова, О. Головко, І. Поп'юк, В. Стасов, Т. Танько, Ю. Турченко, В. Фоменко, Г. Шевченко, Н. Яворська, приділяли увагу у своїх працях особливостям

художньо-естетичного виховання на різних історичних етапах розвитку художньо-педагогічної освіти в Україні.

На особливу увагу заслуговує наукова праця О. Ковальчука «Історія живописного факультету НАОМА і його роль у вихованні мистецьких кадрів та формуванні національної живописної школи України 1917–1941 років» [1], у якій автор в контексті історії розвитку мистецького життя досліджує особливості розбудови київської художньої школи, розповідає про педагогічну діяльність видатних митців Української академії мистецтв (згодом Київського художнього інституту), звертає увагу на особливості розвитку мистецтва радянського періоду, утворення мистецьких течій і художніх угруповань у стінах вищого закладу. О. Ковальчук підкреслює, що внаслідок соціально-політичних змін у державі здобуття художньої освіти стало можливим для широких мас, внаслідок чого утворилися принципово нові умови для розвитку художньо-педагогічного процесу. Об'єктом аналізу науковця стала порівняльна характеристика педагогічних методів професорів-фундаторів Української академії мистецтв, автор здійснює цей аналіз із позиції мистецтвознавця, зосереджуючись, головним чином, на творчому та художньому методі митців цього художнього закладу.

1930-ті роки стали не просто часом переосмислення наявних підходів до мистецької освіти, але й епохою глибоких соціальних, політичних та ідеологічних перетворень, які неминуче зачепили сферу культури та освіти.

1930-ті роки у СРСР були часом радикальних змін, спрямованих на створення нової соціалістичної дійсності. У центрі цих перетворень опинилася освіта, а з нею і мистецька освіта, яка мала виховати нове покоління митців, здатних служити ідеалам соціалізму. Київський художній інститут, один з провідних навчальних закладів того часу, переживав значні перетворення, відображаючи загальні тренди в країні, але й вносячи власний унікальний вклад у розвиток українського мистецтва.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує аналіз нововведень, реформ та ідеологічних змін, що відбувалися в Інституті. Поряд з цим йде й фундаментальне вивчення самого впливу цих змін на педагогічний процес, художні практики, ідентичність самого навчального закладу. Важливо підкреслити, що попри ідеологічний тиск і спроби стандартизації, 1930-ті роки також стали часом експериментів, пошуку нових форм та методів навчання, які суттєво збагатили українську художню освіту.

Дослідження нововведень не лише дозволяє краще зрозуміти динаміку розвитку мистецької освіти в радянський період, але й відкриває нові перспективи для оцінки впливу політичних та соціальних чинників на розвиток мистецтва та освіти в Україні. Цей період в історії Київського художнього інституту став свідченням злетів і падінь, випробувань та перемог, які формували обличчя сучасного українського мистецтва.

Історія Київського художнього інституту починається з 1917 року, коли за ініціативою провідних особистостей у сфері культури, науки та мистецтва, академіка Михайла Грушевського, науковців Дмитра Антоновича та Григорія Павлуцького, художників Василя Кричевського, Федора Кричевського, Вадима Меллера тощо, було засновано Українську академію мистецтв. Церемонія відкриття Академії відбулася 22 листопада (5 грудня) 1917 року у будівлі Української Центральної Ради. 5 (18) грудня того самого року Українська Центральна Рада прийняла закон про Українську Академію Мистецтв. У 1922 році, за розпорядженням Губернського відділу професійної освіти Наркомату освіти, Академія була реорганізована у Київський інститут пластичних мистецтв, який, після злиття з Київським архітектурним інститутом у 1924 році, отримав назву Київський художній інститут.

У більш пізній період (постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 1992 року) Інституту повернули назву - Українська академія мистецтв, а з 1998 року (постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 1998 року) Інститут отримав назву - Академія образотворчого мистецтва і архітектури.

Ідеологічні зміни та реорганізація. У 1930-х роках, у контексті загальнодержавних перетворень в СРСР, Київський художній інститут опинився у вирі ідеологічних змін, що мали глибокий вплив на всі аспекти його діяльності.

Цей період був часом великих соціальних експериментів, коли мистецтво й освіта розглядалися як важливі інструменти політичної ідеології. Пролеткульт, скорочення від "пролетарська культурна революція", прагнув створити нову форму культури, вільну від буржуазних елементів, яка б відображала ідеали та цінності пролетаріату.

Цей ідеологічний напрямок вимагав кардинальної перебудови культурних і освітніх інституцій, охоплюючи Київський художній інститут.

Київський інститут пролетарської мистецької культури з 1934 року став називатися Всеукраїнським художнім інститутом (ВХІ) (1934–1939). Як зазначає О. Ковальчук, «у 1934–1935 роках за рішенням партійних органів… Всеукраїнський художній інститут став єдиним вищим художнім навчальним закладом в Україні, утвореним після приєднання Одеського та Харківського художніх інститутів до КХІ» [1]. Під об’єднанням вищих навчальних закладів мається на увазі, що майже всі професори були переведені до Київського інституту, а Одеський і Харківський художні інститути перетворилися на технікуми із статусом середнього закладу.

Перейменування інституту було не просто зміною назви, але й символізувало радикальну зміну у фокусі його діяльності. Відтепер основним завданням ставало не лише навчання мистецтву, але й формування ідеологічно правильної свідомості серед молодих художників.

Розробка нових програм та методик навчання була спрямована на досягнення цієї мети. Курси з історії мистецтва, теорії та практики мистецтва були переглянуті таким чином, щоб відповідати ідеологічним вимогам часу. Важливою частиною навчального процесу стало вивчення соціалістичного реалізму - стилю, який був проголошений домінантним у радянському мистецтві.

Соціалістичний реалізм мав за мету представити реальність у її революційному розвитку, з акцентом на позитивний образ працівника, що бореться за ідеали комунізму.

Одночасно з ідеологічною перебудовою, інститут переживав і організаційні зміни. Були введені нові факультети та спеціалізації, які відображали зростальний вплив ідеології на мистецьку освіту. Наприклад, з'явилися курси з монументального і театрально-декораційного мистецтва, станкової, книжкової графіки, політичного плаката, реставрації творів живопису та художньої пропаганди, які готували студентів до участі в культурній будові соціалістичного суспільства.

Втім, цей період ідеологічних змін та реорганізації не обмежувався лише формальними аспектами. Він вплинув на саму суть художньої освіти, змінивши підходи до творчості, методи викладання та взаємодії між викладачами та студентами. Хоча деякі з цих змін сприймалися як обмеження творчої свободи, вони також спонукали до пошуку нових форм вираження та адаптації художньої практики до змінюваних соціальних реалій.

Вплив політичного та соціального контексту. Той час, коли Київський художній інститут зазнавав значних змін у своїх підходах до навчання, був також періодом політичних переслідувань та репресій. Попри складнощі, що виникали на тлі політичної нестабільності та змін, інститут продемонстрував надзвичайну здатність до адаптації та гнучкості. Важливо відзначити, що умови ізоляції від міжнародного культурного процесу не стали перешкодою для розвитку, а навпаки, спонукали до пошуку нових шляхів самовираження і творчості.

Цей період став свідченням міцності української художньої школи та її здатності вистояти та розвиватися під тиском зовнішніх обставин. Завдяки зусиллям педагогічного колективу та студентської спільноти, інститут не лише зберіг, але й зміг розширити горизонти українського мистецтва, зробивши значний внесок у розвиток національної культури та мистецтва.

Педагогічні та художні нововведення. Протягом цього вирішального періоду, зусилля Київського художнього інституту були спрямовані на дбайливе збереження і розвиток традицій реалістичного мистецтва, при цьому активно інтегруючи в них соціалістичні мотиви. Ця тенденція не лише відображала загальну ідеологічну лінію того часу, але й прагнула віднайти баланс між класичними цінностями та новими суспільними запитами. Важливою особливістю періоду стало залучення до викладацької діяльності відомих майстрів своєї справи, чия професійна майстерність і ідеологічна відданість дозволяли їм відігравати ключову роль у формуванні нового покоління митців.

Ці видатні педагоги не просто ділилися своїми знаннями, але й вкладали значні зусилля у виховання у студентів здатності до творчого мислення, адаптованого до ідеологічних рамок сучасності. Цей процес мав на меті не лише навчання технікам малювання чи скульптури, але й формування свідомості митця, здатного відображати у своїй творчості ідеали соціалістичного суспільства.

Педагогічні та художні нововведення того часу лягли в основу сучасних підходів до художньої освіти, продовжуючи надихати нові покоління митців та актуалізувати важливість мистецтва як засобу національної ідентифікації та культурної пам'яті.

Академічні засади та їх вплив на мистецьку освіту. Після періоду інтенсивних ідеологічних експериментів, Київський художній інститут усвідомлено повернувся до академічних засад навчання. Цей стратегічний крок не лише відновив установу до класичного канону мистецької освіти, але й дозволив глибше зануритися в дослідження і вивчення мистецтва як такого. Відродження класичних методів навчання сприяло збільшенню креативності серед студентів та викладачів, забезпечивши високий рівень підготовки майбутніх митців. Це, своєю чергою, поклало міцний фундамент для розвитку нових художніх шкіл та напрямків, що згодом заявили про себе на національному та міжнародному рівнях.

За цей період в інституті було сформовано унікальне середовище, де поєднувалися класичні техніки з сучасними підходами до мистецтва, що дозволило студентам розвивати свої власні унікальні стилі. Викладачі, багато з яких були визнаними майстрами мистецтва, активно ділилися своїми знаннями та досвідом, спонукаючи студентів до самовираження та інновацій у мистецькій практиці.

Висновки. 1930-ті роки стали для Київського художнього інституту часом випробувань і змін, але також і часом зростання та розвитку. Переживши ідеологічні трансформації, інститут не лише зберіг, а й зміцнив основи української художньої освіти та мистецтва. Продемонстрував свою непереможність та відданість мистецтву, ставши міцним фундаментом для подальшого розвитку української художньої освіти та культури. Важливість цього періоду в історії інституту не можна переоцінити, оскільки він заклав фундамент для подальшого розвитку і процвітання української образотворчої та культури в цілому.

Список використаної літератури:

1. Ковальчук О. В. Історія живописного факультету НАОМА і його роль у вихованні мистецьких кадрів та формуванні національної живописної школи України 1917–1941 рр. : дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.05 «Образотворче мистецтво». Київ, 2003. 228 с.

2. Ковальчук О. Українська академія мистецтва: до 85–ої річниці заснування. *Образотворче мистецтво*. 2003. № 1. С. 4–6.

3. Красюк І. О. Нариси з історії розвитку художньої освіти в Україні в XIX - на початку XX ст. Кривий Ріг : Вид. дім, 2012. 222 с.

4. Паньок Т. В. Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у XX столітті (1917-1991). Харків : Оперативна поліграфія : Здоровий Я. А., 2016. 659 с.

5. Пилипенко І. Я. Вплив реформ 1920–1930-х рр. на діяльність майстерні монументального живопису української академії мистецтва. *Актуальні питання культурології*. 2016. Вип. 16. С. 15-20. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apkant_2016_16_7

6. Українська академія мистецтва: монографія / О. Д. Кашуба-Вольвач; Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Кн. 1. Історія заснування (березень - грудень 1917). Хронологія подій. Документи. Київ, 2014. - 223 с.

ЗЕЛЕНИЙ ПЕЙЗАЖНИЙ ЖИВОПИС В ТРАДИЦІЙНОМУ МИСТЕЦТВІ КИТАЮ

Шень Іцзе,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Шевнюк О.Л.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *У статті виокремлено провідні етапи формування зеленого пейзажного живопису Китаю. Так званий «зелений пейзаж» в основному передбачає використання трьох кольорів: азуриту, зеленого каміню і чорнило як основних пігментів, звідси й назва. У дослідженні презентовано класифікацію зелених пейзажів середньовічного Китаю та історичний розвиток цього напрямку живопису. Розглядаються його особливості, художня цінність і колірна виразність.*

Ключові слова: *традиційне мистецтво Китаю, пейзажний живопис, зелений пейзажний живопис Китаю*

Серед китайських пейзажів зелені пейзажі є унікальним живописним жанром в області пейзажів тушшю та відіграють дуже важливу роль в історії китайського мистецтва та ринку сучасного китайського мистецтва. Для зображення ландшафтів, його гір, річок і дерев використовують блакитний і зелений, що є його відмінною рисою цього жанру.

Формування та розвиток зеленого пейзажного живопису Китаю досліджувався рядом дослідників, серед яких Wang Shuang [3], Li Qise [2] Chen Chuanxi [1] в основному в аспекті регіональних традицій. Метою нашої наукової розвідки є структурування основних етапів формування художньої стилістики пейзажів цього напрямку.

Традиційний китайській живопис вражає гармонійними переходами чорного і білого. Проте з появою буддизму підбір кольорів почав зазнавати певних змін. Під час династії Хань зелені тони фресок у гротах Дуньхуан вплинули на традиційний живопис і сприяли появі зелених пейзажів. Зелений колір визначений кольоровим баченням буддійського мистецтва.

Зелені ландшафти виникли під час династій Вей, Цзінь і були найбільш популярними під час династій Суй і Тан. Найбільш ранній пейзажний живопис написаний Чжань Цзицянем із династії Сун. Зелені пейзажі Лі Сісюня та Лі Чжаодао часів династії Тан є найбільш репрезентативними.

Поява та розвиток зеленого пейзажу в династіях Суй і Тан були поступовим процесом. За часів династії Суй Чжань Цзицянь вперше започаткував концепцію зеленого пейзажного живопису. Коли пейзажний живопис розвинувся в процвітаючу династію Тан, він був відокремлений від персонажів та історій і сформував самостійну живописну дисципліну. Зелений пейзажний живопис демонстрував характеристики ретельної техніки малювання і насичені кольори. Художники, які безпосередньо успадкували та розвинули мистецтво пейзажного живопису і сформували характерну школу живопису зеленого пейзажу - Лі Сісюнь та Лі Чжаодао.

Художник Чжань Цзицянь добре малював пейзажі. Його шедевр «Весняна прогулянка» характерний тонкими, округлими лініями та насиченими кольорами. Він зобразив вельмож і дам, які катаються на конях і човнах, насолоджуються весняними прогулянками в сільській місцевості в березні, коли цвітуть персики. Йому вдається виразити глибоке відчуття простору природних ландшафтів.

Лі Сісюнь малював пейзажі насиченими кольорами золота, зеленого сильним енергійним пензлем. Крім переважного зображення гір і річок, він також добре малював чудові палаци та павільйони, створюючи делікатну та елегантну сферу пейзажного живопису.

Лі Чжаодао з династії Тан використовував більш багату техніку пензля та колористики у своєму «Візиті імператора Мін до Шу». Білі хмари на його пейзажі окреслені м'якими тонкими лініями, гори та скелі чітко намальовані в центрі, а водні візерунки - виразні.

Зелені пейзажі династії Тан завершили попередній етап китайського пейзажного живопису, зробивши пейзажі не просто тлом для фігур. Презентація вечірньої краси в зелених пейзажах династії Тан подолала обмеження зображення дійсності, формування неповторного формального стилю та художніх характеристик з високою естетичною цінністю та естетичним значенням.

Живопис династії Сун є вершиною в історії китайського живопису. Він представлений Ван Сіменом, Лі Таном, Чжао Боцзю та іншими художниками, які втілюють чудову атмосферу, красиві кольори, виражають символічні значення.

За формою зелені ландшафти Сун мають більш декоративний характер і є проявом суб'єктивних внутрішніх думок людей, тоді як дистанція від природи поступово зникає. З точки зору художньої концепції та естетики зелені пейзажі династії Сун відображають естетичний смак королівського двору.

Художник династії Сун Ван Сімен у композиції «Тисячі миль річок і гір» зображує тисячі гір і долин, річки, що їх перетинають, і величезний туман. Він

успадковує техніку зелених пейзажів династій Суй і Тан. Загальна композиція відображає метод далекосяжних, великих відстаней і малих відстаней у ретельній манері, його пензель делікатний і суворий, об'єми ретельно розмиті, контури окреслені. Кольори використовуються в чистому синьому та зеленому. Охра застосовується як тло між блакитним і зеленим, а пігмент змішується з охрою, щоби зробити картину чіткою та багатошаровою. «Тисяча миль річок і гір» вказує на те, що ретельний зелений пейзаж досяг нового піку. Це репрезентативний твір зеленого пейзажного живопису китайської династії Сун. Він став одним із десяти найвідоміших картин Китаю, що передаються з покоління в покоління і мають потужний вплив на наступні покоління.

За часів династії Мін тими, хто прославився живописом зелених пейзажів, були Шень Чжоу, Вень Чженмін, Тан Інь і Цю Ін, Шень Чжоу та Вень Чженмін, які успадкували техніку пензля і туші стилю живопису династії Юань. Їхня художня концепція була спокійною, ясною та елегантною, метод малювання простий, природний, кольори азуриту та зеленого каменю - вишукані. Багатий і лаконічний стиль цих художників став новою рисою зелених пейзажів.

Живопис зеленого пейзажу пережив процвітання династій Суй, Тан і славу династії Південна Сун. Однак із піднесенням і зрілістю живопису тушшю зелений пейзажний живопис поступово зникає. Його витончене моделювання, досконала техніка, античні кольори та елегантна атмосфера постійно приваблює художників сучасності. Він пройшов крізь тисячі років історії, і все більше і більше художників почали вивчати зелені пейзажі, повертатися до природи, занурюватися в навколишнє середовище та почали практикувати цей стародавній адаптивний стиль пейзажного живопису. Основні художники, які сьогодні займаються живописом зеленого пейзажу - Лінь Жуншена, Ніу Кечена та інші.

Пейзажні картини Лінь Жуншена вирізняються ретельною ручною роботою пензлем. Сцени в його роботах здебільшого засновані на невеликих сільських сценах у східній і північній частині Фуцзяня. Він прагне до елегантності та вміє

використовувати один-два простих тони, щоб підкреслити атмосферу. Лінь Жуншен перетворив чудову красу старовинних зелених пейзажів на сучасний, яскравий стиль. Через вишукану техніку та ніжні тони він інтегрував особистий глибокий досвід природи та глибокі почуття до свого рідного міста у своїх роботах, досягнувши шляхетної елегантності.

Ніу Кеченг виступає за застосування сучасної колірної естетики до практики традиційних яскравих кольорів зеленого пейзажів. Використовуючи найновіші пігменти в нових зелених пейзажах , а також комбіновані та прозорі методи малювання, він створює роботи з новим відчуттям кольору. Зелений колір, сповнений життєвої сили, відображає те, що національний художній дух знаходиться на шляху до омолодження, приносячи людям візуальну красу та гордість за безперервний розвиток національної культури. Ця мистецька концепція є основною течією сучасного китайського пейзажного живопису, а також буде провідною тенденцією розвитку пейзажного живопису в майбутньому.

Отже, зелений пейзаж залишив славетну главу в історії традиційного пейзажного живопису Китаю. Багато художників доклали чимало зусиль для того, щоб розвивати зелений пейзажний живопис. Його розвиток пройшов через незліченні мінливості часу. Зелений пейзаж вважається унікальним і художнім пейзажним живописом. Зелений колір символізує життєву силу, несе людям надію на бурхливий розвиток. Завдяки модуляції кольорів і використанню світла й тіні картини зеленого пейзажу представляють простір, сповнений уяви. Насичені кольорові зелені пейзажі створюють сильний візуальний ефект, створюючи благородний і чудовий образ. Його справжня художня цінність полягає в розумному об’єднанні людей і природи в одне ціле.

Список використаних джерел:

1. Chen Chuanxi. Історія китайського пейзажного живопису. Тяньцзінь: Видавництво народного мистецтва Тяньцзіня. 2001. С.25-26.

2. Li Qise. Дивлячись на естетику колірного оформлення зелених пейзажних картин Ван Сімена «Тисяча миль річок і гір» династії Північна Сун. Світ каліграфії та живопису, 2013 (03). С. 30- 36.

3. Wang Shuang. Дослідження колірних характеристик і пігментного складу зелених ландшафтів із книги «Тисяча миль річок і гір». Beauty and Times, 2017 (11). С.26-27.

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
1834

ГО УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ПЕДАГОГІВ
ТА
ПСИХОЛОГІВ
ПОЧАТКОВОЇ, ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ